

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอข้อมูล
และเส้นทางท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี
The Participatory Development of the Heritage Tourism - route
Media Within Udonthani

โดย ปิยะนุช จันทร์กุล และคณะ

เมษายน 2553

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สามารถเกิดขึ้นได้ จากความเมตตา อนุเคราะห์งบประมาณจาก การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทางคณะผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในความอนุเคราะห์ อุปกรณ์สำนักงาน เครื่องมือสื่อสาร ขอขอบพระคุณหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานประจำหน่วยงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เทศบาลตำบลบ้านเชียง สถานศึกษาในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดอุดรธานี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำจังหวัดอุดรธานี สำนักงานตำรวจท่องเที่ยว เทศบาลนครอุดรธานี บริษัทนำทัวร์ และบริษัทผลิตรายการสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่น ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ทั้งในส่วนเครื่องมือแบบสอบถาม การเข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย และสัมมนากลุ่มใหญ่ ตลอดจนการให้สัมภาษณ์ในข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

และขอขอบพระคุณท่านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยสามารถเสร็จสมบูรณ์ เรียบร้อย ทุกประการ คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยการสร้างสรรค์สื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ศึกษาความต้องการรูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว และสร้างสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว ประชากรที่ศึกษา คือภาคีการท่องเที่ยวทั้งในส่วน ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในกลุ่ม แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท โดยการศึกษา จะแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกจะศึกษาในส่วนข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ศึกษาความต้องการรูปแบบการนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการวิจัยแบบ มีส่วนร่วม (Participatory Action Research) จากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการสำรวจเอกสาร เพื่อทราบถึงข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว การประชุมรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อทราบความคิดเห็นความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิค (Triangulation Method) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับระยะที่ 2 จะศึกษาและพัฒนา สื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการทดลองและพัฒนา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อมูลรูปแบบอุปนัย (Induction analysis) และจะนำผลที่ได้จากการศึกษาและพัฒนาสื่อนำเสนอ ไปเผยแพร่ยังหน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยวในส่วนสถาบันการศึกษา หน่วยงานธุรกิจการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และเพื่อให้ประชาชนทั่วไป/นักท่องเที่ยว ได้ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และเกิดความสนใจในการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังสถานที่ท่องเที่ยวจริงมากขึ้น

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : TRI/UTLGB52013

ชื่อโครงการ : การสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี

ชื่อนักวิจัย : นางสาววราพร กรีเทพ, นางสาวปิยะนุช จันทร์กุล, นายวรสิทธิ์พร เพชรราชา
นางสาวนิตยา กะกุลพิมพ์, นางสาวทิพวรรณ กิติราช, นางสาวสุภารัตน์ นิลภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

E-mail Address : koon-oooh@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 สิงหาคม 2552 – 31 มีนาคม 2553

การวิจัยศึกษาการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ศึกษาความต้องการรูปแบบการนำเสนอข้อมูล และพัฒนาสื่อในการนำเสนอข้อมูล ที่สอดคล้องต่อความต้องการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสำรวจเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การพิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูลโดยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Method) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis) ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการประชาสัมพันธ์คือมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ภาควิทางการท่องเที่ยวต้องการสื่อนำเสนอฯ ในรูปแบบเว็บไซต์ เป็นแบบมัลติมีเดียที่ประกอบด้วย เนื้อหา ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบ โดยให้นำเสนอในเรื่อง ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก บรรยากาศสถานที่ วิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว การเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ข้อมูลบุคลากรผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว รูปแบบวิธีการพักผ่อน ร้านอาหารในเขตพื้นที่ และการติดต่อเพื่อข้อมูลเพิ่มเติม

คำหลัก : สื่อนำเสนอ, แบบมีส่วนร่วม, เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์, ภาควิทางการท่องเที่ยว

ABSTRACT

Project Code : TRI/UTLGB52013

Project Title : The Participatory Development of the Heritage Tourism - route Media
Within Udonthani

Investigators : Kreethep Waraporn., Janekoon Peeyanut., Petracha Vrasitiporn.,
Kakoonpim Nitiya., Kitirat Tipawan., Ninlapoom Sudarat.
Udonthani Ratchabaht University

E-mail Address : koon-oooh@hotmail.com

Project Duration : 1/08/2009 – 31/03/2010

The purpose of the study was to provide the tourism heritage-route in Udonthani. The objectives were to investigate the pattern of route, to examine the community requirements in terms of tourism content, media types and presentation forms. This qualitative research involved the participatory action research. It collected the data through personal interview, documentary, observation. This data were analyzed by triangulation method such as content analysis.

The research results were as the followings. The tourism heritage-route just to present is Ban Chiang a World Heritage and Phu Pra Bat Historical Part. Website and multimedia were most favored by participants. Additionally, the tourism contents included attraction-route background, the components of world heritage, attraction location, transportation, favored – behavior tourists, annual festival, accommodation, restaurant., and attraction information.

Keywords: Media, Participatory, Heritage-route, Tourism participant.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	ง
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	16
คำถามการวิจัย.....	16
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
ขอบเขตของการวิจัย.....	17
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	19
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	19
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	19
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
คำถามวิจัย ข้อที่ 1	51
คำถามวิจัย ข้อที่ 2	52
คำถามวิจัย ข้อที่ 3	53
บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล	57
ผลการศึกษา.....	57
บทที่ 5 บทสรุป	153
บรรณานุกรม.....	157
ภาคผนวก.....	161

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติที่จะเดินทางมาประเทศไทย....	3
ตารางที่ 1.2 แสดงการพยากรณ์ของ WTO “Tourism 2020 Vision” เกี่ยวกับจำนวน นักท่องเที่ยวจากตลาดสำคัญ ๆ ที่จะเดินทางมาประเทศไทย(เป็นเค้ การขยายตัวปานกลางและตามที่คาดหมาย).....	5
ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย.....	54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย..... 18
ภาพที่ 2.1	แสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff..... 23
ภาพที่ 2.2	แสดงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม..... 24
ภาพที่ 2.3	องค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม..... 35
ภาพที่ 2.4	สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีในรูปแบบเว็บไซต์..... 38
ภาพที่ 2.5	รายละเอียดการนำเสนอเนื้อหาสถานที่ท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ ภูพระบาท..... 39
ภาพที่ 2.6	เว็บไซต์นำเสนอข้อมูลภายในจังหวัดอุดรธานี..... 40
ภาพที่ 2.7	สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง 76 จังหวัด 41
ภาพที่ 2.8	ข้อมูลชื่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี..... 42
ภาพที่ 2.9	ข้อมูลภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จาก นักท่องเที่ยว..... 43
ภาพที่ 2.10	สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว จาก ททท. สำนักงานอุดรธานี..... 44
ภาพที่ 2.11	ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จากการค้นหา ในเว็บไซต์ ททท. สำนักงาน อุดรธานี..... 45
ภาพที่ 2.12	เว็บไซต์นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี..... 46
ภาพที่ 2.13	ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท..... 47
ภาพที่ 2.14	สื่อนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดร..... 48
ภาพที่ 2.15	ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ สถานแห่งชาติบ้านเชียง..... 49
ภาพที่ 4.1	หลุมโครงกระดูกที่บ้านเชียง 63
ภาพที่ 4.2	ไผ่ลายเขียนสี..... 63
ภาพที่ 4.3	วัสดุเครื่องประดับสำริดที่ค้นพบที่บ้านเชียง..... 64
ภาพที่ 4.4	อุปกรณ์เครื่องมือสมัยก่อนที่บ้านเชียง..... 64
ภาพที่ 4.5	วัสดุเครื่องประดับกำไลลูกกระพวนที่บ้านเชียง..... 65
ภาพที่ 4.6	ภาชนะดินเผาสมัยปลาย ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง..... 68
ภาพที่ 4.7	เจดีย์พระพุทธรูปบาทบัวบก..... 72

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.8 พระพุทธรูปหลังเต่า.....	73
ภาพที่ 4.9 ถ้ำและเพิงหินต่าง ๆ.....	74
ภาพที่ 4.10 หอนางอุสา.....	75
ภาพที่ 4.11 ถ้ำและภาพเขียนสี.....	75
ภาพที่ 4.12 ภาพเขียนสีต่าง ๆ.....	77
ภาพที่ 4.13 โบราณวัตถุภายในวัด.....	78
ภาพที่ 4.14 รูปเคารพประดิษฐานพระพุทธรูป.....	78
ภาพที่ 4.15 องค์พระใหญ่ บนหน้าผาหน้าวัด.....	78
ภาพที่ 4.16 พระพุทธรูปใต้เพิงหินภายในวัด.....	79
ภาพที่ 4.17 แผนภูมิสถิติรายได้อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	79
ภาพที่ 4.18 หน้าแรกของสื่อนำเสนอข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขต จังหวัดอุดรธานี.....	89
ภาพที่ 4.19 หน้าแรกเว็บไซต์การนำเสนอข้อมูลมรดกโลกบ้านเชียง.....	91
ภาพที่ 4.20 เว็บเพจนำเสนอประวัติแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง.....	92
ภาพที่ 4.21 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก.....	93
ภาพที่ 4.22 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลกิจกรรมประจำปี.....	94
ภาพที่ 4.23 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว.....	95
ภาพที่ 4.24 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลการเดินทางมาแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง.....	97
ภาพที่ 4.25 เว็บเพจนำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น.....	98
ภาพที่ 4.26 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลบุคลากรผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง ในปัจจุบัน.....	109
ภาพที่ 4.27 เว็บเพจนำเสนอวิธีการติดต่อเพิ่มเติม.....	111
ภาพที่ 4.28 เว็บเพจนำเสนอวิธีการพักแรม.....	112
ภาพที่ 4.29 เว็บเพจนำเสนอร้านค้า ร้านอาหารในเขตพื้นที่มรดกโลกบ้านเชียง.....	114
ภาพที่ 4.30 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน.....	115
ภาพที่ 4.31 เว็บเพจนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวเคียง.....	116

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4.32	เว็บเพจแสงหน้าแรกของการนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	119
ภาพที่ 4.33	เว็บเพจแสดงหน้าเมนูต่างๆในการนำเสนอ.....	120
ภาพที่ 4.34	เว็บเพจนำเสนอมูลเหตุต่อการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก.....	121
ภาพที่ 4.35	เว็บเพจนำเสนอประวัติอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	126
ภาพที่ 4.36	เว็บเพจนำเสนอบรรยากาศโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	129
ภาพที่ 4.37	เว็บเพจนำเสนอวัดพระพุทธรูปบาทบัวบก.....	129
ภาพที่ 4.38	เว็บเพจนำเสนอวัดพระพุทธรูปบาทบัวบาน.....	130
ภาพที่ 4.39	เว็บเพจนำเสนอวัดโนนศิลาอาสน์.....	130
ภาพที่ 4.40	เว็บเพจนำเสนอตำนาน อุษา – บารส.....	131
ภาพที่ 4.41	เว็บเพจนำเสนอข้อมูลกิจกรรมประจำปีของหน่วยงานอุทยาน ประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	133
ภาพที่ 4.42	โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เทศกาลภูพระบาทและไทพวนบ้านฝื่อ.....	137
ภาพที่ 4.43	เว็บเพจนำเสนอกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่อุทยาน ประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	138
ภาพที่ 4.44	เว็บเพจนำเสนอวิธีปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว.....	139
ภาพที่ 4.45	เว็บเพจสถานที่พักในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท.....	140
ภาพที่ 4.46	เว็บเพจข้อมูลร้านอาหารท้องถิ่น.....	141
ภาพที่ 4.47	เว็บเพจข้อมูล แผนที่ / เส้นทาง การเดินทาง.....	142
ภาพที่ 4.48	เว็บเพจนำเสนอข้อมูลบุคลากรหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	143
ภาพที่ 4.49	เว็บเพจการติดต่อข้อมูลเพิ่มเติม.....	146
ภาพที่ 4.50	เว็บเพจความคืบหน้าของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทในการ ดำเนินการนำเสนอขึ้นทะเบียนรับมรดกโลก.....	147

บทที่ 1 บทนำ

การศึกษาวิจัยการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ในส่วนบทนำนี้ได้นำเสนอประเด็นสำคัญในส่วนเนื้อหาหลักการและเหตุผลของการจัดทำโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการ คำถามการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตของการวิจัย ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ และ แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถนำเสนอได้ต่อไป

1.1 หลักการและเหตุผล

โครงการพัฒนา การท่องเที่ยวไทย” ซึ่ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเคยได้จัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของไทย โดยมีผู้ประกอบการธุรกิจไม้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาทิ ภาคธุรกิจโรงแรม บริษัทนำเที่ยว รวมทั้งสถาบันการศึกษา และสื่อมวลชนรวมประมาณ 400 คน เข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงานวิจัยเชิงการตลาดท่องเที่ยวที่สำคัญใน 2 หัวข้อหลัก ประกอบด้วย แนวโน้มสถานการณ์ตลาด และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากตลาดหลักของไทย ได้แก่ ตลาดนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และผลการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ประกอบกับประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ ยังได้เชิญ Mr. John Koldowski, Director of Strategic Intelligence Centre จากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือ PATA มาให้ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มการท่องเที่ยวในเอเชียแปซิฟิก และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในภาวะวิกฤต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในการรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันสำหรับเนื้อหาของผลการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจชี้ให้เห็นถึงโอกาสและแนวทางการตลาดของไทยในการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาด้านการเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศของนักท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทาง สัดส่วนของการเดินทาง ฤดูกาลท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่นิยมเดินทางมาประเทศไทย โครงสร้างทางด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว โครงสร้างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ระยะเวลาพักในแหล่งท่องเที่ยว แนวโน้มของสินค้า กิจกรรม และบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในแต่ละตลาดและสินค้าสำหรับกลุ่มตลาดเฉพาะที่มีศักยภาพสูง แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมใน

ประเทศไทย ตำแหน่งทางการตลาดของไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ตลอดทั้งข้อมูลทางด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยว และแนวโน้มของแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในอนาคต เป็นต้น และ การจัดสัมมนาดังกล่าวนอกจากจะเอื้อประโยชน์ทางตรงต่อการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพตลาดในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการเตรียมความพร้อมในการเพิ่มศักยภาพในเชิงการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยในตลาดโลกอีกด้วย ซึ่งนับเป็นบทบาทสำคัญของ ททท. อีกด้านหนึ่งในการชี้้นำการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของไทย ที่มา(<http://www.tat.or.th>) ซึ่งแต่ละจังหวัดในประเทศไทยได้มีการปรับตัวในการเตรียมความพร้อมในการรุก และสนับสนุนการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามสภาพการณ์ของแต่ละจังหวัด

สำหรับความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการตลาด ในระยะปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้กำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลัก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม จัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ขึ้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาและการตลาด ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวนานาชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จนถึงปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพิ่มขึ้น กล่าวคือในระยะปี พ.ศ. 2541-2545 การท่องเที่ยวขยายตัวเฉลี่ยต่อปีที่ผ่านมา ร้อยละ 7.53, 10.50, 10.82, 5.82 และ 7.33 ตามลำดับ โดยปี พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีนักท่องเที่ยวนานาชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย 10,799,067 คน มีวันพักเฉลี่ย 7.98 วัน มีรายได้จากการท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศ 323,483.96 ล้านบาท และรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศอีก 235,337 ล้านบาท โดยได้ช่วยกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

วิสัยทัศน์และพันธกิจของ ททท.ตามแผนวิสาหกิจของ ททท. ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจไว้หลายประการซึ่งมีหลายส่วนจำเป็นต้องนำไปสร้างกลไกการบริหารในทางปฏิบัติจึงจะสามารถบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ตั้งไว้ได้วิสัยทัศน์ : มุ่งสู่ความเป็นเลิศในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้ ยั่งยืน คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความสง่างาม

ของความเป็นไทยและมีมาตรฐานระดับสากล เพื่อให้เกิดดุลยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมพันธกิจที่ 1 : ผลักดันให้มีการดำเนินนโยบายและแผนแม่บทการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดจนการประสานการ

บริหารจัดการเพื่อแปลงนโยบายและแผนไปสู่แผนปฏิบัติการของ ททท. และถ่ายทอดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมพันธกิจที่ 2 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานคุณภาพระดับสากล บนพื้นฐานความคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดำรงเอกลักษณ์ ความสง่างาม และความภาคภูมิใจของความเป็นไทยพันธกิจที่ 3 : กำหนดและดำเนินกลยุทธ์ด้านการตลาดเชิงรุก เพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย อันจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวพันธกิจที่ 4 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น

พันธกิจที่ 5 : พัฒนาการและระบบบริหารจัดการ เพื่อความเป็นเลิศในการบริหารจัดการและการให้บริการจากสถิติเปรียบเทียบการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติโดยที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจะทวีจำนวนมากยิ่งขึ้นในทศวรรษต่อไป ซึ่งจะมีผลต่อการบริโภคทรัพยากรการท่องเที่ยวหรืออาจเกิดปัญหาจำนวนนักท่องเที่ยวเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือมากเกินไปกำลังรองรับของสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อม จึงสมควรได้ทราบถึงการพยากรณ์ของหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการบริหารแสดงเป้าหมายการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

ตารางที่ 1.1 การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาประเทศไทย

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	วันพักเฉลี่ย (วัน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)
2545	11,100,000	4,300	7.86	375,158
2546	11,800,000	4,400	7.86	408,091
2547	12,700,000	4,500	7.86	449,199
2548	13,500,000	4,600	7.86	488,106
2549	14,400,000	4,700	7.86	531,965
ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในปี พ.ศ. 2545				
2545	10,799,067	3,753.74	7.98	323,483.96

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2544. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). ม.ป.ท.: 331.

จากตารางการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติที่จะเดินทางมาประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนานาชาติมีส่วนการเติบโตที่สูงขึ้นโดยลำดับ และสามารถส่งผลถึงการกระจายรายได้ที่สูงขึ้นตามมาอีกด้วย

สำหรับการพยากรณ์ของสมาคมขนส่งทางอากาศนานาชาติ (International Aviation Transport Association) พยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาประเทศไทยไว้เมื่อปี พ.ศ. 2536 ดังนี้

- ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) จำนวน 7,258,800 คน (ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง พ.ศ. 2539 จำนวน 7,192,145 คน)
- ปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) จำนวน 10,461,300 คน (ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง พ.ศ. 2543 จำนวน 9,508,623 คน)
- ปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) จำนวน 15,499,500 คน
- ปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) จำนวน 22,293,000 คน

หากจะพิจารณาการพยากรณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) จะเห็นได้ว่า ในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 จากรายงาน WTO “Tourism 2020 Vision” ได้ประมาณการอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวนานาชาติที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวทางประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกและประเทศไทยไว้ว่า จะมีการขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 7.7 และร้อยละ 7.8 ตามลำดับ อัตราการขยายตัวดังกล่าวสูงกว่าการท่องเที่ยวโลก ซึ่งจะเติบโตโดยเฉลี่ยในระหว่างปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2553 ร้อยละ 4.2 ต่อปี สำหรับตลาดระยะไกล (Long-haul Market) ในระยะปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2563 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 6.5 ต่อปี

ตารางที่ 1.2 แสดงการพยากรณ์ของ WTO “Tourism 2020 Vision” เกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวจากตลาดสำคัญ ๆ ที่จะเดินทางมาประเทศไทย(เป็นเค้การขยายตัวปานกลางและตามที่คาดหมาย)

ตลาด นักท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน) พ.ศ. 2543	การพยากรณ์ (ล้านคน)		อัตราการเติบโต ร้อยละ/ปี	
		พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2543- พ.ศ.2553	พ.ศ.2553- พ.ศ.2563
มาเลเซีย	1,058 (1,160)	2,077	4,086	7.0	7.0
ญี่ปุ่น	1,207 (1,169)	2,729	6,170	8.5	8.5
ไต้หวัน	712 (725)	866	1,282	4.0	4.0
เกาหลี	448 (553)	1,001	2,162	8.4	8.0
สิงคโปร์	660 (665)	1,074	1,923	5.0	6.0
จีน	704 (695)	1,451	3,435	7.5	9.0
เยอรมันนี	388 (398)	728	1,304	6.5	6.0
ฮ่องกง (SAR)	495 (523)	1,284	2,526	10.0	7.0
สหรัฐอเมริกา	486 (485)	830	1,417	5.5	5.5
สหราชอาณาจักร	480 (517)	782	1,274	5.0	5.0
ตะวันออกกลาง	202 (237)	362	648	6.0	6.0
อื่น ๆ	2,739	5,447	10,740	7.1	7.0
รวม	9,579 (10,133)	18,631	36,967	6.9	7.1

ที่มา : World Tourism Organization. n.d. Tourism 2020 Vision. East Asia Pacific. 3: 67.

หมายเหตุ : WTO พยากรณ์ไว้ก่อนปี พ.ศ. 2542 จึงมีความคลาดเคลื่อนเล็กน้อย จากตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจริงในปี พ.ศ. 2543 (จำนวนตัวเลขที่เกิดขึ้นจริงในปี พ.ศ. 2543 อยู่ในวงเล็บ)

จากตาราง WTO พยากรณ์ ได้แสดงให้เห็นถึงการพยากรณ์การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยวในประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ได้มีการพยากรณ์ถึงการเติบโตของนักท่องเที่ยวของแต่ละประเทศมากขึ้นโดยลำดับ ในสัดส่วนเฉลี่ยถึงร้อยละ 7 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้นอย่างมากซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวเดิมและนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ซึ่งบ่งบอกถึงความน่าสนใจ ความประทับใจที่เกิดขึ้นต่อนักท่องเที่ยว และในขณะเดียวกัน ก็ได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการรับรู้ถึงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวจากสื่อประชาสัมพันธ์นำ เสนอแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจมากท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน

ดร.อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร ได้กล่าวไว้ที่กรุงเทพมหานคร วันที่ 08 มกราคม พ.ศ. 2552 ถึงศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ต้องยอมรับว่าการท่องเที่ยวเป็นจุดแข็งประการหนึ่ง ที่ช่วยนำเอาเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยถึงปีประมาณ 600,000 ล้านบาท ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยถึงปีละ 13-15 ล้านคน และยังมีนักท่องเที่ยวในประเทศอีกประมาณปีละ 70-80 ล้านคน ซึ่งยังมีโอกาสของการเติบโตที่ดี เพราะประเทศไทยมีชื่อเสียงเรื่องมีภูมิประเทศที่สวยงาม มีความหลากหลายทั้งที่เป็นป่า ภูเขา และทะเลที่สวยงาม มีศิลปวัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ คนไทยมีอัธยาศัยที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเป็นมิตร ดังจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้รับการโหวตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ติดลำดับต้นๆ แต่ในปี 2552 นี้ ธุรกิจท่องเที่ยวน่าจะซบเซาลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบถึงขั้นการปิดสนามบิน 2 แห่งในปลายเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา จนทำให้มีการยกเลิกการเดินทางไปส่วนหนึ่ง ดังนั้น จึงคาดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจากต่างประเทศจึงอาจติดลบได้ จึงมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์รวมถึงมีข้อเสนอโปรแกรมชักจูงการท่องเที่ยวภายในประเทศด้วยการลดค่าห้องพักและค่าทัวร์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในช่วงวันหยุดยาวเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา จึงเห็นคนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น สิ่งที่ยากจะฝากไว้เป็นข้อคิดสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย คือ 1. การพัฒนาภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเห็นนักการเมืองได้มีการขอใช้เงินงบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีในการปรับปรุงภูมิทัศน์โบราณสถานแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด สิ่งที่พูดในวันนี้สะท้อนถึงสิ่งที่ได้ประสบพบเห็นมาในการเดินทางไปเที่ยวในภาคเหนือของประเทศไทย คือ ได้เดินทางไปมัสการพระธาตุแช่แห้งที่จังหวัดน่าน และพระพุทธรชินราชวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวชิหาร จังหวัดพิษณุโลก สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ

ภูมิทัศน์ของวัดพระธาตุแช่แห้งมีการแยกเขตบริเวณองค์พระธาตุออกจากร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึกและขายอาหาร มีความเป็นส่วนตัวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในทางตรงกันข้ามที่ในพิษณุโลกจะมีสภาพความวุ่นวายที่ในวัดมีทั้งที่จอดรถและร้านค้า ตลอดจนเส้นทางจากทางเดินที่จอดรถไปยังตัววิหาร ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปชินราชที่เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วประเทศ ซึ่งเต็มไปด้วยร้านค้าขายของต่างๆ มากมาย แออัดจนดูภาพเหมือนกับตลาดนัดขายของมากกว่าที่จะเป็นวัด สภาพของวัดไม่มีความร่มเย็นที่จะทำให้คนไปทำบุญรู้สึกถึงความสุขสงบหรือไปปฏิบัติธรรม แต่เป็นแหล่งพาณิชย์ทำมาหากิน ซึ่งก็ได้สอบถามกับทางวัดพระธาตุแช่แห้งว่าสามารถบริหารจัดการได้อย่างไร ก็ได้รับคำอธิบายว่ามีการสร้างความเข้าใจกับประชาชนและชุมชนให้เข้าใจถึงประโยชน์ของสวนรวมและประโยชน์ระยะยาว ซึ่งก็ต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งกว่าที่จะยอมย้ายเพิงร้านค้าและทำให้เขตพระธาตุมีความสวยงาม สงบร่มรื่น ตัวอย่างของวัดที่พิษณุโลกนี้เป็นสิ่งเห็นเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปของวัดและแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ปราศจากวิสัยทัศน์ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2. ให้ความสำคัญกับการจัดสร้างห้องสุขาที่สะอาด และมีจำนวนมากพอสำหรับบริการให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ หากการจะคิดค่าบริการที่จะต้องครอบคลุมการดูแลรักษาความสะอาดและการจัดหาน้ำใช้บ้าง ซึ่งคิดว่านักท่องเที่ยวทุกคนก็มีความยินดีที่จะจ่ายสำหรับบริการในส่วนนี้ ในประเทศที่เจริญแล้วจะให้ความสำคัญกับมีห้องสุขาไว้สำหรับการบริการนักท่องเที่ยวทั้งแบบที่ฟรีหรือมีการคิดค่าบริการบ้างตามแต่ฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และยังให้ความสำคัญในการจัดหาห้องน้ำสำหรับอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุและคนพิการด้วย ซึ่งนอกจากห้องสุขาแล้วยังรวมไปถึงการบริหารขยะและการดูแลความสะอาดของที่ท่องเที่ยว ในเรื่องของความสะอาดและห้องสุขานี้หลายคนอาจจะคิดว่าทำไม่ได้และไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ก็มีตัวอย่างที่น่าจะศึกษาการบริหารจัดการได้ที่วัดท่ากา ร้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวัดที่มีการจัดหาห้องสุขาสะอาด สวยงามที่ทุกคนสามารถเดินเท้าเปล่าเข้าห้องน้ำด้วยความสะดวกใจ นอกจากนี้แล้วในบริเวณวัดยังได้มีการปลูกต้นไม้ที่สวยงาม สงบร่มรื่น ที่ทำให้ผู้คนที่เดินทางมาเยือนแล้วรู้สึกร่มเย็น เทียบกับหลายๆ แห่งที่คนเข้าไปแล้วจะรู้สึกร้อน แออัดจนต้องรีบไปรีบกลับออกมา (เพราะต้องการเพียงไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์) หรือประเภทที่ไปแล้วไม่อยากจะกลับไปอีก น่าเสียดายยิ่งว่าการท่องเที่ยวของไทยจะถูกกระทบจากปัจจัยระยะสั้นเหล่านี้ แต่เน้นการท่องเที่ยวระยะยาวที่เป็นการท่องเที่ยวสีเขียวที่อนุรักษ์ธรรมชาติ อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุและ ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่งดงาม มากกว่าที่จะจัดสร้างบ่อนการพนันขนาดใหญ่ หรือกาสิโน หรือแหล่งบันเทิงเรียมย์ที่หาได้ทั่วไปในบ้านเมืองอื่นๆ ก็ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไปในทิศทางใดในกรณีของประเทศ

บ้านผือ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีจนเป็นที่ยอมรับนับถือในวงการศึกษาประวัติศาสตร์ และโบราณคดีระหว่างประเทศว่าชุมชนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัดอุดรธานี มีอารยธรรมความเจริญในระดับสูง และอาจถ่ายทอดความเจริญนี้ไปสู่ประเทศจีนก็อาจเป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่บ้านเชียงนั้นสันนิษฐานว่าอาจเป็นเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่เก่าที่สุดของโลก หลังจากยุคความเจริญที่บ้านเชียงแล้ว พื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานี ก็ยังคงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สืบต่อมาอีกจนกระทั่งสมัยประวัติศาสตร์ของประเทศไทย นับตั้งแต่สมัยทวารวดี (พ.ศ. 1200-1600) สมัยลพบุรี (พ.ศ. 1200-1800 และสมัยสุโขทัย(พ.ศ. 1800 - 2000) จากหลักฐานที่พบคือใบเสมาสมัยทวารวดีลพบุรี และภาพเขียนปูนบนผนังโบสถ์ที่ปรากฏทั้งบริเวณเทือกเขาภูพานใกล้วัดพระพุทธบาทบัวบกอำเภอบ้านผือ แต่ทั้งนี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานชื่อ จังหวัดอุดรธานีปรากฏในประวัติศาสตร์แต่อย่างใดต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีพื้นที่ที่จังหวัดอุดรธานีปรากฏในประวัติศาสตร์ เมื่อราวปีจอ พ.ศ. 2117 พระเจ้ากรุงหงสาวดีได้ทรงเกณฑ์ทัพไทยให้ไปช่วยตีกรุงศรีสัตนาคณหุต (เวียงจันทน์) โดยให้สมเด็จพระมหาธรรมราชากับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปช่วยรบ แต่เมื่อกองทัพไทยมาถึงเมืองหนองบัวลำภูซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองเวียงจันทน์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประชวรด้วยไข้ทรพิษจึงยกทัพกลับไม่ต้องรบพุ่งกับเวียงจันทน์และที่เมืองหนองบัวลำภูนี้เองสันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองที่มีความเจริญมาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีนั้น จังหวัดอุดรธานีได้เกี่ยวข้องกับศึกสงครามกล่าวคือในระหว่าง พ.ศ. 2369 - 2371 ได้เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ยกทัพเข้ามายึดเมืองนครราชสีมา ซึ่งมีผู้นำคือ คุณหญิงโม (ท้าวสุรนารี) กองทัพเจ้าอนุวงศ์ได้ถอยทัพมาตั้งรับที่เมืองหนองบัวลำภู และได้ต่อสู้กับกองทัพไทยและชาวเมืองหนองบัวลำภูจนทัพเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไป กระทั่งในปลายสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ประมาณ พ.ศ. 2411 ได้เกิดความวุ่นวายขึ้นในมณฑลลาวพวน เนื่องจากพวกฮ่อซึ่งกองทัพไทยได้ยกขึ้นไปปราบปรามจนสงบได้ชั่วคราว ในปี พ.ศ. 2428 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกฮ่อได้รวมตัวก่อการร้าย กำเริบเลิบบ้านขึ้นอีกในมณฑลลาวพวนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงและมีท่าทีจะรุนแรง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม เป็นแม่ทัพใหญ่ฝ่ายใต้ และเจ้าหมื่นไวย วรรณากเป็นแม่ทัพใหญ่ฝ่ายเหนือไปทำการปราบปรามพวกฮ่อ ในเวลานั้นเมืองอุดรธานียังไม่ปรากฏชื่อเพียงแต่ปรากฏชื่อบ้านหมากแข้งหรือบ้านเดื่อหมากแข้ง สังกัดเมืองหนองคายขึ้นการปกครองกับมณฑลลาวพวน และกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมแม่ทัพใหญ่ฝ่ายใต้ได้เดินทัพผ่านบ้านหมากแข้ง ไปทำการปราบปรามพวกฮ่อจนสงบภายหลังการปราบปรามฮ่อสงบแล้วไทยมีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส

เนื่องจากฝรั่งเศสต้องการลาว เขมร ญวน เป็นอาณานิคม เรียกว่า "กรณีพิพาท ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436)" ด้วยพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงยอมเสียสละส่วนน้อยเพื่อรักษาประเทศไว้ จึงทรงสละดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส และตามสนธิสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง 2 ประเทศ มีเงื่อนไขห้ามประเทศสยามตั้งกองทหารและป้อมปราการอยู่ในรัศมี 25 กิโลเมตร ของฝั่งแม่น้ำโขง ดังนั้น หน่วยทหารไทยที่ตั้งประจำอยู่ที่เมืองหนองคาย อันเป็นเมืองศูนย์กลางของหัวเมือง หรือมณฑลลาวพวน ซึ่งมีกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมเป็นข้าหลวงใหญ่สำเร็จราชการ จำต้องอพยพเคลื่อนย้ายลึกเข้ามาจนถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งชื่อบ้านเดื่อหมากแข้ง (ซึ่งเป็นที่ตั้งจังหวัดอุดรธานีปัจจุบัน) ห่างจากฝั่งแม่น้ำโขงกว่า 50 กิโลเมตร เมื่อทรงพิจารณาเห็นว่าหมู่บ้านแห่งนี้มีชัยภูมิเหมาะสม เพราะมีแหล่งน้ำดี เช่น หนองนาเกลือ (หนองประจักษ์ ปัจจุบัน) และหนองน้ำอีกหลายแห่ง รวมทั้งห้วยหมากแข้ง ซึ่งเป็นลำห้วยน้ำใสไหลเย็น กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม ทรงบัญชาให้ตั้งศูนย์มณฑลลาวพวน และตั้งกองทหารขึ้น ณ หมู่บ้านเดื่อหมากแข้ง จึงพอเห็นได้ว่าเมืองอุดรธานีได้อุบัติขึ้นโดยบังเอิญ เพราะเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ ยิ่งกว่าเหตุผลทางการค้า การคมนาคมหรือเหตุผลอื่น ดังเช่นหัวเมืองสำคัญต่างๆ ในอดีต อย่างไรก็ตาม คำว่า "อุดร" มาปรากฏชื่อเมือง พ.ศ. 2450 (พิธีตั้งเมืองอุดรธานี 1 เมษายน ร.ศ. 127 พ.ศ. 2450 โดยพระยาศรีสุริยราช วรานุวัตร "โพธิ์ เนติโพธิ์") พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีกระแสพระบรมราชโองการให้จัดตั้งเมืองอุดรธานีขึ้นที่บ้านหมากแข้งอยู่ในการปกครองของมณฑลอุดรหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2475 แล้วได้มีการปรับปรุงระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ยกเลิกการปกครองในระบบมณฑลในส่วนภูมิภาคยังคงเหลือเฉพาะจังหวัดและอำเภอ เท่านั้นมณฑลอุดรจึงถูกยุบเลิกไปเหลือเพียงจังหวัด"อุดรธานี"เท่านั้น โดยจังหวัดอุดรธานีมีอาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดหนองคาย ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และกาฬสินธุ์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสกลนคร ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเลย และหนองบัวลำภู แหล่งท่องเที่ยว ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์มีหลากหลายแห่งดังนี้คือ

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3,430 ไร่ ในเขตบ้านดิว ตำบลเมืองพาน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยะทางประมาณ 67 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 2 เส้นอุดรธานี-หนองคาย ถึงบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 13 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 2021 ไปทางอำเภอบ้านผือ ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร แยกขวาประมาณ 500 เมตร และตรงไปตามเส้นทางหมายเลข 2348 อีกประมาณ 12 กิโลเมตร มีแยกขวาเป็นทางเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทนี้เป็นที่ตั้งของสถานที่ซึ่ง

แสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศซึ่งมีโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นหินทรายที่ถูกขัดเกลาจากขบวนการกัดกร่อนทางธรรมชาติทำให้เกิดเป็นโขดหินน้อยใหญ่รูปร่างต่าง ๆ กัน ปรากฏเป็นหลักฐานเกี่ยวกับชีวิตผู้คนในอดีตที่น่าสนใจหลายแห่ง อาทิ

พระพุทธบาทบัวบก ตั้งอยู่บริเวณทางแยกซ้ายมือก่อนถึงที่ทำการอุทยานฯ สร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2463-2477 คำว่า "บัวบก" เป็นชื่อของพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นตามป่า มีหัว และใบคล้ายใบบัว ซึ่งชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า ผักหนอก บัวบกนี้คงจะมีอยู่มากในบริเวณที่พบรอยพระพุทธบาท จึงเรียกรอยพระพุทธบาทนี้ว่า "พระพุทธบาทบัวบก" หรือคำว่าบัวบกอาจจะมาจากคำว่า บ่ บก ซึ่งหมายถึง ไม่แห้งแล้ง รอยพระพุทธบาทมีลักษณะเป็นแอ่งลึกประมาณ 60 เซนติเมตร ลงไปในพื้นหินยาว 1.93 เมตร กว้าง 90 เซนติเมตร เดิมมีการก่อมณฑปครอบรอยพระพุทธบาทไว้ ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2465 พระอาจารย์ศรีทัตย์ สุวรรณมาโจ ได้รื้อมณฑปเก่าออกแล้วสร้างพระธาตุเจดีย์ขึ้นใหม่ และยังสร้างรอยพระพุทธบาทจำลองวางทับรอยพระพุทธบาทเดิมไว้ ภายในพระธาตุเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ตัวองค์เจดีย์เป็นทรงบัวเหลี่ยมคล้ายองค์พระธาตุพนม มีงานนมัสการพระพุทธบาทบัวบกในวันขึ้น 13-15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี

พระพุทธบาทหลังเต่า ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระพุทธบาทบัวบก มีลักษณะเป็นรอยพระพุทธบาทสลักลึกลงไปในพื้นที่ ลึกประมาณ 25 เซนติเมตร ใจกลางพระบาทสลักเป็นรูปดอกบัว กลีบแหลมมนูนขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด และเนื่องจากพระพุทธบาทแห่งนี้อยู่ใกล้กับเพิงหินธรรมชาติรูปร่างคล้ายเต่า จึงได้ชื่อว่า "พระพุทธบาทหลังเต่า" ถ้า และเพิงหินต่าง ๆ ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณอุทยานฯ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้ในระยะทางไม่ไกลนัก ได้แก่ ถ้ำลายมือ ถ้ำโนนสาวเอ้ ถ้ำคน ถ้ำวัวแดง (ซึ่งถ้ำเหล่านี้สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นที่พำนักของมนุษย์สมัยหิน และมนุษย์เหล่านั้นได้เขียนรูปต่าง ๆ ไว้ เช่น รูปคน รูปมือ รูปสัตว์ และรูปลายเรขาคณิต) นอกจากนี้ยังมีลานหินที่สวยงาม คือ ลานหินโนนสาวเอ้ ธรรมชาติได้สร้างเพิงหินต่าง ๆ ไว้ ทำให้มนุษย์รุ่นหลัง ๆ ได้จินตนาการผูกเป็นเรื่องตำนานพื้นบ้าน คือ เรื่อง "นางอุสา-ท้าวบารส" เพิงหินที่สวยงามเหล่านี้ ได้แก่ คอกม้าท้าวบารส หอนางอุสา บ่อน้ำนางอุสา นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนหลักเสมา และหินทรายจำหลัก พระพุทธรูปศิลปะสมัยทวารวดี ที่เพิงหินวัดพ่อตา และเพิงหินวัดลูกเขย ภายในบริเวณอุทยานฯ ทางด้านขวามือเป็นที่ตั้งของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สำหรับผู้ที่สนใจสามารถสอบถามรายละเอียด และข้อมูลของอุทยานฯ รวมทั้งแผนที่ และเส้นทางเพื่อความสะดวกในการเที่ยวชม อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเปิดบริการเวลา 08.00-16.30 น. อัตราค่าเข้าชมนักท่องเที่ยว ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท

พระพุทธบาทบัวบาน ตั้งอยู่บนเนินเขาในเขตตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านฝ้อ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธบาทจำลองอันเก่าแก่และมีการขุดค้นพบไบเซมาที่ทำด้วยหินเป็นจำนวนมาก ไบเซมาเหล่านี้สลักเป็นรูปบุคคล ศิลปะทวารวดี

วนอุทยานนาญนน้ำใส มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือ น้ำตกยุงทอง ตั้งอยู่ที่บ้านสว่าง หมู่ 2 ตำบลนาญน เป็นน้ำตกตั้งอยู่บนสันเขาภูพาน และภูย่าอุมี่ลำน้ำไหลผ่านโขดหินสลัซบซ้ออนสวยงามท่ามกลางความเขียวขจีของแมกไม้มานานาพรรณ น้ำตกยุงทองเป็นน้ำตกขนาดเล็ก มี 3 ชั้น อยู่ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีประมาณ 103 กิโลเมตร การเดินทาง จากตัวเมืองอุดรธานี ผ่านเข้าอำเภอบ้านฝ้อ และอำเภอน้ำใส เมื่อถึงอำเภอน้ำใสจะมีทางแยกจากหมู่บ้านน้ำซิมต่อไปอีกประมาณ 17 กิโลเมตร ก็จะถึงทางแยกไปวนอุทยานฯ ซึ่งเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางของ รพช. ตลอดสาย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง ตั้งอยู่ที่บ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง เป็นแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจขุดค้นแหล่งโบราณคดีที่บ้านเชียง ระหว่างปี พ.ศ. 2517-2518 จากการศึกษาหลักฐาน ต่าง ๆ ที่พบทำให้บ้านเชียงเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีอายุราว 1822-4600 โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้จดทะเบียนให้แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงเป็นมรดกโลกทางประวัติศาสตร์ เมื่อเดือนธันวาคม 2535 ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย ภายในพิพิธภัณฑฯ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ตั้งอยู่ทางด้านขวาของทางเข้า อยู่ในบริเวณวัดโพธิ์ศรีโน เป็นพิพิธภัณฑเปิดที่เป็นแหล่งโบราณคดีแห่งแรกในประเทศไทย เป็นนิทรรศการถาวร ซึ่งแสดงขั้นตอนการขุดค้นทางโบราณคดีที่ยังคงลักษณะของศิลปวัตถุที่พบตามชั้นดินเพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาถึงการขุดค้นทางโบราณคดี และโบราณวัตถุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาชนะเผาที่ฝังร่วมกับศพ

ส่วนที่ 2 ตั้งอยู่ทางด้านซ้ายของทางเข้า เป็นอาคารที่จัดแสดงเกี่ยวกับเรื่องราว และวัฒนธรรมของบ้านเชียงในอดีต ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ที่แสดงถึงเทคโนโลยีในสมัยโบราณรวมทั้งโบราณวัตถุ และนิทรรศการบ้านเชียงที่เคยจัดแสดง ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาออกจกนั้นภายในบริเวณอาคารส่วนที่ 2 ยังมีห้องนิทรรศการ ห้องบรรยาย ฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง และการให้บริการการศึกษาต่าง ๆ การเดินทาง ไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียงนั้นสะดวกมาก เนื่องจากอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 55 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 22 เส้นอุดรธานี-สกลนคร ตรงกิโลเมตรที่ 50 ก็จะถึงปากทางเข้าบ้านปลู จะเห็นป้ายบอกทางไปพิพิธภัณฑทางด้านซ้ายมือ เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 2225 อีกประมาณ 6 กิโลเมตร ก็จะถึงพิพิธภัณฑ ซึ่ง

เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-17.00 น. อัตราค่าเข้าชม นักท่องเที่ยว ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320 โทร. 0 4220 8340-41

คำชะโนด ตั้งอยู่ที่ตำบลวังทอง เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงให้ความเคารพนับถือ ได้มีผู้กล่าวว่า สถานที่แห่งนี้เป็นปากเมืองบาดาลที่มีตำนานเกี่ยวกับพระยานาคตามความเชื่อของชาวอีสาน และชาวลาวบริเวณนี้ ซึ่งในปัจจุบันบริเวณดังกล่าวมีต้นชะโนดขึ้นปกคลุมหนาแน่นเป็นจำนวนมาก ต้นชะโนดมีลักษณะคล้ายกับต้นตาล และต้นมะพร้าวรวมกัน ภายในสถานที่แห่งนี้มีศาลเจ้า และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ให้กราบไหว้ การเดินทาง จากตัวเมืองอุดรธานีเป็นระยะทางประมาณ 93 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางสายอุดรธานี-สกลนคร แล้วเลี้ยวซ้ายที่บ้านหนองเม็กถึงอำเภอบ้านดุง 84 กิโลเมตร และอีก 9 กิโลเมตรจึงถึงอำเภอคำชะโนด

พระธาตุดอนแก้ว หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า พระมหาธาตุเจดีย์ ตั้งอยู่ที่บ้านดอนแก้ว ประดิษฐานอยู่กลางวัดมหาธาตุเจดีย์ ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีประมาณ 50 กิโลเมตร เป็นเจดีย์ทรงเหลี่ยมคล้ายพระธาตุพนม สูงประมาณ 18 วาเศษ องค์พระธาตุมีลักษณะการสร้าง 2 ชั้น แต่ชั้นมีรูปแกะสลักเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ นรก-สวรรค์ การก่อสร้างพระธาตุเป็นหินทรายรูปทรงสี่เหลี่ยม ยาวประมาณ 1 ศอก รอบนอกฉาบด้วยปูน สันนิษฐานว่าวัดพระธาตุดอนแก้ว ไบเสมา และเสนาหินสร้างขึ้นในราวศตวรรษที่ 12-13

วนอุทยานน้ำตกธารงาม ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าขุนห้วยสามทาก ขุนห้วยกองสี ตำบลหนองแสง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 78,125 ไร่ ประกาศเป็นวนอุทยานเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2527 ลักษณะสภาพพื้นที่ของวนอุทยานฯ เป็นภูเขาสูงชัน และเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาภูพาน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่ไหลลงสู่ห้วยสามทาก-ห้วยน้ำซ่องตลอดปี จุดเด่นที่น่าสนใจภายในวนอุทยานฯ มีหน้าผา ถ้ำที่สวยงาม และมีลานหิน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "แหล" เป็นแหลขนาดใหญ่ เนื้อที่กว้างขวาง มีก้อนหินใหญ่ตั้งวางเรียงราย และซ้อนกันอยู่ และที่จุดนี้สามารถมองเห็นวิวทัศนียภาพที่สวยงามได้ พรรณไม้ที่พบเห็นได้แก่ ประดู่ นนทรี ยาง กระบะตะเคียนทอง ตะเคียนเงิน และสัตว์ป่าที่พบได้แก่ หมูป่า กระเจิง ค่าง อีเห็น สถานที่ที่พิก วนอุทยานน้ำตกธารงามไม่มีบ้านพักบริการสำหรับนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะเดินทางไปพักผ่อน หรือทัศนศึกษา จะต้องนำเต็นท์ไปเอง และควรติดต่อขออนุญาตก่อนล่วงหน้าได้ที่ หัวหน้าวนอุทยานน้ำตกธารงาม หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ฝ่ายจัดการวนอุทยาน ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ โทร. 0 2561 4292-3 ต่อ 719 การเดินทาง ไปวนอุทยานน้ำตกธารงามอยู่ห่างจากอำเภอหนองแสงประมาณ 6 กิโลเมตร สามารถใช้

เส้นทางในการเดินทางได้ 3 เส้นทาง ได้แก่เส้นทางแรก จากอุดรธานี-บ้านเหล่า-โคกกลาด-อำเภอหนองแสง ระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตรเส้นทางที่สอง จากอุดรธานีไปบ้านคำกั้ง-บ้านตา-อำเภอหนองแสง ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตรเส้นทางที่สาม จากอุดรธานี-ห้วยเก็ง อำเภอหนองแสง ระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร

วนอุทยานวังสามหมอ อยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลหนองกุ่มทับม้า ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าบะยาว-ป่าห้วยน้ำคำ-ป่าหนองกุ่มทับม้า-ป่านาเยื้อง และป่าหนองหญ้าไซ วนอุทยานฯ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอวังสามหมอประมาณ 20 กิโลเมตร หรืออยู่ห่างจากอำเภอเมืองอุดรธานีประมาณ 120 กิโลเมตร ประกาศเป็นวนอุทยานฯ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2527 มีเนื้อที่ประมาณ 18,750 ไร่ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบโดยทั่วไปเป็นป่าแดง หรือป่าเต็งรัง มีพันธุ์ไม้ขนาดเล็ก และขนาดกลางขึ้น ได้แก่ไม้ยาง ไม้ตะเคียนทอง มีลำห้วย เกาะ แก่ง และโขดหินที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปี สัตว์ป่าที่พบเห็น ได้แก่ บ่าง อีเห็น ชะมด นกเป็ดน้ำ เป็นต้น สถานที่พัก ทางวนอุทยานวังสามหมอกไม่มีบริการบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะเดินทางไปพักแรม หรือทัศนศึกษา จะต้องนำเต็นท์ไปเอง และควรติดต่อขออนุญาตก่อนล่วงหน้าได้ที่ หัวหน้าวนอุทยานวังสามหมอ หรือติดต่อสอบถามข้อมูลได้ที่ ฝ่ายจัดการวนอุทยาน ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ โทร. 0 2561 4292-3 ต่อ 719 การเดินทาง ไปวนอุทยานวังสามหมอ เริ่มจากอำเภอกุมภวาปี-อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ระหว่างทางอำเภอวังสามหมอไปอำเภอนิคมน้ำอูน-อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ระหว่างตำบลหนองกุ่มทับม้า จะมีทางแยกขวามือไปวนอุทยานวังสามหมอ ระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร ที่มาแหล่งข้อมูลมาจาก<http://www.uptech.ac.th/udonthani/>

จากข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานีดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่อดีตกาลสู่ปัจจุบันและควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ เพื่อจะได้เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าศึกษาเที่ยวชม แต่การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ยังคงขาดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงในทุกกลุ่มเป้าหมาย ดังจะเห็นได้จาก ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ของจังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบันได้มีการประชาสัมพันธ์นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเป็นเพียงข้อความ บทความทางสื่อหนังสือ เอกสารแผ่นพับ ที่จัดเตรียมไว้ ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ภายในสถานที่ท่องเที่ยว และ ททท. สำนักงานอุดรธานี ซึ่งสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้เพียงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจจริง ๆ และเดินทางมาขอข้อมูลยังแหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นด้วยตนเอง ยังสถานที่ดังกล่าว และสำหรับการประชาสัมพันธ์นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางระบบอินเตอร์เน็ตนั้น ได้มีการ

ประชาสัมพันธ์ผ่านพื้นที่เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการของทางจังหวัด ซึ่งก็จะมีเพียงข้อความของสถานที่ท่องเที่ยวในเบื้องต้นพร้อมภาพนิ่งประกอบ ซึ่งก็ยังคงขาดสีสันในการเชิญชวนและจูงใจนักท่องเที่ยว อีกประการหนึ่งคือหากนักท่องเที่ยวไม่เข้ามาเยี่ยมชมในเวปไซด์ดังกล่าว ก็จะไม่สามารถรับรู้ถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นได้ และสำหรับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านพื้นที่เว็บไซต์ของหน่วยงานบริษัททัวร์นำเที่ยวนั้น ปัจจุบันยังคงมีเพียงข้อความนำเสนอในเบื้องต้นที่นำเสนอเพียงเนื้อหาโดยภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวพร้อมภาพนิ่งประกอบ ซึ่งอาจไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเข้าเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร จากรูปแบบการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ยังขาดการเติมเต็มของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว ที่อาจทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวาง หากมีสื่อประชาสัมพันธ์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุดรธานีที่สามารถนำเสนอเรื่องราวความเป็นมา ความสำคัญ เส้นทางท่องเที่ยว ความน่าสนใจของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว พร้อมเสียงเพลงประกอบกรนำเสนอ ก็จะได้สื่อที่นำเสนอดังกล่าวเป็นสื่อการเผยแพร่ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการศึกษาสร้างสื่อที่สามารถนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี โดยเริ่มนำเสนอใน 2 พื้นที่ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ก่อนในเบื้องต้น เพื่อเป็นการแสดงถึงการอนุรักษ์ประวัติ ความสำคัญ ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่สืบไป และหากได้นำสื่อนำเสนอเผยแพร่แก่สาธารณะ ก็จะเป็นสื่อที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดอุดรธานีได้อีกทางหนึ่ง และสื่อนำเสนอที่ทางคณะผู้วิจัยมีความสนใจการศึกษาและพัฒนาขึ้นมาจะ เป็นสื่อนำเสนอที่เกิดขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบสื่อนำเสนอที่ต้องการ จากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้ได้สื่อนำเสนอเหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง และหากสื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีได้สร้างเสร็จสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางคณะผู้วิจัยจะมอบสื่อนำเสนอแก่หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. ศึกษาข้อมูล และ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี
2. ศึกษาความต้องการ รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว
3. สร้างสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว

1.3 คำถามการวิจัย (research question)

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีที่ใดบ้างมีประวัติความเป็นมาอย่างไร และมีเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละแห่งอย่างไรบ้าง
2. ภาคีการท่องเที่ยวมีความต้องการรูปแบบสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละสถานที่อย่างไรบ้าง
3. จะทำการสร้างสื่อแนะนำที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อแนะนำ หมายถึง สื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ ที่มีพื้นที่ตั้งในเขตจังหวัดอุดรธานี

แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมทางด้านความคิดเห็น การให้ข้อมูลด้านความต้องการรูปแบบสื่อแนะนำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวฯ ของหน่วยงานภาคีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี

ภาคีการท่องเที่ยว หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว ที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่น ๆ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐ และ หน่วยงานภาคเอกชนภาคเอกชน ที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลก บ้านเชียง และ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ซึ่งนำเสนอรายละเอียดได้ดังนี้

ชุมชน คือ ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน

หน่วยงานภาครัฐ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงาน รวมจำนวน 5 กลุ่ม หน่วยงานประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องของแต่ละกลุ่มหน่วยงาน คือ

- กลุ่มหน่วยงานผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว
- กลุ่มองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตแหล่งท่องเที่ยว
- กลุ่มสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว
- กลุ่มหน่วยงานเทศบาล/อำเภอในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (จังหวัดอุดรธานี)

หน่วยงานภาคเอกชนคือ หน่วยงานบริษัทนำทัวร์ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 แห่ง บริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ท้องถิ่น 2 แห่ง

1.5.2 พื้นที่ที่ศึกษาสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

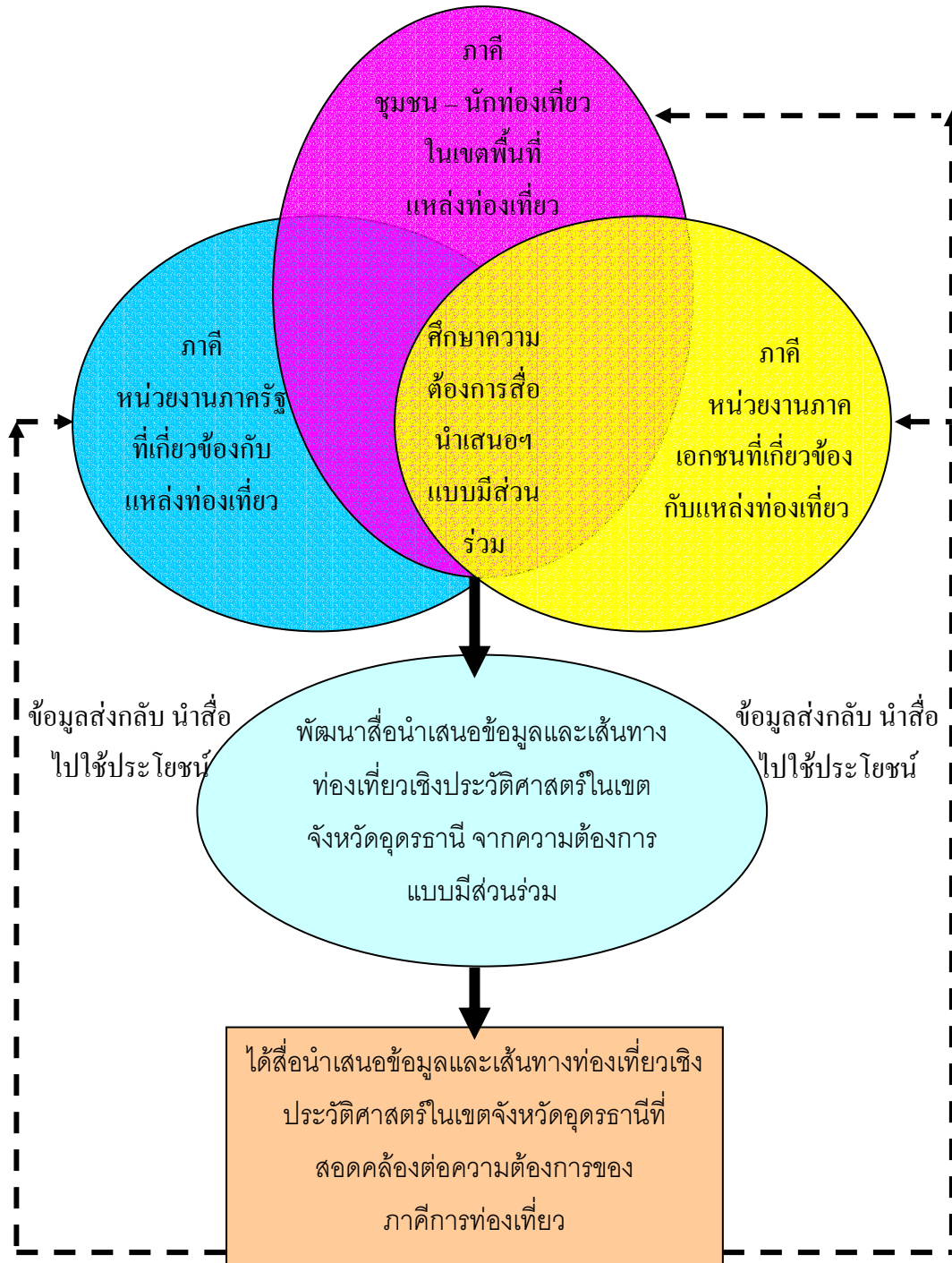
1.5.3 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 8 เดือน ตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2552 – 31 มีนาคม 2553

1.5.4 ตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ – ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี
– ความต้องการ รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม คือ สื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีการท่องเที่ยว

1.5.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว ความสำคัญในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว
2. ได้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงวิชาการ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ
3. ได้ทราบความคิดเห็น ความต้องการ ที่มีต่อรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี จากภาคีการท่องเที่ยว
4. ได้สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว
5. หน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยวได้รับสื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี หน่วยงานละ 1 ชิ้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1. ประชาชนทั่วไป / นักท่องเที่ยวได้ความรู้ และสนใจสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น
2. มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น

1.8 แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยไปเผยแพร่ยังหน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยวในส่วนสถาบันการศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต่อไป
2. นำสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยไปเผยแพร่ยังหน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยวในส่วนธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต่อไป
3. นำสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยไปเผยแพร่ยังหน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยวในส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีต่อไป

4. นำสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยไปเผยแพร่ยัง

- เว็บไซต์จังหวัดอุดรธานี เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- เว็บไซต์ของบริษัททัวร์ในจังหวัดอุดรธานี และ
- รายการนำเที่ยวของบริษัทผลิตสื่อรายการโทรทัศน์ท้องถิ่น

ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนทั่วไป/นักท่องเที่ยว ได้ทราบข้อมูล และเกิดความสนใจในการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวจริงมากขึ้น

1.9 สรุป

จากการศึกษาในส่วนบทนำนี้ได้นำเสนอถึง หลักการและเหตุผลที่มีผลต่อความสนใจในการศึกษางานวิจัยการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้เลือกศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2 แห่ง คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และได้นำเสนอวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ ถึงการศึกษาข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ศึกษาความต้องการ รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว และดำเนินการสร้างสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว โดยขอบเขตของการวิจัย ในส่วนประชากรที่ศึกษา คือภาคีการท่องเที่ยวทั้งในส่วน ชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในกลุ่ม แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท โดยผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าจะได้ทราบความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมจากภาคีทางการท่องเที่ยวถึงสื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี และจะส่งผลถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับต่อประชาชนทั่วไป / นักท่องเที่ยว ในการได้ความรู้ และสนใจสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น ซึ่งได้มีแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ นำสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นไปมอบให้แก่ภาคีทางการท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แก่บุคคลภาคคนอกได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวอันทรงคุณค่าแก่การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เพิ่มขึ้น และส่งผลให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวจริงมากยิ่งขึ้นในอนาคต

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี ในส่วนการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้เรื่องดังต่อไปนี้

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

- กระบวนการมีส่วนร่วม
- หลักการของ PRA
- หลักการสร้างสื่อนำเสนอที่ดี
- องค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี
- สื่อนำเสนอแนะนำข้อมูลจังหวัดอุดรธานี
- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง 76 จังหวัด
- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว จาก ททท. สำนักงานอุดรธานี
- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี
- สื่อนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมได้พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมมีความเกี่ยวข้องในหลากหลายเรื่องราวดังนี้

2.1.1 กระบวนการมีส่วนร่วม

แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มี 3 ประการ คือ

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใด ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

2. ต้องมีความเสมอภาค บุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

3. ต้องมีความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอ

ภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ด้าน คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจถูกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้าร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่บุคคลจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

โดยแท้จริงนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุก ๆ ประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่ว ๆ ไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่

- 1) การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
- 2) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
- 3) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
- 4) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
- 5) ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของบุคคลจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมี กิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วม เป็นการกระจายโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วม และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากบุคคล

การมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการซึ่งบุคคล หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไป

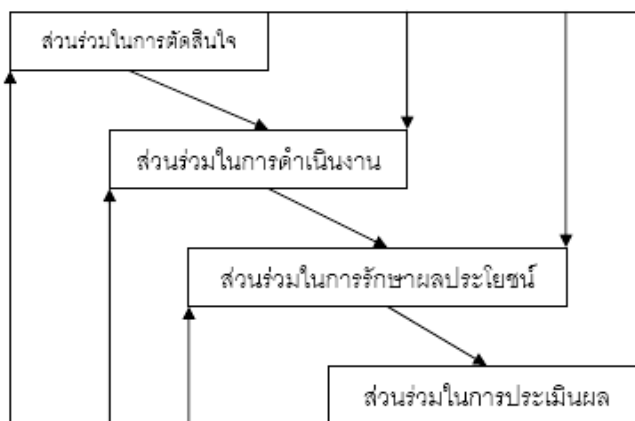
ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจขององค์กร การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะ การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่น่ากลัวที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็จะได้รับการตอบสนอง

ระดับขั้นและเครื่องมือของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมี 4 ระดับ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

เพื่อช่วยให้เข้าใจระดับขั้นของการมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น จึงขอเสนอวงจรของการมีส่วนร่วมในภาพที่ 2.1

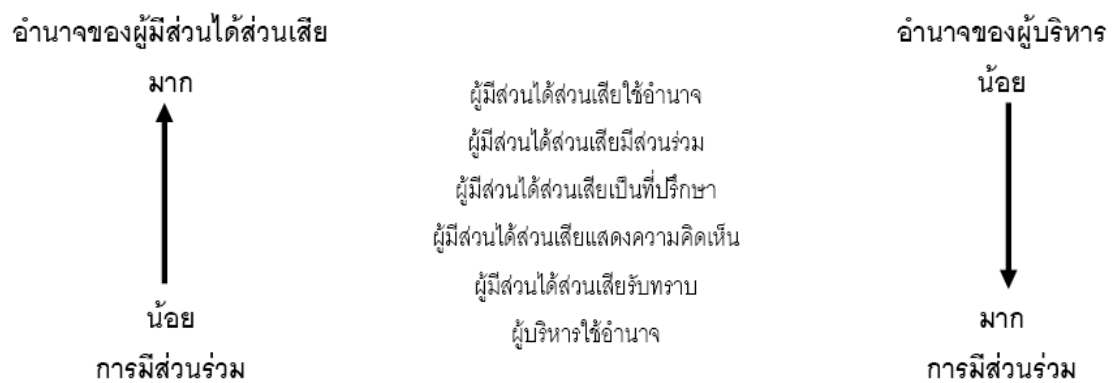

ภาพที่ 2.1 แสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff

ที่มา : Cohen และ Uphoff จาก *Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*

การให้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ในหลายระดับ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร แต่จะยุคว่าจะให้ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากน้อยต่างกัน คือ

1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ใช้อำนาจ หมายถึง ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าจัดการหรือดำเนินการเอง โดยไม่มีการติดต่อกับผู้บริหารก่อน ซึ่งอาจมีการตอบโต้จากผู้บริหาร เช่น การตั้งศาลเตี้ย การเดินขบวน การเข้ายึดสถานที่ของทางราชการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เป็นต้น โดยในรูปที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับอำนาจของผู้บริหาร ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน กล่าวคือ ถ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมมาก ผู้บริหารก็จะมีอำนาจน้อยลงหรือในทางกลับกัน

ภาพที่ 2.2 แสดงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม

ที่มา : ปราณี พันธุมสินชัย การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 4

2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้บริหารร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีอำนาจเท่าเทียมกัน เช่น โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน การสร้างถนน และขุดบ่อน้ำในหมู่บ้าน เป็นต้น

3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นที่ปรึกษา หมายถึง ผู้บริหารของความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตั้งใจที่จะกระทำตามความเห็นนั้น แต่ก็ยังมีอำนาจที่จะไม่รับความคิดเห็นนั้นไปปฏิบัติ เช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อการประสานงานระหว่างประชาชนและส่วนราชการ การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารให้โอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงความคิดเห็นในบางเรื่อง แต่มักจะไม่นำความเห็นไปปฏิบัติและยังมีอำนาจที่จะไม่รับฟังความคิดเห็นนั้น

เช่น การประชุมใหญ่ที่ให้โอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนได้แสดงความคิดเห็น การขอความเห็นในกฎระเบียบที่กำลังจะนำออกมาใช้

5) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ เป็นการแถลงข่าวสารหรือมติต่าง ๆ ให้รับทราบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือไม่ก็ได้ เช่น การแถลงถึงโครงการต่าง ๆ ที่มีมติให้ดำเนินการ การริเริ่มกฎหมายต่าง ๆ และการเวนคืนที่ดิน เป็นต้น

6) ผู้บริหารใช้อำนาจ กล่าวคือ ผู้บริหารใช้อำนาจจัดการโดยไม่แจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบล่วงหน้า เช่น การสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดกรณีต่าง ๆ โดยไม่ต้องให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น จากการศึกษาลำดับขั้นของการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม นั้น พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ และมีส่วนร่วมสนับสนุน ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นมีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของผู้บริหารด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ใช้อำนาจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นที่ปรึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงความคิดเห็น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ และผู้บริหารใช้อำนาจ

วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเรียงตามลำดับจาก 3585 .ต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่ (1) ระดับการให้ข้อมูล (2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (3) ระดับการปรึกษาหารือ (4) ระดับการวางแผนร่วมกัน จนถึงร่วมกันตัดสินใจ (5) ระดับการร่วมปฏิบัติ (6) ร่วมติดตามตรวจสอบ และ (7) ระดับการควบคุมโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการแต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกจ่าย การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ

(2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้เสียแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย เกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่าง ๆ และการบรรยายให้ผู้มีส่วนได้เสียฟังเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

(3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการ ระหว่างผู้วางแผนโครงการและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

(4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่อง การมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อनुญาโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทาง ประนีประนอมกัน เป็นต้น

(5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(6) ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถมาคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบ หรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามผู้มีส่วนได้เสีย โดยการทำการสำรวจเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียประเมิน เป็นต้น

(7) ระดับการควบคุมโดยผู้มีส่วนได้เสีย เป็นระดับสูงสุดของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงประชามติ มี 2 ประการ คือ ประการแรก การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติ และการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด

และประการที่สอง ในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม

และได้ศึกษาต่อถึงหลักการของ PRA ที่มา :

(http://dpc1.ddc.moph.go.th/aids/PRA/manual_PAR%2021-23%20MAR%2007.pdf)

โดยเนื้อหาที่ศึกษามีดังต่อไปนี้

2.1.2 หลักการของ PRA

PRA มาจากคำว่า Participatory Rural Appraisal ซึ่งแปลว่า การวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม หลายคนจึงเข้าใจว่า PRA เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับศึกษา วิเคราะห์ และประเมินชุมชน แต่จริง ๆ แล้ว PRA ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือ แต่ยังเป็นแนวคิดที่มีหลักการของตนเอง และเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถนำไปปรับใช้ รวมทั้งสามารถสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความจำเป็นในการใช้งาน

ใช้ PRA เพื่ออะไร

1. เราสามารถนำ PRA มาใช้ประโยชน์ได้ในหลายด้านด้วยกัน
2. ใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเรากับชาวบ้าน
3. ค้นหาข้อมูลที่สำคัญในชุมชน
4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์
7. ใช้ในการกระตุ้น ส่งเสริม ให้ชุมชนมองเห็นปัญหาและตระหนักว่าเป็น
8. ปัญหาของชุมชน
9. ใช้ในการระดมสรรพกำลังของชุมชน เพื่อวางแผนและดำเนินการแก้ไข
10. ปัญหาร่วมกัน

PRA มาจากไหน

ผู้ที่คิดค้นหลักการ กระบวนการ และเทคนิคเบื้องต้นของ PRA ขึ้นมาและนำมาเผยแพร่คือ Dr. Robert Chambers ที่ International Institute of Education and Development แห่งมหาวิทยาลัยซัสเซกส์ ประเทศอังกฤษโดยดัดแปลงจากแนวคิดและวิธีการประเมินชุมชนแบบเร่งรัด (Rapid Rural Appraisal หรือ RRA) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง PRA ได้รับการเผยแพร่ไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และได้รับการนำไปใช้ในประเด็นต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการเกษตร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการ การพัฒนาชุมชน การสร้างเสริมศักยภาพสตรี เป็นต้น

PRA ใช้ในสังคม – วัฒนธรรมไทยได้หรือ

ได้มีการนำ PRA มาใช้ในประเทศไทยเป็นเวลากว่าหลายปีแล้ว โดยในระยะแรกจะเน้นประเด็นการพัฒนาชุมชนและการบ3626 ส่งเสริมการเกษตร ต่อมาได้มีการนำมาปรับใช้ในการทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพและการสร้างความตระหนักต่อปัญหาเอดส์ โดยมีการจัดอบรม PRA ให้แก่บุคลากรทั้งจากภาครัฐและองค์กรโดยสรุปแล้ว ประสบการณ์ที่ผ่านมาพิสูจน์ให้เห็นว่าหลักการและกระบวนการของ PRA มีความเป็นสากลที่สามารถนำมาใช้ในสังคม และวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี ส่วนด้านเทคนิคย่อย ๆ นั้น สามารถนำมาปรับใช้ในประเด็นต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการของชุมชนแต่ละชุมชน และกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มได้ตามความเหมาะสม

ทำไมจึงควรใช้ PRA

ในอดีตการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนมักกระทำโดยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักวิจัย นักพัฒนา และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีความชำนาญในการออกแบบวางแผน การศึกษาชุมชน การสร้างเครื่องมือ การนำเครื่องมือมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้าน การนำข้อมูลไปวิเคราะห์และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนานโยบาย โครงการ และกิจกรรมที่จะนำมาดำเนินงานในชุมชนต่อไปในกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนเช่นนี้ บทบาทของชาวบ้านคือ ตอบคำถามที่ถูกล่ามถาม และให้ข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นต้องการและในกระบวนการเช่นนี้ ชาวบ้านได้แต่รู้สึกถึงความปรีชาสามารถของนักวิชาการดังกล่าว พร้อมกับรู้สึกกว่าตนเองไม่มีความรู้ความสามารถ และไม่มีคุณค่าอะไร จึงไม่จำเป็นต้องมีบทบาทอะไร นอกจากฟัง ตอบคำถาม และทำตามคำสั่งเท่านั้น นอกจากนั้น ยังพบว่าผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายมิได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับชาวบ้านและชุมชนอย่างลึกซึ้งจริงจัง เนื่องจากใช้เวลาในการศึกษาชุมชนเพียงระยะสั้น และสามารถศึกษาเข้าใจชุมชนได้เพียงผิวเผิน แต่ยังไม่สามารถเข้าใจถึงรากเหง้าของปัญหาวัฒนธรรม วิธีคิดและวิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญา องค์กร เครือข่าย และศักยภาพของชุมชนได้อย่างแท้จริง สิ่งที่ผู้รู้และนักวิชาการต่างๆ กำหนดให้ จึงมีรากฐานอยู่บนข้อมูลจำนวนจำกัดที่ “เค้น” และ “คั้น” มาได้จากชาวบ้านในระยะเวลานั้น ๆ มากกว่าจะสะท้อนถึงความเป็นจริงที่ซับซ้อนและหลากหลายของชาวบ้านและชุมชนจริง ๆ ด้วยเหตุนี้เอง จึงมักจะพบว่าโครงการและกิจกรรมที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการดังกล่าวมักจะไม่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ขาดความร่วมมือของชาวบ้านในการดำเนินการและขาดความจริงจังยั่งยืน เนื่องจากชาวบ้านไม่รู้สึกว่าเป็นเจ้าของงานดังกล่าวรวมทั้งโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ๆ ก็อาจจะไม่ตรงกับสภาพปัญหาและไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านมิได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ ประเมินชุมชน ตลอดจนวางแผนโครงการและกิจกรรมแต่อย่างใด

PRA จึงถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ในการทำงานกับชุมชน เพื่อลดช่องว่างระหว่างนักวิชาการกับชาวบ้าน และเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวข้างต้น

กระบวนการ PRA เป็นกระบวนการที่ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพของชุมชนและชี้ชัดปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน รับฟังเหตุผลของกันและกัน และหาข้อสรุปร่วมกัน ทั้งนี้ โดยมีผู้ดำเนินกิจกรรม หรือ ผู้ “ทำ PRA” เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการพูดคุยและแลกเปลี่ยน บนพื้นฐานของความเคารพและความเสมอภาค การทำ PRA ที่ดีจะช่วยให้ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนและการลงมือกระทำ เพื่อแก้ปัญหาของตนเองด้วยตนเองต่อไปกระบวนการ PRA จึงเป็นกระบวนการที่นอกจากจะช่วยให้ได้รับข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชุมชนและความต้องการของชาวบ้านแล้วยังช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์และศักยภาพของชาวบ้าน สร้างสำนึกในความเป็นเจ้าของ และเปิดโอกาสให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนในพื้นที่อีกด้วย

หลักการของ PRA

ในการนำ PRA ไปใช้นั้น จำเป็นที่เราจะต้องเข้าใจหลักการของ PRA อย่างชัดเจน และถูกต้อง จึงจะสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและบรรลุวัตถุประสงค์รวมทั้งสามารถพลิกแพลงประยุกต์ใช้เทคนิคต่างๆ หรือสร้างสรรค์เทคนิคใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ PRA มีหลักการพื้นฐานหลายประการด้วยกัน คือ

1. เชื่อมมั่นในศักยภาพของชาวบ้าน

นักวิชาการ - ช่างราชการมักจะมองว่าชาวบ้าน “โง่-จน-เจ็บ และเป็น “ผู้ไม่รู้” ที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความรู้ตามที่นักวิชาการเห็นควรว่าพึงมีแต่ในความเป็นจริงนั้น ชาวบ้านและชุมชนมีภูมิปัญญาและมีศักยภาพมากมาย ชาวบ้านอาจจะไม่รู้หลายสิ่งหลายอย่างที่นักวิชาการรู้ แต่ชาวบ้านก็รู้หลายสิ่งหลายอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดำรงชุมชนและวัฒนธรรมในบริบทแวดล้อมของตนมาได้เป็นเวลายาวนาน ซึ่งหลายสิ่งหลายอย่างที่ชาวบ้านรู้นั้นก็เป็นสิ่งที่เราไม่รู้ และบ่อยครั้งที่หลายสิ่งหลายอย่างนั้นมักจะเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา และการแก้ปัญหาในชุมชนซึ่งถ้าเราเชื่อมั่นและยอมรับในศักยภาพของชาวบ้าน และอ่อนน้อมถ่อมตนเข้าไปศึกษาเรียนรู้สิ่งเหล่านี้จากชาวบ้าน เราก็จะสามารถส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างถูกต้องนอกจากนั้นเราต้องเข้าใจว่า ชาวบ้านมีเครือข่ายการจตุรงค์กร การรวมหมู่อย่างเป็นธรรมชาติ และระบบของสังคมเหล่านี้จะเป็นหลักที่สำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน

2. ให้ความสำคัญกับความรู้ที่มาจากประสบการณ์จริงและสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

นักวิชาการมักชินกับการเรียนรู้ในสถานบันการศึกษา การเรียนรู้จากตำรับตำรา และการเรียนรู้จากการฟังบรรยายโดยผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ จึงมักจะคิดว่าความรู้และภูมิปัญญาจะเกิดขึ้นได้โดยวิธีการเหล่านี้เท่านั้น ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงมักไม่ค่อยยอมรับความรู้ของผู้อื่นที่ได้มาโดยวิธีการอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปและเข้าใจว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ ในลักษณะเดียวกับตนเองเป็น “ผู้ไม่รู้” และเป็นภารกิจของตนที่จะต้องทำให้คนเหล่านั้นได้เรียนรู้โดยวิธีการเดียวกับที่ตนเองเคยใช้ได้ผลมาแล้ว เราจึงมักพบเห็นเสมอว่านักวิชาการไปทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้ชาวบ้านอ่าน หรือไปบรรยายถ่ายทอดความรู้ให้ชาวบ้านฟัง โดยเน้นองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการแบบสำเร็จรูป ซึ่งค่อนข้างจะห่างไกลจากวิถีชีวิตและวิถีคิดแบบชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยจะเข้าใจและไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่นักวิชาการคาดหวัง ทั้งนี้ เนื่องจากชาวบ้านมีชีวิตอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง และเรียนรู้ สัมผัสภูมิปัญญาจากประสบการณ์จริง และสถานการณ์จริงในการดำรงชีวิตของเขาชาวบ้านจึงมีวิถีคิด ระบบการจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์จำแนกแยกแยะของเขาเองที่อาจแตกต่างจากเรา และระบบของเขามักจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตและชุมชนของเขามากกว่าระบบของเรา ดังนั้นการยอมรับและเรียนรู้ภูมิปัญญาดังกล่าวเพื่อนำมาหาทางปรับใช้ในการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน จึงน่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ 3649 และประสิทธิผลมากกว่าการนำความรู้ทางวิชาการหรือการเรียนรู้จากตำราไปยึดเยียดให้ชาวบ้านและชุมชนแทนภูมิปัญญาที่พวกเขามีมาแต่เดิม

3. เน้นการระดมพลังในชุมชนเพื่อแก้ปัญหา

ปัญหาในชุมชนมักเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจึงเป็นการยากที่จะแก้ปัญหาที่จุดใดจุดหนึ่งเพียงจุดเดียว และยิ่งเป็นการยากที่จะแก้ปัญหาด้วยฝีมือของคนเพียงคนเดียว หรือคนไม่กี่คน ไม่ว่าจะเป็นคนดีฝีมือหรือมีอิทธิพลเพียงใดก็ตาม ยิ่งถ้าเป็นการแก้ปัญหาตามตำราหรือตามนโยบาย โดยอาศัยความเข้าใจที่ฉาบฉวยของนักวิชาการ ข้าราชการ ฯลฯ ที่เป็นคนนอกชุมชน และใช้อำนาจหน้าที่หรือสถานภาพทางวิชาการมาเป็นตัวกำหนด และวางกรอบให้ชาวบ้านปฏิบัติตามด้วยแล้ว ก็ยิ่งเป็นไปได้วิธีเดียวที่สามารถทำให้เกิดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างจริงจังยั่งยืน และมีผลที่เป็นจริง ก็คือ การระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในชุมชนให้ทุกคนทุกฝ่ายมาร่วมมือร่วมใจกันศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความเชื่อมโยงระหว่างปัญหา ร่วมกันชี้ชัดและพิจารณาทางเลือกที่มีอยู่ วิเคราะห์ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด และร่วมกันรับผิดชอบในการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

4. สนับสนุนให้ชาวบ้านเป็นผู้กระทำและมีบทบาทหลักในการดำเนินการ

บ่อยครั้งที่ข้าราชการ นักวิชาการ นักพัฒนา ฯลฯ มักจะหลงเข้าใจว่า “ปัญหาของชาวบ้าน” ก็คือปัญหาของตนเอง และเป็นบทบาทของตนที่จะต้องขบคิดและตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหานั้น ๆ อย่างไร เนื่องจากเข้าใจว่าชาวบ้านไม่มีความรู้ความสามารถพอที่จะทำได้ ดังนั้นเราจึงเห็นข้าราชการและนักวิจัยต่างๆ เหล่านี้เข้าไปศึกษาข้อมูลชุมชนแล้วเอาข้อมูลมาวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานแก้ปัญห โดยที่ชาวบ้านไม่ได้มีโอกาสที่จะคิดตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวแต่อย่างใดอย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับ “ปัญหาของชาวบ้าน” ก็คือ “ปัญหาของชาวบ้าน” ไม่ใช่ปัญหาของเรา ดังนั้น เราต้องไม่เข้าไปแก้ปัญหานั้น ๆ แทนชาวบ้าน และต้องไม่เข้าไปครอบงำชี้นำชาวบ้านว่าจะแก้ปัญหอย่างไร แต่จะต้องสนับสนุนให้ชาวบ้านเป็นผู้แก้ปัญหด้วยตนเอง นั่นคือ เราต้องถอยออกมามั่ง ๆ และปล่อยให้ชาวบ้านมีโอกาสที่จะคิดตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการต่าง ๆ ภายในกรอบของศักยภาพ ข้อจำกัด และความเป็นจริงของพวกเขาเอง สิ่งที่เราสามารถทำได้ คือ ให้การสนับสนุนในสิ่งที่จำเป็น และในโอกาสที่จำเป็นเท่านั้น

หัวใจของ PRA

การนำ PRA ไปใช้ ต้องมีใช้เพื่อใช้ PRA เป็นเครื่องมือในการระดมให้ชาวบ้านเห็นคล้อยตาม หรือยอมรับนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงานโครงการ หรือวิธีการของเรา เพราะนั่นคือการนำ PRA ไปใช้อย่างผิด ๆ คือ ผิดทั้งหัวใจของ PRA และผิดทั้งจรรยาบรรณของ “คนทำ PRA” เพราะหัวใจของ PRA คือ การสร้างเสริมศักยภาพให้ชาวบ้านและชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านและชุมชนสามารถวิเคราะห์และเข้าใจปัญหาของตนเอง ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง และสามารถวางแผนและดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของตนเองได้ถ้าเราไม่สามารถยอมรับหลักการ และหัวใจของ PRA ได้ก็ไม่ควรจะทำ “PRA” เลย

ข้อดีของ PRA

1. เป็นกระบวนการที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เน้นการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม แทนตัวหนังสือ จึงไม่ต้องอาศัยทักษะการอ่านการเขียนมาก ทำให้ชาวบ้านสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการได้อย่างเต็มที่
2. สามารถใช้ได้ดีกับกลุ่มเป้าหมายที่มีการศึกษาน้อย มีทักษะการอ่านเขียนต่ำ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นผู้ที่ไม่ค่อยมีประสบการณ์/ความสามารถ ในการให้ข้อมูล เช่น ชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท คนจนในเมือง ชนเผ่า ผู้ใช้แรงงาน ชนต่างภาษา-วัฒนธรรม
3. เน้นการใช้วัสดุท้องถิ่นที่ชาวบ้านคุ้นเคย ช่วยให้ชาวบ้านแสดงออกได้อย่างเต็มที่และมีความมั่นใจ

4. มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนประเด็นและสร้างสรรค์เทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการได้โดยง่าย
5. ช่วยให้เรียนรู้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับชุมชนได้อย่างรวดเร็ว
6. ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องเชื่อถือได้ เพราะผ่านการตรวจสอบโดยคนในชุมชนเอง
7. ข้อมูลที่ได้รับสะท้อนถึงสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะมาจากมุมมองของสมาชิกในชุมชนเอง
8. ส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและการนำผลไปใช้ในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาต่อไป
9. การมีส่วนร่วมในการชี้ชัด/วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจและความตระหนักต่อปัญหา ตลอดจนมีความรู้สึกเป็น “เจ้าของ” ต่อข้อมูลที่ได้รับและต่อกิจกรรมที่วางแผนไว้ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนมีความมุ่งมั่นและเต็มใจที่จะดำเนินงานต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมาย
10. สามารถใช้ร่วมกับกระบวนการแบบมีส่วนร่วมอื่น ๆ ได้อย่างกลมกลืน เช่น การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และกระบวนการ A-I-C (Appreciate-Influence-Control) เป็นต้น

ข้อจำกัดของ PRA

1. ผู้ “ทำ PRA” หรือผู้ดำเนินกิจกรรม จะต้องมีความเข้าใจในหลักการกระบวนการและวิธีการ PRA เป็นอย่างดี และมีความเชื่อมั่นและเคารพต่อหลักการของ PRA อย่างแท้จริง
2. ผู้ “ทำ PRA” ต้องระมัดระวังที่จะไม่ครอบงำหรือชี้นำการพูดคุยของชาวบ้าน ตลอดจนไม่ตัดสินความผิด-ถูกของความคิดเห็นของชาวบ้านโดยอาศัยหลักเกณฑ์และมาตรฐานของตนเอง
3. ต้องคัดเลือกสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม PRA อย่างระมัดระวังเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นผู้ที่รู้เรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง หรือเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนที่หลากหลายเพียงพอที่จะสามารถสะท้อนความเป็นจริงในชุมชนได้
4. ต้องจำกัดจำนวนสมาชิกในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม PRA ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป จำนวนที่เหมาะสมที่สุดคือประมาณ 8 - 12 คน ถ้ามีจำนวนสมาชิกมากเกินไป จะทำให้บางคนไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ แต่ถ้ามีจำนวนน้อยเกินไป อาจจะมีความคิดเห็นที่หลากหลายหรือไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลได้เท่าที่ควร

5. ผู้ “ทำ PRA” ควรมีบุคลิกและท่าทีที่เหมาะสม คือ มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็นทุกประการของชาวบ้าน โดยไม่ตัดสิน มีทักษะในการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ การฟัง และการสรุปความคิดรวบยอด โดยไม่มีท่าทีที่ก้าวร้าว หรือเร่งรัด และยังสามารถศึกษาถึงหลักสร้างสื่อนำเสนอที่ดี โดยสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ดังนี้

2.1.3 หลักการสร้างสื่อนำเสนอที่ดี

มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญได้แก่

1. ความเรียบง่าย: จัดทำสไลด์ให้ดูเรียบง่ายที่สุดเท่าที่ทำได้ เช่น ใช้สีอ่อนเป็นพื้นหลังเพื่อไม่รบกวนสายตาในการอ่าน และสามารถเห็นเนื้อหาได้อย่างชัดเจน หรือใช้พื้นหลังตามลักษณะเนื้อหา

2. มีความคงตัว (consistent): เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการนำเสนอสไลด์ซึ่งเป็นเนื้อหาในเรื่องเดียวกัน คือ ต้องมีความคงตัวในการออกแบบสไลด์ ซึ่งหมายถึงต้องใช้รูปแบบสไลด์เดียวกันทุกแผ่นที่เกี่ยวกับเนื้อหานั้น โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนสี พื้นหลัง หรือขนาดและแบบตัวอักษร แต่หากต้องการเน้นจุดสำคัญ หรือเป็นเนื้อหาย่อยออกไปจะสามารถเปลี่ยนบางสิ่ง เช่น สีตัวอักษรในสไลด์ให้ดูแตกต่างไปได้บ้าง หรืออาจมีการเปลี่ยนสีพื้นหลังให้แตกต่างจากเนื้อหาหลักเล็กน้อยก็อาจทำได้เช่นกัน

3. ใช้ความสมดุล: การออกแบบส่วนประกอบของสไลด์ให้มีลักษณะสมดุลมีแบบแผน (formal balance) หรือสมดุลไม่มีแบบแผน (informal balance) ก็ได้ แต่ต้องระวังสไลด์ทุกแผ่นให้มีลักษณะของความสมดุลที่เลือกใช้ให้เหมือนกันเพื่อความคงตัว

4. มีแนวคิดเดียวในสไลด์แต่ละแผ่น: ข้อความ และภาพที่บรรจุในสไลด์แผ่นหนึ่งๆ ต้องเป็นเนื้อหาของแต่ละแนวคิดเท่านั้น หากเนื้อหานั้นมีหลายแนวคิด หรือเนื้อหาย่อยต้องใช้สไลด์แผ่นใหม่

5. สร้างความกลมกลืน: ใช้แบบอักษรและภาพกราฟิกให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา ใช้แบบอักษรที่อ่านง่าย และใช้สีที่ดูแล้วสบายตา เลือกภาพกราฟิกที่ไม่ซับซ้อน และให้ถูกต้องตรงตามเนื้อหา รวมถึงให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เป็นทางการ หรือไม่ใชทางการด้วย

6. แบบอักษร: ไม่ใช้ตัวอักษรมากกว่า 2 แบบในสไลด์เรื่องหนึ่ง โดยใช้แบบหนึ่งเป็นหัวข้อ และอีกแบบหนึ่งเป็นเนื้อหา หากต้องการเน้นข้อความตอนใดให้ใช้ตัวหนา (bold) หรือตัวเอียง (italic) แทนเพื่อการแบ่งแยกให้เห็นความแตกต่าง

7. เนื้อหา และจุดนำข้อความ: ข้อความในสไลด์ควรเป็นเฉพาะหัวข้อ หรือเนื้อหาสำคัญเท่านั้น โดยไม่มีรายละเอียดของเนื้อหา และควรนำเสนอเป็นแต่ละย่อหน้า โดยอาจมีจุดนำ

ข้อความอยู่ข้างหน้า เพื่อแสดงให้เห็นทราบถึงเนื้อหาแต่ละประเด็น และไม่ควรมีจุดนำข้อความมากกว่า 4 จุดในสไลด์แผ่นหนึ่ง โดยสามารถใช้ต้นแบบสไลด์ที่มีจุดนำข้อความใน Auto Layout เพื่อเพิ่มจุดนำข้อความให้ปรากฏขึ้นหน้าข้อความแต่ละครั้งเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับฟังการนำเสนอ อาจจะใช้การจางข้อความ (dim body text) ในข้อความที่บรรยายไปแล้วเพื่อให้มีเฉพาะจุดนำข้อความ และเนื้อหาที่กำลังนำเสนอเท่านั้นปรากฏแก่สายตา

8. เลือกใช้กราฟิกอย่างระมัดระวัง: การใช้กราฟิกที่เหมาะสมจะสามารถเพิ่มการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากใช้กราฟิกที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาจะทำให้การเรียนรู้นั้นลดลง และอาจทำให้สื่อความหมายผิดไปได้

9. ความคมชัด (resolution) ของภาพ: เนื่องจากความคมชัดของจอมอนิเตอร์มีเพียง 72-96 DPI เท่านั้น ภาพกราฟิกที่นำเสนอประกอบในเนื้อหาจึงไม่จำเป็นต้องใช้ภาพที่มีความคมชัดสูงมาก ควรใช้ภาพในรูปแบบ JPEG ที่มีความคมชัดปานกลาง และขนาดไม่ใหญ่มากนัก ประมาณ 20-50 KB ซึ่งท่านควรทำการบีบอัด หรือ compress และลดขนาดภาพก่อนเพื่อไม่ให้เปลืองเนื้อที่ในการเก็บบันทึก และการจัดส่งไฟล์ผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) หรือการอัปโหลดไว้บนเว็บไซต์จะสามารถทำได้ไวยิ่งขึ้น

10. เลือกต้นแบบสไลด์ และแบบอักษรที่เหมาะสมกับอุปกรณ์ร่วม: เนื่องจากการนำเสนอต้องมีการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เข้ากับอุปกรณ์ร่วม เช่น เครื่องแอลซีดี หรือโทรทัศน์เพื่อเสนอข้อมูลขยายใหญ่บนจอภาพ ดังนั้น ก่อนการนำเสนอควรทำการทดลองก่อนเพื่อให้ได้ภาพบนจอภาพที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะถ้าเมื่อฉายแล้วเส้นขอบของสไลด์จะไม่ปรากฏให้เห็นตามหลักของอัตราส่วน 4:3

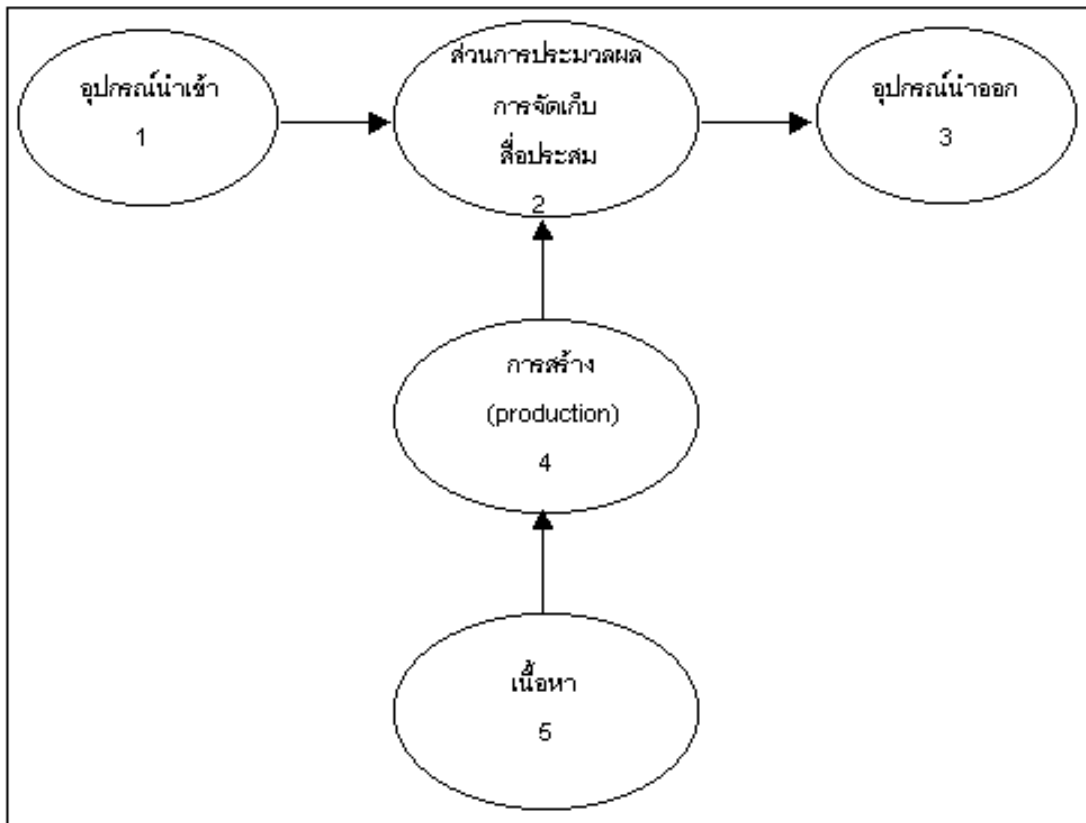
ที่มา: http://supanida-opal.blogspot.com/2008/06/blog-post_672.html

และศึกษาถึงองค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสมโดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.1.4 องค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม

การนำเสนอแบบสื่อประสม หมายถึงการนำเสนอความคิด เนื้อหาสาระที่ต้องการแสดงผล ออกแสดงด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่มีองค์ประกอบเพื่อช่วยในการนำเสนอแบบสื่อประสม เพื่อให้สิ่งที่แสดงผลนั้นน่าดู และสามารถสื่อความเข้าใจต่างๆ ได้ง่ายหากจะพิจารณาถึงเนื้อหาต่างๆ ไป เช่นการนำเสนอเรื่อง อะเมซิ่งไทยแลนด์ (Amazing Thailand) ผู้นำเสนออาจเตรียมเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย สถานที่ท่องเที่ยว ทิวทัศน์ที่สวยงาม วัฒนธรรมประเพณีของไทย อาหารการกิน ตลอดจนวิถีชีวิตบางอย่างเกี่ยวกับคนไทย ในการนำเสนอให้ได้หลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การนำเสนอเนื้อหาเหล่านั้นมาพิมพ์เป็นหนังสือเอกสารเผยแพร่

มาสร้างเป็นวีดิทัศน์ หรืออาจสร้างเป็นบทการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์แบบสื่อประสม การนำเสนอด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ก็เพื่อให้เป็นสื่อที่น่าสนใจ น่าติดตาม ผู้ชมมีความประทับใจ สามารถสื่อความในเรื่องเนื้อหาต่างๆ ได้ดี การนำเสนอแบบสื่อประสม จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้รูปแบบการนำเสนอ โดยมีคอมพิวเตอร์ช่วยดำเนินการแสดงผลให้ โดยเน้นทั้งภาพ ทั้งเสียง หรือแม้แต่การโต้ตอบ รูปแบบที่ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างสื่อประสมเพื่อนำเสนอ แสดงได้ดังรูป

ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม

ในส่วนขององค์ประกอบดังกล่าว สามารถขยายตามองค์ประกอบของสื่อประสม ในส่วนของเนื้อหาที่จะสร้างให้อยู่ในรูปแบบที่นำไปประมวลผลได้ คือส่วนที่ 4 และ 5 ดังนี้

ข้อความ (Text) เป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องในเนื้อหาของสื่อประสมเสมอ และเป็นหนทางการนำเสนอได้ง่ายที่สุด และมีการพัฒนามาพร้อมกับคอมพิวเตอร์ ลักษณะของข้อความที่ปรากฏในสื่อประสม ประกอบด้วย

ข้อความที่พิมพ์ เป็นข้อความเอกสารที่พิมพ์ออกมาในรูปกระดาษ เป็นผลงานของงานพิมพ์เอกสารทั่วไป เช่น งานเวิร์ดโปรเซสเซอร์ ตัวอักษรแต่ละตัวเก็บในรูปแบบรหัส เช่น รหัส ASCII

ข้อความสแกน เป็นเอกสารที่ได้รับจากการสแกน และเป็นข้อความที่เก็บในรูปแบบรูปภาพ หรือ Image

ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการแทนข้อความให้อยู่ในรูปแบบที่แทนในสื่อที่ใช้ประมวลผลได้

ข้อความหลายมิติ (Hypertext) มีบทบาทสำคัญมากในยุคหลังนี้ เพราะเป็นข้อความที่เก็บในรูปแบบข้อความอิเล็กทรอนิกส์ และมีการเชื่อมโยงกัน สามารถนำมาประมวลผลและแสดงผลในลักษณะเชื่อมโยงกันได้ จึงเหมาะกับผู้ใ้

ภาพ (Graphics) เป็นส่วนของสื่อประสมที่ใช้ประโยชน์ในการสื่อความหมายได้ดี มีสีสัน และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้กว้างขวาง เพราะดึงดูดความสนใจได้ ภาพประกอบด้วย

บิตแมพ (Bitmaps) เป็นการเก็บรูปภาพเป็นพิกเซล แต่ละพิกเซลก็คือจุดเล็กๆ ที่แสดงเป็นสี การเก็บข้อมูลจะเก็บเป็นพิกเซล ดังนั้นรูปภาพแต่ละรูปจึงต้องเก็บข้อมูลจำนวนมาก ในการจัดเก็บจึงมีเทคนิคการบีบอัดข้อมูล เพื่อให้เล็กลง ผู้พัฒนาได้สร้างมาตรฐานการเก็บข้อมูล และบีบอัด เช่น .jpg .gif .tif .fax เป็นต้น

ศิลปะอาร์ต ในการสร้างสื่อประสมจำเป็นต้องมีรูปภาพประกอบ เพื่อความสวยงามและดึงดูดความสนใจ เพื่อให้การสร้างสื่อประสมทำได้เร็ว จึงมีการเก็บรูปภาพเป็นห้องสมุดภาพ ที่เรียกมาใช้ได้ง่าย ภาพที่เก็บอาจเป็นภาพส่วนหลัง (Background) ภาพขอบ ภาพพื้น ที่ใช้ประกอบฉากหรือนำมาตกแต่ง ตลอดจนภาพที่ใช้เสริมรูปภาพต่างๆ

ภาพจากอุปกรณ์อินพุตต่างๆ เป็นภาพที่ได้จากกล้องถ่ายภาพดิจิทัลจากวีดิทัศน์ จากสแกนเนอร์ ฯลฯ

ไฮเปอร์พิกเจอร์ (Hyperpictures) เป็นภาพที่ปรากฏในสื่อประสมที่สามารถเชื่อมโยง หรือกระตุ้นให้เกิดการทำงานบางอย่าง เช่น เมื่อคลิกแล้วจะกลายเป็นวีดิทัศน์

เสียง (Sound) เสียงเป็นส่วนประกอบสำคัญของระบบการนำเสนอแบบสื่อประสม เสียงทำให้บรรยากาศการรับรู้น่าสนใจ เช่น ในเกม ภาพยนตร์ ซีดี จะมีการบันทึกเสียงเป็นส่วนหลังเพื่อสร้างอารมณ์ต่างๆ ร่วมด้วย ลักษณะของเสียงประกอบด้วย

คลื่นเสียงแบบอะนาล็อก มีการบันทึกเป็น .WAV .AU การบันทึกจะบันทึกตามลูกคลื่นเสียง โดยมีการแปลงเป็นสัญญาณให้เป็นดิจิทัล เก็บในรูปแบบการบีบอัดเสียงเพื่อให้เล็กลง เสียง CD เป็นรูปแบบบันทึกที่มีคุณภาพสำหรับการบันทึกลงบนแผ่น CD เพลงที่วางขายทั่วไป บันทึกตามมาตรฐานนี้

IDI เป็นเสียงที่ใช้แทนเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ สามารถเก็บข้อมูล และให้วงจรรีดิทริกทอนิกส์สร้างเสียงตามตัวโน้ต เหมือนการเล่นของเครื่องดนตรีนั้นๆ

ไฮเปอร์ออดิโอ เป็นการนำสัญญาณเสียงไปกระตุ้นหรือผสมกับการทำงาน เพื่อการนำเสนอที่สลับซับซ้อนขึ้น

วีดิทัศน์ (Video) วีดิทัศน์เป็นภาพที่มีการเคลื่อนไหวประกอบเสียง วีดิทัศน์เป็นรูปแบบการนำเสนอที่ให้รายละเอียดการเคลื่อนไหวเหมือนจริง ส่วนของวีดิทัศน์ประกอบด้วย

ดิจิทัลวีดิทัศน์ เป็นการนำสัญญาณวีดิทัศน์ เก็บในรูปแบบการบีบอัด เพื่อให้เก็บได้เล็กกะทัดรัด มีการสร้างมาตรฐาน เช่น MPEG, AVI, MOV

สัญญาณถ่ายทอดสด เป็นการนำเอาสัญญาณวีดิทัศน์ จากการถ่ายทอดรายการจริง เชื่อมโยงการกระจายส่งไปยังปลายทางที่ต้องการ ในส่วนของวีดิทัศน์มีอุปกรณ์การประมวลผลหลายอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

ที่มา : <http://61.19.202.164/resource/courseware/multimediatechnology/k01-03.html>

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาในส่วน สื่อนำเสนอและประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างที่มีในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยสื่อนำเสนอต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udon-city.com>

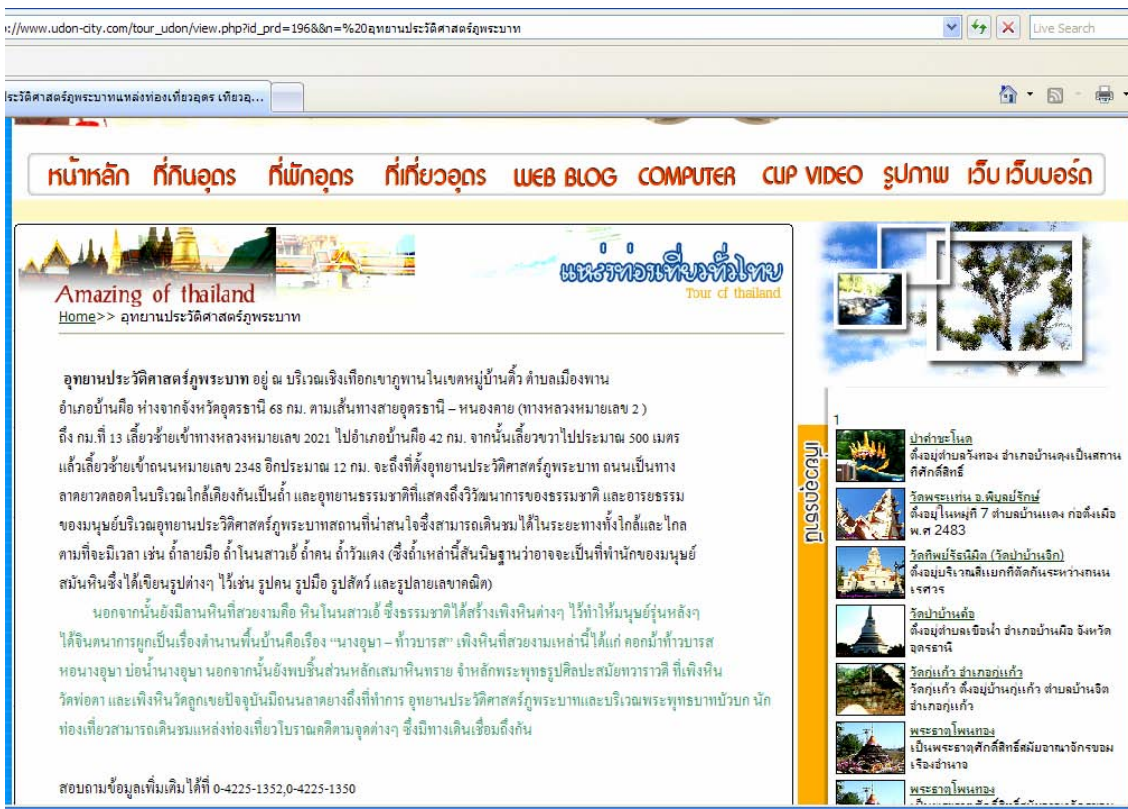
สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี โดยสื่อที่นำเสนอนี้เป็นสื่อในรูปแบบเว็บไซต์ โดยเนื้อหาการนำเสนอมีลูกเล่น ภาพและสีสันสวยงาม ปรากฏดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ในแบบเว็บไซต์

จากภาพ 2.4 พบว่า ประกอบไปด้วยรูปภาพและสีสรรูปแบบที่สวยงาม มีการจัดเมนูเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในเรื่อง ที่กินอุตร ที่พักอุตร ที่เที่ยวอุตร และได้จัดทำรูปภาพสถานที่ท่องเที่ยวไว้สำหรับเปิดเข้าไปดูเนื้อหาเฉพาะสถานที่ได้ ซึ่งรูปภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่จัดนำเสนอจะเป็นภาพสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมด และเนื้อหาการนำเสนอจะบรรยายแบบคร่าว ๆ ไม่ละเอียดเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการคลิกที่ภาพอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระแล้วจะปรากฏเนื้อหาดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 รายละเอียดการนำเสนอเนื้อหาสถานที่ท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 2.5 พบว่าจะนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยวว่าตั้งอยู่ที่ใด เดินทางอย่างไร และประวัติความเป็นมาของสถานที่โดยย่อ แล้วปิดท้ายเนื้อหาด้วย เบอร์โทรสำหรับสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม และพื้นที่ด้านขวาของเว็บไซต์ ก็จะเป็นภาพสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นๆให้เลือกชม

สำหรับในที่น่าสนใจของสื่อนำเสนอในรูปแบบเว็บไซต์ เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ http://www.udon-city.com อยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาภายในเว็บไซต์ ซึ่งจะเห็นได้จาก มีหลากหลายเมนูเรื่องราวให้เลือกไม่ว่าจะเป็น ที่กิน ที่พัก ที่เที่ยว กระดานบอร์ดสำหรับการติดต่อ ดิชม การเตรียมเนื้อที่หลากหลายไว้ให้เลือกชมตามความต้องการถือเป็นจุดเด่นของเว็บไซต์นี้

2.2.2 สื่อนำเสนอแนะนำข้อมูลจังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาเพิ่มจากเว็บไซต์ <http://www.udonmap.com> พบว่าเว็บไซต์ดังกล่าวนี้เป็นอีกแหล่งที่ได้จัดทำกรประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลของจังหวัดอุดรธานีโดยผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์ ปากฎดงภาพที่ 2.6

The screenshot shows the website www.udonmap.com in a browser window. The page features a navigation menu with links for Home, Forum, Udon Guide, Classifieds, Maps, Friends, Photos, Magazine, and Accommodation. Below the menu is a search bar and a board index. The main content area displays a forum with the following table:

FORUM	TOPICS	POSTS	LAST POST
ข่าวสารทั่วไป จังหวัดอุดรธานี General topics on Udon Thani	10	14	by gigigigit 10 January 9, 2010, 10:29 am
ทำอะไรและไป Things to do & Going Out	8	14	by prae_mont 28 December 28, 2009, 2:12 pm
กินที่ไหนดีในอุดร Where to eat in Udon Thani?	20	36	by edie 25 January 25, 2010, 4:50 pm
ช้อปปิ้ง Shopping in Udon Thani	4	5	by fonudon 7 April 7, 2009, 3:26 pm
สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก Accommodation in Udon Thani	22	27	by edie 28 January 28, 2010, 9:45 am
ท่องเที่ยวและการเดินทาง Travel & Transport in Udon Thani	0	0	No posts
สุขภาพและความงาม Health & Beauty	3	3	by Love_from_sky 28 May 28, 2009, 2:42 pm
กีฬายามว่างและการผจญภัย Sports, Leisure and Adventure	0	0	No posts
ชีวิตยามค่ำในอุดร Nightlife in Udon Thani	8	10	by fonudon 15 July 15, 2009, 3:32 pm
ภาคธุรกิจอุดร Udon Thani Classifieds	Total redirects: 461		
บ้านและที่ดิน House & Land, building and construction	12	15	by schefer 18 January 18, 2010, 7:32 pm
ประกาศ Udon Thani Notice Board	2	2	by gajajalit 5 November 5, 2009, 8:42 pm
คลิปวิดีโอของคณาและประเทศไทย Udon Thani & Thailand Video Clips	0	0	No posts

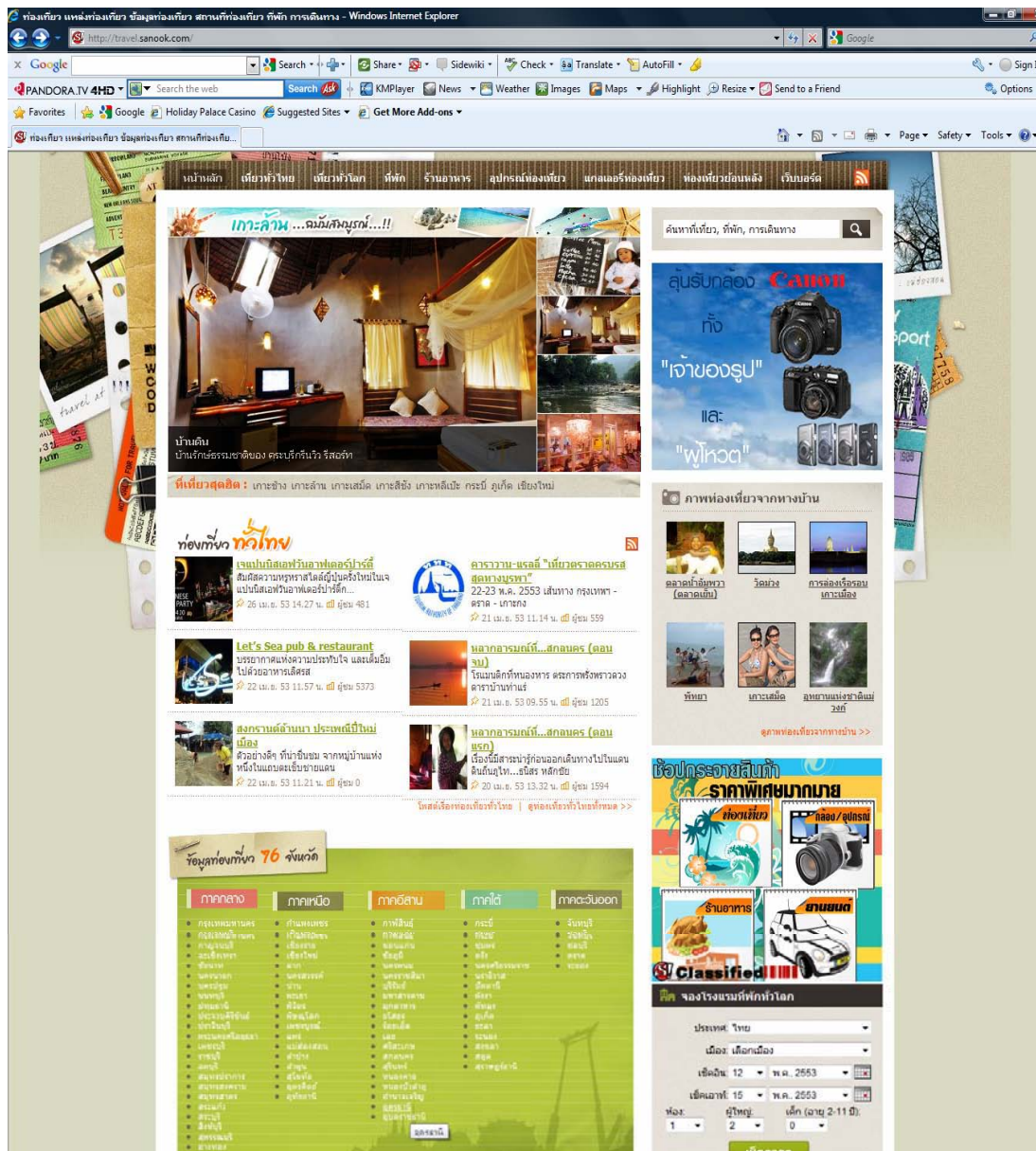
ภาพที่ 2.6 เว็บไซต์นำเสนอข้อมูลภายในจังหวัดอุดรธานี

จากภาพที่ 2.6 พบว่า เป็นเว็บไซต์ที่มีการออกแบบค่อนข้างเรียบง่าย โดยมีการจัดวางเนื้อหาเมนูในลักษณะตาราง โดยเนื้อหาเมื่อนั้นมีความหลากหลายให้เลือกชมเช่น ข่าวสารทั่วไปในจังหวัดอุดรธานี รายการกินที่ไหนในอุดร รายการช้อปปิ้ง รายการที่พัก และรายการท่องเที่ยว และการเดินทาง เป็นต้น แต่ รายการทางหมวดนี้ทางผู้จัดทำเว็บไซต์ จะไม่ได้เป็นผู้จัดทำเนื้อหา รายละเอียด แต่จะให้ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมเป็นผู้ให้ข้อมูล ผ่านทางหน้าเว็บ โดยสังเกตได้จาก ทางด้านขวาของตารางรายการ เป็นจำนวนผู้เข้ามาให้ข้อมูล และให้เนื้อหาเพิ่มเติมได้เรื่อยๆ ซึ่งรายการยังไม่มีผู้เข้าให้ข้อมูลแต่อย่างใด ซึ่งลักษณะการทำสื่อแนะนำแบบนี้จะเรียกว่า การจัดทำ

กระทำตามตอบ ซึ่งจุดเด่นของเว็บไซต์ในรูปแบบนี้ จะอยู่ที่การให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์ได้มีส่วนร่วมแสดงข้อมูลตามความคิดเห็นของตนเอง ได้อย่างอิสระ

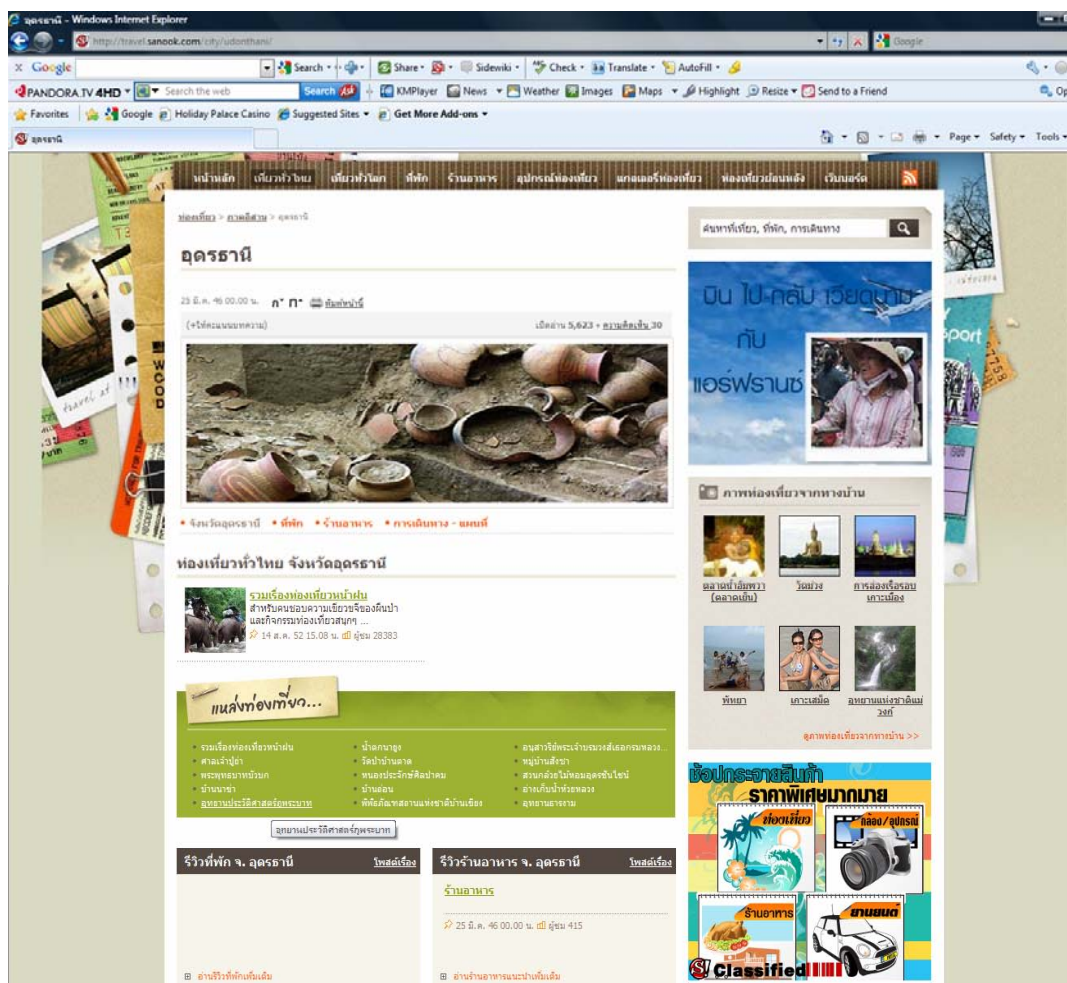
2.2.3 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง 76 จังหวัด

จากการศึกษา ข้อมูลสื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://travel.sanook.com> พบว่า เว็บไซต์ดังกล่าวมีการรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของทุกจังหวัดทุกภาคภายในประเทศไทยไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม ผ่านเมนูรายชื่อจังหวัดที่น่าเสนอไว้ในหน้าแรก ปรากฏดังภาพที่ 2.7

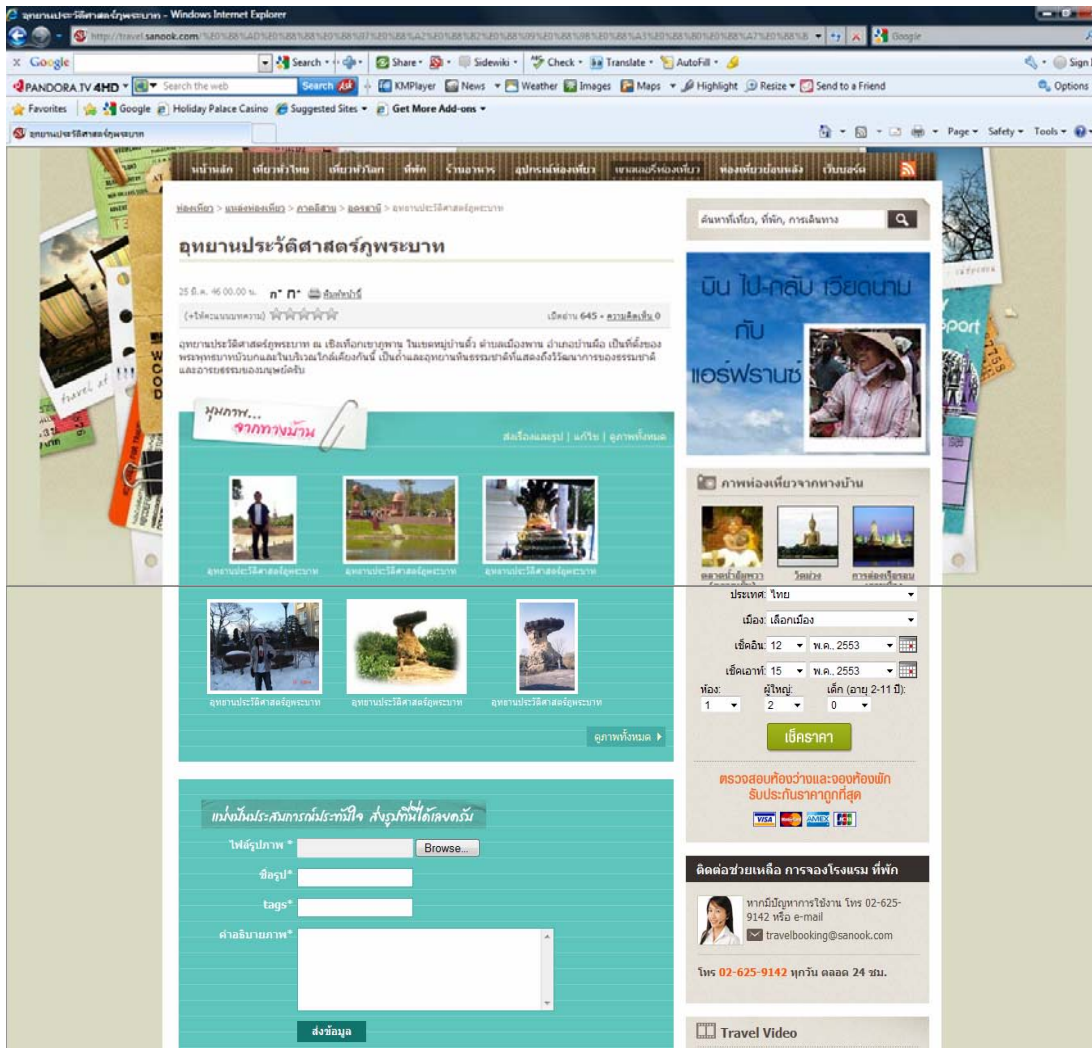
ภาพที่ 2.7 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง 76 จังหวัด

จากภาพที่ 2.7 พบว่าเป็นเว็บไซต์ ที่ได้รวบรวมแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง ของทุกจังหวัดในประเทศไทยมานำเสนอ ด้วยการเลือกผ่านชื่อจังหวัด โดยจะนำเสนอภาพ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และนำเสนอหัวข้อ ที่พัก ร้านอาหาร การเดินทาง และแผนที่ไว้ให้เลือกเข้าสู่ข้อมูล อีกทั้งทางเว็บไซต์ ได้จัดนำเสนอชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ไว้ในเนื้อหาของแต่ละจังหวัด และสามารถเลือกชื่อแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว นั้นได้ในลำดับต่อไป ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 ข้อมูลชื่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

จากภาพที่ 2.8 เป็นข้อมูลรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี หากเมื่อได้เลือกชื่อแหล่งท่องเที่ยวใด ก็จะปรากฏข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวดังภาพที่ 2.9

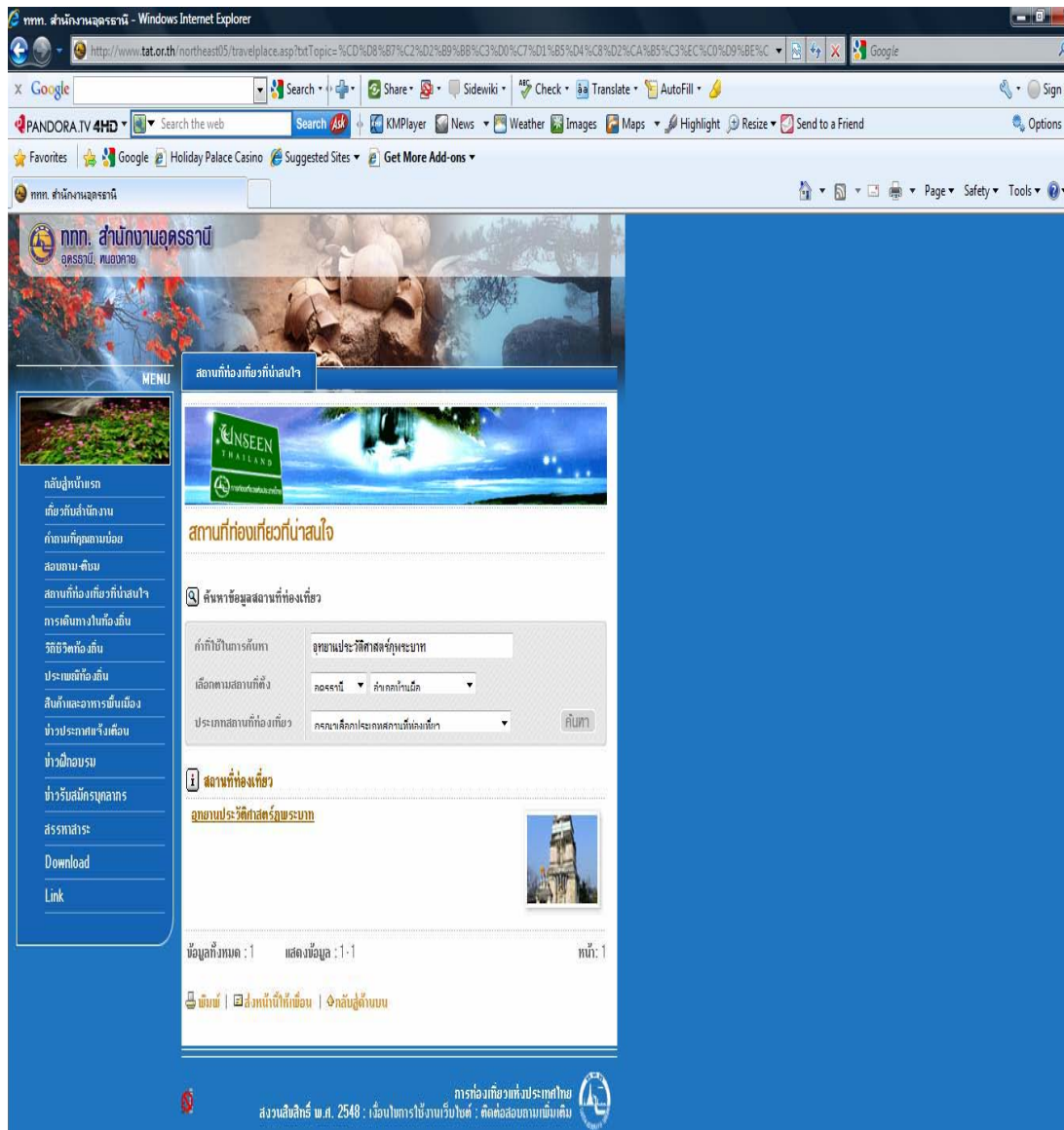

ภาพที่ 2.9 ข้อมูลภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จากนักท่องเที่ยว

จากภาพที่ 2.9 พบว่า ทางเว็บไซต์ได้นำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในเบื้องต้น พอสังเขป และภาพแหล่งท่องเที่ยวจาก นักท่องเที่ยว ที่ส่งผ่าน ข้อมูลภาพทางเว็บไซต์ ภายใต้ชื่อแบ่งปันประสบการณ์ทันใจ ซึ่งทางเว็บไซต์ได้จัดทำพื้นที่สำหรับ การส่งข้อมูลภาพถ่าย และคำบรรยายภาพ ให้นักท่องเที่ยวสามารถ ส่งภาพ และข้อความเข้ามาทางหน้าเว็บไซต์ได้

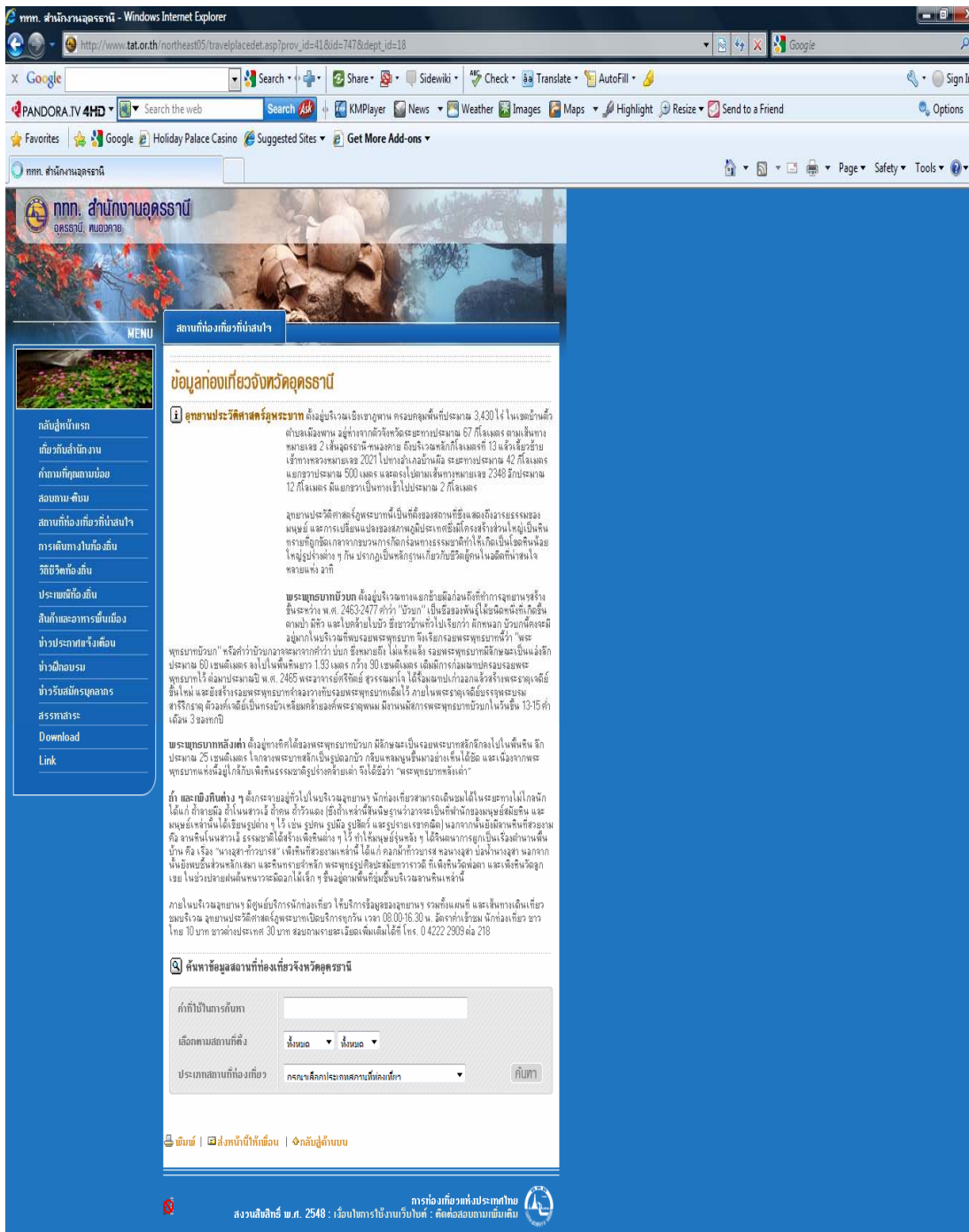
2.2.4 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว จาก ททท สำนักงานอุดรธานี

จากการศึกษา ข้อมูลสื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ของ ททท สำนักงานอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.tat.or.th> ซึ่งได้นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการค้นหา จากชื่อแหล่งท่องเที่ยว จังหวัด อำเภอ และประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ดังภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว จาก ททท. สำนักงานอุดรธานี

จากภาพที่ 2.10 พบว่าทางเว็บไซต์ ของ ททท สำนักงานอุดรธานี ได้จัดทำสื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ที่นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านการสืบค้นข้อมูล จากชื่อแหล่งท่องเที่ยว จังหวัด อำเภอ และประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และเมื่อ ค้นหาพบจะนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ดังภาพที่ 2.11

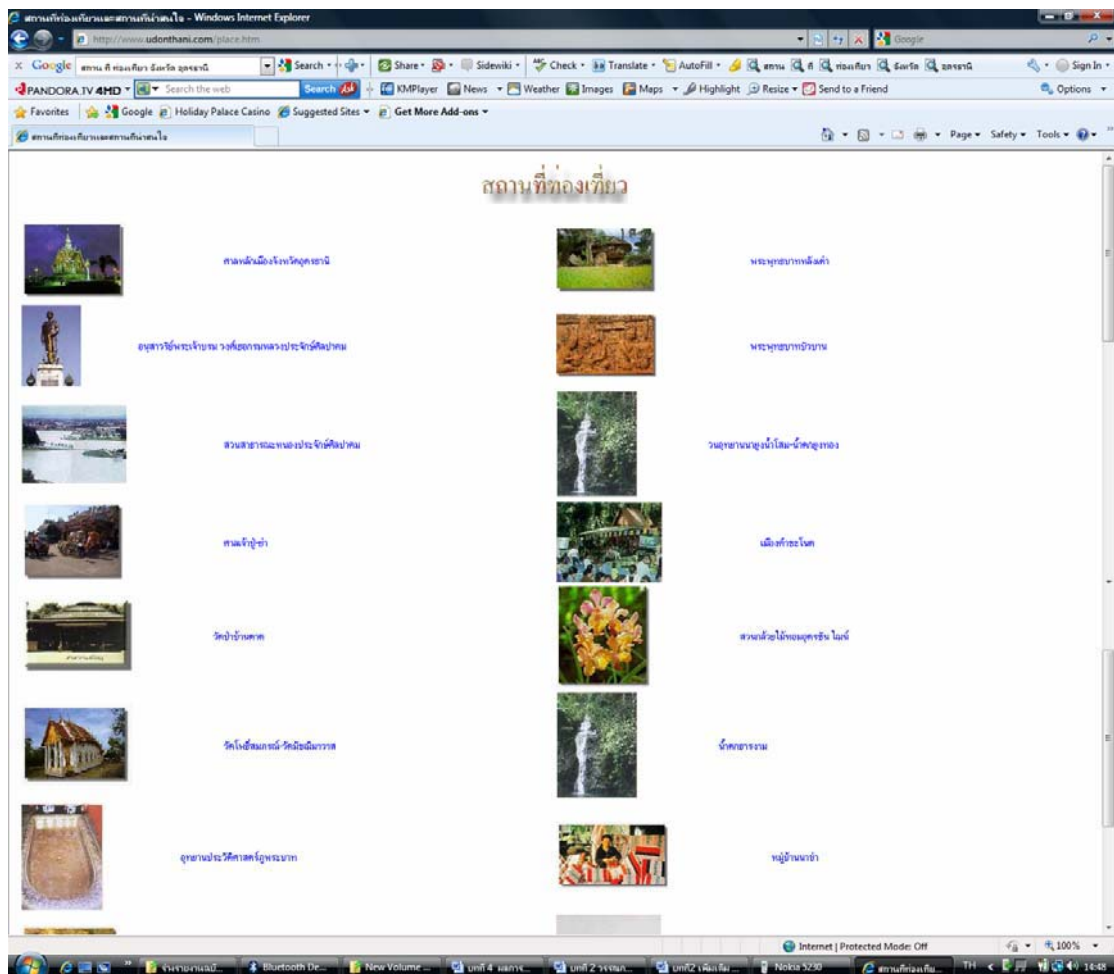
ภาพที่ 2.11 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จากการค้นหา ในเว็บไซต์ ททท. สำนักงานอุดรธานี

จากภาพที่ 2.11 พบว่า ทางเว็บไซต์ได้นำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ในภาคบรรยายถึงประวัติสถานที่ท่องเที่ยว และทางเว็บไซต์ได้จัดพื้นที่สำหรับให้นักท่องเที่ยว สามารถค้นหาแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้อีก โดยมีเงื่อนไขสำหรับการค้นหาคือ ต้องระบุชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่จะค้นหา เลือก

จังหวัด อำเภอ และประเภทของสถานที่ท่องเที่ยว แล้วคลิกปุ่ม ค้นหา แล้วทางเว็บไซต์จะทำการค้นหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว

2.2.5 สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี

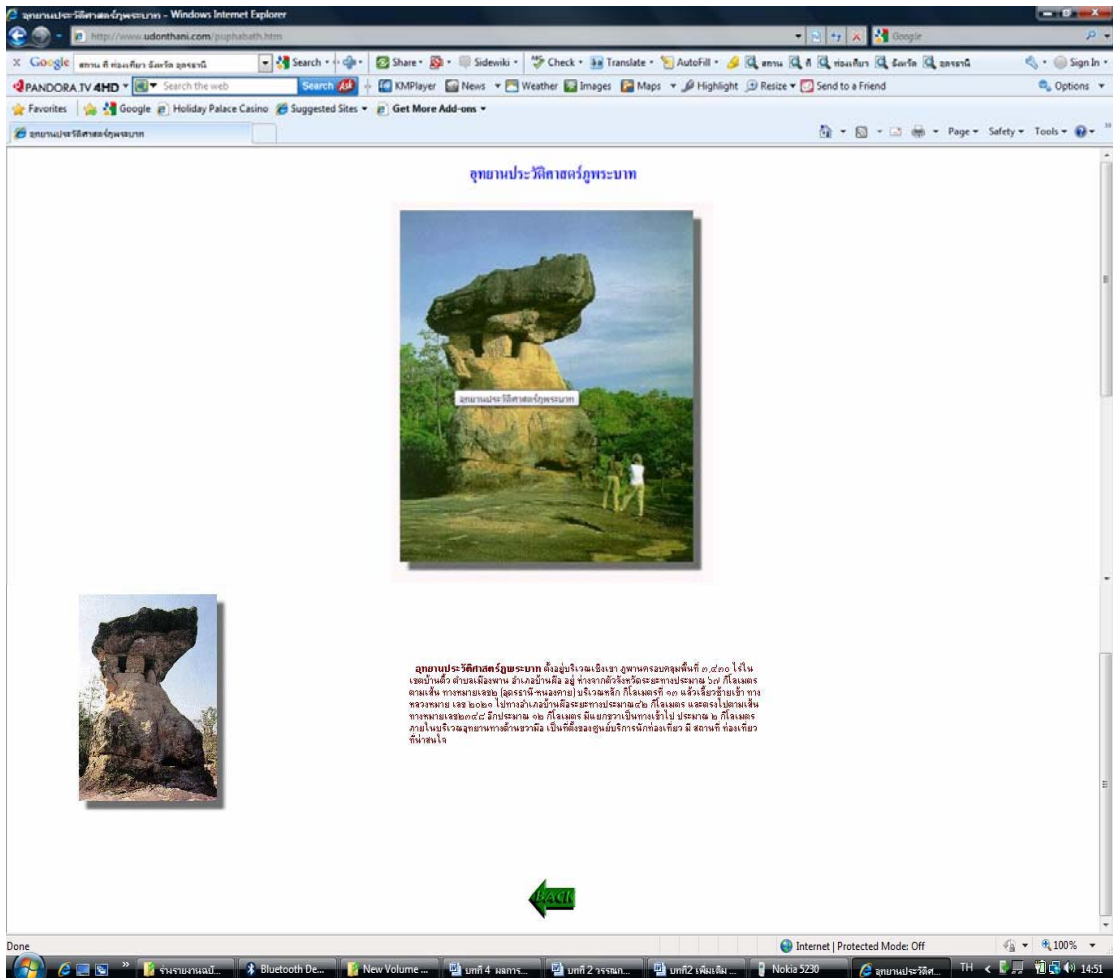
จากการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จากเว็บไซต์ <http://www.udonthani.com> พบว่าเป็นเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดวางชื่อสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมภาพประกอบ เรียงรายให้เลือกตามความต้องการดังภาพที่ 2.12

ภาพที่ 2.12 เว็บไซต์นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี

จากภาพที่ 2.12 พบว่า เป็นเว็บไซต์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี ในรูปแบบการเรียงรายชื่อสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมภาพประกอบ ของแต่ละแหล่ง และเมื่อเลือกชื่อสถานที่ท่องเที่ยวได้แล้ว ก็จะนำเสนอข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ดังภาพที่ 2.13

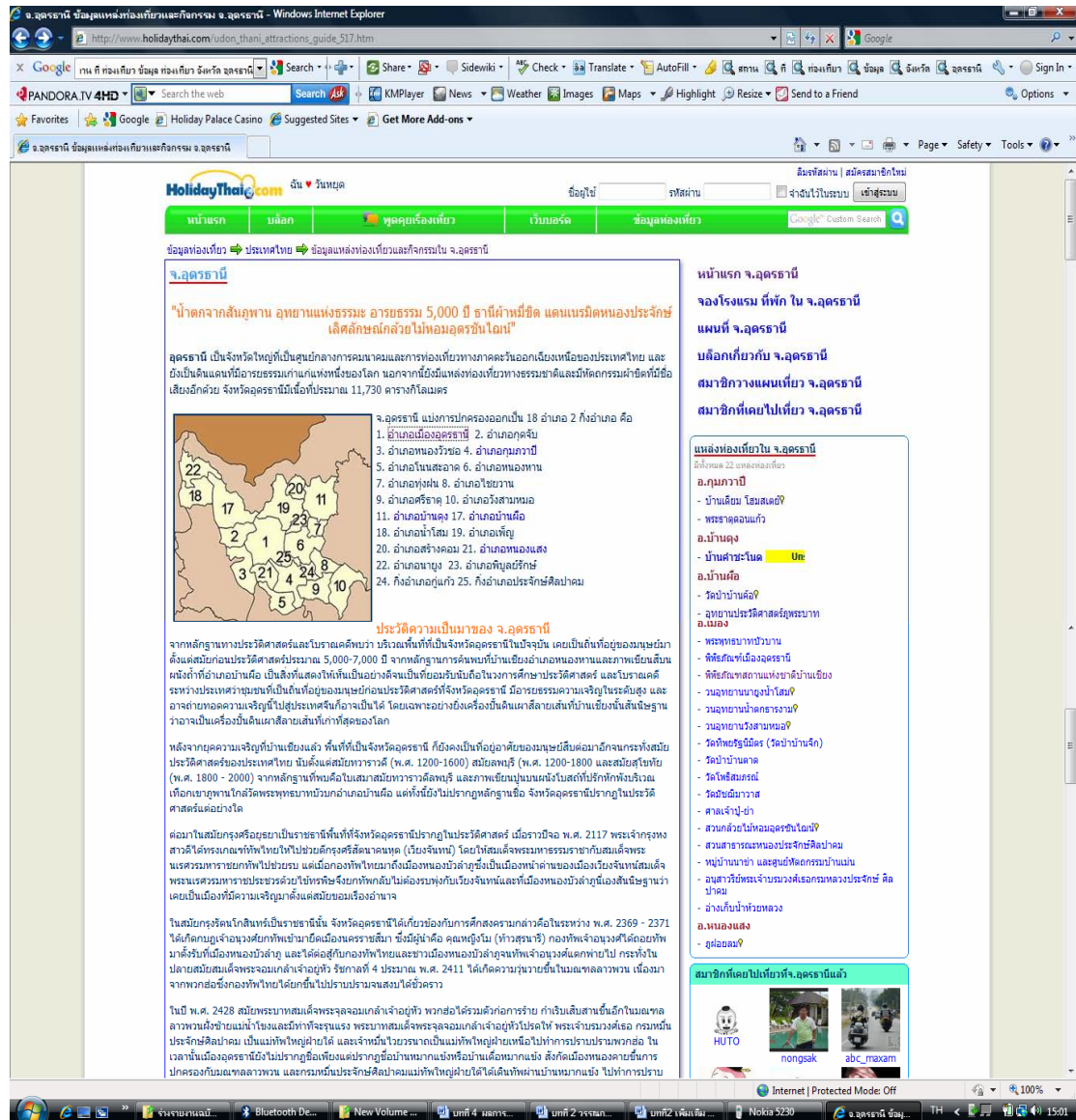
ภาพที่ 2.13 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 2.13 พบว่า ทางเว็บไซต์ได้นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ในรูปแบบการ
บรรยายถึงสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวโดยสังเขป พร้อมภาพประกอบ โดยเนื้อหาข้อมูลแหล่ง
ท่องเที่ยวที่ทางเว็บไซต์เป็นฝ่ายจัดทำขึ้นเอง

2.2.6 สื่อนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์

http://www.holidaythai.com ได้พบว่า ทางเว็บไซต์ได้นำเสนอข้อมูลจังหวัดอุดรธานี และรายชื่อแหล่งท่องเที่ยว แยกตามอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด ดังภาพที่ 2.14

ภาพที่ 2.14 สื่อนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

จากภาพที่ 2.14 พบว่า ทางเว็บไซต์ได้จัดนำเสนอข้อมูลจังหวัดอุดรธานีในรูปแบบการนำเสนอประวัติของจังหวัดอุดรธานี และได้มีการจัดนำเสนอรายชื่อสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดย

จากภาพที่ 2.15 พบว่า ทางเว็บไซต์ได้มีการจัดนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบการบรรยาย ข้อมูลเบื้องต้นของสถานที่ท่องเที่ยวโดยสังเขป และได้มีการจัดนำเสนอเส้นทางสถานที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยว ผ่านรูปแผนที่ ที่สืบค้นจากระบบอินเทอร์เน็ต และในส่วนท้ายของการนำเสนอ ทางเว็บไซต์ได้มีการจัดทำ พื้นที่สำหรับผู้เข้าชมเว็บไซต์ ได้นำเสนอข้อมูลในส่วนการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนี้ อีกด้วย

2.3 สรุป

จากการศึกษาในส่วนงานวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ มีส่วนช่วยการศึกษาวิจัยในหลากหลายเรื่อง เช่น ทำให้ได้รู้ถึงเทคนิคกระบวนการ หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการออกแบบสื่อนำเสนอที่เหมาะสม องค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม ที่สามารถช่วยในเรื่องการออกแบบเครื่องมือที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคำถามวิจัยแต่ละเรื่องได้ และการที่ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ศึกษาการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวจากบุคคลภายนอกที่เคยจัดทำไว้ก่อนแล้วทำให้ได้ทราบถึงเทคนิคการออกแบบงานเว็บไซต์ ที่มีความหลากหลาย การมีจุดเด่นที่แตกต่างกันในแต่ละชิ้นงาน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบสอบถามที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคำถามวิจัยได้อีกทางหนึ่ง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในส่วนวิธีการดำเนินการวิจัย ในครั้งนี้ได้มีการศึกษาเนื้อหาในเรื่องประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล และสรุป ซึ่งสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ต่อไปนี้

คำถามวิจัย ข้อที่ 1.แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีที่ใดบ้างมีประวัติ ความเป็นมาอย่างไร และมีเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละแห่งอย่างไรบ้าง จะใช้วิธีการวิจัยแบบ มีส่วน ร่วมจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละเขต พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการสำรวจเอกสาร เพื่อทราบถึงข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่ง ท่อท่องเที่ยว ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

- ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- ภาศการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง

- ผู้ใหญ่บ้าน
- ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน
- หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบ

สัมภาษณ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเรื่อง ประวัติ ความสำคัญ การเดินทาง และ แบบสำรวจเอกสาร **การเก็บรวบรวมข้อมูล** การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จากชุมชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ ดังนั้นจึงจะใช้วิธีการการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละเขตพื้นที่แหล่ง ท่อเที่ยว ในกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชน หัวหน้าหน่วยงาน รวมถึงการสังเกต เส้นทาง การเดินทาง และ การสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะใช้การวิเคราะห์ในแบบ เทคนิคสามเส้าด้าน วิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน(Triangulation Method) และ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ทั้งนี้เพื่อศึกษาข้อมูลจากหลากหลายวิธีและหลากหลายรูปแบบ และนำข้อมูลที่ได้มา กลั่นกรองและหาข้อสรุปของข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

คำถามวิจัย ข้อที่ 2. จากคำถามเรื่องภาคีทางการท่องเที่ยวมีความต้องการรูปแบบสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละสถานที่อย่างไรบ้าง จะใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การประชุมรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อทราบความคิดเห็นและความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

- ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- นักท่องเที่ยว
- ภาคีการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง

- ผู้ใหญ่บ้าน
- ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน
- หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว
- หน่วยงานตำรวจท่องเที่ยว
- ททท.จังหวัดอุดรธานี
- ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬา
- อบต. และโรงเรียน ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- 8.บริษัททัวร์ 10 แห่ง
- บริษัทสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่น 2 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ จะใช้วิธีการ สัมภาษณ์กลุ่มย่อย ในกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากการประชุมรวมกลุ่ม ในกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้ จะใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) จะเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การประชุมรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อทราบความคิดเห็นความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis)

คำถามวิจัย ข้อที่ 3. จากคำถามเรื่องจะทำการสร้างสื่อนำเสนอที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง จะใช้การวิจัยโดยการศึกษาและพัฒนาในการสร้างสื่อเพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว และเมื่อพัฒนาเสร็จแล้วจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของสื่อนำเสนอ (Check) จากภาคีที่เกี่ยวข้อง อีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยมีเนื้อหาประกอบดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

- นักวิจัย
- ผู้เชี่ยวชาญ
- ภาคีการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง

- นักวิจัยผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยจำนวน 6 คน
- ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาระบบสื่อนำเสนอ
- ผู้นำหน่วยงานภาคีการท่องเที่ยว จากคำถามข้อ 2.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้จะใช้เครื่องมือจากการสำรวจเอกสาร เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนวิธีการพัฒนาสื่อนำเสนอ ให้สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาและพัฒนาในครั้งนี้จะใช้วิธีการประชุมกลุ่มนักวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลข้อสรุปในการพัฒนาสื่อนำเสนอ

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis) จากการทดลองในการพัฒนาสื่อนำเสนอ และการตรวจสอบความถูกต้องของสื่อนำเสนอ จากภาคีที่เกี่ยวข้อง

สรุป วิธีการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

คำถามการวิจัย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีที่ใดบ้าง มีประวัติความเป็นมาอย่างไร และมีเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละแห่งอย่างไรบ้าง	1. ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 2. ภาครัฐการท่องเที่ยว	1. ผู้ใหญ่บ้าน 2. ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน 3. หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว	- แบบสัมภาษณ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเรื่อง - ประวัติ - ความสำคัญ - การเดินทาง - แบบสำรวจเอกสาร	- สัมภาษณ์ - ผู้ใหญ่บ้าน - ชุมชน - หัวหน้าหน่วยงาน - การสังเกต เส้นทาง การเดินทาง - การสนทนากลุ่ม	- เทคนิคสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน (Triangulation Method) - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

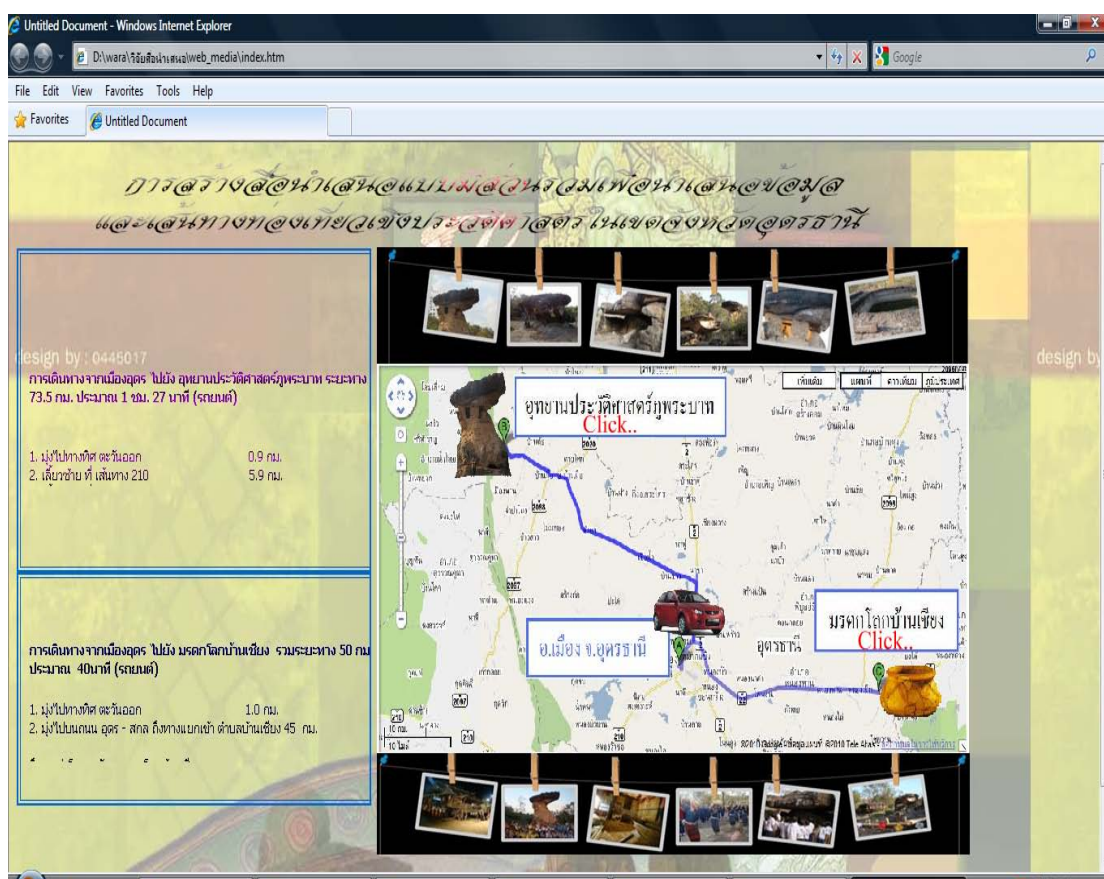
คำถามการวิจัย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
2. ภาวคึกการทองเทียวมึความต้องการรูปแบบสือในการนำเสนอข้อมูล และเสันทางทองเทียวมองแต่ละสถานทีออย่างไร่บ้าง	1. ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งทองเทียวม 2. นักทองเทียวม 3. ภาคการทองเทียวม	1. ผู้หญ่บ้าน 2. ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน 3. หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งทองเทียวม 4. หน่วยงานตำรวจทองเทียวม 5. ททท.จังหวัดอุดรธานี 6. ศูนย์การทองเทียวมและกีฬา 7. อบต. และโรงเรียน ในเขตพื้นที่แหล่งทองเทียวม 8. บริษัททอง 10 แห่ง 9. บริษัทสือโทรทัศนทีองถิน 2 แห่ง	- สัมภาษณ์กลุ่มอยในกลุ่มภาคีทางการทองเทียวม - แบบสอบถามความคึกเห็นจากการประชุมรวมกลุ่ม ในกลุ่มภาคีทางการทองเทียวม	จะใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การประชุมรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อทราบความคึกเห็นความต้องการรูปแบบสือนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเสันทางทองเทียวมจริง ประวัติศาสตร์	- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) - การสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

คำถามการวิจัย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
3. จะทำการสร้างสื่อ นำเสนอที่สอดคล้องต่อ ความต้องการของภาคีการ ท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	<ul style="list-style-type: none"> - นักวิจัย - ผู้เชี่ยวชาญ - ภาคีการ ท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - นักวิจัยผู้รับผิดชอบ โครงการวิจัยจำนวน 6 คน - ผู้เชี่ยวชาญในการ พัฒนาระบบสื่อนำเสนอ - ผู้นำหน่วยงานภาคีการ ท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - การสำรวจเอกสาร ขั้นตอนวิธีการพัฒนา สื่อนำเสนอ 	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมกลุ่ม นักวิจัย - การสอบถามภาคีที่ เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างข้อมูลสรุป แบบอุปนัย (Induction analysis) จากการ ทดลองในการพัฒนา สื่อนำเสนอ - การตรวจสอบความ ถูกต้อง (Check)

คำถามการวิจัย ข้อ 3 จะทำการสร้างสื่อนำเสนอที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

ผลการศึกษาค้นคว้าเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษา โดยการทดลองและพัฒนา สื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ตามความต้องการของภาคีการท่องเที่ยว และเมื่อพัฒนาเสร็จแล้วจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของสื่อนำเสนอ (Check) จากภาคีที่เกี่ยวข้อง อีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยรูปแบบที่ได้หลังจากการตรวจสอบความถูกต้องคือ สื่อนำเสนอประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในรูปแบบเว็บไซต์ โดยมีหน้าแรกของสื่อนำเสนอ ประกอบด้วยเนื้อหาในรูปแบบแผนที่นำทางในลักษณะงานมัลติมีเดีย ดังภาพที่ 4.18

ภาพที่ 4.18 หน้าแรกของสื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี

จากภาพที่ 4.18 เป็นหน้าแรกของสื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีการนำเสนอข้อมูลในลักษณะงานมัลติมีเดีย โดยทางซ้ายของภาพจะเป็นการนำเสนอการเดินทาง ในแบบตัวอักษรเลื่อนจากด้านล่างขึ้นด้านบนกรอบ และทางขวาจะเป็นการใช้

ภาพสลับไปมาอย่างสวยงาม และในช่วงกลางของหน้าเว็บไซต์จะเป็นแผนที่ ที่มีการนำเสนอในแบบรถเคลื่อนที่ได้ เพียงแค่นำเมาส์ไปชี้ที่รูป หอนางอุสา ของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท หรือชี้ที่ไหบ้านเชียง ของมรดกโลกบ้านเชียง และสามารถคลิกขอชมการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวของ 2 แห่ง ได้จากการคลิกเลือกที่ชื่อสถานที่ท่องเที่ยวนั่นเอง

และการนำเสนอข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2 แห่ง คือมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท สามารถนำเสนอเนื้อหาที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

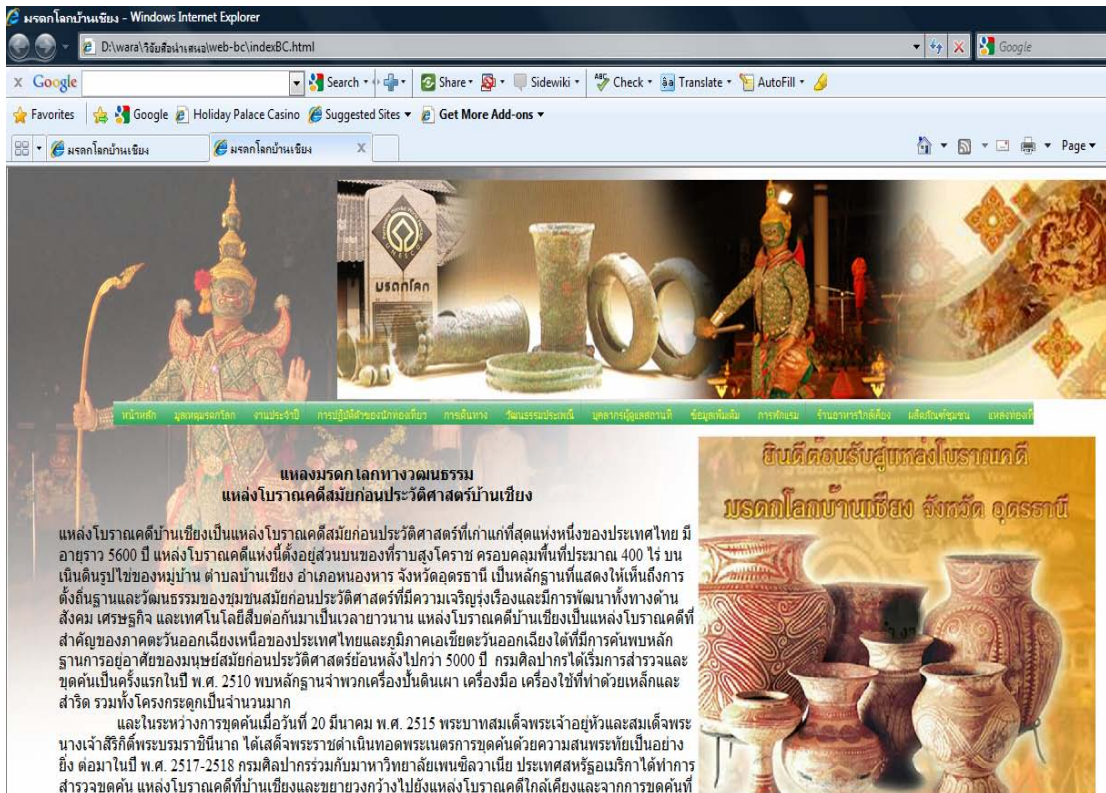
3.1 มรดกโลกบ้านเชียง

สื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่พัฒนาขึ้น เป็นสื่อนำเสนอในรูปแบบเว็บไซต์ โดยได้มีการเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในแหล่งพื้นมรดกโลกบ้านเชียง ดังต่อไปนี้

- มรดกโลกบ้านเชียง นำเสนอข้อมูลทางสื่อนำเสนอฯ ดังต่อไปนี้

- ประวัติมรดกโลกบ้านเชียง
- มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก
- กิจกรรมงานประจำปี
- การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว
- การเดินทาง
- วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
- บุคลากรผู้ดูแลสถานที่
- การพักผ่อน
- ร้านอาหารในท้องถิ่น
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง
- การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม

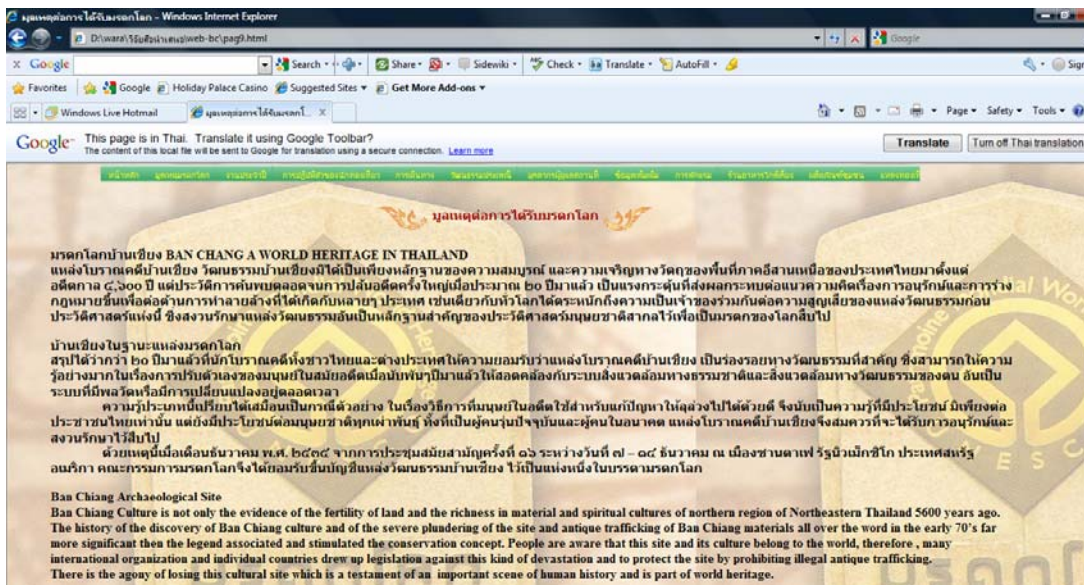
สำหรับการพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บไซต์ ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียง สามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 4.19

ภาพที่ 4.19 หน้าแรกเว็บไซต์การนำเสนอข้อมูลมรดกโลกบ้านเชียง

จากภาพที่ 4.19 ได้นำเสนอข้อมูลเนื้อหาประวัติมรดกโลกบ้านเชียง และภาพที่แสดงถึงความเป็นมรดกโลกบ้านเชียง ภาพเคลื่อนไหว โดยนำเสนอในรูปแบบมัลติมีเดีย และภาพประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง พร้อมทั้งเมนูเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อนำเสนอเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มรดกโลกบ้านเชียงประกอบด้วยเมนูหน้าหลัก มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทาง วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อน ร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม มรดกโลกบ้านเชียง

ภาพที่ 4.21 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก

จากภาพที่ 4.21 กล่าวถึงมูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลกของพิพิธภัณฑสถานบ้านเชียง ในเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยมีเนื้อหา ดังนี้ มรดกโลกบ้านเชียง BAN CHANG A WORLD HERITAGE IN THAILAND แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง วัฒนธรรมบ้านเชียงมิได้เป็นเพียงหลักฐานของความสมบูรณ์ และความเจริญทางวัตถุของพื้นที่ภาคอีสานเหนือของประเทศไทยมาตั้งแต่อดีตกาล ๕,๖๐๐ ปี แต่ประวัติการณ์ขุดค้นพบตลอดจนการปล้นอดีตครั้งใหญ่เมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว เป็นแรงกระตุ้นที่ส่งผลกระทบต่อแนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์และการร่างกฎหมายขึ้นเพื่อต่อต้านการทำลายล้างที่ได้เกิดกับหลายๆ ประเทศ เช่นเดียวกับทั่วโลกได้ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของร่วมกันต่อความสูญเสียของแหล่งวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์แห่งนี้ ซึ่งสงวนรักษาแหล่งวัฒนธรรมอันเป็นหลักฐานสำคัญของประวัติศาสตร์มนุษยชาติสากลไว้เพื่อเป็นมรดกของโลกสืบไป บ้านเชียงในฐานะแหล่งมรดกโลกสรุปได้ว่ากว่า 20 ปีมาแล้วที่นักโบราณคดีทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้ความยอมรับว่าแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เป็นร่องรอยทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งสามารถให้ความรู้อย่างมากในเรื่องการปรับตัวของมนุษย์ในสมัยอดีตเมื่อนับพันๆ ปีมาแล้วให้สอดคล้องกับระบบสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของตน อันเป็นระบบที่มีพลวัตหรือมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้ประเภทนี้เปรียบได้เสมือนเป็นกรณีตัวอย่าง ในเรื่องวิธีการที่มนุษย์ในอดีตใช้สำหรับแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงนับเป็นความรู้ที่มีประโยชน์ มิเพียงต่อประชาชนไทยเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ต่อมนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์ ทั้งที่เป็นผู้คนรุ่นปัจจุบันและผู้คนในอนาคต แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงจึงสมควรที่จะได้รับการ

อนุรักษ์และสงวนรักษาไว้สืบไป ด้วยเหตุนี้เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 จากการประชุมสมัย สยามัญครั้งที่ 16 ระหว่างวันที่ 7 – 14 ธันวาคม ณ เมืองซานตาเฟ รัฐนิวเม็กซิโก ประเทศ สหรัฐอเมริกา คณะกรรมการมรดกโลกจึงได้ยอมรับขึ้นบัญชีแหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียง ไว้เป็นแห่ง หนึ่งในบรรดามรดกโลก

Ban Chiang Archaeological Site

Ban Chiang Culture is not only the evidence of the fertility of land and the richness in material and spiritual cultures of northern region of Northeastern Thailand 5600 years ago. The history of the discovery of Ban Chiang culture and of the severe plundering of the site and antique trafficking of Ban Chiang materials all over the world in the early 70's far more significant than the legend associated and stimulated the conservation concept. People are aware that this site and its culture belong to the world, therefore , many international organization and individual countries drew up legislation against this kind of devastation and to protect the site by prohibiting illegal antique trafficking. There is the agony of losing this cultural site which is a testament of an important scene of human history and is part of world heritage.

ภาพที่ 4.22 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลกิจกรรมประจำปี

จากภาพที่ 4.22 ได้นำเสนอในส่วนกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียงจัดขึ้น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และประมวลภาพกิจกรรมต่างๆ โดยการนำเสนอได้นำเสนอในรูปแบบเนื้อหารายการกิจกรรมที่จัดขึ้น ดังนี้ 1.นิทรรศการฉลองงานทุ่งศรีเมืองอุดรธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 2.กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2552 3.กิจกรรมอาสาสมัครนำชมแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียง 4.งานเฉลิมฉลองมรดกโลก มรดกไทย มรดกของเรา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง ประจำปี พ.ศ. 2552 และ 5.กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 รวมทั้งได้นำเสนอในรูปแบบงานมัลติมีเดียถึงภาพกิจกรรมที่จัดในแต่ละกิจกรรม

วิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อสถานที่ท่องเที่ยว

ระเบียบปฏิบัติในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

1. ไม่ทำการเป่า กลอง ย่าม หรือตีใดๆที่อาจบรจุ ปกคลุมปิดบังหรือซ่อนเร้นสิ่งของในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้ เข้าไปในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ
2. ไม่ทำอาหาร วัตถุระเบิด วัตถุเชื้อเพลิง หรือสารเคมีอันจะก่อให้เกิดอันตรายเข้าไปในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
3. ไม่จับต้องหรือหยิบยืมของหรือกระทำใดๆโดย อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความชำรุดเสียหายแก่โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและสิ่งของที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
4. ไม่ขีดเขียนหรือทำไปรษณีย์ติดผนังหรือใดๆ ซึ่งข้อความ ภาพหรือรูปรอยใดลงบนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและอาคารสถานที่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
5. ไม่สูบบุหรี่ภายในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เว้นแต่สถานที่ที่จัดไว้ให้สำหรับสูบบุหรี่
6. ไม่กระทำการใดๆภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอันเป็นที่น่ารังเกียจหรือเป็นที่เสื่อมเสียต่อศีลธรรมอันดีหรือลบหลู่หิ่นศาสนาและวัฒนธรรมหรือก่อความรำคาญแก่ผู้เข้าชมอื่นๆ
7. ไม่ถ่ายรูปรูปบันทึกภาพ หรือเป็นแบบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุหรือสิ่งของที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินั้น
8. ไม่กระทำการใดๆอันเป็นเหตุให้เกิดความชำรุด เสียหายหรือก่อให้เกิดความสกปรกและไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยแก่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
9. ไม่นำสัตว์เลี้ยงทุกชนิดเข้าไปในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

Restrictions and proper behavior, while visiting the Ban Chiang national museum.

1. Bags, boxes, backpacks or other closable items are not allowed.
- Explosives, hazardous materials, or other weapon hazardous item are not allowed.
- Do not handle or touch any objects. They are easily damaged and are irreplaceable.
- No smoking, smoking is only allowed in designated area.
- Do not write, draw or scribble on anything inside museum.
- Do not make loud noise or do anything which may disturb other visitors and the way of life, down the Buddhist and culture.
- Do not take photos or record photography drawing, writing the items on display in the museum unless allowed by the museum staff.
- Please keep the museum clean, dispose of trash in the proper receptacle.
- No pets are allowed inside the museum.

ภาพที่ 4.23 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว

จากภาพที่ 4.23 ได้กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว มีอยู่ด้วยกัน ๙ ข้อปฏิบัติ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

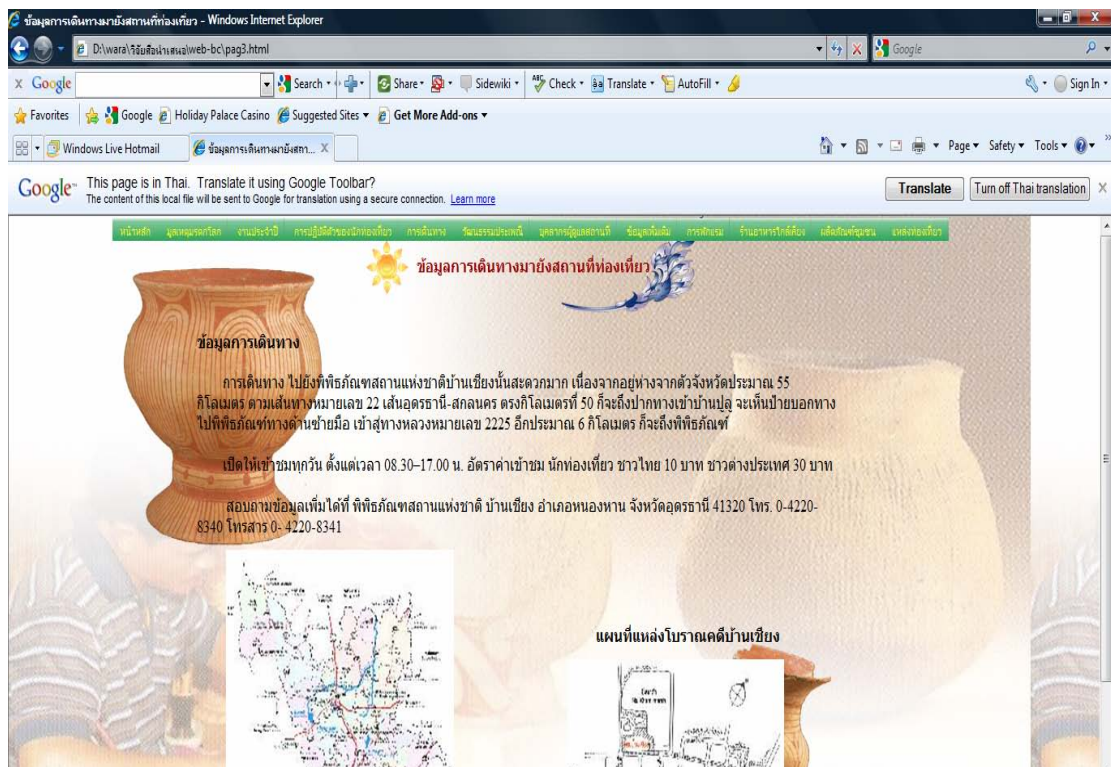
ระเบียบปฏิบัติในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

1. ไม่นำกระเป๋า ถู ย่าม หรือสิ่งใดๆที่อาจบรรจุ ปกคลุมปิดบังหรือซ่อนเร้นสิ่งของในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้ เข้าไปในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ
2. ไม่นำอาวุธ วัตถุระเบิด วัตถุเชื้อเพลิง หรือสารเคมีอันจะก่อให้เกิดอันตรายเข้าไปในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
3. ไม่จับต้องหรือหยิบฉวยหรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความชำรุดเสียหายแก่โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและสิ่งของที่จัดตั้งแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
4. ไม่ขีดเขียนหรือทำให้ปรากฏด้วยประการใดๆ ซึ่งข้อความ ภาพหรือรูปรอยใดๆลงบนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและอาคารสถานที่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
5. ไม่สูบบุหรี่ภายในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เว้นแต่สถานที่ที่จัดไว้ให้สำหรับสูบบุหรี่
6. ไม่กระทำการใดๆภายในเขตพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอันเป็นที่น่ารังเกียจหรือเป็นที่เสื่อมเสียต่อศีลธรรมอันดีหรือลบลู่ดูหมิ่นศาสนาและวัฒนธรรมหรือก่อความรำคาญแก่ผู้เข้าชมอื่นๆ
7. ไม่ถ่ายรูปหรือบันทึกภาพ หรือเขียนรูปโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุหรือสิ่งของที่จัดตั้งแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินั้น
8. ไม่กระทำการใดๆอันเป็นเหตุให้เกิดความชำรุด เสียหายหรือก่อให้เกิดความสกปรกและไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยแก่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
9. ไม่นำสัตว์เลี้ยงทุกชนิดเข้าไปในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

Restrictions and proper behavior , while visiting the Ban Chiang national museum.

1. Bags, boxes, backpacks or other closable items are not allowed.
2. Explosives, hazardous chemicals, or other weapon hazardous item are not allowed.
3. Do not handle or touch any item on display, They are easily damaged and are irreplaceable.
4. No smoking, smoking is only allowed in designated area.
5. Do not write, draw or mark on anything in the museum.

6. Do not make loud noises or do anything which may disturb other visitors and the way of look down the Buddhist and culture.
7. Do not take photos or record photography drawing, writing the items on display in the museum must allowed by the museum staff.
8. Please keep the museum clean, dispose of trash in the proper receptacle.
9. No pets are allowed inside the museum.

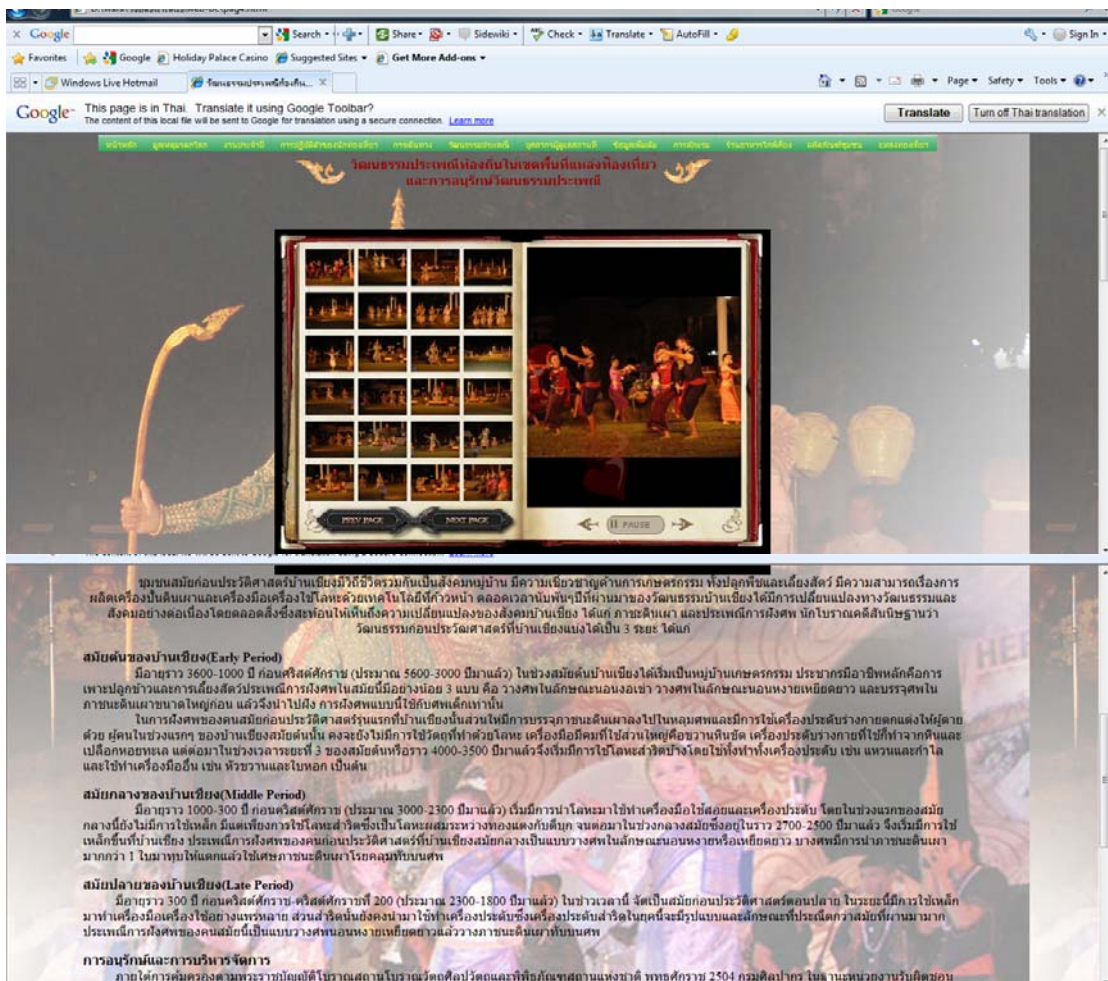
ภาพที่ 4.24 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลการเดินทางมาแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง

จากภาพที่ 4.24 ได้นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมมีแผนที่จังหวัดอุดรธานีและแผนที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงร่วมด้วย โดยมีเนื้อหา ดังนี้

ข้อมูลการเดินทาง การเดินทาง ไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียงนั้นสะดวกมาก เนื่องจากอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 55 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 22 เส้นอุดรธานี-สกลนคร ตรงกิโลเมตรที่ 50 ก็จะถึงปากทางเข้าบ้านปู่ดู จะเห็นป้ายบอกทางไปพิพิธภัณฑสถานทางด้านซ้ายมือ เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 2225 อีกประมาณ 6 กิโลเมตร ก็จะถึงพิพิธภัณฑ

เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.30-17.00 น. อัตราค่าเข้าชม นักท่องเที่ยว ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320 โทร. 0-4220-8340 โทรสาร 0- 4220-8341

ภาพที่ 4.25 เว็บเพจนำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

จากภาพที่ 4.25 ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ซึ่ง“เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่หาได้ยากยิ่งหรือเป็นพยานหลักฐานแสดงขนบธรรมเนียมประเพณีหรืออารยธรรม ซึ่งยังคงเหลืออยู่หรืออาจสูญหายไปแล้ว” โดยมีเนื้อหา ดังนี้ “ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียงมีวิถีชีวิตรวมกันเป็นสังคม

หมู่บ้าน มีความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรกรรม ทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ มีความสามารถเรื่องการผลิตเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องมือเครื่องใช้โลหะด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ตลอดเวลานับพันๆปีที่ผ่านมามีวัฒนธรรมบ้านเชียงได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมอย่างต่อเนื่องโดยตลอดซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมบ้านเชียง ได้แก่ ภาชนะดินเผา และประเพณีการฝังศพ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียงแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่ สมัยต้นของบ้านเชียง(Early Period)มีอายุราว 3600-1000 ปี ก่อนคริสตกาล (ประมาณ 5600-3000 ปีมาแล้ว) ในช่วงสมัยต้นบ้านเชียงได้เริ่มเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ประชากรมีอาชีพหลักคือการเพาะปลูกข้าวและการเลี้ยงสัตว์ประเพณีการฝังศพในสมัยนี้มีอย่างน้อย 3 แบบ คือ วางศพในลักษณะนอนหงาย วางศพในลักษณะนอนหงายเหยียดยาว และบรรจุศพในภาชนะดินเผาขนาดใหญ่ก่อน แล้วจึงนำไปฝัง การฝังศพแบบนี้ใช้กับศพเด็กเท่านั้น ในการฝังศพของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์รุ่นแรกที่บ้านเชียงนั้นส่วนใหญ่มีการบรรจุภาชนะดินเผาลงในหลุมศพและมีการใช้เครื่องประดับร่างกายตกแต่งให้ผู้ตายด้วย ผู้คนในช่วงแรกๆ ของบ้านเชียงสมัยต้นนั้น คงจะยังไม่มีการใช้วัตถุที่ทำด้วยโลหะ เครื่องมือมีคมที่ใช้ส่วนใหญ่คือขวานหินขัด เครื่องประดับร่างกายที่ใช้ก็ทำจากหินและเปลือกหอยทะเล แต่ต่อมาในช่วงเวลาระยะที่ 3 ของสมัยต้นหรือราว 4000-3500 ปีมาแล้วจึงเริ่มมีการใช้โลหะสำริดบ้างโดยใช้ทั้งทำทั้งเครื่องประดับ เช่น แหวนและกำไล และใช้ทำเครื่องมืออื่น เช่น หัวขวานและใบหอก เป็นต้น สมัยกลางของบ้านเชียง(Middle Period)มีอายุราว 1000-300 ปี ก่อนคริสตกาล (ประมาณ 3000-2300 ปีมาแล้ว) เริ่มมีการนำโลหะมาใช้ทำเครื่องมือใช้สอยและเครื่องประดับ โดยในช่วงแรกของสมัยกลางนี้ยังไม่มีการใช้เหล็ก มีแต่เพียงการใช้โลหะสำริดซึ่งเป็นโลหะผสมระหว่างทองแดงกับดีบุก จนต่อมาในช่วงกลางสมัยซึ่งอยู่ในราว 2700-2500 ปีมาแล้ว จึงเริ่มมีการใช้เหล็กขึ้นที่บ้านเชียง ประเพณีการฝังศพของคนก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียงสมัยกลางเป็นแบบวางศพในลักษณะนอนหงายหรือเหยียดยาว บางศพมีการนำภาชนะดินเผามากกว่า 1 ใบมาทาบให้แตกแล้วใช้เศษภาชนะดินเผาโรยคลุมทับบนศพ สมัยปลายของบ้านเชียง(Late Period) มีอายุราว 300 ปี ก่อนคริสตกาล-คริสตกาลที่ 200 (ประมาณ 2300-1800 ปีมาแล้ว) ในช่วงเวลานี้ จัดเป็นสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ในระยะนี้มีการใช้เหล็กมาทำเครื่องมือเครื่องใช้อย่างแพร่หลาย ส่วนสำริดนั้นยังคงนำมาใช้ทำเครื่องประดับซึ่งเครื่องประดับสำริดในยุคนี้จะมีรูปแบบและลักษณะที่ประณีตกว่าสมัยที่ผ่านมา ประเพณีการฝังศพของคนสมัยนี้เป็นแบบวางศพนอนหงายเหยียดยาวแล้ววางภาชนะดินเผาทับบนศพ”

วัฒนธรรมวิถีชีวิตชาวไทพวนบ้านเชียง

ภูมิหลังของชาวไทพวน

ชาวพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองหลวงของพวนคือเมืองเชียงขวาง ปกครองโดยกษัตริย์ราชวงศ์เจ็ดเจืองและมีกษัตริย์สืบทอดกันมา โดยตลอด พวนจึงมีวิวัฒนาการลาว แต่เมืองพวนเป็นอาณาจักรเล็กที่ไม่สามารถสถาปนาเป็นรัฐใหญ่ที่เข้มแข็งได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อด้านระหว่าง ๓ อาณาจักรใหญ่ คือ เวียดนาม หลวงพระบางและเวียงจันทน์

ต่อมาเมื่อสยามเข้มแข็งขึ้นได้ยกทัพมาตีเวียงจันทน์และขึ้นมาตีเมืองพวน จึงได้กวาดต้อนชาวพวนเข้ามาในประเทศไทยและพวนบางกลุ่มอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยตามแนวชายแดนเรื่อยมา ชาวพวนมักจะมีผู้นำที่มีความสามารถในการรบและฝีมือในการประกอบอาชีพติดตัวมา เช่น การทำทอง การตีเหล็ก การทอผ้า ส่วนใหญ่มีพื้นฐานในการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก เมื่อตั้งหลักฐานมั่นคงแล้วได้ประกอบสัมมาอาชีพภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแผ่นดินไทยของชาวพวน ปรากฏหลักฐานครั้งสำคัญเมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้ว ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ในราวปีพุทธศักราช ๒๓๒๒ เกิดเหตุไม่สงบในนครเวียงจันทน์ ครั้งนั้นพระเจ้าสิริบุญสารยกทัพบุกรุกดินแดนไทย พระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (ภายหลังปราบดาภิเษกเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) เป็นแม่ทัพไปตีเวียงจันทน์และได้หัวเมืองทั้งปวงของเวียงจันทน์เป็นของไทย จึงได้กวาดต้อนราษฎรทั้งลาวเวียง ลาวพวน ลาวโซ่งและผู้ไท ให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานตามหัวเมืองชั้นในของไทย เช่น เมืองสระบุรี ลพบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา

ครั้งที่ ๒ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๓๕ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เจ้านันทเสน เจ้าเมืองเวียงจันทน์ซึ่งเป็นประเทศราชของไทยตีได้เมืองพวน ชาวพวนจึงถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในไทย ในฐานะราชบริพารต่อพระมหากษัตริย์ไทย

ครั้งที่ ๓ ราวปีพุทธศักราช ๒๓๖๙ - ๒๓๗๑ เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชายกกองทัพขึ้นไปปราบ โดยไทยตีหัวเมืองที่ขึ้นกับลาวได้จนถึงและได้กวาดต้อนชาวพวนและลาวเวียงมายังกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก

ครั้งที่ ๔ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกฮ่อปล้นสะดมชาวบ้านที่เมืองเชียงขวาง ชาวพวนถูกกดขี่ทารุณจึงอพยพเข้าไปอยู่ในเวียงจันทน์ หลวงพระบางและหัว

เมืองตามริมแม่น้ำโขง รวมทั้งแผ่นดินไทย โดยกระจายกันอยู่ตามที่ราบภาคกลางและหัวเมืองภาคอีสาน

ชุมชนไทพวนบ้านเชียง

“บ้านเชียง” เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีชาวพวนเข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำมาหากิน โดยอพยพครอบครัวข้ามแม่น้ำโขงมาเพื่อหาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

ชาวไทพวนบ้านเชียงเข้ามาทางหนองคาย มาอยู่ที่บ้านสามพร้าว บ้านเตาไห บ้านนาพัน บ้านบุญมีและบ้านยา เพื่อหาที่ตั้งบ้านเรือน จนมาพบพื้นที่บริเวณป่าดงตาว ซึ่งมีภูมิประเทศที่เหมาะสม เพราะเป็นที่ราบสูง มีห้วยหนอง และมีน้ำซึมอยู่ตลอดเวลา ชาวพวนกลุ่มนี้จึงช่วยกันถางป่าและสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า ๒๒๐ ปี

สันนิษฐานว่าชื่อ “บ้านเชียง” นั้นตั้งขึ้นเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่บุคคล ๔ ท่าน ที่อพยพครอบครัวมาอยู่ที่บ้านเชียงเป็นครั้งแรก ได้แก่ ท้าวเชียงใหญ่ (เดมาต่อนบุญ) ท้าวเชียงบุญมา (ท้าวศรีสุวรรณช่างคำ) ท้าวเชียงคะและท้าวเชียงพิณ (ผู้ตั้งชื่อบ้านว่า “บ้านดงตาว”)

ภาษา

ชาวพวนใช้ภาษาตระกูลไท-กะได (Tai-Kadai Language Family) เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวทั่วไป มีวงศ์คำศัพท์ร่วมกับภาษาลาวมากกว่าภาษาไทยและมีสำเนียงใกล้เคียงภาษาไทยกลางมากกว่าภาษาไท-ลาวอื่นๆ

สำนวนและสำเนียงของชาวพวนในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันบ้าง จึงมีคำเรียกชาวพวนเป็น ๒ กลุ่ม คือ ไทพวนและลาวพวน สำหรับภาษาไทพวนบ้านเชียงนั้น มีลักษณะเด่นคือคล้ายคลึงกับภาษาพวนที่ใช้ในหลวงพระบาง

ตัวอย่างภาษาไทพวนบ้านเชียงเมื่อเทียบกับภาษาไทยกลางและภาษาไทพวนท้องถิ่นอื่น
เช่น

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทพวนบ้านเชียง	ภาษาไทพวนบ้านผือ
กินข้าวหรือยัง	กินข้าวแล้วเอ้าะ	กินข้าวแล้วหว่า
จะไปไหน	ไปสิได้	ไปสิเลอ
รอน้อย	ท่าแด	ท่าจ๊กบีดแด
หน้าต่าง	ป่องเอี่ยม	ป่องเอี่ยม
ไอ้โห	อะป่าด	ป่าด
ตา	พ่อตู้	พ่อตู้

วรรณกรรม

แต่เดิมชาวพวนเคยใช้ตัวอักษรไทยน้อยและตัวอักษรธรรมอีสานร่วมกับชาวลาวและชาวอีสาน ดังปรากฏในจารึกเรื่องราวประเภทต่างๆ เช่น ตำรายา ตำราสะเดาะเคราะห์ นิทานพื้นบ้าน และวรรณกรรมอักษรไทยน้อย แต่ปัจจุบันภาษาถิ่นมีผู้สนใจน้อยลงมาก

วรรณกรรมที่แพร่หลาย เช่น เรื่องจำปาสีต้น สีธนมโนราห์ แก้วหน้าม้า การะเกด สังข์สินไชย ชูลูและนางอ้ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมประเภทอื่นๆ ได้แก่ นิทาน เพลงกล่อมเด็ก ผญาและสำนวนโวหาร รวมทั้งคำสอน ซึ่งวรรณกรรมเหล่านี้มีผลต่อจารีตประเพณีและวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชาวไทพวน

ครอบครัวไทพวน (สังคมไทพวน)

ชาวไทพวนมีนิสัยรักสงบ โอบอ้อมอารี ขยันขันแข็งและรู้จักสามัคคีในหมู่คณะ ดังนั้นชาวไทพวนจึงมีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น แม้ว่าจะอยู่อาศัยต่างพื้นที่

ชาวไทพวนนับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง รวมทั้งมีวัฒนธรรมเคารพผู้อาวุโส รักครอบครัว ให้ความสำคัญกับความเป็นเครือญาติ ลักษณะครอบครัวเป็นแบบขยาย คือมีคนมากกว่า ๒ รุ่น อาศัยอยู่ในเรือนเดียวกันและสามีชาวไทพวนมักให้เกียรติภรรยา

สิ่งที่หล่อหลอมชาวไทพวนให้มีบุคลิกภาพดังกล่าว คือ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดจากคำสอน นิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและศิลปกรรมต่างๆ

อาหารของชาวไทพวน

ชาวไทพวนนิยมบริโภคข้าวเจ้าเป็นหลัก แต่มีบางถิ่นที่นิยมบริโภคข้าวเหนียว อาหารของชาวไทพวนที่มีประจำทุกครัวเรือน คือ ปลาไร่ ซึ่งเป็นการถนอมอาหารอย่างหนึ่งของชาวอีสานและจากการขุดค้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พบหลักฐานซึ่งสันนิษฐานว่ามีการทำปลาไร่มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์

อาหารพื้นเมือง คือ ลาบ ก้อย แจ่วส้ม แจ่วหวาน หน่อไม้ ผักแว่น เหล้าสาโทหรือเหล้าอุ (เหล้าที่หมักในไหกระเทียมขนาดกลาง เวลากินต้องใช้หลอดดูด มีรสหวานปนขม)

เมื่อมีงานบุญนิยมทำขนมจีนและข้าวหลาม ส่วนอาหารอื่นๆจะเป็นอาหารง่ายๆที่ประกอบจากพืชผัก ปลา ที่มีในท้องถิ่น เช่น ปลาต้ม ปลาต้มผัก ปลาจ่อม (ต้มปลาน้อย) ปลาเจ้า เป็นต้น

เอกลักษณ์บ้านไทพวน

ชาวไทพวนมีความเชื่อเรื่องการปลุกเรือน เริ่มตั้งแต่การเลี้ยงทายหาพื้นที่โดยผู้สูงอายุของหมู่บ้าน เพราะเชื่อว่าจะได้สถานที่ปลุกเรือนที่ดี เป็นสิริมงคล เมื่ออยู่อาศัยแล้วจะทำให้อยู่ดีกินดีมีความสุข

รูปแบบของเรือนไทพวนแต่เดิมเป็นเครื่องผูก แขนงรูปสี่เหลี่ยมทำด้วยไม้ไผ่ ฝาทำด้วยฟาก มีการสลักลิ่มแทนการตอกตะปู หลังคามุงด้วยหญ้าคาหรือแป้นเกล็ด หน้าจั่วนิยมสลักด้วยไม้เป็นรูปต่างๆ เช่น สิงห์ นาค ตระเข้ บัวเถา เป็นต้น

ตัวเรือนมี ๒ ส่วน คือ เรือนกับชาน โดยเรือนจะแบ่งเป็นห้องๆ นิยมทำ ๓ ห้อง ได้แก่ ห้องเปิงสำหรับพ่อแม่ ห้องกลางสำหรับลูกๆนอนรวมกัน และห้องกลอยสำหรับลูกสาว แต่หากมีลูกเขยนอนด้วยจะเรียกว่าห้องส้วม

ส่วนชานทำยื่นออกมาจากตัวเรือน มี ๒ ประเภท คือ ชานฝน คือชานที่โล่งไม่มีหลังคาและชานน้ำ ซึ่งเป็นชานแบบมีหลังคา นอกจากนี้ยังมีห้องครัวซึ่งนิยมตั้งทางทิศตะวันตก บันไดเรือนตั้งทางทิศเหนือหรือทิศใต้และมีจำนวนคี่ เพราะถือตามคติว่า “คืออยู่ คู่หนี”

ส่วนบริเวณบ้านมีศาลหรือหอนั่งตั้งไว้ทางทิศตะวันตก บางบ้านมียุ้งข้าว ตั้งทางทิศตะวันออกของตัวเรือน

เครื่องแต่งกายชายไทพวน

ชายไทพวนแต่งกายในชีวิตประจำวันด้วยเสื้อผ้าฝ้ายคอกลม ฝ้ายหน้า ผูกเชือก แขนสามส่วน นุ่งกางเกงครึ่งแข้ง ที่เรียกว่า “โซ่ง” ยาวปิดเข่าเล็กน้อย อาจเป็นผ้าย้อมครามหรือย้อมมะเกลือ สีดำที่เรียกว่า “ผ้ากอม” มีผ้าขาวม้าพาดบ่าและคาดเอว

ส่วนชุดไปงานพิธีนิยมสวมเสื้อผ้าคอกตั้งแขนยาว นุ่งโจงกระเบนแบบทางภาคกลาง

ผู้ชายไทพวนในอดีตนิยมสักขาลายตั้งแต่โคนขาถึงเข่า เรียกว่า “ขาลายเครือ” ซึ่งเป็นประเพณีนิยมของชายหนุ่มที่แสดงให้เห็นถึงความแข็งแรงและเป็นผู้สาวมักยกย่องผู้ชายที่มีขาลายเป็นคนดีพิเศษ ส่วนชายหนุ่มที่ไม่ได้สักขาลายจะถูกดูถูกว่าเป็นคนต่ำต้อย ดังนั้นเวลาไปเที่ยวสาว หนุ่มไทพวน สมัยก่อนต้องถลกชายผ้าใส่รองหรือขากางเกงขึ้นเพื่อให้เห็นลายสักที่ขาอ่อน

ลายสักที่นิยมมาก เรียกว่า ลายม้าม ลายมอม (สัตว์ ๔ เท้า รูปร่างคล้ายสิงห์ แต่ตัวเล็กกว่าลายม้าม) และลายนก

เครื่องแต่งกายสตรีไทพวน

สตรีไทพวนนิยมนุ่งขึ้นแบบยกมุก เป็นเส้นยืนพิเศษ ต่อตีนขึ้นด้วยจก ซึ่งในอดีตหญิงสาวโสดมักจะนุ่งขึ้นตีนแดง คือ ตีนจกพื้นแดงและเคียนนอก (แสงตุ้) ด้วยผ้ามีสีสังดงาม ส่วนหญิงแต่งงานแล้วจะนุ่งขึ้นตีนดำ คือ ขึ้นตีนจกพื้นดำ เคียนนอกด้วยผ้าย้อมมะเกลือหรือคราม

ปัจจุบันสตรีไทพวนนิยมสวมเสื้อตามสมัยนิยม นุ่งผ้าถุงหรือที่เรียกว่า “ผ้าขึ้น” ยาวปิดเข่าลงมาเล็กน้อย เป็นผ้าที่ทอมาจากฝ้ายและไหม เรียกว่า “ขึ้นหมี่ไหม” บ้างนิยมตกแต่งชายผ้าขึ้น

เรียกว่า “ตีนชิ่น” ซึ่งลวดลายของผ้าชิ่นนี้จะมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ลายหมี่กง ลายกระจับ ลายหมี่เอื้อ เป็นต้น ส่วนสตรีสูงอายุมักสวมเสื้อคอกระทัหรือเสื้ออีเป้า (เสื้อคอกระเช้า)

เครื่องมือเครื่องใช้ของไทยวน

ชาวไทยวนมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม เมื่อว่างจากทำไร่นาก็จะทำงานหัตถกรรม ดังนั้นชาวไทยวนจึงมีเครื่องมือใช้ไม้สอยในครัวเรือนและเครื่องมือสำหรับประกอบอาชีพที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ แต่ขณะเดียวกันก็มีความสวยงาม ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทยวน

ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ อาทิ สมุดข่อยโบราณ เครื่องทองเหลือง เขียนหมาก ชัน พาน เครื่องจักสานประเภทกระบุง ตะกร้า ถ้วยชามกระเบื้อง กบไสไม้ ตะเกียง ไม้ กระต่ายขูดมะพร้าว หีบใส่ผ้า เตารีดใส่ถ่าน โอง ไหดินเผา หม้อน้ำดินเผา กี๋ทอผ้า เครื่องมือทำนา เครื่องมือจับปลา และเครื่องดนตรี เป็นต้น

ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม

ชาวไทยวนมีความเชื่อเรื่องผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นผีฟ้า พญาแถน ผีปอบ ผีกองกอย ผีเป้า ผีโพง ผีพ่อผีแม่ ผีเชื้อ ผีบรรพบุรุษ อันเป็นที่มาของประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น การนับถือผี ไหว้ผี หรือลงผี (การเข้าทรง)

เมื่อพระพุทธศาสนามีบทบาทกับวิถีชีวิตของชาวไทยวนมากขึ้น พิธีกรรมและประเพณีบางอย่างจึงได้มีการผสมผสาน แต่ยังมีบางส่วนที่รักษาไว้ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยวน

นอกจากนี้ ชาวไทยวนในภาคอีสานยังมีการดำเนินชีวิตและประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่โดยยึดถือฮีต ๑๒ คอง ๑๔ เช่นเดียวกับกลุ่มไท-ลาวกลุ่มอื่นๆ แต่อาจมีความแตกต่างกันไปบ้าง

ฮีต ๑๒ ของไทยวน

เดือนเจียง (เดือนอ้าย) การทำบุญเข้าก้ำหรือเข้ากรรม

เดือนยี่ การทำบุญคูณข้าวหรือบุญคูณลาน

เดือนสาม การทำบุญข้าวจี่

เดือนสี่ การทำบุญผะเหวดหรือบุญพระเวส

เดือนห้า การทำบุญตรุษสงกรานต์

เดือนหก การทำบุญวิสาขบูชาและบั้งไฟ

เดือนเจ็ด การทำบุญซำฮะ บางท้องถิ่นเรียกว่า บุญเบิกบ้าน ส่วนที่บ้านเชียง เรียกว่า บุญบือบ้าน

เดือนแปด การทำบุญเข้าพรรษาและแห่เทียนพรรษา

เดือนเก้า การทำบุญข้าวประดับดิน

เดือนสิบ การทำบุญข้าวสาก

เดือนสิบเอ็ด การทำบุญออกพรรษา ทำปราสาทถวายพระและจุดประทิวโคมไฟ

เดือนสิบสอง การทำบุญทอดกฐินและประเพณีการแข่งขันเรือ

ประเพณีกำฟ้า

ประเพณีกำฟ้าหรืองานบุญกำฟ้า เป็นประเพณีเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยวนในด้านเกษตรกรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมากกว่า ๒๐๐ ปีแล้วเพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ชาวไทยวนเคารพบูชาและยังเป็นการบรวงสรวงต่อเทพเจ้า เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

คำว่า “กำ” หมายถึง ข้อห้าม ข้อควรละเว้น ดังนั้น “กำฟ้า” จึงหมายถึง ข้อกำหนดจากฟ้าเป็นข้อพึงละเว้นตามความเชื่อที่ว่า หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามประเพณีจะถูกฟ้าลงโทษ

ประเพณีกำฟ้าจะจัดในวันขึ้น ๓ ค่ำเดือน ๓ ของทุกปี แต่บางท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันเล็กน้อย เมื่อถึงวันงานพิธีชาวไทยวนจะทำข้าวจีหรือข้าวหลามไปถวายพระในตอนเช้าและแบ่งปันกับญาติมิตรที่มาจากหมู่บ้านอื่น เพื่อแสดงน้ำใจไมตรีต่อกัน ส่วนตอนค่ำจะมีการละเล่นอาทิ การละเล่นนางกวัก การร้องหมอลำพวน การร่ำวงและการเตะหมาเบ๊ย เป็นต้น

พิธีหนึ่งที่สำคัญในวันกำฟ้า ก็คือ การคอยฟัง “ฟ้าเปิดประตูน้ำ” โดยผู้เฒ่าที่เรียกกันว่า “กวนบ้าน” หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านจะเป็นผู้คอยฟังและทำนายว่าปีนั้นฝนจะตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่ หากปีใดมีเสียงฟ้าร้องในช่วงกำฟ้า ถือเป็นนิมิตหมายที่ดี เพราะพวกเขาจะทำไร่ได้ผลดีและพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์

ประเพณีใส่กระจาด

ประเพณีใส่กระจาด หรือตามภาษาพวน เรียกว่า “เสอกระจาด” เป็นการทำบุญที่มักจัดในงานบุญพระเวส (บุญเทศน์มหาชาติ) คือในช่วงเดือน ๔ ซึ่งนับเป็นประเพณีที่มีความสำคัญและถือปฏิบัติสืบทอดกันมานาน ทั้งยังเป็นประเพณีที่สอนให้ลูกหลานได้ตระหนักถึงคุณค่าของขนบธรรมเนียมภายใต้หลักธรรมของพุทธศาสนาอีกด้วย ประเพณีนี้จะมี ๓ วัน ประกอบด้วย

วันต้อนสาว เป็นวันที่เจ้าของบ้านจะชวนลูกสาวของเพื่อนบ้านที่คุ้นเคย รวมถึงสาวชาวบ้านในละแวกนั้นมาช่วยกันทำขนม ห่อข้าวต้ม ตำข้าวบูน (ขนมจีน) รวมทั้งอาหารต่างๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวที่ชอบพอกันได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันและช่วยเตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงแขกตลอดคืน

วันตั้งหรือวันเสอกระจาด เป็นวันที่ชาวบ้านจะนำของ เช่น อ้อย ส้ม กล้วยเทียน หรืออื่นๆ ไป “ใส่กระจาด” ตามบ้านของคนที่รู้จัก ขณะเดียวกันเจ้าของบ้านนั้นๆ ก็จะทำข้าวต้มมัดฝากไปให้คนที่บ้าน ๑ มัด เรียกว่า “คืนกระจาด”

วันเทศน์มหาชาติ เป็นวันที่ชาวบ้านจะนำของที่แขกมาใส่กระจาดนั้น มาทำเป็นกัณฑ์เทศน์เพื่อนำไปถวายพระเสมีนเป็นการทำบุญร่วมกันของคนในชุมชน และถือว่าได้ทำบุญกุศลร่วมกัน

ประเพณีการทำบุญบือบ้าน

ทุกเดือนหก ชาวไทพวนจะมีพิธีทำบุญบือบ้าน ซึ่งบางท้องถิ่นเรียก บุญกลางบ้าน หรือ บุญล้อมบ้าน โดยจะมีงาน ๓ วัน ๓ คืน เพื่อความเป็นสิริมงคลและเพื่อขจัดรังควานให้แก่ชุมชน

ในงานพิธีชาวบ้านจะเตรียมกระทง และตะกร้าบรรจุของมาร่วมกันที่บริเวณประรำพิธี

กระทงทำจากกาบต้นกล้วย มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมบ้างก็ทำเป็น ๙ ช่อง ประกอบด้วย ข้าวแดง (ข้าวคดลูกปูนกินหมาก) ข้าวเหลือง (ข้าวคดลูกขมิ้น) ข้าวดำ (ข้าวคดลูกกับผงถ่านหรือเม่ากันหม้อ) และข้าวขาว กองไว้เป็นหย่อมๆ นอกจากนี้ยังมีรูป ๓ ดอก เทียน ๑ เล่ม รูปปั้นวัว ควาย ช้าง ม้า และสัตว์เลื้อยอื่น ๆ เช่น เป็ด ไก่ ซึ่งทำจากดินเหนียว สิ่งจำเป็นที่ต้องมีทุกกระทงก็คือ ตุ๊กตาคนหนึ่งคู่ ซึ่งอาจทำจากดินเหนียวหรือกาบกล้วย

ตุ๊กตารูปสัตว์และคน เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งมีชีวิตในหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านเอามาเช่นสรวงแก่ผี ถือว่าได้เอาดวงวิญญาณจากคนและสัตว์ไปแล้ว ทุกชีวิตในหมู่บ้านก็จะอยู่อย่างปรกติสุข

ส่วนตะกร้าจะบรรจุน้ำ ๑ ขวด หินกรวด ๑ กะลา ทวาย ๑ กะลา และใบหญ้าคา ๑ กำมือ

เมื่อใกล้วันงานจะมีการโยงสายสัญญาณจากทุกครัวเรือนในหมู่บ้านนำมารวมกันที่บ้านซึ่งใช้เป็นบริเวณจัดงานประกอบพิธีสงฆ์

หลังจากประกอบพิธีแล้วชาวบ้านจึงนำเอากระทงไปทิ้งทางตะวันตกของหมู่บ้าน ส่วนของในตระกร้า นำไปปฏิบัติตามความเชื่อดังนี้

- น้ำในขวดที่ถือเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ นำไปหยอดหรือหลังตามโคนเสาเรือนทุกต้นหรือนำไปประพรมรอบบ้าน

- ปอยหญ้าคา นำไปจุกหรือเหน็บไว้ที่หัวบันไดเรือน เพื่อปิดกั้นขัดขวางสิ่งชั่วร้ายต่างๆไม่ให้ขึ้นบนเรือน

- หินและทวาย นำไปหว่านหรือชัตรอบๆบริเวณบ้านหรือเรียกสวนในบ้าน เพื่อขจัดและป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่างๆที่จะมารังควานสัตว์เลี้ยง

ประเพณีเฮียกขวัญข้าว

ชาวไทพวนเชื่อว่า ข้าวที่บริโภคอยู่ทุกวันนี้มี “แม่ย่าเฒ่า” หรือ “แม่โพสพ” เป็นเทวดาประจำข้าว

คำว่า “เฮียก” ในภาษาพวน หมายถึง เรียกหรือเชิญ ดังนั้น “เฮียกขวัญข้าว” ก็คือ การเรียกหรือเชิญขวัญข้าว

เครื่องประกอบในพิธี ได้แก่ ไขไก่ต้ม ๑ ฟอง ข้าวเหนียว ๑ แอบ เกลือ ๑ ช้อน น้ำบรรจุขวดซึ่งมีด้ายเคียนคอขวด รูป ๕ ดอก และดอกไม้ ๕ ดอก

โดยผู้ทำพิธีจะเอาของเช่นไขไก่เหล่านี้ไปประกอบพิธีที่ลานข้าวที่ขาดไม่ได้ คือ รูปจำลองแม่ย่าเฒ่าจำนวน ๒ อัน ทำจากฟางผูกมัดเป็นหุ่นเหมือนคน โดยสมมุติว่าเป็นแม่นางขวัญข้าว และผู้ที่ทำพิธีจะกล่าวถ้อยคำเป็นทำนองขอเชิญมิ่งแม่นางขวัญข้าวกลับเข้ายุ่งฉางเพื่อเป็นสิริมงคล

สงกรานต์ไทพวน

บุญสงกรานต์หรือที่ชาวพวนแต่เดิม เรียกว่า “บุญสังขาร” มีที่มาและความเชื่อเช่นเดียวกันกับตำนานเรื่องนางสงกรานต์ แต่มีที่ต่างจากชาวพื้นถิ่นอื่น คือเรื่องการทำหรือละเว้นการทำงานเป็นเวลา ๓ วัน โดยถือเอาวันที่ ๑๓ – ๑๕ เมษายน ของทุกปี

ชาวไทพวนถือว่า เมื่อถึงวาระปีใหม่ ต้องทำจิตใจใหม่ รวมถึงการชำระร่างกายให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นการเริ่มต้นรับสิ่งที่ดีในชีวิตต่อไป ซึ่งแต่เดิมชาวไทพวนจะต้องลงไปอาบน้ำที่ท่าน้ำ ตั้งแต่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น หรือก่อนที่นกกาจะออกจากรัง เรียกว่า “อาบน้ำก่อนกา”

ช่วงสงกรานต์ชาวไทพวนมีจารีตที่ปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดนั่นคือ การทำจิตใจให้เยือกเย็น ไม่มีการตำท้อ หรือทะเลาะวิวาทกันและร่วมกันทำอาหารไปทำบุญที่วัด

สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกไปอาบน้ำที่ท่าน้ำได้ บรรดาลูกหลานหรือผู้ที่เคารพนับถือจะเป็นผู้หอบน้ำจากท่ามาให้อาบ ปัจจุบันยังคงมีการปฏิบัติสืบกันมาอยู่บ้างในชาวไทพวนบางถิ่น แต่ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการเหลือเพียงการนำน้ำหอมหรือน้ำอบ น้ำขมิ้นหรือน้ำสะอาด มาประพรมลงที่มือผู้เฒ่า ผู้แก่ เพื่อเป็นการแสดงการคารวะต่อผู้อาวุโส

ประเพณีกินดองไทพวน

การแต่งงานของไทพวน หรือที่เรียกว่า “กินดอง” จะเริ่มตั้งแต่หนุ่มสาวรักใคร่ชอบพอกันแล้วฝ่ายชายไปบอกพ่อแม่ให้มาสู่ขอฝ่ายสาว โดยหาเถ้าแก่ เรียกว่า “พ่อสื่อ” เป็นผู้ไปสู่ขอฝ่ายหญิงการไปสู่ขอนี้เรียกว่า “เตาะสาว” หากทั้งคู่ตกลงปลงใจ ก็จะไปขอฤกษ์แต่งงานจากพระผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

เมื่อถึงวันแต่งงานที่ชาวไทพวนเรียกว่า “กินดอง” ฝ่ายชายต้องจัดขันหมาก ซึ่งเป็นพานสูงหรือหรือขันโตก ประกอบด้วยหมาก เต้าปุ้น เต้ายา พลุ สีเสียด และมีดสวมโอง (มีดเล็กที่ทำเพื่อใช้ในพิธีแต่งงานโดยเฉพาะ) ใช้ผ้าคลุมแล้วให้คนถือนำขบวนไปบ้านเจ้าสาว และกระทำพิธีที่บ้านของฝ่ายหญิง

ในพิธีกินตองจะมีหมอสวดขวัญเพื่อกระทำพิธีสู่ขวัญ ผูกข้อต่อแขน และสมาญาติผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีพิธีไหว้ผีบ้าน ที่เรียกว่า “ไหว้ผี” ทั้งที่บ้านเจ้าสาวและบ้านเจ้าบ่าว เพื่อเป็นการบอกกล่าวผีบ้านให้คุ้มครองคู่บ่าวสาวให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข

หลังจากทำพิธีครบถ้วนแล้ว ฝ่ายเจ้าสาวจะต้องเชิญญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายร่วมงานเลี้ยงอาหารเย็นและอาหารเช้า ที่เรียกว่า “พาแดง-พางาย”

ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด

เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ ชาวไทพวนเชื่อว่า ต้องนำอาวุธหรือของมีคมไปไว้ใต้ที่นอน หรืออยู่ของทารก เพื่อป้องกันภูตผีปีศาจมิให้มาทำอันตรายเด็ก

หลังจากนั้น ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงคนสนิทจะมาเยี่ยมพบปะพูดคุย แสดงความยินดี พร้อมกับนำสิ่งของเครื่องใช้หรือเงินทองมามอบให้ บางครั้งอาจจะมีการผูกข้อต่อแขน อวยพรแก่ทารกที่เกิดใหม่ ให้มีพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์

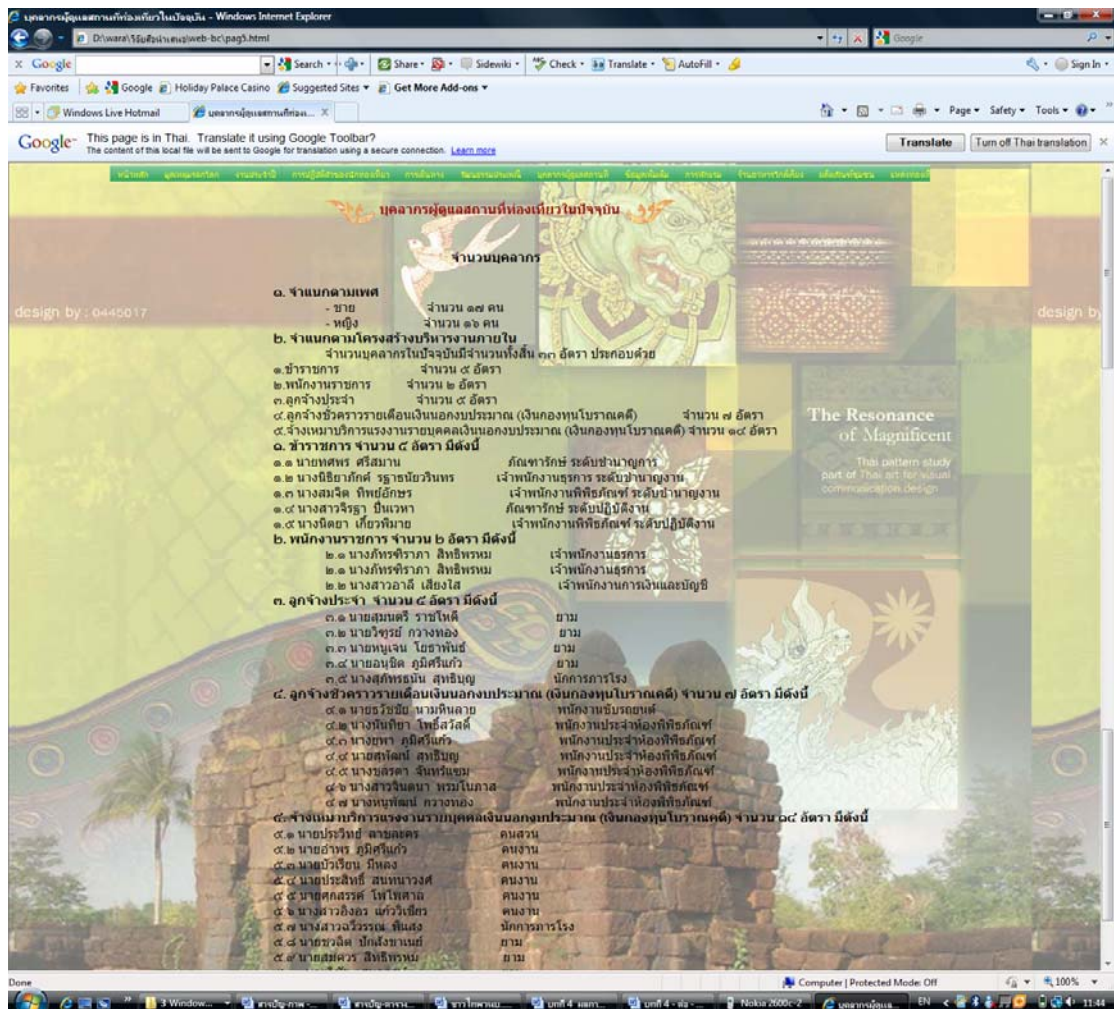
ส่วนผู้คลอดจะต้องอยู่ไฟที่เรียกว่า “อยู่กำ” เป็นระยะเวลา ๒๑ วัน เพื่อให้มดลูกเข้าอู่ มีสุขภาพแข็งแรง ปัจจุบันยังคงมีผู้ปฏิบัติอยู่ แต่อยู่กำไม่เกิน ๗ วัน โดยรับประทานยาที่หมोजัดให้ควบคู่ไปด้วย

ประเพณีเกี่ยวกับการตาย

เมื่อมีคนตาย ชาวไทพวนจะไปร่วมงานพร้อมทั้งมีข้าวของมาช่วยเจ้าภาพ เพื่อเป็นการแสดงน้ำใจ และช่วยแบ่งเบาภาระ

ในการทำศพ ชาวไทพวนนำมตั้งศพให้ศีรษะหันไปทางทิศตะวันตก และนิมนต์พระมาสวดมาติกาบังสกุลที่บ้านของผู้ตาย จนถึงวันปรังศพ จึงจะเอาศพลงจากบ้านไปยังป่าช้า เมื่อถึงทางเข้าป่าช้าจะต้องหว่านข้าวตอกนำหน้าศพ เพื่อเซ่นผีตายอดตายอยาก และก่อนเผาหรือฝังศพจะต้องโยนไข่ถามทางเพื่อให้ผู้ตายเลือกที่ตรงที่ตนชอบด้วย

ระหว่างที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ญาติพี่น้องผู้ตายและชาวบ้านจะมีพิธีกรรม เรียกว่า “เงินเฮือนดี” มีการละเล่นหลายอย่าง เช่น หมากข้ามตาเว็น ปริศนาคำตาย หมากรุก เป็นต้น เพื่อเรียกสิริมงคลให้กลับคืนมายังเรือน ทั้งนี้ เพื่ออยู่เป็นเพื่อนครอบครัวผู้ตายอีกด้วยตามปกติการเงินเฮือนดีจะกระทำ ๓ วัน แต่ถ้าผู้ตายเป็นคนแก่คนเฒ่าของหมู่บ้านจะกระทำประมาณ ๗ วัน

ภาพที่ 4.26 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลบุคลากรผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียงในปัจจุบัน

จากภาพที่ 4.26 ได้กล่าวถึงบุคลากรผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่มีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 33 อัตรา เป็นชาย จำนวน ๑๗ คน และหญิง จำนวน ๑๖ คน ดังนี้

จำนวนบุคลากรในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๓ อัตรา ประกอบด้วย

1. ข้าราชการ จำนวน 5 อัตรา
2. พนักงานราชการ จำนวน 2 อัตรา
3. ลูกจ้างประจำ จำนวน 5 อัตรา
4. ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนเงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนโบราณคดี) จำนวน 7 อัตรา
5. จ้างเหมาบริการแรงงานรายบุคคลเงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนโบราณคดี) 14 อัตรา

1. ข้าราชการ จำนวน 5 อัตรา มีดังนี้

1.1 นายทศพร ศรีสมาน	ภัณฑารักษ์ ระดับชำนาญการ
1.2 นางนิธิยาภักดิ์ รัฐธำณัฏฐวรินทร์	เจ้าพนักงานธุรการ ระดับชำนาญงาน
1.3 นางสมจิต ทิพย์อักษร	เจ้าพนักงานพิพิธภัณฑสถาน ระดับชำนาญงาน
1.4 นางสาวจิรัฐา ปิ่นเวหา	ภัณฑารักษ์ ระดับปฏิบัติงาน
1.5 นางนิตยา เกี้ยวพิมาย	เจ้าพนักงานพิพิธภัณฑสถาน ระดับปฏิบัติงาน

2. พนักงานราชการ จำนวน 2 อัตรา มีดังนี้

2.1 นางภัทรวรรณา สิทธิพรหม	เจ้าพนักงานธุรการ
2.2 นางสาวอาลี เสียงใส	เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี

๓. ลูกจ้างประจำ จำนวน 5 อัตรา มีดังนี้

3.1 นายสุมนตรี ราชโหดี้	ยาม
3.2 นายวิฑูรย์ กวางทอง	ยาม
3.3 นายหนูเจน โยธาพันธ์	ยาม
3.4 นายอนุชิต ภูมิศรีแก้ว	ยาม
3.5 นางสุภัทธรนนท์ สุทธิบุญ	นักการภารโรง

4. ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนเงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนโบราณคดี) จำนวน 7 อัตรา มีดังนี้

4.1 นายธวัชชัย นามหินลาย	พนักงานขับรถยนต์
4.2 นางนันทิยา โพธิ์สวัสดิ์	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑสถาน
4.3 นางยุพา ภูมิศรีแก้ว	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑสถาน
4.4 นายสุพัฒน์ สุทธิบุญ	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑสถาน
4.5 นางชลรดา จันทร์แซม	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑสถาน
4.6 นางสาวจินตนา พรหมโนภาส	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑสถาน
4.7 นางหนูพัฒน์ กวางทอง	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑสถาน

5. จ้างเหมาบริการแรงงานรายบุคคลเงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนโบราณคดี) จำนวน 14 อัตรา มีดังนี้

5.1 นายประวิทย์ ลาซละคร	คนสวน
5.2 นายอำพร ภูมิศรีแก้ว	คนงาน
5.3 นายบัวเรียน มีหลง	คนงาน
5.4 นายประสิทธิ์ สนนางวงศ์	คนงาน

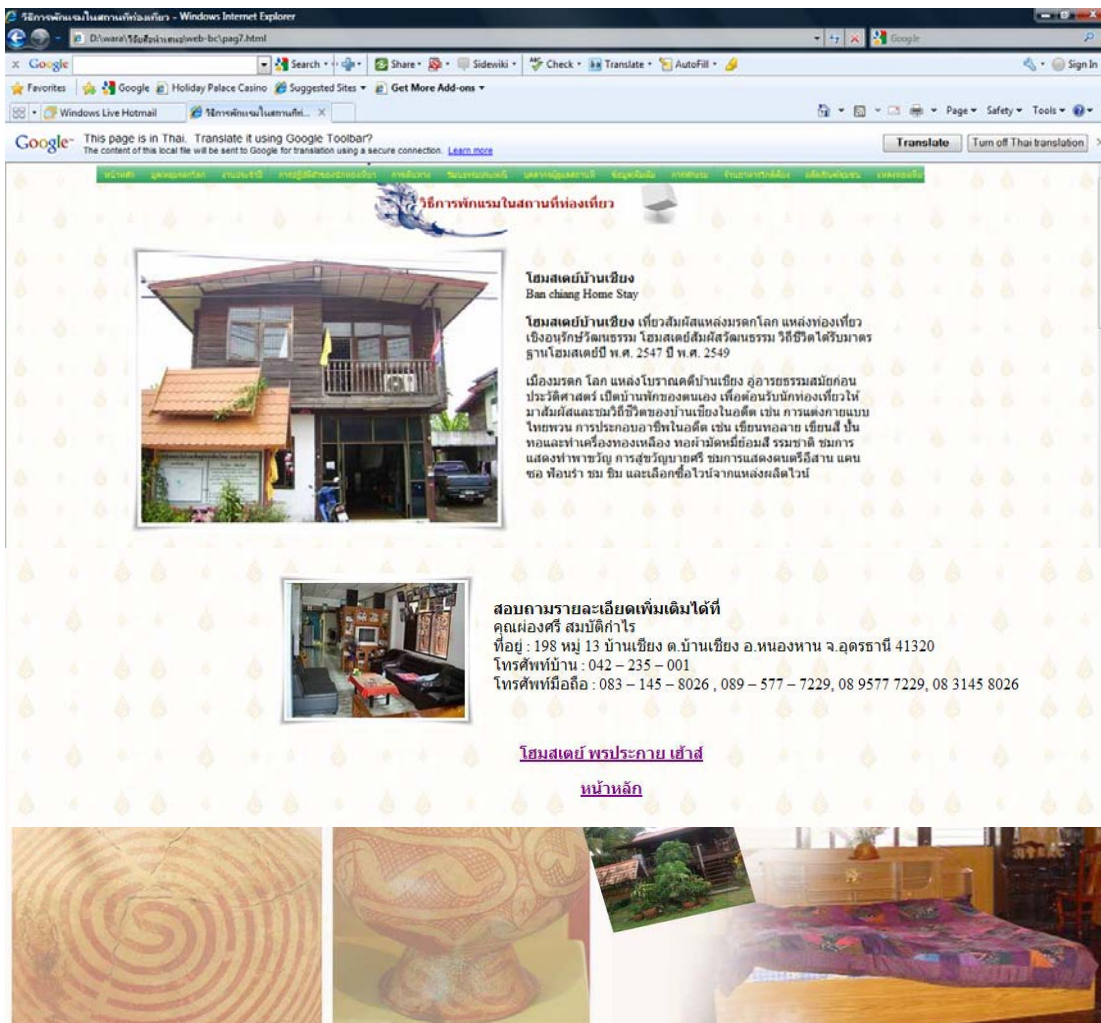

5.5 นายศุภสรร์ค์ โฟไพศาล	คนงาน
5.6 นางสาวอิงอร แก้ววิเชียร	คนงาน
5.7 นางสาวฉวีวรรณ พิแสง	นักการภารโรง
5.8 นายชวลิต ปักสังขานย์	ยาม
5.9 นายสมควร สิทธิพรหม	ยาม
5.10 นายวิชัย เสมอวงษ์	ยาม
5.11 นายเอกชัย แก้ววิเชียร	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑ์
5.12 นางสาวกัญญารัตน์ คงตานัย	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑ์
5.13 นางสาววรรณิษา สุทธิบุญ	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑ์
5.14 นายประสิทธิ์ ประถม	พนักงานประจำห้องพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 4.27 เว็บเพจนำเสนอวิธีการติดต่อเพิ่มเติม

จากภาพที่ 4.27 ได้นำเสนอถึงข้อมูลการติดต่อสอบถามเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและเวลาทำการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง ดังนี้ ข้อมูลการติดต่อเพิ่มเติม ที่ตั้ง หมู่ที่ 13 ถนนสุทธิพงษ์ ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320 โทรศัพท์ 0 - 4220 - 8350 โทรสาร 0 - 4220 - 8351 เวลาทำการ เปิด วันพุธ - วันอาทิตย์ เวลา 09.00 - 16.00 น. ปิด วันจันทร์ - วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ภาพที่ 4.28 เว็บเพจนำเสนอวิธีการพักผ่อน

จากภาพที่ 4.28 ได้นำเสนอถึงรูปแบบวิธีการพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลก ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นโฮมสเตย์เชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมบ้านเชียง หรือรีสอร์ท โดยมีเนื้อหาเสนอ ดังนี้ โฮมสเตย์บ้านเชียง Ban Chiang Home Stay ที่เที่ยวสัมผัสแหล่งมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม โฮมสเตย์สัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิตได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ปี พ.ศ. 2547 ปี พ.ศ. 2549 เมืองมรดกโลก แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง สู่อารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เปิดบ้านพักของตนเอง เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสและชมวิถีชีวิตของบ้านเชียงในอดีต เช่น การแต่งกายแบบไทยพวน การประกอบอาชีพในอดีต เช่น เขียนทอลายเขียนสี ปั่นทอและทำเครื่องทองเหลือง ทอผ้ามัดหมี่ย้อมสี ธรรมชาติ ชมการแสดงทำพาชวีญ การสูชวีญบายศรี ชมการแสดงดนตรีอีสาน แคน ซอ พิอนรำ ชม ชิม และเลือกซื้อไวน์จากแหล่งผลิต

ไวน์ ประวัติความเป็นมา ชมรมโฮมสเตย์เชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมบ้านเชียง มีจุดเริ่มต้นจากคุณ ผ่องศรี สมบัติกำไร ซึ่งเป็นประธานชมรมเคยทำงานเป็นพนักงานในบริษัทนำเที่ยวต่างประเทศมานานกว่า 20 ปี ต่อมาได้รับการชักชวนจากนายกเทศบาลบ้านเชียง จึงได้ร่วมกันทำการ ก่อตั้งชมรมโฮมสเตย์ฯ ร่วมกับชาวบ้านขึ้นมา เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2547 จุดเด่นของโฮมสเตย์แห่งนี้คือ แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่โดดเด่นที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ชุมชนชาวบ้านเชียงได้เปิด บ้านพักของตนเองเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสวิถีชีวิตของตนเอง เช่น การแต่งกาย การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำพาชวีญ เป็นต้น

กิจกรรมที่น่าสนใจ

1. ชมวิถีชีวิตของบ้านเชียงในอดีต เช่น การแต่งกายแบบไทยพวน
2. ชมการทำอาชีพในอดีต เช่น เขียนทอลาย เขียนสี ปั้นทอ และทำเครื่องทองเหลือง ทอผ้ามัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ
3. ทำพาชวีญ เช่น บายศรีสู่ขวัญ ผูกข้อต่อแขนแบบโบราณที่ทางอีสาน หรือไทยพวนทำกันมาอย่างต่อเนื่องเพื่อเรียกขวัญแขกที่มาเยือน
4. แสดงดนตรีอีสาน แคน พิณรำ
5. ซิม และเลือกซื้อไวน์จากแหล่งผลิตไวน์
6. ชมและซื้อเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
7. ชมบ้านไทยพวนขนานแท้ แต่โบราณ
8. ชมวัดแหล่งปฏิบัติธรรมกรรมฐาน

ban Chiang 02 small รายละเอียดสถานที่พักจำนวนห้องพัก : 37 หลัง รับนักท่องเที่ยวได้ : 150 คนราคาค่าบริการบ้านพักโฮมสเตย์ : 300 บาทต่อคนราคา ค่าบริการอื่นๆ : - ค่าบริการบ้านพัก 550 บาท/คน/คืน (รวมอาหาร 3 มื้อ และกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับ 20 คนขึ้นไป) - ค่าบริการบ้านพัก รวมอาหาร 3 มื้อ 300 บาท/คน/คืน - ค่าบริการเช่าจักรยาน 50 บาท/คัน

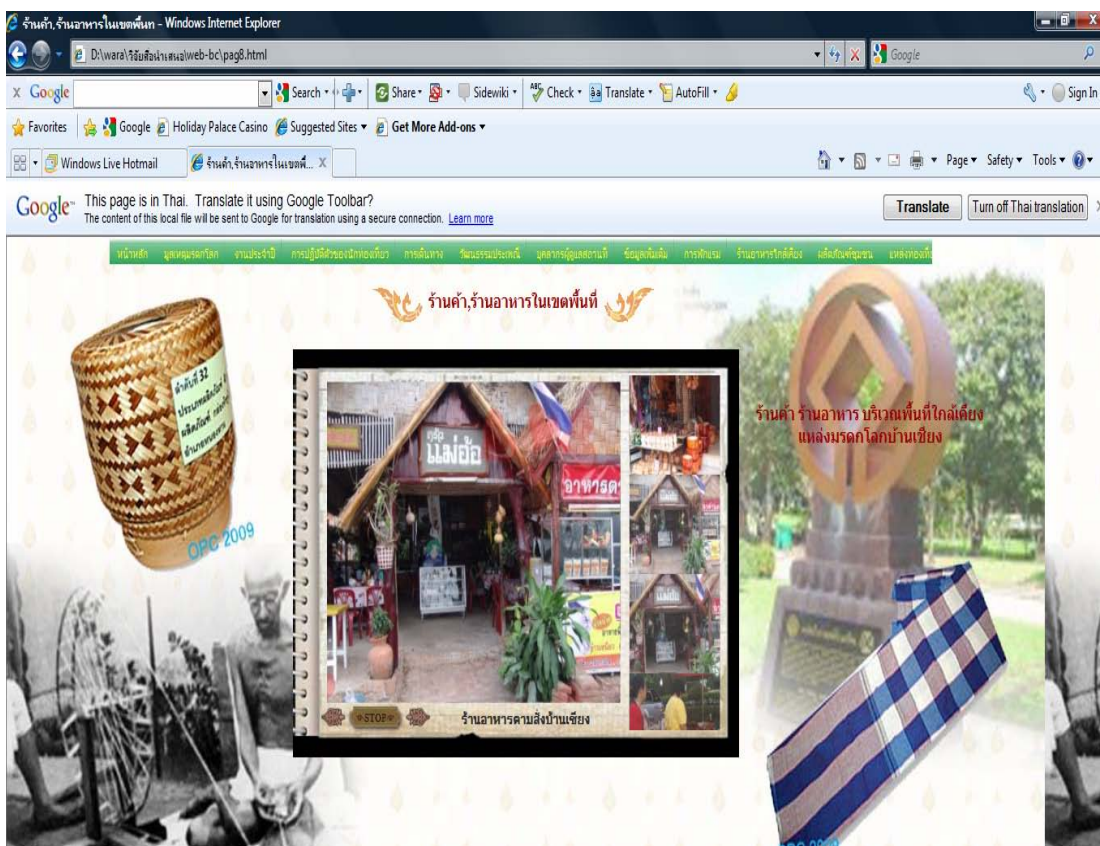
สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

คุณผ่องศรี สมบัติกำไร

ที่อยู่ : 198 หมู่ 13 บ้านเชียง ต.บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี 41320

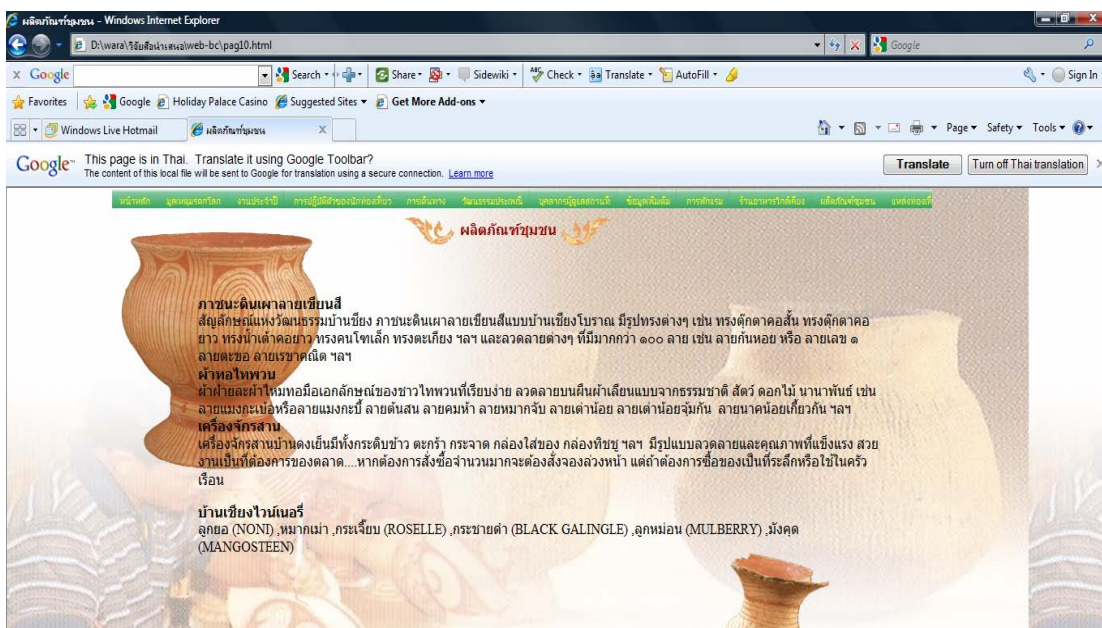
โทรศัพท์บ้าน : 042 - 235 - 001

โทรศัพท์มือถือ : 083 - 145 - 8026 , 089 - 577 - 7229, 08 9577 7229, 08 3145 8026

ภาพที่ 4.29 เว็บเพจนำเสนอร้านค้า ร้านอาหารในเขตพื้นที่มรดกโลกบ้านเชียง

จากภาพที่ 4.29 ได้นำเสนอถึงร้านค้า, ร้านอาหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นร้านอาหารตามสั่ง ราคาเป็นกันเองและร้านค้าขายของที่ระลึกเกี่ยวกับสินค้าที่บุคคลในชุมชนผลิตขึ้น โดยนำเสนอในรูปแบบมัลติมีเดีย โดยนำภาพร้านค้า ร้านอาหารต่าง ๆ มานำเสนอ

ภาพที่ 4. 30 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากภาพที่ 4.30 ได้นำเสนอถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ผลิตขึ้นในเขตพื้นที่บ้านเชียง ไม่ว่าจะเป็นภาชนะดินเผาลายเขียนสี ผ้าทอไทพวน เครื่องจักรสานและไวน์เนอรี่ โดยมีเนื้อหาดังนี้
ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาชนะดินเผาลายเขียนสี สัญลักษณ์แห่งวัฒนธรรมบ้านเชียง ภาชนะดินเผาลายเขียนสีแบบบ้านเชียงโบราณ มีรูปทรงต่างๆ เช่น ทรงตุ๊กตาคอดสั้น ทรงตุ๊กตาคอดยาว ทรงน้ำเต้าคอดยาว ทรงคนโทเล็ก ทรงตะเกียง ฯลฯ และลวดลายต่างๆ ที่มีมากกว่า 100 ลาย เช่น ลายก้นหอย หรือ ลายเลข 1 ลายตะขอ ลายเรขาคณิต ฯลฯ

ผ้าทอไทพวน ผ้าฝ้ายละผ้าไหมทอมือเอกลักษณ์ของชาวไทพวนที่เรียบง่าย ลวดลายบนผืนผ้าเลียนแบบจากธรรมชาติ สัตว์ ดอกไม้ นานาพันธ์ เช่น ลายแมงกะเบือหรือลายแมงกะปี่ ลายต้นสน ลายคมห้า ลายหมากจับ ลายเต้าน้อย ลายเต้าน้อยจุ่มกัน ลายนาคน้อยเกี่ยวกัน ฯลฯ

เครื่องจักรสาน เครื่องจักรสานบ้านดงเย็นมีทั้งกระติบข้าว ตะกร้า กระจาด ก่องใส่ของ ก่องทิชชู ฯลฯ มีรูปแบบลวดลายและคุณภาพที่แข็งแรง สວຍງານเป็นที่ต้องการของตลาด หากต้องการสั่งซื้อจำนวนมากจะต้องสั่งจองล่วงหน้า แต่ถ้าต้องการซื้อของเป็นที่ระลึกหรือใช้ในครัวเรือน

บ้านเชียงไวน์เนอรี่

ลูกยอ (NONI) ,หมากเฒ่า ,กระเจี๊ยบ (ROSELLE) ,กระชายดำ (BLACK GALINGLE) ,ลูกหม่อน (MULBERRY) ,มังคุด (MANGOSTEEN)

กระดุกสัตว์ และยังพบร่องรอยเกลบข้าวติดอยู่ที่สนิมของเหล็ก ซึ่งต่อมาพิสูจน์ได้ว่า มี
กระเพาะปลาข้าวในยุคนั้นนั้นหลุมขุดค้นวัดโพธิ์ศรีใน เปิดให้เข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา 8.30 –
17.00 ค้น วัดโพธิ์ศรีในเปิดให้เข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา 8.30 – 17.00

2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง

เป็นพิพิธภัณฑ์สถานประเภทแหล่งอนุสรณ์ จัดแสดงโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์
และหลักฐานที่ได้จากการสำรวจขุดค้นที่บ้านเชียง และแหล่งใกล้เคียง การแสดงแบ่งออกเป็น ๔
เรื่อง อาทิ หลุมขุดค้นทางโบราณคดี วัฒนธรรมบ้านเชียง การค้นพบยุคสำริดที่สาบสูญ
นิทรรศการไทพวน โบราณวัตถุจากการขุดค้นทางโบราณคดีที่วัดโพธิ์ศรีใน ฯลฯ พิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติบ้านเชียงเปิดให้เข้าชมตั้งแต่เวลา 8.30– 16.00 ทุกวัน

3. เรือนไทพวน :

สถาปัตยกรรมผสมผสานวิถีชีวิตแบบไทพวน เรือนไทพวนเป็นบ้านของนายพจน์ มนตรีพิทักษ์
ชาวบ้านเชียงที่ได้รับอนุญาตให้กรมศิลปากรเข้ามาขุดค้นทางโบราณคดี ต่อมานายพจน์ได้มอบ
บ้านและที่ดินให้แก่กรมศิลปากรปรับปรุงเป็นอนุสรณ์สถานในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินฯและจัดนิทรรศการเกี่ยวกับ
วิถีชีวิตของชาวไทพวนในอดีต

4. ศาลปู่ขุนเชียงสวัสดิ์

ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียงและอนุสาวรีย์ขุนเชียงสวัสดิ์ ณ บึงนาคำ :
ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของลูกหลานบ้านเชียง เพื่อสักการะและรำลึกถึงคุณความดีของขุนเชียงสวัสดิ์
อดีตกำนันนักพัฒนาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล วางรากฐานให้บ้านเชียงได้พัฒนาด้านการศึกษา
ความเป็นอยู่ ฯลฯ มาจนถึงปัจจุบัน

5. ส่าง

หรือบ่อน้ำของบ้านเชียงมีอายุนับร้อยปี สร้างขึ้นตั้งแต่ยุคแรกเริ่มพัฒนาบ้านเชียง ส่าง
เป็นแหล่ง น้ำกิน น้ำใช้ในยามแล้ง บ่อน้ำแต่ละบ่อมีความลึกต่างกัน และมีกระจายอยู่ทั่วไป ใน
ตามบ้านเชียง มี ๒ บ่อสุดท้าย คือ ส่างกขาม และส่างโพธิ์ ที่เป็นภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาการ
ขาดแคลนน้ำของบรรพบุรุษมาใช้อาบน้ำในหน้าแล้ง และอนุรักษ์ส่างอีกหลายแห่งไว้ให้อยู่ใน
สภาพเดิม

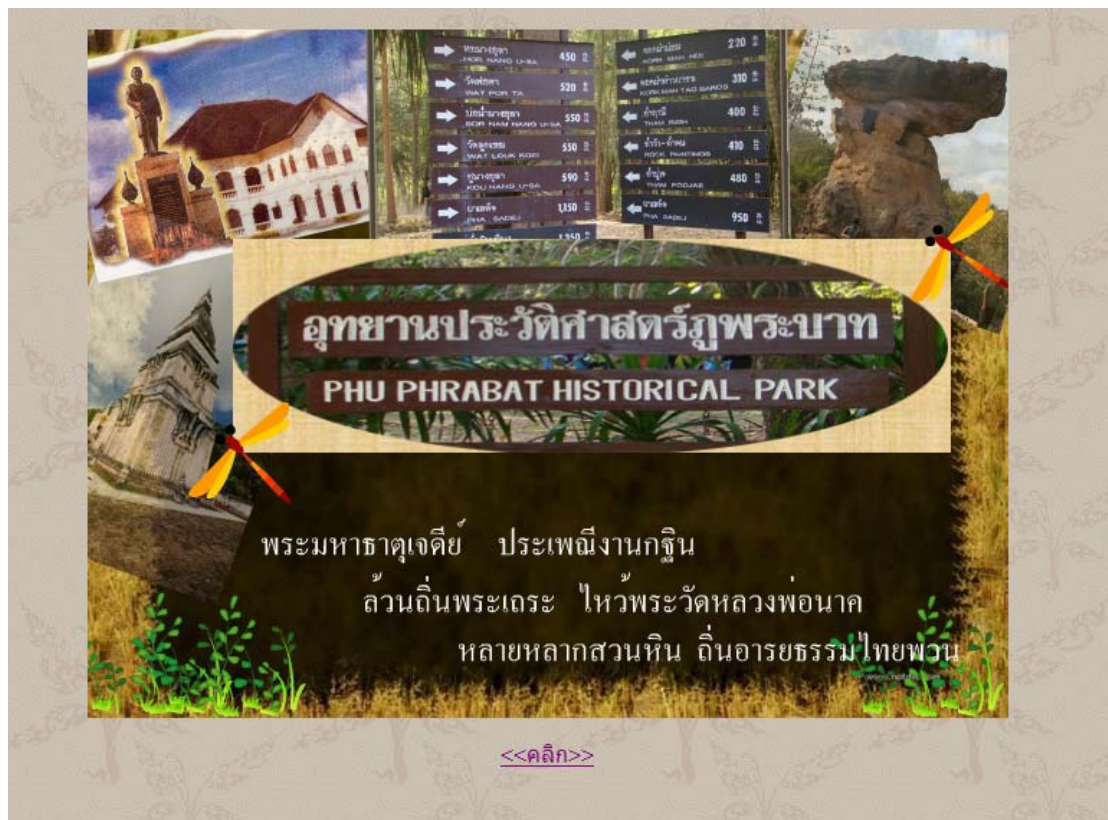
- อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท นำเสนอข้อมูลทางสื่อนำเสนอ ดังต่อไปนี้

- ประวัติมรดกโลกบ้านเชียง
- มูลเหตุต่อการเสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลก
- บรรยากาศโดยรวม
- สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง
- ตำนาน อุษา-บารส
- กิจกรรมงานประจำปี
- ประเพณีท้องถิ่น
- การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว
- การพักผ่อน
- ร้านอาหารในท้องถิ่น
- แผนที่/เส้นทาง/การเดินทาง
- บุคลากรผู้ดูแลสถานที่
- การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม
- ความคืบหน้าต่อการได้เสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลก
- เอกสารอ้างอิง

3.2 อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

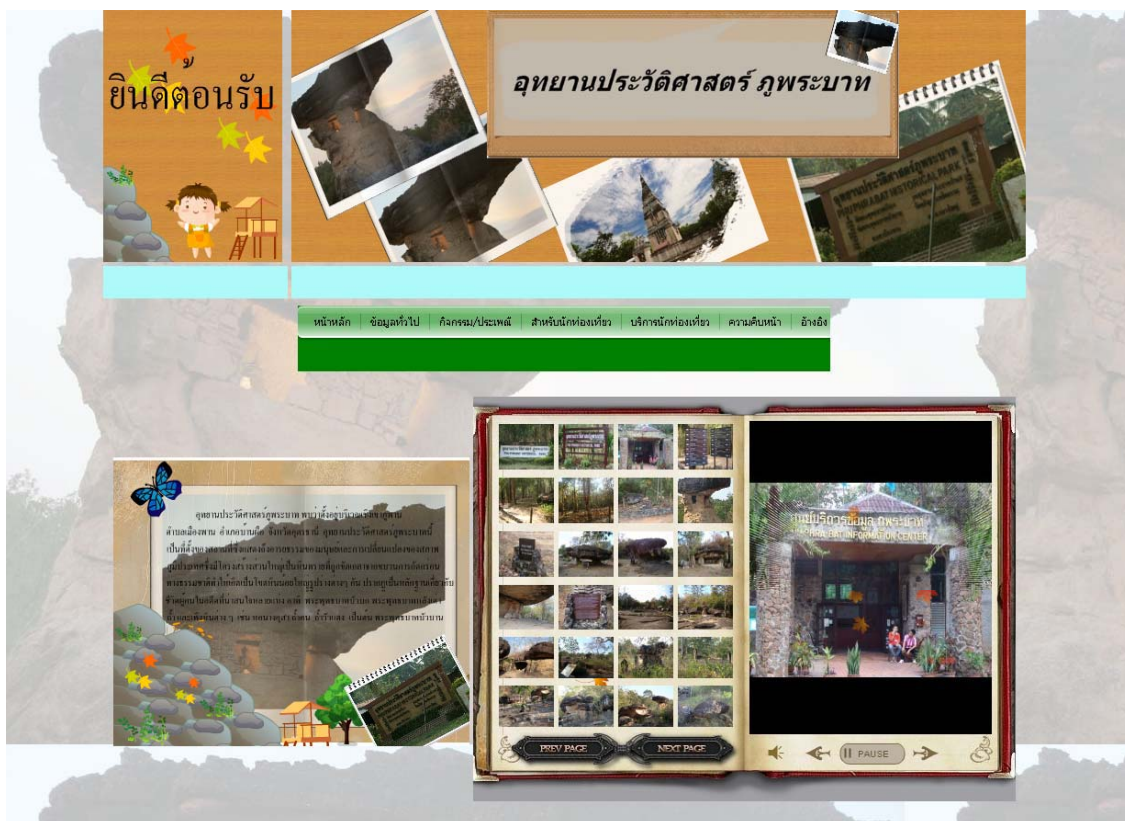

สำหรับการพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บไซต์ ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทสามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.32 เว็บเพจแสงหน้าแรกของการนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 4.32 ได้นำเสนอในรูปแบบการนำภาพ หลากหลายภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท มานำเสนอรวมกัน พร้อมกับการนำคำขวัญของท้องถิ่นอำเภอบ้านผือมานำเสนอร่วมด้วย ดังนี้ “พระมหาธาตุเจดีย์ ประเพณีงานกฐิน ล้วนถิ่นพระเถระ ไหว้พระวัดหลวงพ่อนาค หลายหลากสวนหิน ถิ่นอารยธรรมไทยพวน”

ภาพที่ 4.33 เว็บเพจแสดงหน้าเมนูต่างๆในการนำเสนอ

จากภาพที่ 4.33 ได้นำเสนอเนื้อหาในส่วนเมนูต่าง ๆ ที่สามารถ เปิดเข้าไปดูเรื่อง อื่น ๆ ต่อไปได้อีก โดยลักษณะการนำเสนอจะประกอบด้วยการนำเสนอภาพนิ่งและการนำเสนอในรูปแบบ มัลติมีเดียพร้อมเสียงเพลงประกอบการนำเสนอเปลี่ยนภาพนิ่ง

ภาพที่ 4.34 เว็บเพจนำเสนอข้อมูลเหตุต่อการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก

จากภาพที่ 4.34 ได้นำเสนอถึงเนื้อหาเหตุผลเหตุต่อการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก ของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทดังนี้

ภูพระบาท ดินแดนแห่งวัฒนธรรม 3000 ปี ที่กำลังจะขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

เมื่อเอ่ยถึงการเดินทางมาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแถบภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานีแหล่งท่องเที่ยวแห่งแรกที่คนส่วนใหญ่นึกถึงก็คงจะไม่พ้นแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปในระดับโลก เนื่องจากเป็น 1 ใน 5 แห่งของประเทศไทย ที่ได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ให้ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกมาตั้งแต่ปี 2535 แต่หลายคนคงจะยังไม่ทราบว่าในอนาคตอันใกล้จังหวัดอุดรธานี จะมีแหล่งมรดกโลกอีกแห่งหนึ่งเป็นแหล่งที่ 6 ของประเทศไทย เนื่องจากในขณะนี้กรมศิลปากรกำลังเสนอชื่ออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ที่ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ได้เข้ารับการพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกโดยได้ผ่านขั้นตอนการเสนอบัญชีรายชื่อเบื้องต้น(Tentative List)แล้ว ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะมีเพียงสถานที่ที่มีชื่อเสียงอยู่ในบัญชีนี้เท่านั้นที่จะมีสิทธิ์ได้รับการพิจารณา ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนการจัดทำแฟ้มข้อมูล(Nomination File)ซึ่งเป็นการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งรวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรที่ปรึกษาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาขึ้นทะเบียน อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เป็นพื้นที่จัดตั้งโดยกรมศิลปากรเพื่อการอนุรักษ์ดูแลโบราณสถานบนภูพระบาทมีพื้นที่ 3,430 ไร่ อยู่บนภูพระบาท ซึ่งเป็นภูเขาหินทรายเดี่ยวๆในแนวเทือกเขาภูพานตอนทีพาดผ่านทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุดรธานี ความสูงจากพื้นราบประมาณ 120-160 เมตร หรือสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางราว 320-360 เมตร ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าเขื่อนน้ำ” และวนอุทยานภูพระบาทบัวบก ภูมิประเทศเป็นป่าโปร่งประเภทป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบเขา ในระหว่างผืนป่ามีก้อนหินเพิงหินจำนวนมากที่มีรูปร่างสวยงามแปลกตาเหมือนถูกจดวงไว้ อย่างวิจิตรบรรจง ความงดงามอย่างแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติทำให้ภูมิประเทศดูมีมนต์ขลังและน่ายำเกรง มนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์เมื่อราว 2,000-3,000 ปีที่แล้วที่ขึ้นมาหาของป่าและล่าสัตว์จึงได้ทิ้งร่องรอยของการประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งอาจจะทำขึ้นเพื่อเซ่นสรวงบูชาเคารพเจ้าป่าเจ้าเขาได้แก่ภาพเขียนสีบนผนังเพิงหินที่ปรากฏอยู่มากถึง 45 แห่งบนภูพระบาท ภาพเขียนสีเหล่านี้ นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมแล้ว ยังเป็นเหมือนบันทึกที่บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ และอาจใช้เพื่อการสื่อสารแทนการใช้ตัวหนังสือซึ่งคนในสมัยนั้นยังไม่รู้จักใช้กัน ภาพที่เขียนสีที่ภูพระบาทส่วนใหญ่เป็นภาพเขียนสีแดงที่ทำขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งอาจจะเป็นแร่เฮมาไทมดินเทศ หรือยางไม้ นำมาผสมกับของเหลวประยางไม้ น้ำผึ้ง และกาหนังสัตว์

เพื่อให้เป็นสีน้ำที่ติดทนนานบนผนังหินใช้ฟูกันที่อาจจะทำจากเปลือกไม้เขียนรูปสัตว์ รูปคน ลาย
 เลขาคนคิด หรือใช้สีทาบนฝ่ามือแล้วกดประทับบนผนังให้เป็นรูปมือ ภาพเขียนสีซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี
 และไม่ควรพลาดเมื่อมีโอกาสได้ไปเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทได้แก่ ภาพเขียนสีถ้ำวัว-
 ถ้ำคน ซึ่งมีเส้นทางเดินเท้าเข้าชมได้สะดวกและระยะทางไม่ไกลนัก นอกจากนี้ภาพเขียนสีทัน
 สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว หลักฐานทางวัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ก็พบมากเช่นเดียวกัน โดย
 ได้พบหลักฐานในวัฒนธรรมทวารวดี-ลพบุรี(ราวพุทธศตวรรษที่14-18) ได้แก่ โขดหิน เพิงหิน
 ธรรมชาติที่ได้ถูกดัดแปลงให้เนศาสนสถานในพุทธศาสนาโดยการทำใบเสมาหินล้อมรอบทั้งแปด
 ทิศ เช่น หอนางอุสา กุ๋นางอุสา คอกม้าน้อย การสลักพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์บนผนังหินที่ถ้ำ
 พระ และการสกัดเพิงหินหลายแห่งให้เป็นห้องที่นึ่งบ่าเพ็ญเพียรวิปัสสนา หลักฐานในวัฒนธรรม
 ล้านช้าง(ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๓) ได้แก่ รอยพระพุทธรูป เช่น พระพุทธรูปบัวบก พระพุท
 ธรูปหลังเต่า พระพุทธรูปที่เจดีย์ร้าง และสถาปัตยกรรมที่ก่อผนังด้วยหินทรายขัดเรียบ
 ประดิษฐานพระพุทธรูปที่วัดลูกเขย ชื่อโบราณสถานบนภูพระบาทส่วนใหญ่มาจากนิทาน
 พื้นบ้านเรื่อง อุสา-บารส ซึ่งเป็นตำนานเล่าขานของท้องถิ่นมาเป็นเวลาช้านาน ตามตำนานเล่า
 ว่า นางอุสาธิดาบุญธรรมของท้าววงพานผู้ครองเมืองพาน(บริเวณภูพระบาท)ได้พบรักกับท้าวบา
 รสโอรสเจ้าเมืองปะโคและลักลอบอยู่กินกันบนหอนางอุสาท้าววงพานจับได้จึงหาอุบายให้ท้าวบา
 รสสร้างวัดแข่งกันเพื่อจะหาเหตุฆ่าท้าวบารส แต่ท้าววงพานกลับเป็นฝ่ายพ่ายแพ้และถูกประหาร
 เสียเอง นางอุสาจึงตามไปอยู่กับท้าวบารสและได้ถูกชายาเดิมของท้าวบารสกลั่นแกล้งจนหนี
 กลับมาและตรอมใจตาย ท้าวบารสตามมาและตรอมใจตามไปในที่สุด บนภูพระบาทจึงมี
 โบราณสถานหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับนิทานเรื่องนี้ เช่น หอนางอุสา วัดพ่อตา วัดลูกเขย หีบศพ
 พ่อตา หีบศพท้าวบารส หีบศพนางอุสา เป็นต้น สภาพภูมิประเทศและบรรยากาศที่เงียบสงบ
 เหมาะสมกับการบำเพ็ญเพียรเจริญวิปัสสนา จึงทำให้มีพระสายวิปัสสนาซึ่งเป็นที่รู้จักกันหลายรูป
 และแวะเวียนมาขึ้นธุดงค์และปฏิบัติธรรมบนภูพระบาท เช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่
 เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ เป็นต้น นอกจากการมาเที่ยวชมเพื่อศึกษาโบราณสถาน
 แล้ว ย้อนตำนานพื้นบ้าน และตามรอยครูบาอาจารย์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งขึ้นมาใช้พื้นที่ในการ
 ปฏิบัติธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว สิ่งนี้นักท่องเที่ยวจะได้เพิ่มขึ้น อีกอย่างหนึ่งคือการผ่อนคลาย
 คลายที่ได้จากการสัมผัสกับธรรมชาติที่สวยงาม เพราะนอกจากโขดหินศิลปะธรรมชาติที่ดูแปลก
 ตาแล้ว ยังมีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยต้นไม้ยืนต้น ไม้ดอก และสมุนไพร ที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน
 ออกดอกออกไปให้ชมกันในทุกฤดูกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน
 ของทุกปีเป็นช่วงที่กล้วยไม้ป่ากำลังออกดอกบานสะพรั่ง เช่น เอื้องผึ้ง เอื้องตาเหิน เอื้องช้าน้ำ

หรือเอื้องตาควาย และกล้วยไม้ในสกุลเข็ม เช่น เข็มแสด เป็นต้น ส่วนในฤดูฝนก็จะมีเฟิร์น หยาดน้ำค้าง กระดุมเงิน หญ้าข้าวกำ ออกลูกดินและปอป่าออกดอกเป็นดงสีเหลืองสดงดงาม ในฤดูฝนยังมีน้ำตกและลำธารหลายสายที่ทำให้ความชุ่มชื้น เหมาะสำหรับผู้รักธรรมชาติและการเล่นป่านอกจากนั้นยังมีจุดชมวิวที่ผาเสด็จและผาสุวรรณค์ และลานดูดาวที่สามารถมองเห็นดวงดาวได้เต็มท้องฟ้า

“ศิลปะถ้ำ” (Cave art) หรือ “ศิลปะบนหิน” (Rock art) คืองานศิลปะที่คนโบราณสร้างขึ้นบนผนังถ้ำภายในและภายนอกหรือบนผนังเพิงหิน โขดหิน ซึ่งมีทั้งภาพเขียนสีและภาพสลัก ภาพเขียนสี (pictograph) คือ รูปภาพที่สร้างขึ้นบนหิน โดยการลงสีที่ได้จากสีธรรมชาติ ซึ่งอาจเป็นแร่เฮมาไทต์ ดินเทศ หรือยางไม้ โดยมีกรรมวิธีการลงสีได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การวาดด้วยสีแห่งการระบายสีการพ่นสีการสาดสีและการใช้มือหรือเท้าจุ่มหรือทาสีแล้วทาหรือประทับส่วนภาพสลัก (petroglyph) คือการทำรูปรอยลงในเนื้อหิน อาจจะทำโดยการฝน การขูดขีด และการแกะและตอก หรือการจาร

ภาพเขียนสีและภาพสลักสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยทำขึ้นในราวก่อน พ.ศ. 1,000 ขึ้นไปโดยมักจะทำเป็นรูปร่างอย่างง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน มีทั้งที่เป็นรูปคน รูปมือ รูปเท้า รูปสัตว์ รูปต้นไม้ ดอกไม้ ใบไม้วัตถุและรูปลักษณะต่างๆ ซึ่งภาพเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นเรื่องราว บอกล่าเหตุการณ์ความเชื่อ และพิธีกรรมแทนการจดบันทึกด้วยตัวหนังสือซึ่งคนในสมัยนั้นยังไม่รู้จัก

ในประเทศไทยมีแหล่งศิลปะถ้ำอยู่ในทุกภูมิภาคแต่จะมีมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนเทือกเขาภูพานบริเวณที่พบหนาแน่นที่สุดคืออำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีซึ่งมีอยู่ไม่น้อยกว่า 64 แห่ง และมีถึง 45 แห่งที่อยู่ในเขตพื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท นับได้ว่าอุทยานประวัติศาสตร์แห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะถ้ำหรือแหล่งภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เป็นหน่วยงานของกรมศิลปากรที่จัดตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์ดูแลโบราณสถานบนภูพระบาทมีพื้นที่ทั้งหมด 3,430 ไร่ ตั้งอยู่บนภูพระบาทซึ่งเป็นหินทรายเดี่ยวๆ ในแนวเทือกเขาภูพานที่พาดผ่านทางทิศตะวันตกของอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ห่างจากอำเภอบ้านผือมาทางทิศตะวันตก 12 กิโลเมตรห่างจากตัวเมืองอุดรธานีราว 64 กิโลเมตรความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ยประมาณ 320-350 เมตรสูงจากพื้นราบประมาณ 120-160 เมตรพื้นที่ปกคลุมด้วยป่าโปร่งมีพืชพันธุ์ธรรมชาติประเภทไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้มะค่า ไม้แดง ไม้ชิงชัน ไม้เต็งรัง ไม้ประดู่ ด้วยเหตุนี้ ภูพระบาทจึงตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภูป่าสงวนแห่งชาติด้วยคือ “ป่า

เขื่อนน้ำ”และมีพื้นที่ซึ้นทับอยู่ในบริเวณเดียวกับวนอุทยานภูพระบาทบัวบกซึ่งเป็นพื้นที่ดูแลทางด้านป่าไม้ที่มีทั้งน้ำตกและลำธารหลายสาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม

ภูมิประเทศบนภูพระบาทเป็นพื้นที่ป่าเขาที่มีก้อนหิน เพิงหิน รูปร่างแปลกประหลาดสวยงามอยู่เป็นจำนวนมาก ความงดงามแปลกประหลาดอย่างไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติคงจะเป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปินจากชุมชนที่อยู่บนพื้นราบรอบภูพระบาทเมื่อหลายพันปีก่อนที่แควเวียงขึ้นมาจากของป่าและล่าสัตว์เป็นครั้งคราวได้สร้างสรรค์งานศิลปะโดยการถ่ายภาพเขียนสีขึ้นบนผนังเพิงผาเพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อเจ้าป่าเจ้าเขาผู้เป็นเจ้าของสถานที่ โดยภาพเขียนสีที่ปรากฏบนภูพระบาทอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมเพื่อขอโชคลาภในการล่าสัตว์ หรือการประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามความเชื่อของคนสมัยนั้น ภาพเขียนสีที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเกือบทั้งหมดเป็นภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย อายุราว 2,000-3,000 ปีมาแล้วภาพที่มีคนรู้จักและเข้าถึงมากที่สุดคือภาพเขียนสีถ้ำวัว-ถ้ำคน ซึ่งเป็นภาพเขียนแบบเงาที่สีแดงเป็นรูปฝูงวัว และกลุ่มคน ซึ่งภาพเหล่านี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมหรืออาจเป็นการบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการล่าสัตว์หรือการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นวิถีการดำรงชีพของคนในสมัยนั้นนอกจากนี้ยังมีภาพเขียนสีสมัยประวัติศาสตร์ที่ถ้ำช้างซึ่งเขียนเป็นรูปช้างแสดงรายละเอียดอย่างงดงามวาดไว้ใกล้ๆกับภาพเขียนสีลายเส้นสัญลักษณ์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ล่วงมาในสมัยประวัติศาสตร์ คือ สมัยที่มนุษย์รู้จักใช้ตัวหนังสือแล้ว ก็ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บนภูพระบาทอยู่อีกเป็นจำนวนมาก โดยได้พบหลักฐานในวัฒนธรรมทวารวดี-ลพบุรี ที่มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 14-18 คือพบการสกัดดัดแปลงเพิงหินทรายเพื่อใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรมและประกอบ พิธีกรรมในพุทธศาสนามีการปักโบเสมาหินทรายล้อมรอบเพิงหินทราย และแกะสลักพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ลงบนเพิงหินทรายด้วย ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๓ซึ่งเป็นสมัยที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมลาว หรือเรียกโดยทั่วไปว่าวัฒนธรรมล้านช้าง ก็พบว่ามีการสร้างอาคารขนาดเล็กเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป มีการแกะสลักรอยพระพุทธรูปบัวบกที่มีการสร้างอาคารคุ่มและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้บนภูพระบาทด้วย รอยพระพุทธรูปบัวบกเป็นที่รู้จักและเคารพนับถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเวลาช้านาน และด้วยบรรยากาศและความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ จึงทำให้มีพระสายวิปัสสนาซึ่งเป็นที่รู้จักหลายรูปแควเวียงขึ้นมารุดงค์และปฏิบัติธรรมบนภูพระบาทเช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ นี่เป็นต้น ด้วยความสำคัญของพื้นที่ที่มีโบราณสถานอยู่เป็นจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาการของชุมชนและศูนย์กลางทางพุทธศาสนาในภูมิภาคอีสาน

ตอนบนมาแต่สมัยโบราณ กรมศิลปากรจึงได้อนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานและพื้นที่บริเวณนี้
 ในรูปแบบของอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีการสร้าง
 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การให้บริการทางการศึกษาแต่ก็ยังคงรักษาสภาพแวดล้อม
 ทางธรรมชาติเอาไว้ได้อย่างดีเยี่ยม

ภาพที่ 4.35 เวกเฟอแนะนำเสนอประวัติอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 4.35 ได้นำเสนอข้อมูล ประวัติศาสตร์ดังนี้ “ภูพระบาท” เป็นชื่อเรียกภูเขาขนาดเล็กลูกหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานีอยู่ห่างจากตัวอำเภอมาทางทิศตะวันตกประมาณ 12 กิโลเมตร ชื่อ “ภูพระบาท” มีที่มาจากรอยพระบาท (บ้นบก) ที่ประดิษฐานอยู่บนเขาซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้คนในแถบนี้ สภาพทั่วไปของภูพระบาทเป็นภูเขาหินทรายขนาดเล็ก อยู่ถัดมาทางทิศตะวันออกของเทือกเขาภูพาน (ภูพานคำ) ตอนที่พาดผ่านทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุดรธานี มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 320 – 350 เมตร หรือ สูงจากพื้นราบประมาณ 120– 160 เมตร เป็นแหล่งกำเนิดของลำธารหลายสาย เช่น ห้วยหินลาด ห้วยด่านใหญ่ ห้วยหินร่อง และห้วยนางอุสา ซึ่งไหลลงไปบรรจบกับห้วยน้ำโมงที่บริเวณหมู่บ้านดิวและไหลลงสู่แม่น้ำโขงทางทิศตะวันออกที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พื้นที่บนภูพระบาทเป็นป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ ปกคลุมไปด้วยพืชพันธุ์ธรรมชาติที่หลากหลาย มีไม้เนื้อแข็งที่สำคัญหลายประเภทเช่น ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน ฯลฯ ด้วยเหตุนี้กรมป่าไม้จึงจัดให้พื้นที่ภูพระบาทรวมอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่มีชื่อว่า “ป่าเขื่อนน้ำ” กรมศิลปากรได้ขออนุญาตจากกรมป่าไม้ใช้พื้นที่ป่าจำนวน 3,430 ไร่ จัดตั้งเป็น “อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท” เพื่ออนุรักษ์ดูแลโบราณวัตถุโบราณสถานบนภูพระบาท และต่อมากกรมป่าไม้ได้จัดตั้ง อยู่สภาพพื้นที่บนภูพระบาทมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นบริเวณที่ปรากฏโขดหินและเพิงหินทรายรูปร่างงดงามแปลกตากระจัดกระจายอยู่เป็น จำนวนมาก ความแปลกประหลาดของโขดหินและเพิงหินเหล่านี้เกิดขึ้นจากกระบวนการการกร่อนโดยน้ำและลมตามธรรมชาติ ซึ่งกัดกร่อนบนหินตะกอนที่มีความทนทานต่างกัน โดยชั้นหินตะกอนที่มีความคงทนต่ำถูกกัดเซาะผุกร่อนเป็นโพรงหรือส่วนที่คอดเว้าอยู่ข้างใต้ทำให้ชั้นหินที่มีความคงทนสูงมีลักษณะยื่นเป็นเพิงเหมือนหลังคาทาบอยู่ด้านบนเพิงหินเหล่านี้ต่อมาได้เป็นที่พักอาศัยสำหรับมนุษย์ที่ขึ้นมาบนภูพระบาท ซึ่งนอกจากมาพักอาศัยแล้วยังได้พบกิจกรรมการแต่งแต้มต่อเติมเพิงหินเพื่อประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อและศาสนาสถานที่และบริเวณที่ปรากฏกิจกรรมของมนุษย์สมัยโบราณเหล่านี้ปัจจุบันคือโบราณสถานที่กระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมากบนภูพระบาท กรมศิลปากรได้สำรวจแหล่งโบราณคดีและโบราณพระพุทธรูปตั้งแต่พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ได้พบโบราณสถานจำนวน 68 แห่งเป็นโบราณสถานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่เป็นภาพเขียนสีตามเพิงหินต่างๆ 45 แห่ง และสิ่งก่อสร้างในสมัยประวัติศาสตร์ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดัดแปลงเพิงหินธรรมชาติให้เป็นศาสนสถานในศาสนาพุทธ) ๒๓ แห่ง โดยได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 98 เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2524 โบราณสถานบนภูพระบาทได้รับการอนุรักษ์ และพัฒนาให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทโดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.

2532 เป็นต้นมา และเปิดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2535 โดยได้รับการพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระรัตนราชสุมาลี สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย

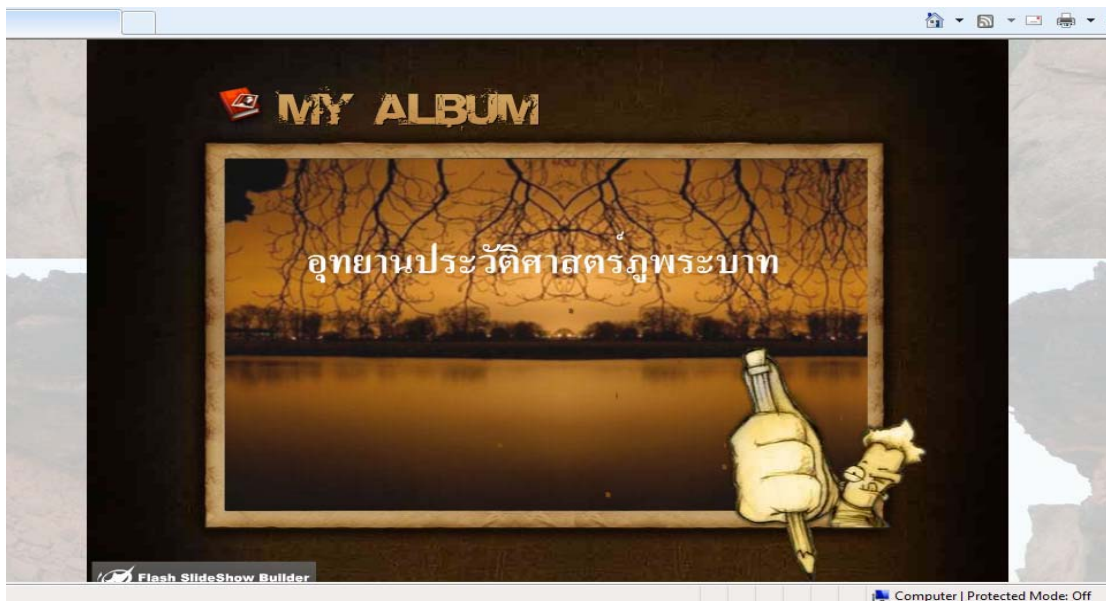
สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ประมาณ 3,000– 2,000 ปีมาแล้ว มนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (สมัยที่มนุษย์ยังไม่มีตัวอักษรใช้ในการสื่อสาร) ได้ขุดมาล่าสัตว์และเก็บของป่าบนภูพระบาทโดยได้ทิ้งร่องรอยหลักฐาน คือ ภาพเขียนสีแดงที่ได้แต่งแต้มไว้ตามผนังเพิงหินทรายจำนวนมากถึง 45 แห่ง ซึ่งมีทั้งภาพฝ่ามือ ภาพคนภาพสัตว์ และภาพลวดลายเรขาคณิตต่างๆ สันนิษฐานว่าภาพเหล่านี้ อาจจะทำขึ้นเพื่อการประกอบพิธีกรรม หรือ เพื่อสื่อสารอะไรบางอย่างที่รู้กันในสมัยนั้น แม้ในปัจจุบันเรายังไม่สามารถทราบความหมายที่แท้จริงของภาพทั้งหมดแต่บางภาพได้สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตและการมีอยู่ของคนและสัตว์ในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

วัสดุที่ใช้ทำภาพเขียนสี สีที่ใช้ทำภาพเขียนสี ยังไม่มีใครได้ลงความคิดเห็นเป็นที่แน่นอนว่าใช้สารประเภทใดแต่เท่าที่มีการศึกษาเกี่ยวกับภาพเขียนสีที่พบในประเทศไทยพบว่าสารที่ใช้น่าจะเป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ เช่น ดินเทศ(red ochre) แร่เฮมาไทต์(Haematite) ซึ่งสารให้สีทั้งสองประเภทนี้จะทำให้เป็นสีแดงเข้มหาได้ง่าย บางแห่งสามารถหาได้บริเวณใกล้ๆกับที่พบภาพเขียนสี นอกจากนี้ก็สามารถหาได้บริเวณใกล้ๆกับที่พบภาพเขียนสีนอกจากนี้ก็อาจจะใช้ยางไม้ เช่น ยางต้นตั่ว ซึ่งให้สีแดงได้เช่นเดียวกัน สำหรับตัวผสมสีเพื่อให้เขียนภาพได้ดีและติดทนนานน่าจะเป็นของเหลว เช่น น้ำ น้ำผึ้ง ไชขาว น้ำคั้นจากพืชบางชนิด กาวหนังสัตว์ เป็นต้น สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดหรือเขียน นอกจากการใช้มือทาหรือพ่นด้วยปากแล้ว ก็อาจใช้กิ่งไม้เปลือกไม้ทุบให้ปลายแตกเป็นเส้นพู่กัน หรืออาจทำจากขนสัตว์บางชนิด เช่น ขนกระต่าย ใช้ในการจุ่มสีระบาย

เทคนิควิธีการทำภาพเขียนสี

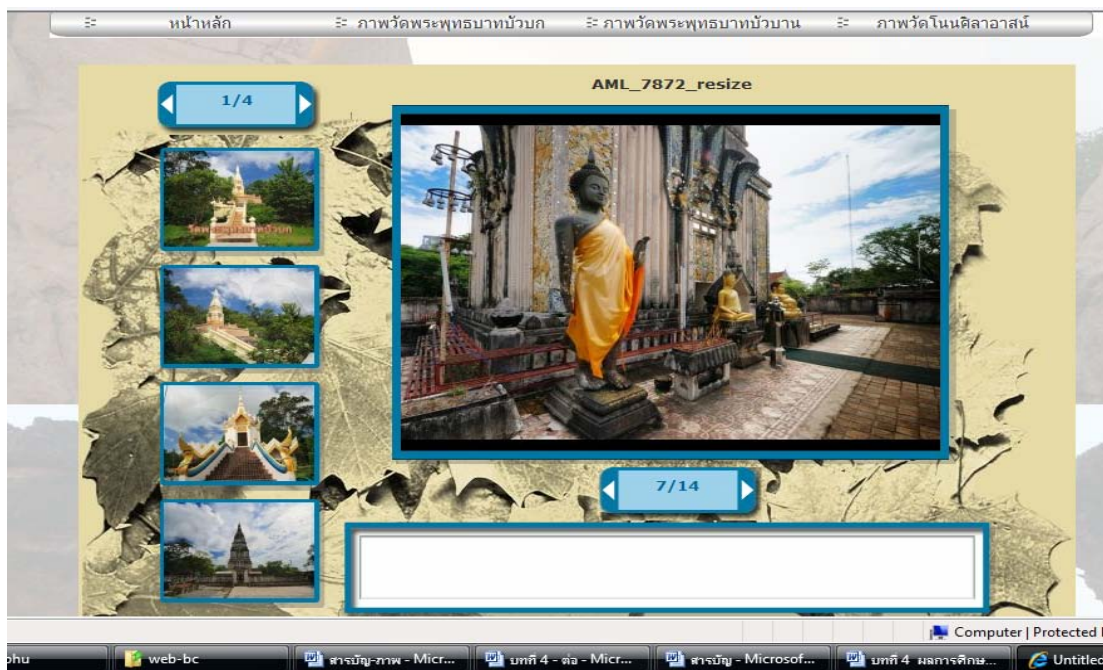
เทคนิคการทำภาพเขียนสี ทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การวาดด้วยสีแห้ง (drawing with dry pigment)
2. การเขียนหรือระบาย (painting)
3. การพ่น (stenciling)
4. การทา (imprinting)
5. การสาดสี (paint splattering)

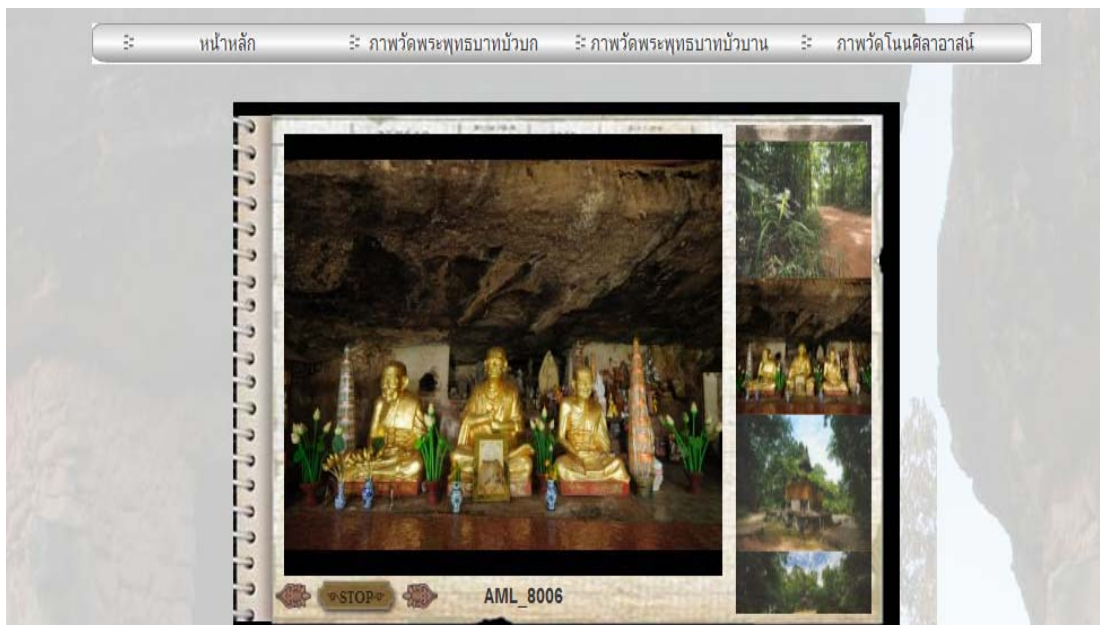
ภาพที่ 4.36 เว็บเพจนำเสนอบรรยากาศโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 4.36 ได้นำเสนอ รูปภาพบรรยากาศโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ในสถานที่ต่าง ๆ ในแบบมัลติมีเดีย โดยภาพจะเปลี่ยนไปภาพใหม่ไปเรื่อย ๆ

ภาพที่ 4.37 เว็บเพจนำเสนอวัดพระพุทธบาทบัวบก

จากภาพที่ 4.37 ได้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง คือวัดพระพุทธบาทบัวบกด้วยการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว และสไลด์ภาพบรรยากาศในสถานที่ท่องเที่ยวแบบมัลติมีเดีย

ภาพที่ 4.38 เวปเพจนำเสนอวัดพระพุทธรบาทบัวบาน

จากภาพที่ 4.38 ได้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง คือวัดพระพุทธรบาทบัวบาน ด้วยการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว และสไลด์ภาพบรรยากาศในสถานที่ท่องเที่ยวแบบมัลติมีเดีย

ภาพที่ 4.39 เวปเพจนำเสนอวัดโนนศิลาอาสน์

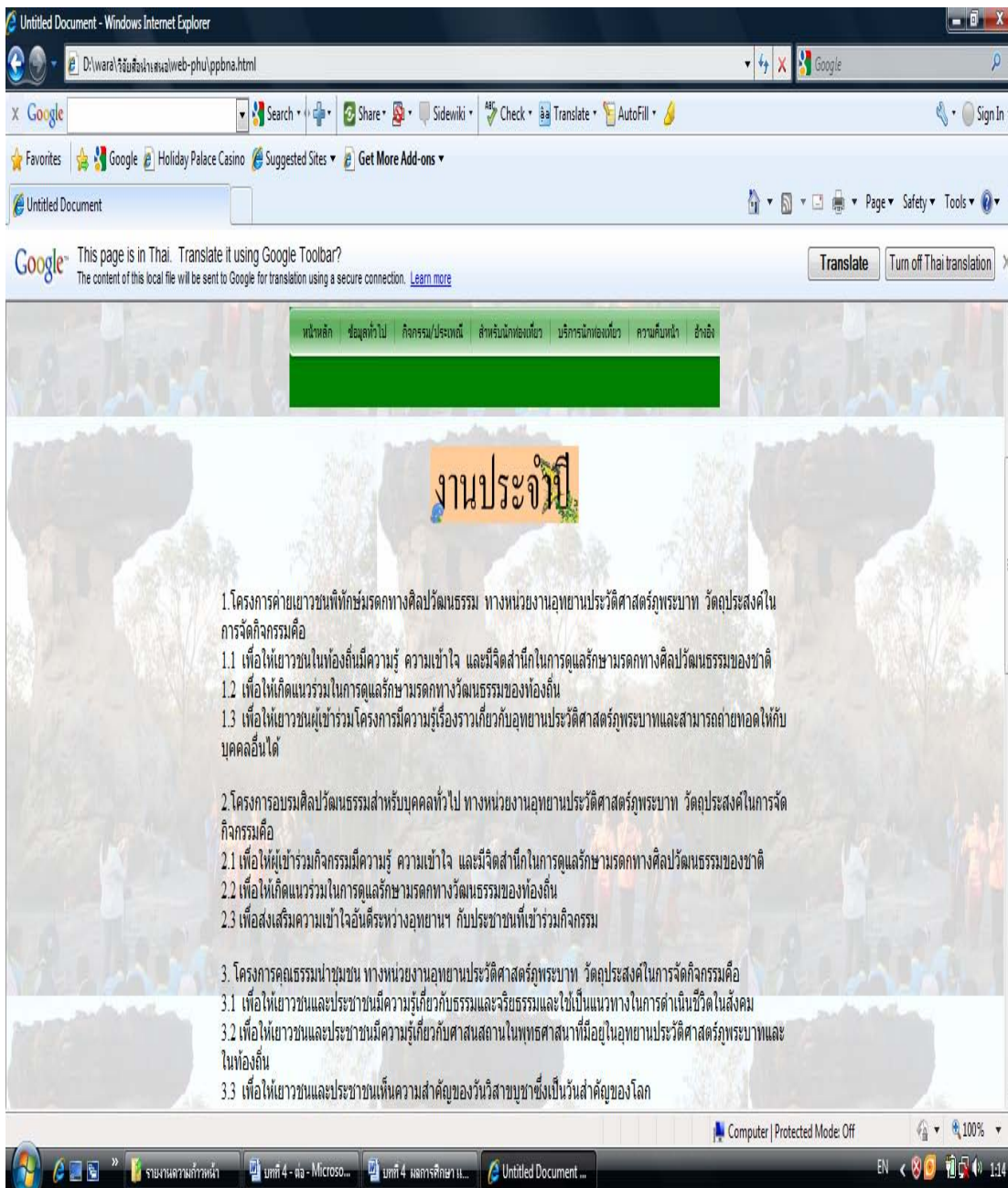
จากภาพที่ 4.39 ได้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง คือวัดโนนศิลาอาสน์ด้วยการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว และสไลด์ภาพบรรยากาศในสถานที่ท่องเที่ยวแบบมัลติมีเดีย

ภาพที่ 4.40 เวปเพจนำเสนอตำนาน อุษา – บารส

จากภาพที่ 4.40 ได้นำเสนอตำนาน อุษา – บารส ดังเนื้อหาต่อไปนี้ ตำนานรัก "อุษา – บารส" ณ.อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน ในเขต อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเกี่ยวกับอารยธรรมของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศคือมีหินทรายที่ถูกกัดกร่อนด้วยกาลเวลาเกิด

รูปร่างแปลกตาในรูปทรงต่างๆ นับเป็นความมหัศจรรย์ของธรรมชาติในการจัดแต่งกลุ่มก้อนหินให้มีลักษณะต่างๆ ซึ่งคนรุ่นเก่าสมัยก่อนได้นำมาผูกแต่งจินตนาการเป็นเรื่องราวให้สอดคล้องกับสถานที่ นั่นคือ ตำนานรักอุษา-บารส อันลือเลื่อง พระยาพานผู้ครองเมืองพาน ได้นำธิดาแสนสวยชื่อ "นางอุษา" ไปฝากไว้กับฤาษี ในบริเวณป่าแถวภูพาน เพื่อให้นางอุษาได้ร่ำเรียนวิชา โดยสร้างหอคอยให้อยู่อย่างโดดเดี่ยวลำพังคนเดียว ซึ่งต่อมาชาวบ้านเรียกว่า หอนางอุษา มีลักษณะเป็นเพิงหินรูปคล้ายดอกเห็ด ขนาดกว้าง 5 เมตร ยาว 7 เมตร ตรงผนังหินด้านทิศเหนือของก้อนหินก้อนล่างมีภาพเขียนสีเป็นลายเส้นสีแดง 2-3 เส้น ต่อมานางอุษาได้รับดอกไม้เป็นรูปหงส์ พร้อมข้อความแสวงหาความรักลงในกลีบดอกไม้ อธิษฐานว่าใครที่จะเป็นคู่ครองของนาง ขอให้เก็บพวงมาลัยพวงนี้ได้และขอให้ได้พบกัน แล้วนำไปลอยน้ำ ปรากฏว่า "ท้าวบารส" โอรสแห่งเมืองพระโค เป็นผู้เก็บได้และนึกรักใคร่นางอุษาทันที ได้ออกเดินทางรอนแรมไปตามป่าเขากับม้าคู่ใจ จนไปถึงที่อยู่ของนางอุษา ได้ผูกม้าไว้ที่เพิงหิน ซึ่งเรียกว่า คอกม้าท้าวบารส (มีภาพเขียนสีอยู่บนเพิงหินด้านทิศเหนือ) เมื่อทั้งสองได้พบกัน ความรักก็เกิดขึ้น แต่เมื่อพระยาพานทราบข่าวก็โกรธมาก ได้ทำพินันสร้างวัดแข่งกัน ภายในเวลาดาวประกายพริ้วขึ้น หากฝ่ายใดสร้างเสร็จไม่ทันก็จะถูกตัดศีรษะ ฝ่ายท้าวบารสซึ่งมีแรงงานน้อยกว่า ได้คิดอุบายนำเทียนจุดสว่างไปตั้งอยู่บนปลายไม้เหนือยอดเขาฝ่ายพระยาพานเข้าใจผิดคิดว่าดาวประกายพริ้วขึ้น จึงพากันหยุดสร้างขณะเดียวกันฝ่ายท้าวบารสก็เร่งสร้างจนเสร็จ เข้าขึ้นพอรู้ว่าวัดที่ตนเองสร้างไม่เสร็จ พระยาพานจึงถูกตัดศีรษะตามสัญญาแต่พระยาพานก็สามารถฟื้นขึ้นมาใหม่ได้และเกิดการสู้รบกัน ท้าวบารสได้สังหารพระยาพาน นางอุษาเศร้าโศกเสียใจมาก ที่ท้าวบารสฆ่าพ่อของตนเอง และเมื่อกลับไปเมืองพะโค ก็ถูกพระมเหสีทั้ง 10 ของท้าวบารสรังแกและออกอุบายให้ท้าวบารส ออกไปสะเดาะเคราะห์ในป่าเป็นเวลา 1 ปี นางอุษาจึงหนีกลับไปหอนางอุษาด้วยความรู้สึกผิดหวังในความรักเกิดล้มป่วยเพราะตรอมใจ กระทั่งเสียชีวิตไป ฝ่ายท้าวบารสทราบข่าวก็รีบมาหา เห็นนางอุษาลิ้นชีวิตไป ก็ตรอมใจสิ้นตามนางไปอีกคน จากตำนานรักอุษา-บารสนี้ ได้ปรากฏเป็นก้อนหินรูปร่างต่างๆ บริเวณภูพระบาท เช่น หอนาง อุษา คอกม้าท้าวบารส หีบศพนาง อุษา หีบศพท้าวบารส บ่อน้ำนางอุษา กิ๋นางอุษา และวัดพ่อตา วัดลูกเขย นอกเหนือจากนั้นยังมีภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ประดับอยู่ตามผนังเกือบทุกแห่ง

ภาพที่ 4.41 เว็บไซต์นำเสนอข้อมูลกิจกรรมประจำปีของหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์พระบาท

จากภาพที่ 4.41 ได้นำเสนอข้อมูลการจัดกิจกรรมประจำปีของหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์พระบาท ซึ่งทางหน่วยงานได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ดังนี้

1. โครงการค่ายเยาวชนพิทักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ทางหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์พระบาท วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมคือ

- 1.1 เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
  - 1.2 เพื่อให้เกิดแนวร่วมในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
  - 1.3 เพื่อให้เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทและสามารถถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้
2. โครงการอบรมศิลปวัฒนธรรมสำหรับบุคคลทั่วไป ทางหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมคือ
- 2.1 เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
  - 2.2 เพื่อให้เกิดแนวร่วมในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
  - 2.3 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างอุทยานฯ กับประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม
3. โครงการคุณธรรมนำชุมชน ทางหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมคือ
- 3.1 เพื่อให้เยาวชนและประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับธรรมและจริยธรรมและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคม
  - 3.2 เพื่อให้เยาวชนและประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับศาสนสถานในพุทธศาสนาที่มีอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทและในท้องถิ่น
  - 3.3 เพื่อให้เยาวชนและประชาชนเห็นความสำคัญของวันวิสาขบูชาซึ่งเป็นวันสำคัญของโลก
4. โครงการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ทางหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมคือ
- 4.1 เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชนในกลุ่มเป้าหมายในเรื่องเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท
  - 4.2 เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนและประชาชนในกลุ่มเป้าหมายเกิดความรักและความหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
  - 4.3 เพื่อให้เกิดแนวร่วมในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติต่อไป
  - 4.4 เพื่อให้ให้นักเรียนและประชาชนในกลุ่มเป้าหมายเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

4.5 เพื่อประชาสัมพันธ์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่ประชาชน

4.6 เพื่อเจ้าหน้าที่ได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานนอกพื้นที่

4.7 เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรทางด้านการศึกษาของแต่ละหน่วยงาน อันเป็นประโยชน์ในการร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นต่อไป สถานที่ที่ใช้สำหรับจัดนิทรรศการคือ งานประจำปีทุ่งศรีเมืองซึ่งตรงกับช่วงวันที่ 1 - 15 ธันวาคม เป็นประจำทุกปี และโรงเรียนต่างๆ ในเขตอำเภอบ้านผือ โดยเป็นการจัดนิทรรศการเพื่อเชิญชวนบุคคลภายนอกเข้ามาใช้สถานที่ และมีการประชาสัมพันธ์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทด้วย มีการนำโมเดลจำลองหอนางอุสาไปประกอบติดตั้งในนิทรรศการ เพื่อให้ผู้เที่ยวชมงานได้เห็นภาพจำลองที่เสมือนจริง เพื่อเป็นการจูงใจอีกทางหนึ่งสำหรับการจัดนิทรรศการที่งานประจำปีทุ่งศรีเมืองที่ผ่านมา ผู้ให้สัมภาษณ์ นายกิตติรัตน์ ศิริ เจ้าหน้าที่บรรยายของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท วัตถุประสงค์ในการจัดทำบุญในงานประจำปีทุ่งศรีเมืองจังหวัดอุดรธานี คือ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ให้ชาวต่างชาติและผู้มาเยือนทราบว่าจังหวัดอุดรธานีมีสถานที่ท่องเที่ยวคืออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทงบประมาณในการสนับสนุนมาจากกรมศิลปากร ใช้งบประมาณปีละ ประมาณ 50,000 บาท ในการจัดทำบุญ สำหรับการจัดทำบุญครั้งนี้เรื่องที่จะแนะนำให้แก่นักท่องเที่ยวทราบ ได้แก่ การแสดงรูปปั้นจำลองของหอนางอุสา และการใช้พื้นที่ในอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเพื่อการท่องเที่ยว การแสดงพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเช่นกล้วยไม้นานาชาติ ผลตอบรับจากผู้เข้าชมในการจัดทำบุญในครั้งนี้ คือมีผลตอบรับระดับดี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาในบุญเข้าใจในการแนะนำและทราบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอยู่ที่ไหน แต่ที่น่าแปลกคือคนในท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานีเองยังไม่ทราบว่าการจัดนิทรรศการนี้เกี่ยวข้องกับอะไร และเป็นหน่วยงานที่มาจากที่ไหน การจัดทำบุญในงานประจำปีทุ่งศรีเมือง จะจัดตลอดไปในทุกปี และการจัดทำบุญในรูปแบบนี้ยังมีการจัดตามโรงเรียนอีกปีละ 10 แห่ง โดยเป็นการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ ซึ่งจะมีการบรรยายถึงอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท นอกจากบรรยายแล้วก็จะมีคำถามให้นักเรียนร่วมสนุกตอบคำถาม และแจกของรางวัล โรงเรียนที่ไปจะเป็นโรงเรียนในเขตจังหวัดอุดรธานี แต่ในปี พ.ศ. 2551 ทางหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จะเคลื่อนที่การจัดนิทรรศการไปโรงเรียนต่างอำเภอใกล้เคียงเช่น อำเภอน้ำโสม เป็นต้น 5. โครงการจัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ทางหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมคือ

5.1 เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมทั้งภาครัฐ และเอกชนให้ร่วมมือกัน ระดมสรรพกำลังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ และหน้าที่เด็กแห่งสหประชาชาติ

5.2 เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังและ อนาคตที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

5.3 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง สมบูรณ์ทั้งทาง ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ

5.4 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาส แสดงความสามารถใน กิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และความเชื่อมั่นในตนเอง

5.5 เพื่อเสริมสร้างความรู้แก่เด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ตามบทบาทของอุทยาน ประวัติศาสตร์ในฐานะแหล่งการศึกษาตลอดชีพ

5.6 เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรักและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

5.7 เพื่อประชาสัมพันธ์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่ ประชาชน

5.8 เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนรักการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ อันจะ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นนานัปการ

6. โครงการพิเศษที่ได้จัดขึ้นในช่วง วันที่ 13 – 15 พฤศจิกายน 2552 คือ งานเทศกาลภูพระบาท และไทพวนบ้านฝื่อ Phu Prabat & Puan Banpeu Festival เทศกาลภูพระบาทและไทพวนบ้านฝื่อ November 13-15 พฤศจิกายน 2009 ณ ลานที่ว่าการอำเภอบ้านฝื่อ และ อุทยานประวัติศาสตร์ ภูพระบาท จ.อุดรธานี

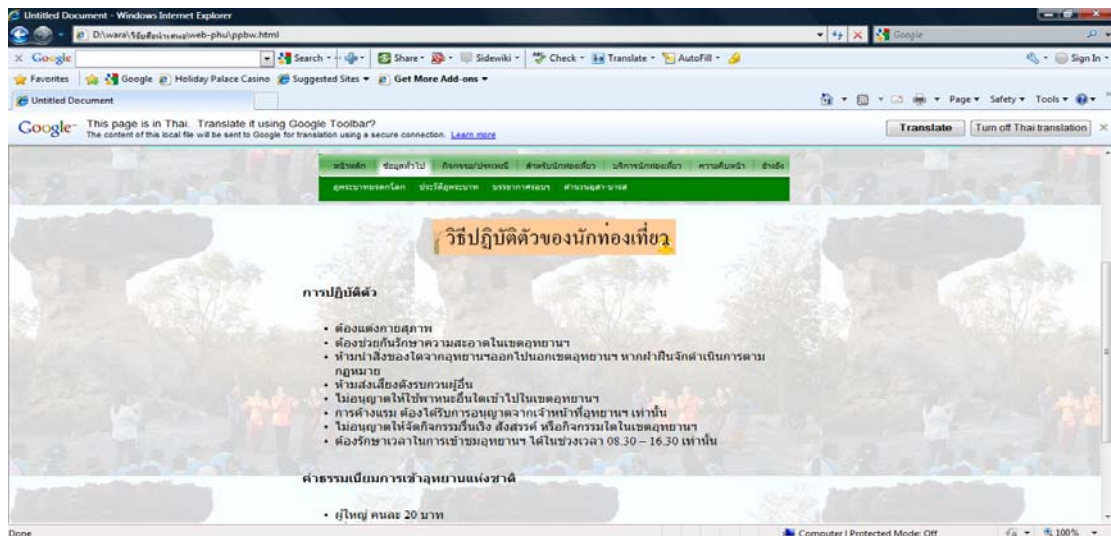
ภาพที่ 4.42 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เทศกาลภูพระบาทและไทพวนบ้านฝื่อ

จากภาพที่ 4.42 เป็นโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เทศกาลภูพระบาทและไทพวนบ้านฝื่อที่จัดขึ้นในในช่วงวันที่ 13 – 15 พฤศจิกายน 2552

ภาพที่ 4.43 เว็บเพจนำเสนอกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 4.43 ได้นำเสนอ เนื้อหากิจกรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

ภาพที่ 4.44 เว็บเพจนำเสนอวิธีปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว

จากภาพที่ 4.44 ได้นำเสนอข้อมูลวิธีปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวดังนี้

การปฏิบัติตัว

- ต้องแต่งกายสุภาพ
- ต้องช่วยกันรักษาความสะอาดในเขตอุทยานฯ
- ห้ามนำสิ่งของใดจากอุทยานฯออกไปนอกเขตอุทยานฯ หากฝ่าฝืนจักดำเนินการตามกฎหมาย
- ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
- ไม่อนุญาตให้ใช้พาหนะอื่นใดเข้าไปในเขตอุทยานฯ
- การค้างแรม ต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าหน้าที่อุทยานฯ เท่านั้น
- ไม่อนุญาตให้จัดกิจกรรมรื่นเริง สังสรรค์ หรือกิจกรรมใดในเขตอุทยานฯ
- ต้องรักษาเวลาในการเข้าชมอุทยานฯ ได้ในช่วงเวลา 08.30 – 16.30 เท่านั้น

ค่าธรรมเนียมการเข้าอุทยานแห่งชาติ

- ผู้ใหญ่ คนละ 20 บาท
- เด็ก คนละ 10 บาท
- กรณีเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี แต่ถ้าอายุต่ำกว่า 3 ปี จักไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม
- กรณีเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา จักเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราสำหรับเด็ก
- ชาวต่างชาติ คนละ 30 บาท

Untitled Document - Windows Internet Explorer

D:\wara\เว็บไซต์โรงแรม/web-phu\pphotel.html

Google

Search

Share

Sidewiki

Check

Translate

AutoFill

Sign In

Favorites

Google

Holiday Palace Casino

Suggested Sites

Get More Add-ons

Untitled Document

Page

Safety

Tools

Google

This page is in Thai. Translate it using Google Toolbar?

The content of this local file will be sent to Google for translation using a secure connection. [Learn more](#)

Translate

Turn off Thai translation

ที่พักแรม

ที่พักในเขตอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

1. ร่มหนองรีสอร์ท โทร 0-4228-1442
2. เทืองฟ้ารีสอร์ท โทร 0-4228-1485
3. รุ่งเดือนฟ้ารีสอร์ท โทร. 01-9649302 06-2296383 09-6199666
4. รอมเมืองรีสอร์ท โทร. 042-281039 07-9541757
5. ดลสิริรีสอร์ท โทร 081 -4715265 086-2259571
6. ที.เค.รีสอร์ท โทร 089-6199666
7. บ้านพักในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

การพักผ่อนในอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

- มีบ้านพักบริการแก่นักท่องเที่ยว จำนวน 3 หลัง สามารถพักแรมได้ หลังละ 2 – 5 คน
- มีอาคารเอนกประสงค์ที่สามารถเป็นทั้งห้องประชุมขนาด 20-150 คน และดัดแปลงเป็นห้องพักสำหรับการพักเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ได้ 50 – 150 คน
- อาหารสามารถนำไปเองหรือ ให้ทางอุทยานฯ จัดเตรียมให้ได้ โดยติดต่อขังเจ้าหน้าที่อุทยานโดยตรงที่สำนักงานในวันเวลาราชการ

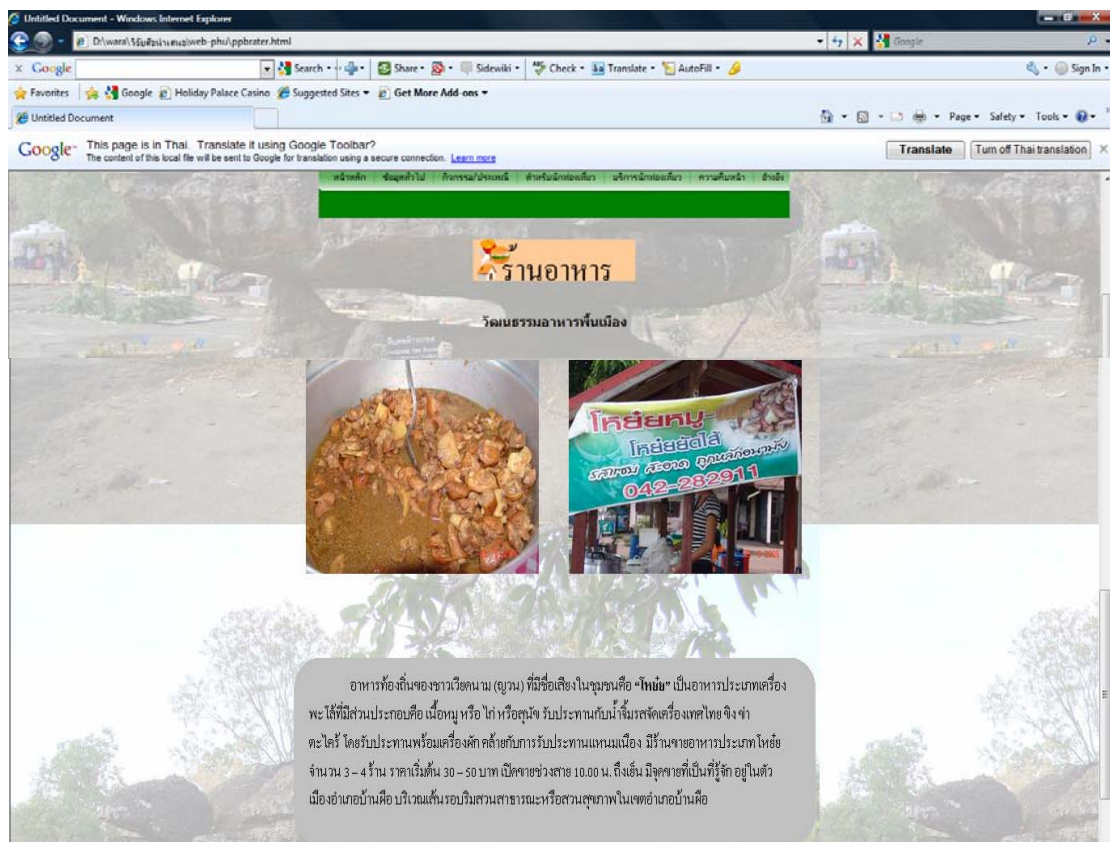

ภาพที่ 4.45 เว็บเพจสถานที่พักในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 4.45 ได้นำเสนอข้อมูลสถานที่พัก โดยได้นำเสนอข้อมูลดังนี้

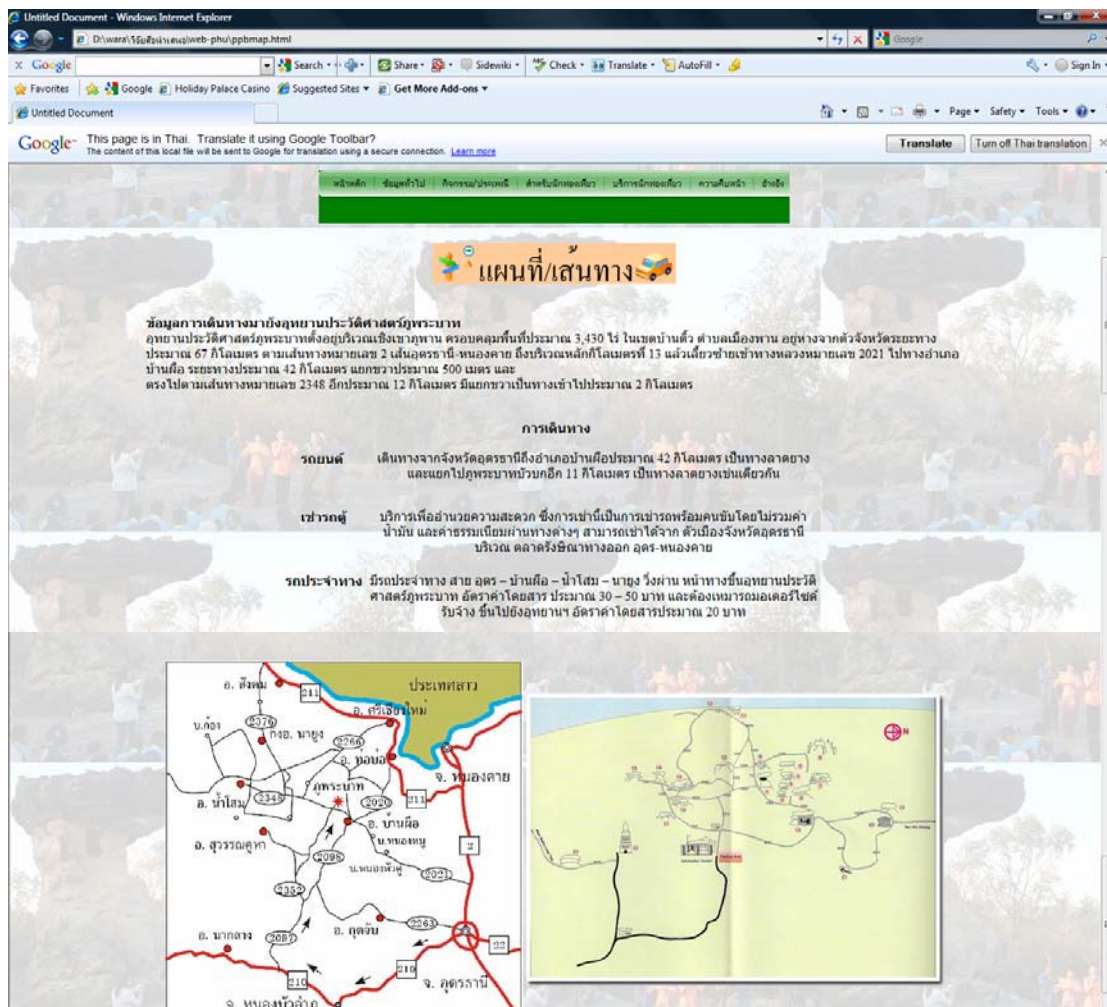
1. ริมหนองรีสอร์ท โทร 0-4228-1442
2. เฟื่องฟ้ารีสอร์ท โทร 0-4228-1485
3. วังเดือนห้ารีสอร์ท โทร. 01-9649302 06-2296383 09-6199666
4. รอบเมืองรีสอร์ท โทร. 042-281039 07- 9541757
5. ดุสิตรีสอร์ท โทร 081 -4715265 086-2259571
6. ที.เค.รีสอร์ท โทร 089-6199666
7. บ้านพักในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

การพักแรมในอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท มีบ้านพักบริการแก่นักท่องเที่ยว จำนวน 3 หลัง สามารถพักแรมได้ หลังละ 2 – 5 คน มีอาคารเอนกประสงค์ที่สามารถเป็นทั้งห้องประชุม ขนาด 20-150 คน และดัดแปลงเป็นห้องพักรับการพักเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ได้ 50 – 150 คน อาหารสามารถนำไปเองหรือ ให้ทางอุทยานฯ จัดเตรียมให้ได้ โดยติดต่อยังเจ้าหน้าที่อุทยานโดยตรงที่สำนักงานในวันเวลาราชการ

ภาพที่ 4.46 เว็บไซต์ข้อมูลร้านอาหารท้องถิ่น

จากภาพที่ 4.46 ได้นำเสนอข้อมูลร้านอาหารประจำท้องถิ่นในเนื้อหา ดังนี้ อาหารท้องถิ่นของชาวเวียดนาม (ญวน) ที่มีชื่อเสียงในชุมชนคือ “โฮย๋ย” เป็นอาหารประเภทเครื่องพะโล้ที่มีส่วนผสมคือเนื้อหมู หรือ ไก่ หรือ สุนัข รับประทานกับน้ำจิ้มรสจัดเครื่องเทศไทย ชিং ซ่า ตะไคร้ โดยรับประทานพร้อมเครื่องผักคล้ายกับการรับประทานแฮมเนือง มีร้านขายอาหารประเภทโฮย๋ยจำนวน 3 – 4 ร้าน ราคาเริ่มต้นที่ 30 – 50 บาท เปิดขายช่วงสาย 10.00 ถึงเย็น มีจุดขายที่เป็นที่รู้จักอยู่ในตัวเมืองอำเภอบ้านฝ้อ บริเวณเส้นรอบปริมสวนสาธารณะหรือสวนสุขภาพในเขตอำเภอบ้านฝ้อ

ภาพที่ 4.47 เว็บเพจข้อมูล แผนที่ /เส้นทาง การเดินทาง

จากภาพที่ 4.47 ได้นำเสนอข้อมูลแผนที่ /เส้นทาง การเดินทาง พร้อมภาพประกอบ ดังนี้ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3,430 ไร่ ในเขตบ้านดิว ตำบลเมืองพาน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยองทางประมาณ 67 กิโลเมตร ตามเส้นทาง

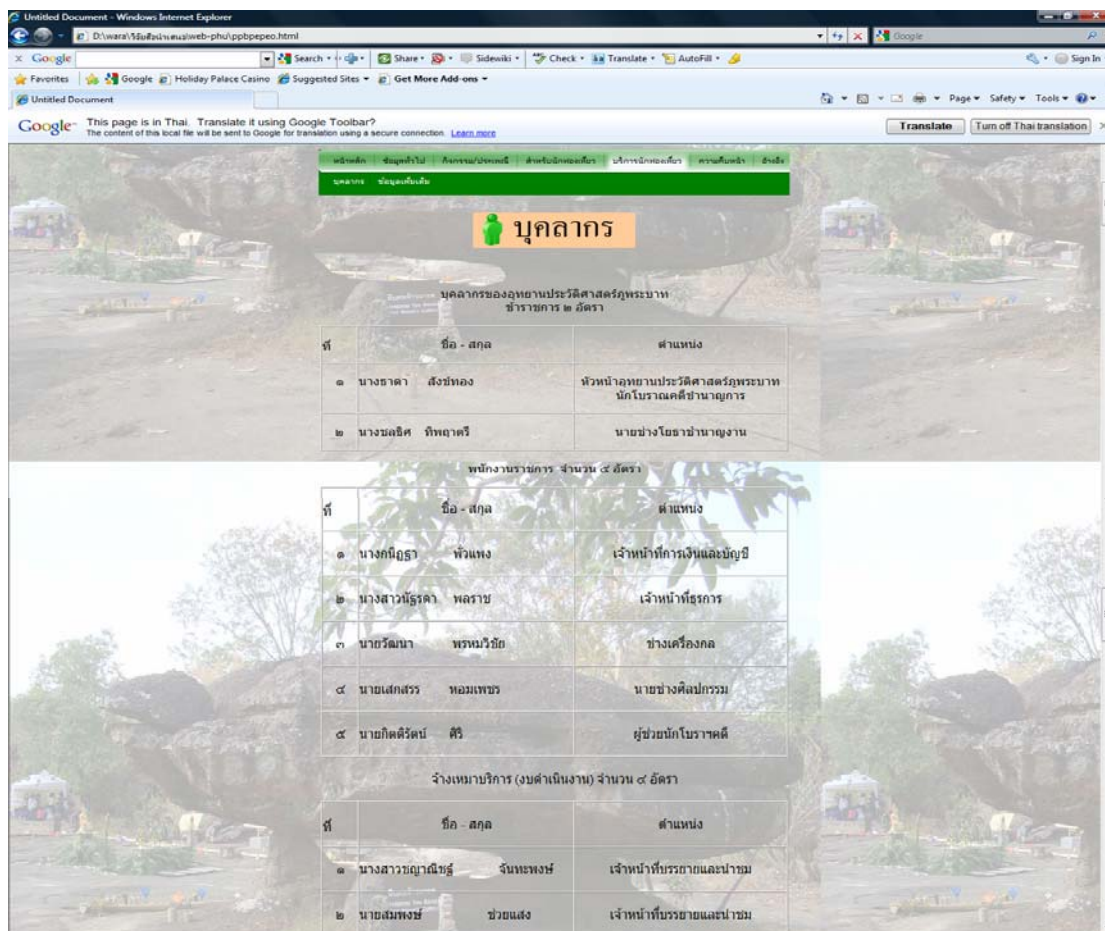
หมายเลข 2 เส้นอุตรธานี-หนองคาย ถึงบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 13 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 2021 ไปทางอำเภอบ้านผือ ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร แยกขวาประมาณ 500 เมตร และตรงไปตามเส้นทางหมายเลข 2348 อีกประมาณ 12 กิโลเมตร มีแยกขวาเป็นทางเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร

การเดินทาง

รถยนต์ เดินทางจากจังหวัดอุตรธานีถึงอำเภอบ้านผือประมาณ 42 กิโลเมตร เป็นทางลาดยาง และแยกไปภูพระบาทบั้งบกอีก 11 กิโลเมตร เป็นทางลาดยางเช่นเดียวกัน

เช่ารถตู้ บริการเพื่ออำนวยความสะดวก ซึ่งการเช่านี้เป็นการเช่ารถพร้อมคนขับโดยไม่รวมค่าน้ำมัน และค่าธรรมเนียมผ่านทางต่างๆ สามารถเช่าได้จาก ตัวเมืองจังหวัดอุตรธานี บริเวณตลาดรังษีณาทางออก อุตร-หนองคาย

รถประจำทาง มีรถประจำทาง สาย อุตร – บ้านผือ – น้ำโสม – นาเยีย วิ่งผ่าน หน้าทางขึ้นอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อัตราค่าโดยสาร ประมาณ 30 – 50 บาท และต้องเหมารถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ขึ้นไปยังอุทยานฯ อัตราค่าโดยสารประมาณ 20 บาท

ภาพที่ 4.48 เว็บไซต์นำเสนอข้อมูลบุคลากรหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพที่ 4.48 ได้นำเสนอข้อมูลบุคลากรดังต่อไปนี้

บุคลากรของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

ข้าราชการ ๒ อัตรา

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางธาดา สังข์ทอง	หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท นักโบราณคดีชำนาญการ
2	นางชลธิศ ทิพฤตตรี	นายช่างโยธาชำนาญงาน

พนักงานราชการ จำนวน ๕ อัตรา

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางกนิษฐา พัวแพง	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี
2	นางสาวนัฐรดา พลราช	เจ้าหน้าที่ธุรการ
3	นายวัฒนา พรหมวิชัย	ช่างเครื่องกล
4	นายเสกสรร หอมเพชร	นายช่างศิลปกรรม
5	นายกิตติรัตน์ ศิริ	ผู้ช่วยนักโบราณคดี

จ้างเหมาบริการ (งบดำเนินงาน) จำนวน ๔ อัตรา

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางสาวชฎาณิษฐ์ จันทะพงษ์	เจ้าหน้าที่บรรยายและนำชม
2	นายสมพงษ์ ช่วยแสง	เจ้าหน้าที่บรรยายและนำชม
3	นายเจษฎา จันท์เพ็ญ	เจ้าหน้าที่บรรยายและนำชม
4	นายสนธยา สังข์ทอง	พนักงานขับรถ

จ้างเหมาบริการกองทุนโบราณคดี จำนวน ๑ ราย

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางจิรรัตน์ นาดิ	นักการภารโรง

ลูกจ้างชั่วคราวเงินกองทุนโบราณคดี จำนวน ๑๓ ราย

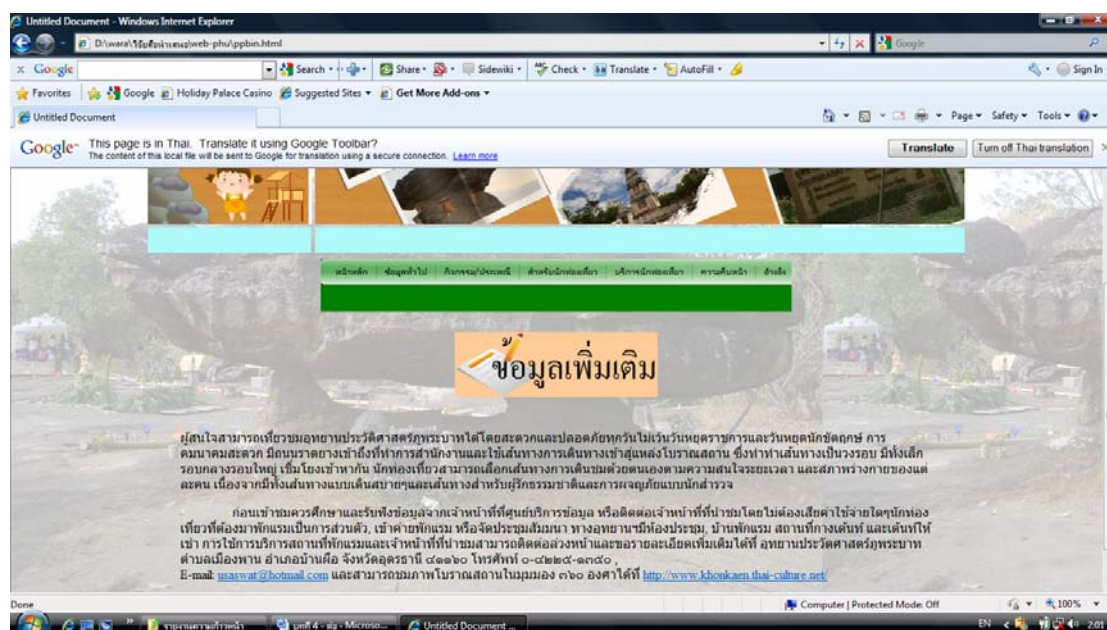
ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายสมดี อรัญรุท	พนักงานนำชม
2	นายประจวบ วิยะรัตน์	พนักงานดูแลโบราณสถาน
3	นายดวงจิตร์ น้อยนรินทร์	พนักงานดูแลโบราณสถาน

4	นายนคราญ	คะสุดใจ	พนักงานดูแลโบราณสถาน
5	นายจันทร	จันทะวงษ์	พนักงานดูแลโบราณสถาน
6	นายบัวบาน	ชัยเสนา	ยามรักษาการณ์
7	นายณรงฤทธิ์	คะดุศลย์	ยามรักษาการณ์
8	นายชูชาติ	เทียมชัยภูมิ	ยามรักษาการณ์
9	นายบุญแสน	นามวงศ์	ยามรักษาการณ์
10	นางสาวธิดารักษ์	ธรรมประเสริฐ	พนักงานจำหน่ายบัตร
11	นางทองคำ	ช่วยแสง	พนักงานจำหน่ายบัตร
12	นายยุทธชัย	ชาวดร	ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า
13	นายวรเมธ	ผลบุญ	พนักงานขับรถ

จ้างเหมาบริการ (งบลงทุน) จำนวน ๒๖ อัตรา

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	
1	นายวัฒนา	พรหมเทศ	คนงาน
2	นายสมัย	แสนเพ็ง	คนงาน
3	นายฉลวย	นาดี	คนงาน
4	นายมงคล	กิตติศัพท์	ยาม
5	นายเตี้ยคำ	ผิวสว่าง	คนงาน
6	นายสาคร	เจริญชนม์	คนงาน
7	นายบุญสูง	แข็งขัน	คนงาน
8	นายสมัย	สมบัติดี	ยาม
9	นายเชิดชัย	ชัยเสนา	คนงาน
10	นายสมหวัง	ไสดา	คนงาน
11	นายคุณศักดิ์	ชาวค้อ	คนงาน
12	นายถาวร	โทมถา	คนงาน
13	นายคำเพชร	โทมถา	ยาม
14	นายพิมพ์ทอง	ไสดา	คนงาน
15	นางสมจันทร์	มะรังษ์	คนงาน

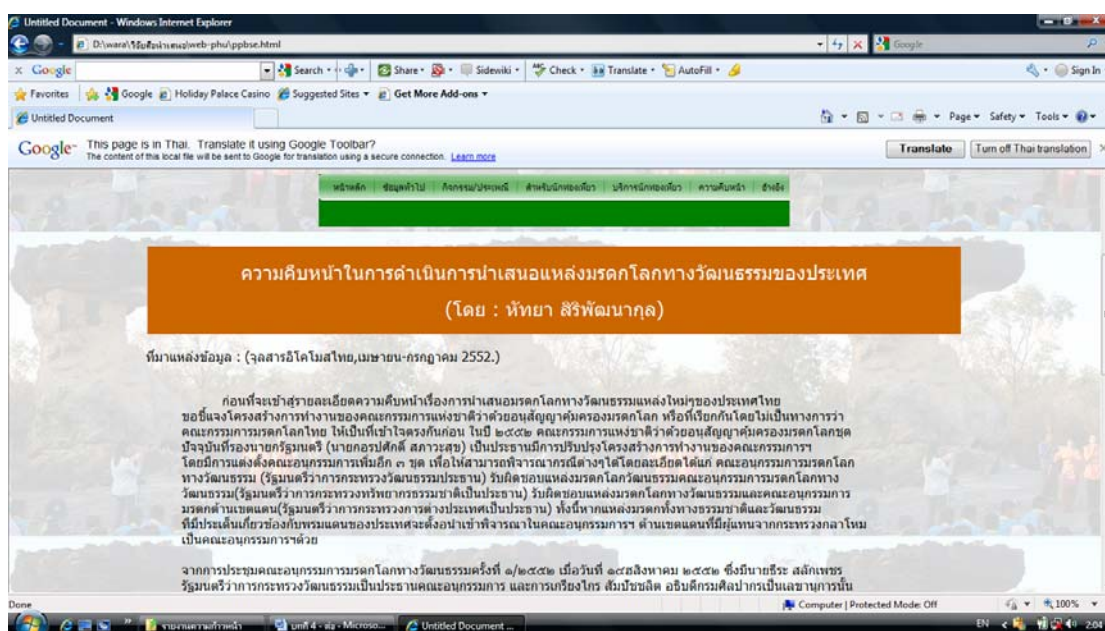
16	นางวิภาภรณ์	ทองเพชร	คนงาน
17	นางสง่า	นามวงษ์	คนงาน
18	นางจิตนาภรณ์	แสนเพ็ง	คนงาน
19	นางสาวหนูพัฒน์	คานทอง	คนงาน
20	นางเพ็ญศรี	ผลบุญ	คนงาน
21	นางสาวสาวิตรี	บุตรโส	คนงาน
22	นางดวงเดือน	บุญเหลือ	คนงาน
23	นางบัวแพง	ทิพฤาตรี	คนงาน
24	นายอนุชิต	วงสกุลภักดี	คนงาน
25	นายอภัย	ทองตัน	คนงาน
26	นายวิชัย	กระอ่อน	คนงาน

ภาพที่ 4.49 เว็บเพจการติดต่อข้อมูลเพิ่มเติม

จากภาพที่ 4.49 ได้นำเสนอข้อมูลการติดต่อข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้ ผู้สนใจสามารถเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทได้โดยสะดวกและปลอดภัยทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการและวันหยุดนักขัตฤกษ์ การคมนาคมสะดวก มีถนนลาดยางเข้าถึงที่ทำการสำนักงานและใช้เส้นทาง การเดินทางเข้าสู่แหล่งโบราณสถาน ซึ่งทำเส้นทางเป็นวงรอบ มีทั้งเล็ก รอบกลางรอบใหญ่ เข็ม

โยงเข้าหากัน นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางเดินชมด้วยตนเองตามความสนใจระยะเวลา และสภาพร่างกายของแต่ละคน เนื่องจากมีทั้งเส้นทางแบบเดินสบายๆและเส้นทางสำหรับผู้รักธรรมชาติและการผจญภัยแบบนักสำรวจ ก่อนเข้าชมควรศึกษาและรับฟังข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการข้อมูล หรือติดต่อเจ้าหน้าที่ที่นำชมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักแรมเป็นการส่วนตัว, เข้าค่ายพักแรม หรือจัดประชุมสัมมนา ทางอุทยานฯมีห้องประชุม, บ้านพักแรม สถานที่กางเต็นท์ และเต็นท์ให้เช่า การใช้บริการสถานที่พักแรมและเจ้าหน้าที่ที่นำชมสามารถติดต่อล่วงหน้าและขอรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ๔๑๑๖๐ โทรศัพท์ ๐-๔๒๒๕-๑๓๕๐ , E-mail: usaswat@hotmail.com และสามารถชมภาพโบราณสถานในมุมมอง ๓๖๐ องศาได้ที่ <http://www.khonkaen.thai-culture.net/>

ภาพที่ 4.50 เว็บไซต์ความคืบหน้าของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทในการดำเนินการนำเสนอขึ้นทะเบียนรับมรดกโลก

จากภาพที่ 4.50 ได้นำเสนอข้อมูล ความคืบหน้าในการดำเนินการนำเสนอแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของประเทศ(โดย : หัตยา สิริพัฒนากุล) ดังนี้
ที่มาแหล่งข้อมูล : (จุฬาสารอิโคโมสไทย, เมษายน-กรกฎาคม 2552.)

ก่อนที่จะเข้าสู่รายละเอียดความคืบหน้าเรื่องการนำเสนอมรดกโลกทางวัฒนธรรมแหล่งใหม่ ๆ ของประเทศไทยขอชี้แจงโครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก หรือที่เรียกกันโดยไม่เป็นทางการว่า คณะกรรมการมรดกโลกไทย ให้เป็นที่เข้าใจตรงกันก่อน ในปี ๒๕๕๒ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกชุดปัจจุบันที่รองนายกรัฐมนตรี (นายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุสุข) เป็นประธานมีการปรับปรุงโครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการฯ โดยมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มอีก ๓ ชุด เพื่อให้สามารถพิจารณากรณีต่างๆ ได้โดยละเอียดได้แก่ คณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมประธาน) รับผิดชอบแหล่งมรดกโลกวัฒนธรรม คณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประธาน) รับผิดชอบแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและคณะอนุกรรมการ มรดกด้านเขตแดน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน) ทั้งนี้หากแหล่งมรดกทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับพรมแดนของประเทศจะตั้งนำเสนอเข้าพิจารณาในขณะอนุกรรมการฯ ด้านเขตแดนที่มีผู้แทนจากกระทรวงกลาโหมเป็นคณะอนุกรรมการฯ ด้วย จากการประชุมคณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งมีนายธีระ สลักเพชร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธานคณะอนุกรรมการ และการเกียรติก้อง สัมปชชิต อธิบดีกรมศิลปากรเป็นเลขานุการนั้น สำนักโบราณคดีกรมศิลปากรได้เสนอความคืบหน้าในการดำเนินขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกวัฒนธรรม ๒ แหล่ง ซึ่งอยู่ในบัญชีรายชื่อชั่วคราว (Tentative List) ของคณะกรรมการมรดกโลกแล้ว ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และเส้นทางวัฒนธรรมปราสาทพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำและโบราณสถานที่เกี่ยวข้อง ตามด้วยการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรมอีก ๓ แหล่งเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการฯ ในการดำเนินการด้านวิชาการและจัดเตรียมเอกสารสำหรับนำเสนอเข้าสู่บัญชีรายชื่อชั่วคราวของคณะกรรมการ มรดกโลกในอนาคตอันใกล้ แหล่งมรดกวัฒนธรรมดังกล่าว ได้แก่ ๑) เส้นทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช-สภิงพระ-ไทรบุรี ๒) แหล่งวัฒนธรรมล้านนา ๓) แหล่งโบราณคดีเมืองเก่าเชียงแสนและสุวรรณคงคำ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ๔) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมแห่งแม่น้ำเจ้าพระยาและ ๕) กลุ่มสถาปัตยกรรมของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งรายละเอียดของแต่ละแหล่งคงจะได้เล่าสู่กันฟังในโอกาสต่อไปสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทนั้น กรมศิลปากรได้มอบให้อิโคโมสไทย ดำเนินการจัดทำเอกสารเพื่อนำเสนอเป็นมรดกโลก (ที่เรียกกันว่า Nomination Document) เนื่องจากอุทยานมีความพร้อมในการนำเสนอเป็นมรดกโลกโดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการซึ่ง

อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรและกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชอยู่แล้ว หากสนใจรายละเอียดของเอกสารดังกล่าว สามารถดูได้จาก Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention ที่เว็บไซต์ของศูนย์มรดกโลก ซึ่ง Guidelines นี้กล่าวได้ว่าเป็นคู่มือสำหรับการนำเสนอแหล่งมรดกต่างๆขึ้นเป็นมรดกโลก มีการปรับปรุงรายละเอียดอย่างสม่ำเสมอ โดยคณะกรรมการมรดกโลก ฉบับที่เราใช้อยู่ตอนนี้จะเป็นฉบับปรับปรุงเมื่อปี ๒๐๐๘ และเท่าที่ทราบกำลังจะมีฉบับปรับปรุงล่าสุดออกมาอีกเร็วๆนี้ ส่วนเอกสารนำเสนอเป็นมรดกโลกของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ในขั้นตอนการจัดเตรียมเอกสารจะมีการจัดประชุม ระดมความคิดจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรวมทั้งนักวิชาการและประชาชนผู้สนใจด้วย คาดว่าจะสามารถดำเนินการในส่วนนี้ในเร็ววัน อย่างไรก็ตาม สำหรับเส้นทางวัฒนธรรมปราสาทพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำและโบราณสถานที่เกี่ยวข้องนั้น เนื่องจากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารจัดการหลายหน่วยงาน เฉพาะในส่วนของกรมศิลปากรก็ประกอบด้วยอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย และอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง อีกทั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่างๆที่เกี่ยวข้องตลอดเส้นทางนี้ ด้วยเหตุนี้การจัดเตรียมเอกสารเพื่อนำเสนอเส้นทางวัฒนธรรมพิมายฯเป็นมรดกโลกจึงยังต้องใช้เวลาเตรียมความพร้อมอีกระยะหนึ่ง ส่วนแหล่งมรดกโลกทั้ง ๕ แห่งข้างต้นนั้น คณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นชอบในเบื้องต้นแล้ว อย่างไรก็ตามยังต้องรอการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก หรือ คณะกรรมการมรดกโลกไทย อีกครั้ง นอกจากนี้สำหรับเส้นทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช-สทิงพระ-โทรบุรี ซึ่งอาจจะเชื่อมต่อไปประเทศมาเลเซีย และแหล่ง โบราณคดีเมืองเก่าเชียงแสนและสุวรรณโคฒ์ซึ่งครอบคลุมพื้นที่สองประเทศได้แก่ ประเทศ สปป.ลาว และประเทศไทย กระทรวงการ ต่างประเทศจะพิจารณาความเหมาะสมและแนวทางการดำเนินงานและนำเสนอยังคณะกรรมการมรดกโลกไทยด้วย นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฯยังได้พิจารณาแหล่งวัฒนธรรมมรดกวัฒนธรรมอีก ๒ แหล่งเพื่อเข้าสู่บัญชีรายชื่อชั่วคราว คือ วัดมหาธาตุวรรมหาวิหาร หรือวัดบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช นำเสนอโดยประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เสนอโดยประชาชนจังหวัดนครปฐมผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด คณะอนุกรรมการฯ มีความเห็นชอบอีกทั้งยังแสดงความชื่นชมในการที่แหล่งทั้งสองได้ถูกนำเสนอ และดำเนินการในขั้นต่อไปโดยประชาชนในพื้นที่ซึ่งจะไปตามที่คณะกรรมการมรดกโลกพยายามที่จะแนะนำว่าการดำเนินการเพื่อนำเสนอมรดกต่างๆเป็นมรดกโลกนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่และจะเป็นการสร้างความยั่งยืนในการปกป้องคุ้มครอง

แหล่งมรดกโลกนั้นๆให้ยังคงรักษาคุณค่าความสำคัญอันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ยิ่ง หากเป็นการดำเนินการเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกโดยประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่เริ่มต้น กระบวนการโดนการสนับสนุนจากภาคราชการตามที่ประชาชนร้องขอ โดยที่ทั้งสองแหล่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในแหล่งมรดกอื่น ๆ ในการนำเสนอแหล่งมรดกในพื้นที่เป็นมรดกโลกในอนาคตจากนี้ไปคณะอนุกรรมการมรดกโลกชุดนี้จึงดำเนินการสนับสนุนและผลักดันการทำงานของหน่วยงาน สถาบัน องค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายให้การนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นให้เป็นไปได้โดยสะดวกและเห็นผลในเร็ววัน และอิโคโมสไทยก็จะติดตามและนำความคืบหน้าต่างๆมาเล่าสู่กันฟังเป็นระยะเช่นกัน

จากผลการศึกษาและพัฒนาในการสร้างสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ได้มีการพัฒนาจัดทำสื่อนำเสนอ ออกมาในรูปแบบเว็บไซต์ที่มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลง และสีสันทนเว็บไซต์ที่สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการทำงานในรูปแบบเทคโนโลยีสื่อประสม ที่การทำงาน มุ่งเน้นให้เนื้อหาสาระได้แสดงผล ออกแสดงด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีองค์ประกอบเพื่อช่วยในการนำเสนอแบบสื่อประสม เพื่อให้สิ่งที่แสดงผลนั้นน่าดู และสามารถสื่อความเข้าใจต่างๆ ได้ง่าย จากการใช้ ข้อความ (Text) ภาพ (Graphics) เสียง (Sound) และวีดิทัศน์ (Video) และสอดคล้องกับสื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udon-city.com> ที่การใช้ภาพประกอบ และสีสันทนเว็บไซต์ ที่สดใสสวยงาม เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อการสร้างความน่าสนใจ ความประทับใจสำหรับผู้เข้าชม แต่มีความแตกต่างกับ สื่อนำเสนอแนะนำข้อมูลจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udonmap.com> ที่จัดวางเนื้อหาเมนูในลักษณะตาราง โดยใช้สีสันทนเว็บไซต์ที่เรียบเป็นโทนสีเดียวทั้งหน้าเว็บไซต์ และไม่มีภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวของสถานที่ท่องเที่ยวประกอบการนำเสนอบนหน้าเว็บ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการในรูปแบบของหน้าเว็บไซต์ แต่ละแห่งนั้น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดทำสื่อนำเสนอที่มีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน สำหรับส่วนเนื้อหาที่พัฒนาขึ้นในสื่อนำเสนอ ได้นำเสนอเนื้อหารายละเอียดข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และได้นำเสนอรายละเอียดเนื้อหา ในเรื่องประวัติสถานที่ท่องเที่ยว มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อนร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจาก สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์

<http://www.udon-city.com> ที่มีการนำเสนอ หัวข้อเนื้อหาการนำเสนอในเรื่องที่กิน ที่พัก ที่เที่ยว กระดานบอร์ดสำหรับการติดต่อ ดิชม โดยรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยว จะนำเสนอถึงข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยวว่าตั้งอยู่ที่ใด เดินทางอย่างไร และประวัติความเป็นมาของสถานที่โดยย่อ แล้วปิดท้ายเนื้อหาด้วย เบอร์โทรสำหรับสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าทางสื่อนำเสนอ ๆ มีความต้องการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ไม่มุ่งเน้นสถานที่ท่องเที่ยวใดเป็นพิเศษ จึงไม่ได้มีการลงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวมากนัก และสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นยังมีความแตกต่างจาก สื่อนำเสนอแนะนำข้อมูลจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udonmap.com> ที่ได้นำเสนอข่าวสารทั่วไปในจังหวัดอุดรธานี รายการกินที่ไหนในอุดร รายการข้อบั้ง รายการที่พัก และรายการท่องเที่ยวและการเดินทาง โดยให้นักท่องเที่ยวที่เข้าชมเป็นผู้แนะนำข้อมูลเนื้อหา ประสบการณ์การเดินทางเองทางพื้นที่ ที่ทางเว็บไซต์ได้จัดเตรียมไว้ ซึ่งทางเว็บไซต์ไม่ได้จัดเตรียมเนื้อหาสถานที่ท่องเที่ยวใดไว้ให้ ซึ่งนั่นอาจเป็นเพราะว่าทางผู้จัดทำสื่อนำเสนอฯ นั้นมีความต้องการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่ออาจเป็นแรงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอื่น ๆ มีความสนใจในการไปท่องเที่ยวบ้างเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การจัดทำสื่อเสนอของแต่ละสถานที่ ต่างก็มีความมุ่งเน้นในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานีนั่นเอง ดังนั้นเพื่อเป็นการกระตุ้น และสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดอุดรธานี ทั้งในส่วนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นเพิ่มขึ้น เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ ฉะนั้น ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะชุมชนควรมีความตระหนักในความรัก หวนแหน และอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้อยู่คู่ท้องถิ่นอย่างทรงคุณค่า และนำออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่นด้านงบประมาณ สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

สรุป จากการพัฒนาทำสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ได้มีการพัฒนาจัดทำสื่อนำเสนอฯ ออกมาในรูปแบบเว็บไซต์ ที่มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลง และสไลด์บนเว็บไซต์ที่สวยงาม โดยนำเสนอเนื้อหาในเรื่อง ประวัติ

สถานที่ท่องเที่ยว มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อนร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดที่จัดทำขึ้นนั้นมาจากความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ด้วยความต้องการที่จะมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นสำคัญนั่นเอง

4.2 สรุปภาพรวมการตอบคำถามการวิจัยทั้งหมด

จากคำถามการวิจัยในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีที่ใดบ้างมีประวัติความเป็นมาอย่างไร และมีเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละแห่งอย่างไรบ้าง ภาคีการท่องเที่ยวมีความต้องการรูปแบบสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละสถานที่อย่างไรบ้าง และจะทำการสร้างสื่อแนะนำเสนอที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง จากการวิจัย ทำให้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2 แห่ง คือ มรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง นอกจากนี้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังเป็นสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อม สวยงาม ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ควรค่าแก่การ ส่งเสริมและรักษาให้คงอยู่ต่อไปอย่างยิ่ง และภาคีทางการท่องเที่ยวต่างก็มีความสนใจและความต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่ง ในรูปแบบเว็บไซต์ ในลักษณะงานมัลติมีเดีย โดยให้มีข้อความ การแสดงภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ในแบบวีดิทัศน์ และเสียงเพลงประกอบให้เนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติสถานที่ท่องเที่ยว มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทาง วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อนร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่ง ทางคณะวิจัย ก็ได้มีการจัดทำ สื่อแนะนำเสนอฯ ในรูปแบบเว็บไซต์ ที่มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลง และสีสันทนเว็บไซต์ที่สวยงาม และมีการนำเสนอเนื้อหา รายละเอียดที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว ซึ่งสื่อแนะนำที่ได้จัดทำขึ้นนั้น เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้ว จะมีการเผยแพร่ ผ่านทางเว็บไซต์ภาคีที่เกี่ยวข้อง และนำไปมอบให้ภาคีทางการท่องเที่ยวได้นำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานีให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นไป

บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ตามลำดับดังนี้

ลำดับการวิเคราะห์ผลการศึกษา

1. คำถามการวิจัย ข้อ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีที่ใดบ้างมีประวัติความเป็นมาอย่างไร และมีเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละแห่งอย่างไรบ้าง
2. คำถามการวิจัย ข้อ 2 ภาวการณ์ท่องเที่ยวมีความต้องการรูปแบบสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละสถานที่อย่างไรบ้าง
3. คำถามการวิจัย ข้อ 3 จะทำการสร้างสื่อนำเสนอที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาวการณ์ท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

4.1 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัย ข้อ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีที่ใดบ้างมีประวัติความเป็นมาอย่างไร และมีเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละแห่งอย่างไรบ้าง

1.1. บริบทข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่สำคัญและสอดคล้องต่อการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว มี 2 แห่งคือ 1 มรดกโลกบ้านเชียง 2 อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และนำเสนอแบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ชุมชน ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในเขตแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ของ 2 แหล่งท่องเที่ยวได้พบประเด็นสำคัญคือ

1.1.1. **มรดกโลกบ้านเชียง** จากการศึกษารวบรวมเอกสารและสอบถามประชาชนผู้เกี่ยวข้องพบว่าในอดีตเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2360 ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้เกิดเหตุอุทกภัยทางการเมืองที่ประเทศลาว ทำให้คนกลุ่มหนึ่งคือพวกลาวพวน จากแขวงเชียงขวางได้พากันอพยพข้ามลำน้ำโขงแล้วเดินทางต่อลงมาเรื่อยๆ จนมาถึงสถานที่แห่งหนึ่งคือ ปาดงแพง เป็นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และในฤดูฝนน้ำก็ท่วมไม่ถึง จึงได้พากันตั้งบ้านเรือนอยู่จนถึงทุกวันนี้ และเรียกชื่อตามชื่อที่เคยอยู่เดิมคือ บ้านเชียง ราวปีพ.ศ.2500 (1957) มีราษฎรชุดพบภาชนะดินเผาในทุครั้งที่มีการขุดดิน ซึ่งไม่มีใครจะได้อำนาจที่แท้จริง แต่ก็ได้มีการจัดแสดงไว้ให้ประชาชนได้ชมในวาระต่างๆ

ปีพ.ศ. 2503(1960) กรมศิลปากรได้เข้ามาทำการสำรวจและได้เก็บตัวอย่างโบราณวัตถุบางส่วนกลับไป แต่ก็ยังไม่มี การสำรวจทางโบราณคดีที่จริงจังเท่าใดนัก พ.ศ. 2509(1966) Mr.Stephen Young บุตรชายของเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ได้เข้ามาศึกษาเรื่องราวของบ้านเชียง จึงได้พบว่า มีเศษภาชนะที่เป็นโบราณวัตถุกระจายอยู่ตามผิวดินทั่วไปภายในบริเวณหมู่บ้าน จึงส่งตัวอย่างไปทำการตรวจพิสูจน์ และได้ผลออกมาว่า สิ่งที่พบในบ้านเชียงนั้น เป็นโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคโลหะ มีอายุกว่า 5,000 ปี ปีพ.ศ. 2510 (1967) กรมศิลปากรเข้าไปดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดีเป็นครั้งแรก และพบหลักฐานทางโบราณคดีต่างๆ หลายประเภท ทั้งที่เป็นโครงกระดูกและภาชนะที่เขียนลวดลายต่างๆ ด้วยสีแดง รวมทั้งวัตถุที่ทำด้วยหิน สำริด และเหล็ก โดยเฉพาะภาชนะดินเผาหลายเขียนสี เป็นโบราณวัตถุที่เด่นมาก เนื่องจากเป็นการค้นพบครั้งแรกในประเทศไทย กรมศิลปากรจึงส่งตัวอย่าง 3 ชิ้นไปยังมหาวิทยาลัย เพนซิลวาเนียเพื่อทำการตรวจหาอายุด้วยวิธี เทอร์โมมิเนสเซนซ์ และมีรายงาน ว่าเศษภาชนะที่พบนั้น มีอายุอยู่ในราว 7,000 - 5,000 ปี แต่การค้นคว้าในเวลาต่อมาทำให้ทราบว่าผลการตรวจใน ครั้งนั้นยังไม่ถูกต้อง โดยภาชนะที่พบนั้นมีอายุราว 2,200 - 1,800 ปีเท่านั้น จาก การค้นพบในครั้งนั้น ทำให้เกิดความตื่นตัวในการเสาะหาแหล่งโบราณคดีอื่นๆ และทำให้เกิดมีการ ลักลอบขุดเพื่อการค้ากันมากขึ้นในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2512 - 2515 ทำให้คณะปฏิวัติในสมัยนั้น ได้ ออกประกาศเพื่อห้ามการลักลอบขุดในเขต 8 ตำบลของ 2 จังหวัด คือ ตำบลบ้านเชียง บ้านธาตุ ศรีสุทโธชัย อ้อมกอก จังหวัดอุดรธานี และตำบลม่วงไข่ แวง พันนา จังหวัดสกลนคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อม ด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรง ทอดพระเนตรการขุดค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2515 (1972) และทางกรมศิลปากรได้เปิดหลุม ขุดค้นที่บริเวณวัดโพธิ์ศรีใน ต่อมาภายหลังจึงได้ปรับปรุงแล้วเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งให้ ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2517 - 2518 กรมศิลปากรได้รับความร่วมมือจาก พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยแห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ในการจัดทำโครงการวิจัยทางโบราณคดี เรียกว่า โครงการวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการสำรวจแหล่งโบราณคดีบ้านต้อ และบ้าน ผักตบ จังหวัดอุดรธานี และตอนกลางในจังหวัดขอนแก่น ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปี การขุดค้นครั้งนี้เรียกว่า สหวิทยาการ [Multidis Ciplinary Researching] โดยมีนักวิชาการจาก หลายสาขามาร่วมกันสำรวจเช่น นักธรณีวิทยา นักโบราณคดี เป็นต้น ผลของการศึกษาทำให้ ทราบว่า ประเทศไทยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้น เคยมีคนอาศัยอยู่ตั้งแต่ เมื่อ 2,000,000 - 1,500 ปีมาแล้ว วัฒนธรรมบ้านเชียงได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามความแตกต่างของการฝังศพและ ภาชนะดินเผาที่ฝัง ลงไปพร้อมกับศพเพื่อการเช่นไหว้ ดังนี้คือ

1. ระยะเวลาต้น [Early Period] มีอายุระหว่าง 5,600 - 3,000 ปี เริ่มสภาพเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม หาเลี้ยงชีพด้วยการทำการเกษตร ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์คือ วัวและหมู ประเพณีการฝังศพมี 3 แบบคือ

- วางศพในลักษณะนอนเข้า

- วางศพในลักษณะนอนหงายเหยียดยาว

- บรรจุศพในภาชนะดินเผาขนาดใหญ่แล้วนำไปฝังซึ่งพบในศพที่เป็นเด็กเท่านั้น

วัฒนธรรมการฝังศพ

ยุคก่อนประวัติศาสตร์รุ่นแรกที่พบในบ้านเชียงนั้น มักมีการบรรจุภาชนะดินเผาลงไปกับศพและประดับศพด้วยเครื่องประดับต่างๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยที่แบ่งได้อีกดังนี้

1.1 ระยะเวลาที่ 1 ราว 5,600 - 4,500 ปี ภาชนะดินเผาที่เด่นคือ สีดำ - เทาเข้ม มีเชิงหรือจานเตี้ยๆ ส่วนบนของภาชนะมักขีดเป็นลายเส้นโค้งแล้วกดประทับด้วยลายจุดหรือเป็นเส้นสั้นๆ เติมลงในพื้นที่ระหว่างลายเส้นโค้งนั้น ครึ่งล่างแต่งด้วยลายเชือกทาบ คือการทำลวดลายด้วยการใช้เชือกมากดประทับ

1.2 ระยะเวลาที่ 2 ราว 4,500 - 4,000 ปี เริ่มปรากฏมีการทำภาชนะดินเผาขนาดใหญ่เพื่อบรรจุศพเด็กก่อนนำไปฝัง ลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะ จะเป็นลายขีดคดโค้งบนพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำให้ดูเหมือนว่าลวดลายในสมัยนี้จะเป็นลายที่หนาแน่นกว่าที่พบในสมัยแรก

1.3 ระยะเวลาที่ 3 ราว 4,000 - 3,500 ปี เริ่มปรากฏภาชนะที่มีผนังด้านข้าง มีลักษณะตรงถึงเกือบตรงทำให้ภาชนะมีรูปร่างเป็นรูปทรงกระบอก [Beaker] และพบภาชนะประเภทหม้อก้นกลม คอสั้น ปากตั้งตรงแต่งลายด้วยการใช้เชือกทาบตลอดทั้งใบ

1.4 ระยะเวลาที่ 4 ราว 3,500 - 3,000 ปี เริ่มปรากฏภาชนะก้นกลม แต่งไหล่ด้วยลายขีดผสมกับการระบายสีแดง ช่วงไหล่จะเป็นลายเชือกทาบ ภาชนะในยุคนี้เรียกว่าภาชนะแบบบ้านอ้อยแก้วบ้านเชียงในยุคต้นคงจะยังไม่มีการใช้โลหะ ของมีคมส่วนใหญ่จะเป็นขวานหินขัด เครื่องประดับร่างกายก็จะเป็นหิน และเปลือกหอยทะเล จนถึงช่วงที่ 3 ของระยะต้น ราว 4,000 - 3,500 ปี จึงเริ่มมีการใช้โลหะสำริดบ้าง โดยใช้เป็นทั้งเครื่องประดับและเครื่องมือ

2. ระยะเวลากลาง [Middle Period] ราว 3,000 - 2,300 ปี โลหะสำริด ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทองแดงและดีบุกเป็นหลัก ได้เริ่มมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ในช่วงต้นๆยังไม่มีการใช้เหล็ก จนถึงช่วงกลางของระยะนี้จึงเริ่มมีการใช้เหล็ก ในราว 2,700 - 2,500 ปี วัฒนธรรมการฝังศพของยุคนี้ จะจัดวางศพให้นอนหงายเหยียดยาว ในบางรายจะพบว่ามีการทาบภาชนะดินเผาให้แตกแล้วโรยทับบนศพ ภาชนะที่พบในหลุมศพในยุคนี้ มีลักษณะผิวนอกสีขาว ส่วนใหญ่เป็นมุมหรือโค้งมาก

จนเกือบเป็นมุมค่อนข้างชัด มีทั้งที่เป็นแบบก้นกลมและก้นแหลม บางใบแต่งเป็นลายขีด ผสมกับลายเขียนสี และเริ่มมีการตกแต่งปากภาชนะด้วยการทาสีแดง

3. ระยะเวลาปลาย [Late Period] ราว 2,300 - 1,800 ปี จัดเป็นสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายซึ่งเป็นระยะที่มีการใช้เหล็กกันแพร่หลายแล้ววัฒนธรรมการฝังศพของยุคนี้เป็นแบบวางศพให้นอนหงายเหยียดยาว แล้ววางภาชนะดินเผาลงไปทับบนศพ ภาชนะที่พบในหลุมฝังศพในช่วงต้นของระยะปลายคือ ภาชนะที่เขียนลายสีแดงบนพื้นสีขาวนวล ในช่วงกลางเริ่มมีการเขียนลายสีแดงบนพื้นสีแดง และในช่วง สุกท้ายของระยะปลาย จึงเริ่มมีการขุดภาชนะด้วยน้ำดินสีแดง และขัดมัน [Red Slipped And Burnished Potery] จากการขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียง ได้ขุดพบโครงกระดูกมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์จำนวน มากกว่า 130 โครง ซึ่งได้มีการวิเคราะห์และได้ข้อสรุปว่า ผู้ชายมีความสูงเฉลี่ย 164 - 175 ซม. ผู้หญิงมีความสูงโดยเฉลี่ย 150 - 157 ซม. เป็นคนที่มีรูปร่างลำสันแข็งแรง ช่วงขายาว ใบหน้าใหญ่ หน้าผากกว้าง สันคิ้วหนาใหญ่ กระบอกตาเล็กโหนกแก้มสูง และยังพบว่า คนในสมัยแรกๆมีอายุเฉลี่ย ประมาณ 27 ปี และในสมัยหลังมีอายุเฉลี่ยประมาณ 34 ปี โครงกระดูกที่พบส่วนใหญ่ไม่มีร่องรอยของการถูกทำร้ายและการต่อสู้จึงสันนิษฐานได้ว่า สภาพชีวิตความเป็นอยู่และสังคมของชุมชนแห่งนี้ในสมัย ก่อนประวัติศาสตร์คงจะมีความสงบสุขพอควร ด้านเทคโนโลยีทางโลหะกรรมของบ้านเชียงในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ นั้นเริ่มด้วยการใช้โลหะประเภท สำริดเมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว หลังจากนั้นจึงเริ่มมีการใช้เหล็กเมื่อประมาณ 2,700 - 2,500 ปี ในทางโลหะวิทยานั้น สำริด [Bronze] หมายถึงโลหะที่มีส่วนผสมของทองแดงเป็นหลัก และมีดีบุกผสมอยู่ตั้งแต่ 1 % ขึ้นไป แต่สำริดที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือ จะมีดีบุกผสมอยู่ประมาณ 10 - 15 % วัตถุสำริดที่ขุดพบที่บ้านเชียงได้แก่ ใบหอก หัวขวาน หัวธนู กำไล และเบ็ดตกปลา ขึ้นที่เก่า ที่สุดคือ ใบหอกมีอายุราว 4,000 ปี เซสเตอร์ กอร์แมน และอาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ นักโบราณคดีคนสำคัญได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับสำริดที่พบ ที่บ้านเชียงว่า สำริดคือการรวมตัวกันของทองแดงและดีบุก ซึ่งในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงบ้านเชียง นี้มีแร่ทั้ง 2 อยู่อย่างเหลือเฟือ และในครั้งแรกที่แร่ทั้ง 2 จะมารวมตัวกันได้นั้น จะต้องเป็นการรวมตัวกันโดยบังเอิญแน่นอน คงไม่มีใครตั้งใจที่จะนำแร่ทั้ง 2 มาหลอมรวมกัน และเมื่อเป็นการบังเอิญแร่ทั้ง 2 ชนิดจะต้องมีอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันอย่างแน่นอน ซึ่งถ้าแร่ทั้ง 2 อยู่ในที่ห่างไกลกันแล้ว ความบังเอิญดังกล่าวคงจะไม่เกิดขึ้นได้เป็นแน่ และคนในสมัยนั้นก็มีความสามารถเป็นกรณีพิเศษอยู่แล้ว ในการใช้ไฟเผาภาชนะต่างๆ และบันทึกที่เก่าที่สุดที่แสดงได้ว่า มนุษย์มีการวางแผนในการหลอมรวมโลหะเข้าด้วยกัน คือบันทึกของชาวเพอเนียเขียนที่เดินทางจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ดินแดนที่อุดมไปด้วยแร่ทองแดงแล้วเข้าไปยังเกาะอังกฤษ เพื่อนำทองแดงของตัวเองไปผสมกับ

ดีบุกเพื่อทำให้เป็นสำริดที่นั่น คำว่าทองแดง [Copper] มาจากคำว่า Cuprus ในภาษาลาติน ต่อมากลายเป็นชื่อเกาะ Cyprus เมื่อมีการขุดพบสำริดในดินแดนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็เอเชียไมเนอร์ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ลุ่มแม่น้ำสินธุ ซึ่งดินแดนเหล่านั้นก็มีทองแดงอยู่เป็นจำนวนมากแต่ไม่มีดีบุก อยู่เลย จึงเป็นไปได้ว่าดินแดนเหล่านั้น คงจะนำเอาดีบุกจากดินแดนอื่น ซึ่งรู้วิธีการทำสำริดมาก่อน ซึ่งก็คือที่บ้านเชียงนี้เองดังนั้นจึงพอสันนิษฐานได้ว่า สำริดที่บ้านเชียงน่าจะมีอายุเก่ากว่า สำริดที่พบในดินแดนส่วนอื่นของโลกทั้งหมด อารยธรรมที่พบในดินแดนต่างๆที่ว่ากันว่าเก่าแก่แล้ว นั้น เมื่อมีการค้นพบบ้านเชียงแล้ว อารยธรรม ในดินแดนเหล่านั้นจึงล้วนมีอายุน้อยกว่าอารยธรรมที่บ้านเชียงทั้งสิ้น เพราะได้ค้นพบว่าที่บ้านเชียงนี้ เริ่มมีการเพาะปลูกพืชเมื่อประมาณ 9,700 ปีก่อนค.ศ.มาแล้วและพบวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบ คาดเชือกเมื่อ 6,800 ปีก่อนค.ศ. ในญี่ปุ่นมี วัฒนธรรมศิลปะคาดเชือกหรือใจดองเมื่อ 8,000 ปีก่อน ค.ศ. (ใจดอง แปลว่า ศิลปะแบบคาดเชือก) วัตถุโบราณบางชิ้นของบ้านเชียงพบว่า มีสัญลักษณ์รูปกบประดับอยู่ ซึ่งไปเหมือนกับวัฒนธรรม ดอง ซอนของเวียดนามซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีอายุไล่เลี่ยกันคือ 4 - 5,000 ปี และอารยธรรมทั้ง 2 น่าจะมีการติดต่อกันมาก่อน ซึ่งสัญลักษณ์รูปกบนั้นหมายถึงความ อุดมสมบูรณ์ เพราะกบเป็นสัตว์ที่ มักจะมากับสายฝน แม้แต่ในบางพื้นที่ของประเทศจีนในปัจจุบันก็ยังมีพิธีที่เกี่ยวกับการบูชาบอยู่ หรือแม้ตามแหล่งที่เป็นภาพเขียนสีโบราณตามผนังถ้ำ หรือตามหน้าผา ก็พบว่ามีภาพเขียนเป็นรูป กบ แสดงว่ากบมีอิทธิ พลต่อชีวิตมนุษย์ในสมัยโบราณไม่น้อย

การแบ่งยุคบ้านเชียงตามยุคที่ใช้วัสดุและเทคโนโลยีการทำเครื่องใช้ได้แก่

1. ยุคหิน [Stone Age] แบ่งย่อยได้อีกเป็น
  - 1.1 ยุคหินเก่า [Old Stone Age หรือ Palaeolithic Period] ระหว่าง 5-1 แสนปี
  - 1.2 ยุคหินกลาง[Middle Stone Age หรือ Mesolithic Period]ระหว่าง 10,000 - 6,000 ปี
  - 1.3 ยุคหินใหม่ [New Stone Age หรือ Neolithic Period] ระหว่าง 6,000 - 4,000 ปี
2. ยุคสำริด [Bronze Age] ระหว่าง 4,000 - 2,500 ปี
3. ยุคเหล็ก [Iron Age] ระหว่าง 2,500 - 1,500 ปี

เป็นเวลากว่า 30 ปีมาแล้ว ที่นักโบราณคดีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ ความสำคัญและยอมรับว่า บ้านเชียงเป็นร่องรอยอารยธรรมในอดีตที่มีความสำคัญและให้ความรู้ ถึงเรื่องราวในอดีตของผู้คน ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ทั้งที่บ้านเชียงเอง หรือตามแหล่งอารยธรรม อื่นที่อาจมีความ เกี่ยวข้องกัน องค์การยูเนสโกจึงขึ้นบัญชีไว้ให้เป็นหนึ่งใน "มรดกโลก" ทาง วัฒนธรรม และจากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า สภาพภูมิประเทศ

ตำแหน่งที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของบ้านเชียง แสดงให้เห็นว่า คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง เลือกลงที่ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บนเนิน โกล่แหล่งน้ำ และมีพื้นที่ราบลุ่มเพื่อ ทำการเกษตร จากการขุดค้นตรอยของหลุมเสาบ้านทำให้รู้ว่า บ้านเรือนของคนในสมัยนั้น สร้างด้วยไม้ ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สร้างอยู่บนเสาสูง มีใต้ถุนบ้าน ซึ่งอาจจะเป็นคอกสัตว์หรือใช้ประกอบกิจกรรมอื่นๆ จากหลักฐานทางโบราณคดีประเภทซากพืช ได้พบร่องรอย เมล็ดข้าว และรอยประทับของเปลือกข้าวในเนื้อภาชนะดินเผาจำนวนมาก ตั้งแต่ระยะแรก จนถึงระยะสุดท้ายของคนบ้านเชียงสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาพืชสมัยโบราณ จากตัวอย่างเมล็ดข้าวและเปลือกข้าว ลงความเห็นว่าเป็นพันธุ์ข้าวที่เพาะปลูกไว้แล้วเก็บเกี่ยวมากขึ้น ไม่ใช่ข้าวป่าที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ จึงสันนิษฐาน ว่าคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มาตั้งรกรากที่บ้านเชียงนั้น เป็นเกษตรกรปลูกข้าวขึ้นเอง และจากหลักฐานทางโบราณคดี ประเภทซากสัตว์ ที่ได้จากการขุดค้นนั้น มีกระดูกสัตว์มากมาย หลายชนิด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านกระดูกสัตว์ พบว่ามีทั้ง สัตว์น้ำและสัตว์บก และยังสามารถบอกได้ว่า เป็นกระดูกสัตว์ เลี้ยงและสัตว์ป่า อีกด้วย

จำพวกสัตว์เลี้ยงได้แก่ วัว หมูและหมา ส่วนสัตว์ป่าที่คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียงล่านั้น ได้แก่ กระต่าย ชะมด พังพอน และสัตว์ป่าที่มีขนาดใหญ่ก็ได้แก่ เก้ง กวาง ละมั่ง เนื้อทราย สมัน หมูป่า เสือ แรด และอื่นๆอีก รวมทั้งสัตว์น้ำ พวก ปลา หอย และสัตว์เลื้อยคลาน เช่น งู แย้ กบ เป็นต้น.

หลักฐานทางโบราณคดี ประเภทซากพืชซากสัตว์นี้ ได้แสดงให้เห็นว่า คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ บ้านเชียงนั้น เป็นเกษตรกร ทำนาข้าว เลี้ยงสัตว์ และยังล่าสัตว์ป่า และหาสัตว์น้ำ มาประกอบเป็นอาหารอีกด้วย และประเภทของสัตว์ป่าที่คนบ้านเชียงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ล่า นั้น ยังสามารถบ่งชี้ได้ว่า สภาพแวดล้อมของ บ้านเชียงในสมัยนั้น น่าจะเป็น ป่าดิบแล้ง พืชพันธุ์หลักๆ ได้แก่ ไม้ใหญ่ประเภท ต้นเต็ง ต้นรัง และต้นพลวง เป็นต้น

การขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียง โดยโครงการวิจัยร่วมระหว่าง กรมศิลปากร และ มหาวิทยาลัย เพนซิลเวเนีย ในครั้งนั้น ยังได้พบกระดูกคนราว 130 โคร่ง ผู้เชี่ยวชาญทางด้านมานุษยวิทยากายภาพ ได้ทำการ วิเคราะห์โครงกระดูกเหล่านั้น และสามารถแยกเพศได้ชัดเจนเพียง 93 โคร่งเท่านั้น โดยแบ่งเป็น กระดูกผู้ชาย จำนวน 54 โคร่ง กระดูกผู้หญิงอีก 39 โคร่ง และสันนิษฐานว่า ผู้ชายบ้านเชียงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ สูงโดยเฉลี่ย ประมาณ 165-175 เซนติเมตร ส่วนผู้หญิงสูง 150-157 เซนติเมตร

มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง รูปร่างลำสันแข็งแรง ช่วงขายาว ใบหน้ากลมใหญ่ หน้าผากกว้าง สันคิ้วเห็นชัดเจน กระบอกตาเล็ก โหนกแก้มสูง อายุของคนสมัยก่อน

ประวัติศาสตร์บ้านเชียง สมัยแรกๆ เฉลี่ย ประมาณ 25 ปี ส่วนสมัยหลังๆ ประมาณ 34 ปี และจากร่องรอยของโครงกระดูกส่วนใหญ่ ไม่พบบาดแผลใหญ่ร้ายแรง ที่เกิดจากการต่อสู้ หรือทำร้ายร่างกาย แสดงว่า คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ บ้านเชียง มีสภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างสงบสุขจากการขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียง กับผลของการศึกษา และวิจัย ทำให้ได้เข้าใจในเรื่อง รวเกี่ยวกับวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ของประเทศไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวมอีกด้วย หลักฐานทางโบราณคดีที่พบจากการขุดค้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง แสดงให้เห็นว่า มีร่องรอยของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์หลายสมัย นับพันปี โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามลักษณะของการฝังศพ และภาชนะดินเผาที่บรรจุลงเป็น เครื่องเซ่นในหลุมศพ ดังนี้

ภาพที่ 4.1 หลุมโครงกระดูกที่บ้านเชียง

ภาพที่ 4.2 ไหลายเขียนสี

1. สมัยต้นบ้านเชียง ระหว่าง 5600-3000 ปี โดยเริ่มจากการเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ประชากร ประกอบอาชีพเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์

การฝังศพ ของคนในสมัยนั้นแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. วางศพในลักษณะนอนงอเข่า
  2. วางศพในลักษณะนอนหงายเหยียดยาว
  3. บรรจุศพในภาชนะดินเผาขนาดใหญ่ แล้วนำไปฝัง ซึ่งการฝังแบบนี้ใช้กับศพเด็กทารกเท่านั้น
- ส่วนใหญ่การฝังศพของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียงรุ่นแรกนั้น จะบรรจุภาชนะดินเผาลงไป ในหลุมศพ และตกแต่งศพด้วยเครื่องประดับ

ภาชนะดินเผาที่ฝังอยู่กับศพ สมัยต้นนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาด้วย เช่น

ระยะที่ 1 ของสมัยต้น ใช้ภาชนะดินเผาสีดำ - เทาเข้ม มีเชิงหรือฐานเตี้ย ลำตัวภาชนะครึ่งบน มักจะตกแต่งด้วยลายขีดเขียนเป็นเส้นโค้งคด เพิ่มเติมด้วยลายกดทับเป็นจุด เป็นเส้นสั้นๆ ระหว่างลายโค้งคด ส่วนครึ่งล่างมักจะเป็นลายเชือกทาบ คือใช้เชือกกดทับผิวภาชนะดินเผา

2. สมัยกลางบ้านเชียง ช่วงนี้เกษตรกรที่บ้านเชียงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เริ่มมีการ ใช้ โลหะทำเครื่องมือใช้สอยและเครื่องประดับกันแล้ว โดยในช่วงแรกๆ ใช้โลหะสำริด ซึ่งเป็น โลหะ ผสมระหว่าง ทองแดงและดีบุก ต่อมาตอนกลางสมัยจึงเริ่มมีการใช้เหล็กกันบ้าง

ประเพณีการฝังศพ ของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียงสมัยกลาง เป็นแบบ วางศพใน ท่อนอนหงายเหยียดยาว บางศพมีการนำภาชนะดินเผามากกว่าหนึ่งใบ มาทาบให้แตก แล้วใช้เศษภาชนะดินเผานั้น โรยบนศพ

ภาชนะดินเผาของบ้านเชียงส่วนใหญ่จะพบในหลุมศพสมัยต่างๆ และมีรูปแบบเด่น เฉพาะ สมัย จากการวิเคราะห์ ภาชนะดินเผาของบ้านเชียงสมัยต่างๆ พบว่ามีวิธีการทำ 2 วิธีหลัก และใช้ต่อเนื่องกันมาทุกสมัย คือคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง เริ่มใช้สำริด เมื่อราว 4000 ปี มาแล้ว จากนั้นราว 2700 ปี จึงเริ่มใช้เหล็ก จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ เกี่ยวกับการทำ สำริดของคนบ้านเชียงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ได้แก่ เบ้าดินเผา สำหรับหลอมโลหะ และแม่พิมพ์ หินทราย สำหรับหล่อโลหะ แสดงว่ามีการหลอมและหล่อโลหะ ขึ้นใช้เองที่บ้านเชียงสมัยนั้น

ภาพที่ 4.3 วัสดุเครื่องประดับสำริดที่ค้นพบที่บ้านเชียง

วัตถุสำริดที่ขุดพบได้แก่ ใบหอก หัวขวาน ลูกศร กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า เบ็ดตกปลา เป็นต้น และที่เก่าแก่ที่สุด คือใบหอก ที่พบในหลุมศพของระยะที่3 ของบ้านเชียงสมัยต้นก่อนประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์ ของผู้เชี่ยวชาญ สันนิฐานว่าขั้นตอนการทำวัตถุชิ้นนี้คือ การหล่อโดยใช้แม่พิมพ์แบบประกบกัน แล้วนำไปตีในขณะที่ยังตัว เพื่อตกแต่งให้ได้รูปร่าง แล้วนำไปเผา เพื่อลดความเปราะ และคืนความเหนียว ให้แก่โลหะสำริด

ภาพที่ 4.4 อุปกรณ์เครื่องมือสมัยก่อนที่บ้านเชียง

นอกจากจะหล่อสำริดด้วยแม่พิมพ์ชนิดสองชิ้นประกบกันแล้ว ช่างสำริดสมัยแรกๆ ยังหล่อโลหะโดยวิธี "ขี้ผึ้ง" ได้แก่พวกเครื่องประดับ เช่น กำไลสำริดแบบที่มีลูกกระพวน ซึ่งพบในช่วงระยะสมัยต้นบ้านเชียง

ภาพที่ 4.5 วัสดุเครื่องประดับกำไลลูกกระพวนที่บ้านเชียง

สำหรับแหล่งวัตถุที่เป็นส่วนผสมของสำริด ได้แก่ ทองแดง และดีบุกนั้น ไม่มีอยู่บริเวณรอบๆ หรือใกล้เคียง เนื่องจากไม่พบร่องรอยการถลุงแร่ที่บ้านเชียง แสดงว่าได้นำวัตถุดิบมาจากแหล่งอื่น ในสภาพที่เป็น ก้อนโลหะผ่านการถลุงแล้ว ซึ่งอาจจะได้มาจากการแลกเปลี่ยนค้าขาย กับชุมชนอื่น ต่อมาในราว 2700 ปี ได้มีการใช้เหล็กทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และอาวุธ ในขณะที่สำริด ยังคง เป็นที่นิยมใช้ทำเครื่องประดับ เป็นส่วนใหญ่ จากการวิเคราะห์ พบว่าเหล็กที่ใช้กันในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ บ้านเชียงนั้น เป็นเหล็กที่ได้มาจากการถลุงสินแร่เหล็ก โดยตรง โดยการนำแร่เหล็กที่ขุดได้มาทำความสะอาด แล้วผสมคลุกเคล้ากับถ่านในสัดส่วนที่ถูกต้อง บรรจุลงเตาถลุงจุดไฟ คอยเติมถ่าน และสูบลม เพื่อเพิ่มความร้อน และเติมเชื้อถลุง เพื่อแยกธาตุอื่นที่ปนอยู่ในแร่ ให้รวมตัวกันเป็นตะกรัน วิธีถลุงเช่นนี้จะได้เหล็กเกือบจะบริสุทธิ์ เป็นเหล็กอ่อนสามารถนำไปเป็นวัตถุดิบสำหรับทำเครื่องมือ เครื่องใช้อื่นๆ ได้ การทำเครื่องมือเหล็กของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง คือการตีขึ้นรูป ในขณะที่เหล็กยัง ร้อนอยู่ โดยการนำเหล็กไปเผาไฟจนเป็นสีแดง แล้วนำมาตีด้วยพะเนิน เพื่อบีบและรีดให้เป็นรูปร่าง ทำซ้ำๆ ไปเรื่อยๆ ได้รูปร่างและขนาดตามต้องการ แล้วนำไปชุบ โดยการนำเครื่องมือที่ขึ้นรูปเรียบร้อยแล้ว ไปเผาไฟจน ร้อนแดง แล้วนำไปแช่ในน้ำเย็นทันที เพื่อเพิ่มความกล้าให้เหล็ก จากการขุดค้นที่บ้านเชียง ได้พบหลักฐานอันบ่งบอกถึงความเป็นอยู่ ในรูปแบบสังคมเกษตรกรรมนี้ สภาพแวดล้อมจึงมักจะมีผลต่อการ ดำเนินชีวิต และพัฒนาการทางสังคม ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ที่ราบลุ่มที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ จากชุมชนขนาดเล็ก ขยายตัวเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีการจัด

ระเบียบทางสังคม และการติดต่อกับชุมชนอื่น โดยการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ บ้านเชียง พยายามใช้ภูมิปัญญา ปรับสภาพความเป็นอยู่ให้เหมาะสมและกลมกลืน กับธรรมชาติ แต่ในที่สุดดุลทาง ธรรมชาติก็เริ่มสูญหาย จนเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานขึ้น การเป็นอยู่ในลักษณะชุมชนจึงขาดช่วงไป กลุ่มคนสมัยก่อน ประวัติศาสตร์บ้านเชียง ได้เคลื่อนย้ายไปกลมกลืนกับธรรมชาติสภาพแวดล้อม ตามความเหมาะสม ยังแหล่งอื่นใน ที่สุด คงทิ้งไว้เพียง ความรกร้าง ว่างเปล่า กับร่องรอยเศษซากชีวิตสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่หมู่ 9 ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี " บ้านเชียง " ร่องรอยทางวัฒนธรรมของมนุษย์สมัยก่อนประวัติ ศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ที่หลงเหลือจากการปล้นอดีตบ้านเชียง ได้รับการยอมรับ และขึ้นบัญชีสงวนไว้เป็น "มรดกโลก" ทางวัฒนธรรม เมื่อ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2535

และจากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมพบว่าเดิมที่บ้านเชียง เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ประเภทแหล่งอนุสรณ์สถานจัดตั้งขึ้นในแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 13 ตำบล บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลแล้ว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียงได้จัดแสดงหลักฐานที่ได้จากการสำรวจขุด ค้น ที่บ้านเชียง และแหล่งโบราณคดีใกล้เคียง อันประกอบด้วยกลุ่มภาชนะดินเผา เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอื่นๆอีกมากมายจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง มาจากการพบภาชนะลายเขียนสี เมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยชาวบ้านเชียง ต่อมาปี พ.ศ. 2509 ชาวอเมริกัน ได้พบภาชนะดินเผาที่บ้านเชียงโดยบังเอิญจึงนำไปแจ้งที่กรมศิลปากร ปีพ.ศ. 2510 จึงได้มีการขุดค้นอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกปี พ.ศ.2515 ได้ขุดค้นเป็นครั้งที่ 2 ในครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้เสด็จทอดพระเนตรแหล่งขุดค้นที่วัดโพธิ์ศรีในพร้อมกับแหล่งอื่นในบ้านเชียง และครั้งสุดท้ายปีพ.ศ. 2517-2518 กรมศิลปากรร่วมกับมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย ได้ร่วมมือขุดค้นและหาข้อมูลใหม่เพิ่มเติม โดยเรียกโครงการนี้ว่า " โครงการ โบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ " พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งชาติ บ้านเชียง จึงได้เริ่มจัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาพ.ศ. 2524 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี ร่วมกับกรมศิลปากร ได้ของบประมาณจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มาสร้างอาคารหลังแรก แต่เนื่องจาก สภาพพื้นที่ยังเป็นหล่มน้ำท่วมถึงในฤดูฝน นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ขอเงินงบประมาณในโครงการเงิน กสช. มาปรับปรุงพื้นที่ให้สวยงาม และพรรคชาติไทยยังได้บริจาคต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับให้แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง ด้วยเช่นกันพ.ศ. 2525 ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ของบประมาณสร้างอาคารหลังที่ 2 จากมูลนิธิจอร์น เอฟ เคนเนดี แห่งประเทศไทย และกรมศิลปากรได้มีงบประมาณสนับสนุนด้านครุภัณฑ์ เป็น

เงินรวมทั้งสิ้น 6,100,000 บาท เนื่องจากในวโรกาสสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีมีพระชนมายุ 84 พรรษา กรมศิลปากร ได้กราบบังคมทูลพระบรมราชานุญาตให้ชื่ออาคารหลังนี้ว่า "อาคารสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี" ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงเป็นผู้แทนพระองค์เสด็จทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง ในวันที่เสาร์ที่ 21 พฤศจิกายน 2530 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง ปัจจุบันมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 25 ไร่ คือ บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง หลุมขุดค้นทางโบราณคดีวัดโพธิ์ศรีโน และบ้านไทพาน ด้วยเหตุผลที่คนบ้านเชียงยุคก่อนประวัติศาสตร์ ได้มีหลักฐาน ชีวิตความเป็นอยู่ ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของคนยุคนั้น ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้เป็นอย่างดี คณะกรรมการมรดกโลกได้ร่วมกันตกลงยอมรับให้ขึ้นบัญชี " แหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียง " ว่าเป็นแหล่งหนึ่งในบรรดามรดกโลก เป็นอันดับที่ 4 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 359 ของโลก เมื่อปี พ.ศ. 2535 และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญแห่งหนึ่ง อยู่ที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่ทำให้รับรู้ถึงการดำรงชีวิตในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปกว่า 5,000 ปี ร่องรอยของมนุษย์ในประเทศไทยสมัยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการแล้วในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญา อันเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้ผู้คนเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตและสร้างสังคม-วัฒนธรรมของมนุษย์ได้สืบเนื่องต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน วัฒนธรรมบ้านเชียงได้ครอบคลุมถึงแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกกว่าร้อยแห่ง ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีมนุษย์อยู่อาศัยหนาแน่นมาตั้งแต่หลายพันปีแล้ว ด้วยเหตุนี้เององค์การยูเนสโกของสหประชาชาติจึงได้ยอมรับขึ้นบัญชีแหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียงไว้เป็นแหล่งหนึ่งในบรรดามรดกโลก

ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ของบ้านเชียงนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค ได้แก่

1. ภาชนะดินเผาสมัยต้น อายุ 5,600-3,000 ปี มีลายเชือกทาบ ซึ่งคาดกันว่าเป็นลอกัญชา ทั้งยังมีลายขูดขีด และมีการเขียนสีบ้าง โดยพบวางคู่กับโครงกระดูก บางใบใช้บรรจุศพเด็กด้วย
2. ภาชนะดินเผาสมัยกลาง อายุ 3,000 ปี-2,300 ปี สมัยนี้เป็นสมัยที่เริ่มมีการขีดทาสีแดงแล้ว
3. ภาชนะดินเผาสมัยปลาย อายุ 2,300 ปี-1,800 ปี เป็นยุคที่มีลวดลายที่
4. สวยงามที่สุด ลวดลายพิสดาร สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่สงบสุข ก่อนที่จะกลายมาเป็นการเคลือบน้ำโคลนสีแดงขี้ดมัน

ภาพที่ 4.6 ภาชนะดินเผาสมัยปลาย ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง

แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อปี พ.ศ. 2535 ในการประชุม คณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 16 ที่เมืองแซนตาเฟ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผ่าน ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้เป็นแหล่งมรดกโลก ดังนี้คือเป็นสิ่งที่ยืนยันถึง หลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว พิพิธ ภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง เป็นพิพิธภัณฑสถาน แหล่งหนึ่งที่สำคัญที่เก็บรักษาศิลปะ เครื่องปั้นดินเผาของบ้านเชียง ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถไปเยี่ยมชมได้ พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติบ้านเชียง ตั้งอยู่ในจังหวัดอุดรธานี

และถือได้ว่าบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีก็คือแหล่งโบราณคดีสำคัญแห่งหนึ่งที่ทำให้ความรู้ อย่างมาก เกี่ยวกับพัฒนาการของสังคม และวัฒนธรรมสมัยโบราณเมื่อหลายพันปีมาแล้วใน ประเทศไทย สิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังบ้านเชียงก็คือ เรื่องราวอันเกี่ยวกับอดีตของ พื้นที่หมู่บ้านนี้ โดยเฉพาะเรื่องสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการจัดแสดงไว้เป็นพิพิธภัณฑสถาน 2 แห่ง ในหมู่บ้านนี้ คือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง และพิพิธภัณฑสถานกลางแจ้งที่วัดโพธิ์ ศรีโน มีเรื่องเล่าขานกันว่า เมื่อประมาณ พ.ศ.2360 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้เกิดสถานการณ์อุทกภัยทางการเมืองในราชอาณาจักรลาว ชาวพวนกลุ่ม หนึ่งจากแขวงเชียงขวางจึงได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งหลักปักฐาน อยู่ในฝั่งป่าที่เป็นเนินสูงน้ำท่วมไม่ถึงในฤดูฝน บริเวณรอบๆ เป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำนา และมีแหล่งน้ำสำหรับกินใช้อย่าง สมบูรณ์ตลอดมา พร้อมตั้งชื่อเรียกว่า “บ้านเชียง” ตั้งแต่นั้นมา บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีก็คือ แหล่งโบราณคดีสำคัญแห่งหนึ่งที่ทำให้ความรู้อย่างมาก เกี่ยวกับพัฒนาการของสังคม และ วัฒนธรรมสมัยโบราณเมื่อหลายพันปีมาแล้วในประเทศไทย สิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทาง

มายังบ้านเชียงก็คือ เรื่องราวอันเกี่ยวกับอดีตของพื้นที่หมู่บ้านนี้ โดยเฉพาะเรื่องสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการจัดแสดงไว้เป็นพิพิธภัณฑ์สถาน 2 แห่ง ในหมู่บ้านนี้คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง และพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้งที่วัดโพธิ์ศรีโน มีเรื่องเล่าขานกันว่า เมื่อประมาณ พ.ศ.2360 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้เกิดสถานการณ์วุ่นวายทางการเมืองในราชอาณาจักรลาว ชาวพวกรุ่นหนึ่งจากแขวงเชียงขวางจึงได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งหลักปักฐาน อยู่ในผืนป่าที่เป็นเนินสูงน้ำท่วมไม่ถึงในฤดูฝน บริเวณรอบๆ เป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำนา และมีแหล่งน้ำสำหรับกินใช้อย่างสมบูรณ์ตลอดมา พร้อมทั้งชื่อเรียกว่า “บ้านเชียง” ตั้งแต่นั้นมา แต่เมื่อประมาณ พ.ศ.2515 ที่ผ่านมา ได้เริ่มมีการสังเกตพบโบราณวัตถุและหลักฐานทางโบราณคดีในพื้นที่เนินของหมู่ บ้านและส่งผลให้มีการศึกษาทางโบราณคดี จนได้ทราบว่าคุณความจริงแล้วพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของบ้านเชียงปัจจุบัน เคยมีคนตั้งถิ่นฐานมาแล้วก่อนประวัติศาสตร์เมื่อพันๆ ปีก่อนจะมีการสร้างหมู่บ้านในปัจจุบัน โบราณวัตถุที่พบ ได้แก่ เศษภาชนะดินเผาที่มีการตกแต่งเขียนเป็นลายสีแดง โครงกระดูก เครื่องมือที่ทำด้วยหินและสำริด โบราณวัตถุที่ทำด้วยหิน สำริด และเหล็ก โดยเฉพาะภาชนะดินเผาเขียนเป็นลายสีแดงนั้นเป็นโบราณวัตถุที่มีลักษณะเด่นมาก เนื่องจากเพิ่งมีการพบเป็นครั้งแรกในประเทศไทย สรุปได้ว่านักโบราณคดีทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความยอมรับว่าแหล่งโบราณคดี บ้านเชียงเป็นร่องรอยทางวัฒนธรรมที่สำคัญซึ่งสามารถให้ความรู้อย่างมากในเรื่องการปรับตัวของมนุษย์ในสมัยอดีต เมื่อนับพันๆ มาแล้วให้สอดคล้องกับระบบสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ของตน อันเป็นระบบที่มีพลวัตหรือมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้ประเภทนี้เปรียบได้เสมือนเป็นกรณีตัวอย่างในเรื่องวิธีการที่มนุษย์ ในอดีตใช้สำหรับแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงนับเป็นความรู้ที่มีประโยชน์ มิเพียงต่อประชาชนชาวไทยเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ต่อมนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์ ทั้งที่เป็นผู้คนรุ่นปัจจุบันและผู้คนในอนาคต แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงจึงสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์และสงวนรักษาไว้สืบไปด้วยเหตุนี้ เมื่อ พ.ศ.2535 คณะกรรมการมรดกโลกจึงขึ้นทะเบียนแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของเมืองไทย(เป็นมรดกโลกลำดับที่ 4 จากทั้งหมด 5 แห่งในเมืองไทย)

1.1.2. **อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท** จากการศึกษา สำรวจเอกสารหลัก พบว่า ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน ครอบคลุมพื้นที่ 3,430 ไร่ ในเขตบ้านตัว ตำบลเมืองพาน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยะทางประมาณ 67 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 2 (อุดรธานี-หนองคาย) บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 13 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 2021 ไปทางอำเภอบ้านผือ ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร และตรงไปตามเส้นทางหมายเลข 2348 อีกประมาณ 12 กิโลเมตร มีแยกขวาเป็นทางเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร ภายในบริเวณอุทยานฯ ทางด้านขวามือเป็นที่ตั้งของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สำหรับผู้ที่สนใจสามารถสอบถามรายละเอียดและข้อมูลของอุทยานฯ รวมทั้งแผนที่และเส้นทางเพื่อความสะดวกในการเที่ยวชม อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทนี้เป็นที่ตั้งของสถานที่ซึ่งแสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์ “ภูพระบาท” เป็นชื่อเรียกภูเขานาขนาดเล็กลูกหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีอยู่ห่างจากตัวอำเภอมาทงทิศตะวันตกประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ชื่อ “ภูพระบาท” มีที่มาจากรอยพระบาท (บ่วงก) ที่ประดิษฐานอยู่บนเขา ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้คนในแถบนี้ สภาพทั่วไปของภูพระบาทเป็นภูเขาหินทรายขนาดเล็กอยู่ทิศตะวันตกของเทือกเขาภูพาน (ภูพานคำ) ตอนทีพาดผ่านทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุดรธานี มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๓๒๐ – ๓๕๐ เมตร หรือ สูงจากพื้นราบประมาณ ๑๒๐ – ๑๖๐ เมตร เป็นแหล่งกำเนิดของลำธารหลายสาย เช่น ห้วยหินลาด ห้วยด่านใหญ่ ห้วยหินร่อง และห้วยนางอุสา ซึ่งไหลลงไปบรรจบกับห้วยน้ำโมงที่บริเวณหมู่บ้านตัวและไหลลงสู่แม่น้ำโขงทางทิศตะวันออกที่อำเภอกำแพง จังหวัดหนองคาย พื้นที่บนภูพระบาทเป็นป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ ปกคลุมไปด้วยพืชพันธุ์ธรรมชาติที่หลากหลาย มีไม้เนื้อแข็งที่สำคัญหลายประเภทเช่น ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน ฯลฯ ด้วยเหตุนี้กรมป่าไม้จึงจัดให้พื้นที่ภูพระบาทรวมอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่มีชื่อว่า “ป่าเขื่อนน้ำ” กรมศิลปากรได้ขออนุญาตจากกรมป่าไม้ใช้พื้นที่ป่าจำนวน ๓,๔๓๐ ไร่ จัดตั้งเป็น “อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท” เพื่ออนุรักษ์ดูแลโบราณวัตถุโบราณสถานบนภูพระบาท และต่อมารกรมป่าไม้ได้จัดตั้ง อยู่

สภาพพื้นที่บนภูพระบาทมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นบริเวณที่ปรากฏโขดหินและเพิงหินทรายรูปร่างงดงามแปลกตากระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก ความแปลกประหลาดของโขดหินและเพิงหินเหล่านี้เกิดขึ้นจากกระบวนการการกัดกร่อนโดยน้ำและลมตามธรรมชาติ ซึ่งกัดกร่อนบนหินตะกอนที่มีความหนาแน่นต่างกัน โดยชั้นหินตะกอนที่มีความคงทนต่ำถูกกัดเซาะผุกร่อนเป็นโพรงหรือส่วนที่คอดเว้าอยู่ข้างใต้ทำให้ชั้นหินที่มีความคงทนสูงมีลักษณะยื่นเป็นเพิงเหมือนหลังคาทับอยู่ด้านบนเพิงหินเหล่านี้ต่อมาได้เป็นที่พักอาศัยสำหรับมนุษย์ที่ขึ้นมาบนภูพระบาท ซึ่ง

นอกจากมาพักอาศัยแล้วยังได้พบกิจกรรมการแต่งแต้มต่อเติมเพิงหินเพื่อประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อและศาสนาสถานที่และบริเวณที่ปรากฏกิจกรรมของมนุษย์สมัยโบราณเหล่านี้ปัจจุบันคือโบราณสถานที่จะจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมากบนภูพระบาท กรมศิลปากรได้สำรวจแหล่งโบราณคดีและโบราณพระพุทธรูปตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ได้พบโบราณสถานจำนวน ๖๘ แห่ง เป็นโบราณสถานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่เป็นภาพเขียนสีตามเพิงหินต่างๆ ๔๕ แห่ง และสิ่งก่อสร้างในสมัยประวัติศาสตร์ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดัดแปลงเพิงหินธรรมชาติให้เป็นศาสนสถานในศาสนาพุทธ) ๒๓ แห่ง โดยได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๙๘ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔ โบราณสถานบนภูพระบาทได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทโดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นมา และเปิดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๓๕ โดยได้รับการพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิด เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย

สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ประมาณ ๓,๐๐๐ – ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว มนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์(สมัยที่มนุษย์ยังไม่มีตัวอักษรใช้ในการสื่อสาร) ได้ขึ้นมาล่าสัตว์และเก็บของป่าบนภูพระบาทโดยได้ทิ้งร่องรอยหลักฐาน คือ ภาพเขียนสีแดงที่ได้แต่งแต้มไว้ตามผนังเพิงหินทรายจำนวนมากถึง ๔๕ แห่ง ซึ่งมีทั้งภาพฝ่ามือ ภาพคนภาพสัตว์ และภาพลวดลายเรขาคณิตต่างๆ สันนิษฐานว่าภาพเหล่านี้อาจจะทำขึ้นเพื่อการประกอบพิธีกรรม หรือ เพื่อสื่อสารอะไรบางอย่างที่รู้กันในสมัยนั้น แม้ในปัจจุบันเรา ยังไม่สามารถทราบความหมายที่แท้จริงของภาพทั้งหมด แต่บางภาพได้สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตและการมีอยู่ของคนและสัตว์ในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

วัสดุที่ใช้ทำภาพเขียนสี

สีที่ใช้ทำภาพเขียนสี ยังไม่มีผู้ใดลงความคิดเห็นเป็นที่แน่นอนว่าใช้สารประเภทใดแต่เท่าที่มีการศึกษาเกี่ยวกับภาพเขียนสีที่พบในประเทศไทยพบว่าสารที่ใช้น่าจะเป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ เช่น ดินเทศ(red ochre) แร่เฮมาไทต์(Haematite) ซึ่งสารให้สีทั้งสองประเภทนี้จะทำให้เป็นสีแดงเข้มหาได้ง่าย บางแห่งสามารถหาได้บริเวณใกล้ๆกับที่พบภาพเขียนสี นอกจากนี้ก็สามารถหาได้บริเวณใกล้ๆกับที่พบภาพเขียนสีนอกจากนี้ก็อาจจะใช้ยางไม้ เช่น ยางต้นตั่ว ซึ่งให้สีแดงได้เช่นเดียวกัน สำหรับตัวผสมสีเพื่อให้เขียนภาพได้ดีและติดทนนานน่าจะเป็นของเหลว เช่น น้ำ น้ำผึ้ง ไข่ขาว น้ำคั้นจากพืชบางชนิด กาวหนังสัตว์ เป็นต้น

สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดหรือเขียน นอกจากการใช้มือทาหรือพ่นด้วยปากแล้ว ก็อาจใช้กิ่งไม้ เปลือกไม้ ทุบให้ปลายแตกเป็นเส้นพู่กัน หรืออาจทำจากขนสัตว์บางชนิด เช่น ขนกระต่าย ใช้ในการจุ่มสีระบายเทคนิควิธีการทำภาพเขียนสี เทคนิคการทำภาพเขียนสี ทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การวาดด้วยสีแห้ง (drawing with dry pigment)
2. การเขียนหรือระบาย (painting)
3. การพ่น (stenciling)
4. การทา (imprinting)
5. การสาดสี (paint splattering)

และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศซึ่งมีโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นหินทรายที่ถูกขัดเกลามาจากขบวนการกัดกร่อนทางธรรมชาติ ทำให้เกิดเป็นขีดหินน้อยใหญ่รูปร่างต่างๆ กัน ปรากฏเป็นหลักฐานเกี่ยวกับชีวิตผู้คนในอดีตที่น่าสนใจหลายแห่ง อาทิ

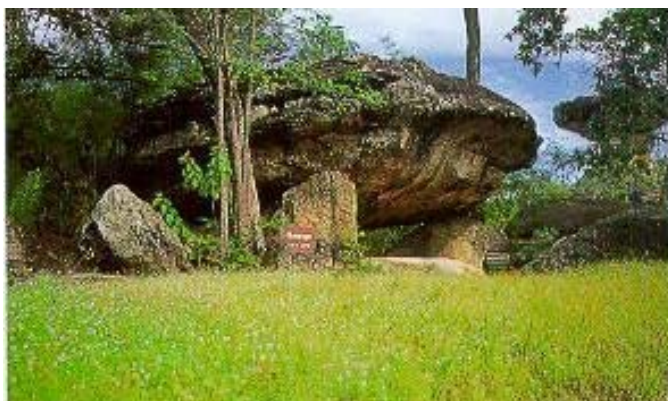

ภาพที่ 4.7 เจดีย์พระพุทธรบาทบัวบก

พระพุทธรบาทบัวบก ตั้งอยู่บนไหล่เขาภูพาน ที่บ้านดัว ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านฝื่อ บริเวณแยกทางด้านซ้าย มือก่อนถึงที่ทำการอุทยาน อยู่ติดกับอุทยานประวัติศาสตร์ ภูพระบาท ในปัจจุบันเป็นที่ ตั้งของสำนักสงฆ์ พระพุทธรบาทบัวบก แปลตามความหมายว่า รอยพระพุทธรบาท พระพุทธเจ้า ที่ประทับไว้ ณ สถานที่ที่มีต้นบัวบกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ปรากฏหลักฐานว่า สร้างขึ้นในสมัยใด รอยพระพุทธรบาทมี ลักษณะเป็นแอ่งลึกประมาณ ๖๐ เซนติเมตร ลง ไปในพื้นหินยาว ๑.๙๓ เมตร กว้าง ๘๐ เซนติเมตร เดิมมีการก่อมณฑปครอบรอยพระพุทธรบาทไว้ ต่อมา

เมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๓ พระอาจารย์ สีสัท สุวรรณมาโจ ได้จุดธูปมาพบและทำการปฏิสังขรณ์ สร้างพระ
 ธาตุมีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๘.๕๐ เมตร สูงประมาณ ๔๕ เมตร ครอบเอาไว้ และ
 ยังสร้างรอยพระพุทธรูปจำลอง วางทับรอยพระพุทธรูปเดิมไว้ ภายในพระธาตุเจดีย์บรรจุพระ
 บรม สารีริกธาตุ ตัวองค์เจดีย์เป็นทรงบัวเหลี่ยมคล้ายองค์ พระธาตุพนมคำว่า "บัวบก" เป็นชื่อของ
 พืชไม้ชนิดหนึ่งที่เกิดตามป่ามี หัวและใบคล้ายใบบัว ซึ่งชาวบ้านทั่วไป เรียกว่า ผักหนอก บัวบกนี้
 คงจะมีอยู่มากในบริเวณที่พบรอยพระ พุทธรูปจึงเรียกรอย พระพุทธรูปนี้ว่า "พระพุทธรูป
 บัวบก"หรือคำว่าบัวบกอาจจะมาจากคำว่า บ่ บก ซึ่งหมายถึง ไม่แห้งแล้งลักษณะองค์พระธาตุ
 สร้างเลียนแบบพระธาตุพนมองค์เดิม แต่ส่วนฐานชั้นล่างโปร่ง สามารถเข้าไปนมัสการรอยพระ
 พุทธรูป ที่ประดิษฐานอยู่ภายในได้ ยอดพระธาตุเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่ขุดพบ
 ในรอยพระพุทธรูปเดิม และมีวัตถุมงคลอีกมาก เช่น ต้นคำ หนัก ๖ กิโลกรัม ๑๐ องค์ ได้บรรจุ
 รวมไว้ในองค์พระธาตุที่ ๓ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติเมื่อปี พ.ศ.
 ๒๔๗๘ พระพุทธรูปบัวบก เป็นที่เคารพสักการะของชาวอำเภอบ้านผือ และประชาชนใน
 บริเวณใกล้เคียง รวมทั้งพุทธศาสนิกชนจากประเทศลาว ในช่วง เดือน ๓ วันขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ จะมี
 งานนมัสการพระพุทธรูปบัวบกประจำปี

พระพุทธรูปหลังเต่า ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระพุทธรูปบัวบก มีลักษณะเป็นรอยพระ
 รูปสลักลึกลงไปในพื้นที่หิน ลึกประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ใจกลางพระพุทธรูปสลักเป็นรูปดอกบัว กลีบ
 แหลม้วนขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด และเนื่องจากพระพุทธรูปแห่งนี้อยู่ใกล้กับเพิงหินธรรมชาติรูปร่าง
 คล้ายเต่า จึงได้ชื่อว่า "พระพุทธรูปหลังเต่า"

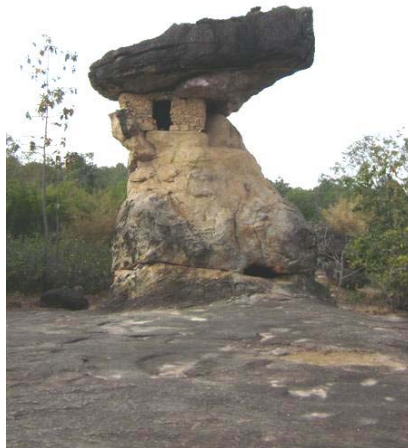

ภาพที่ 4.8 พระพุทธรูปหลังเต่า

ภาพที่ 4.9 ถ้ำและเพิงหินต่าง ๆ

ถ้ำ และเพิงหินต่าง ๆ ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณอุทยานฯ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้ในระยะทางไม่กี่กิโลเมตร ได้แก่ ถ้ำลายมือ ถ้ำโนนสาวเอ้ ถ้ำคน ถ้ำวัวแดง (ซึ่งถ้ำเหล่านี้สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นที่พำนักของมนุษย์สมัยหิน และมนุษย์เหล่านั้นได้เขียนรูปต่าง ๆ ไว้ เช่น รูปคน รูปมือ รูปสัตว์ และรูปรายเรขาคณิต) นอกจากนี้ยังมีลานหินที่สวยงาม คือ ลานหินโนนสาวเอ้ ธรรมชาติได้สร้างเพิงหินต่าง ๆ ไว้ ทำให้มนุษย์รุ่นหลัง ๆ ได้จินตนาการผูกเป็นเรื่องตำนานพื้นบ้าน คือ เรื่อง “นางอุสา-ท้าวบารส” เพิงหินที่สวยงามเหล่านี้ ได้แก่ คอกม้าท้าวบารส หอนางอุสา บ่อน้ำนางอุสา นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนหลักเสมา และหินทรายจำหลัก พระพุทธรูปศิลปะสมัยทวารวดี ที่เพิงหินวัดพ่อตา และเพิงหินวัดลูกเขย

ภาพที่ 4.10 หอนางอุสา

หอนางอุสา “หอนางอุสา” เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท มีลักษณะเป็นโขดหินรูปคล้ายเห็ดอยู่บนลาน แต่เดิมเกิดจากการกระทำตามธรรมชาติ ต่อมาคนได้ตัดแปลงโดยการ ก่อหินล้อมเป็นห้องขนาดเล็กเอาไว้ที่เพิงหินด้านบน มีโอบเสมาหินขนาดกลางและใหญ่ปักล้อมรอบหอนางอุสาเอาไว้ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริเวณนี้เป็นเขตศักดิ์สิทธิ์ทาง พุทธศาสนา มาแต่ครั้งอดีตกาลแล้ว

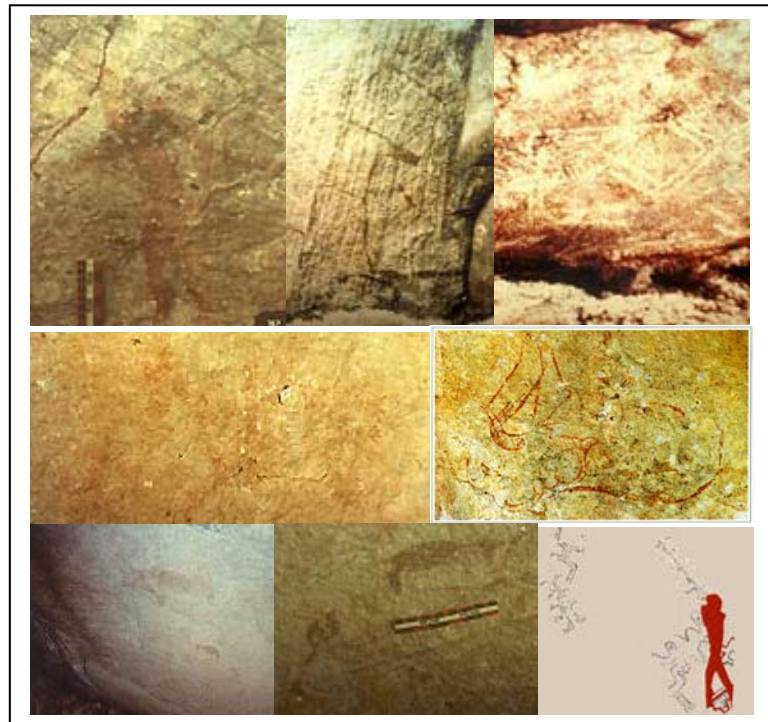
ภาพที่ 4.11 ถ้ำและภาพเขียนสี

ลักษณะของถ้ำ

เป็นเพิงหินทรายก้อนใหญ่วางซ้อนกันสูงประมาณ 4 เมตร อยู่ห่างจากวัดพระพุทธรูปบาทบัวบกไปทางทิศเหนือประมาณ 1.5 กม.

ภาพเขียนสี

ภาพปรากฏบนเพิงหิน 3 ด้าน ทิศเหนือ (ถ้ำคน) กลุ่ม 1 เป็นภาพคน 7 คน แสดงอาการเคลื่อนไหว โดยเดินไปในทิศทางเดียวกัน มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงตามธรรมชาติ เน้นกล้ามเนื้อที่น่อง เขียนแบบระบายเงาทึบด้วยสีแดงคล้ำ และด้านหลังของภาพกลุ่มคน นี้มีลายเส้นเขียนด้วยสีชาวย เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเส้นคู่ต่อกันคล้ายตาข่าย (ภาพคนซ้อนบนภาพตาข่าย)เหนือภาพคน มีลายเส้นที่บสีชาวยหนาประมาณ 2 ซม. รูปตัวยูเหลี่ยมตะแคงข้าง และภาพลายเส้นคล้ายสัตว์ประเภทตุ๊กแก กลุ่ม 2 อยู่บนเพดาน ภาพคน 2 คนเขียนแบบเงาทึบด้วยสีแดง หันด้านข้างเน้นกล้ามเนื้อน่องเช่นกัน และด้านหลังของภาพคนมีลายเส้นคู่ขนานลากเป็นเส้นยาวหักกววนไปมา เขียนด้วยเส้นสีชาวยและลายเส้นอื่น ๆ มีทั้งสีแดงและสีชาวยทิศตะวันตก มีภาพคนระบายสีแบบเงาทึบด้วยสีแดง และภาพลายเส้นเขียนด้วยสีชาวยทิศตะวันออก (ถ้ำวัว) แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม เป็นภาพวัวเขียนแบบระบายสีเงาทึบด้วยสีแดง บางตัวเขียนเพียงเค้าโครงรอบนอก -กลุ่ม 1 ภาพวัว 6 ตัว ที่มีขนาดไม่เท่ากัน กำลังเดินหันหน้าไปทางทิศเหนือ นอกจากนั้นก็มีภาพลายเส้นคล้ายภาพคน เขียนแบบกึ่งไม้ 1 คน ภาพลายเส้นอื่นๆ และภาพระบายสีที่ กลุ่ม 2 ภาพวัว ประมาณ 3-4 ตัว หันหน้าไปทางทิศใต้ เขียนแบบระบายสีเงาทึบด้วยสีแดง แต่ภาพลบเลือน มีเพียงภาพเดียวที่ชัดเจน การเขียนภาพที่ถ้ำวัวนี้แสดงให้เห็นว่าเขียนเส้นเค้าโครงรอบนอกเสียก่อนแล้วจึงระบายสีที่ภายใน ซึ่งสังเกตจากภาพที่เขียนไม่เสร็จ ทั้งภาพวัวและภาพคนพยายามเขียนให้ใกล้เคียงธรรมชาติที่สุด โดยเฉพาะการเน้นกล้ามเนื้อที่น่องและแขนของภาพคน และโหนกนูนบนหลังของภาพวัว ภาพเหล่านี้บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันภายในแต่ละกลุ่มในการทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ความเกี่ยวพันกันในกลุ่มคน คนกับวัว คนกับลายเส้นสัญลักษณ์สีชาวย ภาพวัวที่มีขนาดไม่เท่ากันอาจหมายถึงฝูงวัวที่มีทั้งตัวผู้ ตัวเมียและลูกวัว ภาพเหล่านี้ อาจหมายถึงภาพการล่าสัตว์ หรือการเลี้ยงสัตว์ก็ได้ หรืออาจหมายถึงการเดินทางร่วมกันไปทำกิจกรรมหรือพิธีกรรมบางอย่างก็ได้

ภาพที่ 4.12 ภาพเขียนสีต่าง ๆ

พระพุทธรูปบัวบาน

วัดพุทธบาทบัวบาน หรือวัดบ้านไผ่ล้อม สถานที่ตั้งอยู่ใน ถนนบ้านไผ่ล้อม มีพื้นที่ 130 ไร่ ตั้งอยู่บนเนินเขาในเขตตำบลเมืองพานจุดเด่นของที่วัดอยู่ที่มีการขุดค้นพบใบเสมาที่ทำด้วยหินทรายเป็นจำนวนมากใบเสมาเหล่านี้สลักเป็นรูปบุคคล และลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปะสมัยทวารวดี - ลพบุรี ที่มีอยู่จำนวนมากบนเชิงเขา ในพื้นที่วัด ขนาดความสูงของใบเสมามีหลากหลายขนาดตั้งแต่ ขนาด สูง 1 เมตร ถึง 2 เมตร และ ทางวัดได้สร้างสถูปสำหรับเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองอันเก่าแก่ ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของวัดอีกที่หนึ่งที่ชุมชนจะต้องเข้ามากราบไหว้สักการบูชาทุกครั้งที่เดินทางมาที่วัดแห่งนี้ ภายในบริเวณวัดมีสระน้ำที่ธรรมชาติที่สวยงาม มีองค์พระพุทธรูปองค์ใหญ่ตั้งสง่าอยู่บนหน้าผาทางเข้าวัด มีหน้าผาสูงที่สามารถชมวิวกจากยอดเขาที่สวยงามได้ โดยการเดินทางไปยังจุดต่าง ๆ สามารถใช้รถเดินทางไปถึงได้โดยสะดวก

ภาพที่ 4.13 โบสถ์โบราณ ภายในวัด

ภาพที่ 4.14 สถูปสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป

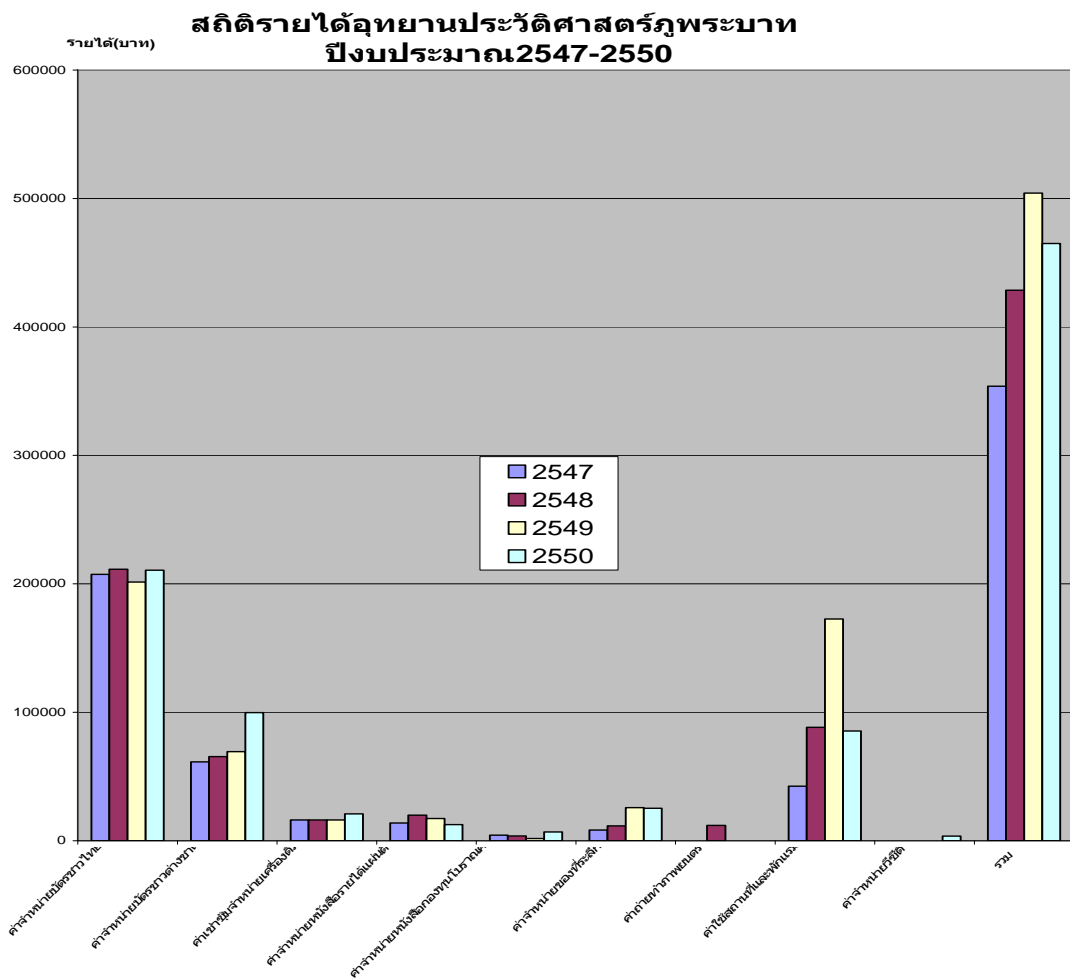

ภาพที่ 4.15 องค์พระใหญ่ บนหน้าผาหน้าวัด

ภาพที่ 4.16 พระพุทธรูปใต้เพิงหินภายในวัด

ภาพที่ 4.17 แผนภูมิสถิติรายได้อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพ 4.17 ได้แสดงถึง แผนภูมิสถิติรายได้อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จากประเภทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า จากปี พ.ศ. 2547 – 2550

1.2. การใช้สื่อนำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทั้ง 2 แห่งในจังหวัดอุดรธานีคือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เกี่ยวกับรูปสื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวในปัจจุบัน พบว่า

หน่วยงานที่ดูแลแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง คือ หน่วยงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกรมศิลปากร โดยหน่วยงานฯ ได้มีสื่อที่เตรียมไว้สำหรับประชาสัมพันธ์แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง คือ แผ่นพับ หนังสือนำชม วีดิทัศน์นำชมภายในสถานที่ โดยแผ่นพับจะเป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูล ภายใต้ชื่อ "แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง" ซึ่งจัดทำขึ้นโดย กรมศิลปากร เนื้อหาภายในแผ่นพับจะประกอบไปด้วย การนำเสนอ ทั้งภาคภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในเรื่อง

- แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์
- อดีตที่ผ่านมา
- การอนุรักษ์และการบริหารจัดการ
- คุณค่าแห่งความเป็นมรดกโลก
- วัฒนธรรมบ้านเชียง
- สมัยต้นของบ้านเชียง
- สมัยกลางของบ้านเชียง
- สมัยปลายของบ้านเชียง
- แผนที่เส้นทางการเดินทางไปจังหวัดอุดรธานี

โดยสื่อแนะนำรูปแบบแผ่นพับนี้จะจัดวางเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชม ณ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง เท่านั้น

สำหรับ ในส่วนสื่อแนะนำเพื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบหนังสือนำชม ได้จัดทำภายใต้ชื่อ "มรดกโลกบ้านเชียง" ซึ่งจัดทำโดย กรมศิลปากร โดยเนื้อหาภายในเล่มหนังสือจะประกอบไปด้วย การนำเสนอในภาคภาษาไทย ในเรื่อง

- แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง
- บ้านเชียงในปัจจุบัน

- ประวัติของชุมชนบ้านเชียงในปัจจุบัน
- ประวัติการขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียง
- โบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง
- อายุสมัยของวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง
- แบบแผนการตั้งถิ่นฐานและลักษณะบ้านเรือนของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง
- วิถีชีวิตและลักษณะเศรษฐกิจ
- คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง
- เทคโนโลยีบางประการ (การทำภาชนะดินเผา) (การโลหกรรม)
- ความหมายโดยสรุปของ วัฒนธรรมบ้านเชียง
- ความสำคัญของบ้านเชียงต่อความรู้เรื่องวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย
- วัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย
- บ้านเชียงในฐานะแหล่งมรดกโลก
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง
- ตัวอย่างโบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง
- ที่ นำแบบสอบถามความคิดเห็น สอบถามผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี

โดยสื่อนำเสนอรูปแบบแผ่นพับนี้จะนำเผยแพร่ ยังส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง เท่านั้น

และสำหรับสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบวีดิทัศน์นำชม เป็นสื่อที่มีเทคนิคการนำเสนอในลักษณะงานมัลติมีเดีย ภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่งพร้อม เสียงการบรรยายประกอบภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับ ภูมิหลังความเป็นมาก่อนจะมาเป็นมรดกโลกบ้านเชียง และความสำคัญในการอนุรักษ์โบราณวัตถุของมรดกโลกบ้านเชียง โดยสื่อนำเสนอรูปแบบวีดิทัศน์นำชมนี้จะนำเผยแพร่ แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมเป็นหมู่คณะ ณ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง เท่านั้น ไม่ได้นำเผยแพร่ยังสถานที่ภายนอก

และหน่วยงานที่ดูแลอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท คือ หน่วยงานอุทยานประวัติภูพระบาท ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมศิลปากร โดยหน่วยงานฯ ได้มีสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อแผ่นพับ สื่อวีดิทัศน์ในรูปแบบแผ่นซีดี

โดยสื่อแผ่นพับ จะมีหลายประเภท ทั้งแผ่นพับแนะนำแหล่งท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ “อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท” โดยจะมีเนื้อหาแนะนำในเรื่อง

- ประวัติอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท
- ความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท
- ตำนานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท
- เส้นทางการเดินทาง
- อัตราค่าที่พัก

โดยแผ่นพับดังกล่าวนี้จะจัดเผยแพร่ไว้ที่หน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเพื่อแจกจ่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว ยังแหล่งท่องเที่ยวฯ และนำแจกจ่ายในครั้งที่หน่วยงานได้จัดนิทรรศการนอกสถานที่ เท่านั้น

และยังมีแผ่นพับแนะนำเทศกาลท่องเที่ยวอุทยาน ภายใต้ชื่อ “เทศกาลภูพระบาทและไทพวนบ้านผือ” โดยจะมีเนื้อหาแนะนำในเรื่อง

- ตำนานอุสา-บารส
- กำหนดการแสดงกิจกรรมในช่วงเทศกาล

โดยแผ่นพับดังกล่าวนี้จะจัดเผยแพร่ไว้ที่หน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเพื่อแจกจ่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว ยังแหล่งท่องเที่ยวฯ ในช่วงการจัดงานเทศกาลเท่านั้น

สำหรับสื่อวีดิทัศน์ ในรูปแบบซีดี จะเป็นสื่อที่มีเทคนิคการนำเสนอในรูปแบบภาพการ์ตูน มัลติมีเดีย พร้อมเสียงบรรยายประกอบภาพ โดยเนื้อหาของสื่อจะกล่าวถึงประวัติการเกิดอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ตำนานท้าวอุสา-บารส

โดยสื่อวีดิทัศน์ดังกล่าวนี้จะจัดเผยแพร่ในห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท โดยนักท่องเที่ยวสามารถจัดการเปิดชมเองได้ตามต้องการผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จัดบริการแก่นักท่องเที่ยวทุกวัน และยังได้จัดจำหน่ายแผ่นซีดี วีดิทัศน์ดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจด้วย

คำถามการวิจัย ข้อ 2 ภาศิการท่องเทียวมมีความต้องการสื่อในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเทียวของแต่ละสถานทีอย่างไรบ้าง

2.1. ความคิดเห็นของภาศิทีเกียวข้องต่อความต้องการสื่อนำเสนอสถานทีท่องเทียวฯ

จากการนำแบบสอบถามความคิดเห็น สอบถามผู้เกียวข้องในกลุ่มภาศิทางการท่องเทียว เกียวกับความต้องการรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเทียวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขต จังหวัดอุดรธานี พบว่า จากการสอบถามความคิดเห็นหน่วยงานทีเกียวข้องทั้งในส่วนภาครัฐ และ เอกชน ปรากฏพบประเด็นสำคัญดังนี้

หน่วยงานการท่องเทียวแห่งประเทศไทยมีความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอข้อมูล ใน รูปแบบสื่อรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่งท่องเทียว) โดยรูปแบบ ข้อมูลทีต้องการให้นำเสนอในสื่อคือ ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก เรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา และการเดินทางมายังสถานทีท่องเทียว โดยรูปแบบการดำเนินเรื่องในสื่อ นำเสนอ ๕ ทีต้องการคือ ต้องการให้เนื้อหามีความสนุกสนาน ไม่เล่าเรื่องแบบเป็นทางการเกินไป ต้องการแทรกเรื่องตลก หรือเพลงลงไปนในสื่อ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานคือ ยินให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

หน่วยงานตำรวจท่องเทียวอุดรธานีมีความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ เว็บไซต์ (ภาพ ข้อมูล เสียง เรื่องราวของแหล่งท่องเทียว) หรือ สื่อแผ่นพับ สมุดเล่มเล็ก ทีสะดวก ต่อการพกพาของนักท่องเทียว โดยต้องการให้นำเสนอเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา ของ สถานทีท่องเทียว นำเสนอวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเทียว ต่อการท่องเทียวในสถานทีท่องเทียว นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานทีท่องเทียว โดยต้องการให้มีรูปแบบการดำเนินเรื่องในสื่อ นำเสนอคือ ต้องการให้ใช้เนื้อหาในการนำเสนอทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีการจัดวาง เนื้อหา ดังนี้คือ

1. นำเสนอประวัติความเป็นมา ของจังหวัดอุดรธานี กล่าวถึง ภาพรวมในด้านต่าง ๆ ของจังหวัด เพราะจะเป็นการประชาสัมพันธ์จังหวัดอีกทางหนึ่งด้วย ไม่ใช่เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึง แหล่งท่องเทียวเลย
2. นำเสนอเรื่องราวเกียวกับแหล่งท่องเทียวทีเลือกวิจัย ทั้งเรื่องราวความเป็นมาในอดีต และปัจจุบัน
3. นำเสนอการเดินทางมายังแหล่งท่องเทียว ควรจะแนะนำเส้นทางจากในตัวเมือง อุดรธานี และเส้นทางหลักภายในจังหวัด

4. นำเสนอคำแนะนำสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตนเมื่อเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงคำแนะนำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. นำเสนอข้อมูลร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายของฝาก เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยคือ ยินดีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และมีข้อเสนอแนะในการจัดทำสื่อคือ ต้องการให้สื่อแนะนำเสนอข้อมูลที่ต้องการ มีรายละเอียดชัดเจน และไม่ผิดพลาด เพราะสื่อจะเป็นภาพลักษณ์ของจังหวัดด้วย

ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬาอุดรธานีมีความต้องการรูปแบบสื่อแนะนำข้อมูลในรูปแบบ VDO (การถ่ายทำ VDO โดยมีไกด์นำเที่ยว (มัคคุเทศก์น้อย) แนะนำสถานที่ ข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) โดยต้องการให้มีข้อมูลที่ใช้แนะนำในเรื่องความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก ของสถานที่ท่องเที่ยว และบรรยากาศ โดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว และให้รูปแบบการดำเนินเรื่องให้แนะนำความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว โดยทางศูนย์ฯ มีความยินดีมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อคือ ยินดีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ยินดีมีบทบาทร่วมในสื่อแนะนำที่จัดทำขึ้น โดยอนุญาตให้มีการกล่าวถึงหน่วยงานของตนในสื่อได้ และมีข้อเสนอแนะโดยต้องการให้มีการจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งว่ามีการเดินทางไปท่องเที่ยวได้โดยวิธีใดบ้าง

หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตท่องเที่ยวที่สถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 2 แห่งมีความต้องการรูปแบบสื่อแนะนำข้อมูลในรูปแบบเว็บไซต์ (ภาพ ข้อมูล เสียง เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) โดยต้องการให้นำเสนอเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีการจัดวางเนื้อหา ดังนี้คือ นำเสนอประวัติความเป็นมา ของจังหวัดอุดรธานี กล่าวถึง ภาพรวมในด้านต่าง ๆ ของจังหวัด นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาในอดีต และปัจจุบัน นำเสนอการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โดย ยินดีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และให้พื้นที่เว็บไซต์สำหรับเผยแพร่ข้อมูล หลังจากได้พัฒนาสื่อแนะนำเรียบร้อยแล้ว

หน่วยงานดูแลแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 2 แห่ง มีความต้องการรูปแบบสื่อแนะนำข้อมูลในรูปแบบเว็บไซต์ (ภาพ ข้อมูล เสียง เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) และในสื่อรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) หรือสื่อแนะนำในรูปแบบ pocketbook (ภาพ ข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) โดยให้มีข้อมูลในสื่อแนะนำในเรื่อง

ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก ของสถานที่ท่องเที่ยว ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว บรรยากาศ โดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว วิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอกิจกรรม รูปแบบการประชาสัมพันธ์ ของสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยบทบาทการมีส่วนร่วมคือทางหน่วยงานยินดีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ยินให้กล่าวถึงหน่วยงานผ่านสื่อแนะนำเสนอได้ ยินดีเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมเผยแพร่สื่อ หลังจากจัดทำเรียบร้อยแล้ว และมีข้อเสนอแนะคือต้องการให้สื่อมีการจัดทำออกมาในรูปแบบ CD ที่สามารถแจกจ่ายให้โรงเรียนต่าง ๆ นำไปเป็นสื่อการเรียนการสอนได้ โดยให้สื่อมีรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย มีข้อมูลที่ครอบคลุม เช่นนำเสนอเป็นสื่อมัลติมีเดียประเภทการ์ตูนมีภาพข้อความที่ชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย เข้าใจง่าย

บริษัทผลิตสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง มีความต้องการรูปแบบสื่อแนะนำข้อมูลในรูปแบบเว็บไซต์ (ภาพ ข้อมูล เสียง เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) สื่อแนะนำในรูปแบบ pocketbook (ภาพ ข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) สื่อรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) และสื่อป้ายคัดเอาท์ขนาดใหญ่ตามจุดต่าง ๆ ของเมือง โดยให้มีข้อมูลในสื่อแนะนำในเรื่อง ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก ของสถานที่ท่องเที่ยว ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว บรรยากาศ โดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว วิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอกิจกรรม รูปแบบการประชาสัมพันธ์ ของสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน และให้นำเสนอข้อมูลบุคลากรดูแลสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันด้วย โดยบทบาทการมีส่วนร่วมคือทางหน่วยงานยินดีให้กล่าวถึงหน่วยงานผ่านสื่อแนะนำเสนอได้ และยินดีให้พื้นที่รายการของทางบริษัทในการนำเสนอข้อมูลสื่อแนะนำที่จัดทำขึ้น และมีข้อเสนอแนะคือต้องการให้สื่อมีรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย มีข้อมูลที่ครอบคลุม เช่นนำเสนอเป็นสื่อมัลติมีเดียประเภทการ์ตูนมีภาพข้อความที่ชัดเจน สวยงาม ซึ่งสามารถดูได้ทั้งเด็กผู้ใหญ่

บริษัททัวร์นำเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 7 แห่ง มีความต้องการรูปแบบสื่อแนะนำข้อมูลในรูปแบบเว็บไซต์ (ภาพ ข้อมูล เสียง เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) สื่อแนะนำในรูปแบบ pocketbook (ภาพ ข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) สื่อรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) โดยให้มีข้อมูลในสื่อแนะนำในเรื่อง ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก ของสถานที่ท่องเที่ยว ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว บรรยากาศ โดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว วิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อการ

ท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอกิจกรรม รูปแบบการประชาสัมพันธ์ ของสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน และให้นำเสนอข้อมูลบุคลากรดูแล สถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันด้วย โดยบทบาทการมีส่วนร่วมคือทางหน่วยงานยินดีให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่องานวิจัย ยินดีร่วมคัดกรอง กลั่นกรองข้อมูล ในการพัฒนาสื่อแนะนำเสนอ ยินดีให้กล่าวถึง หน่วยงานผ่านสื่อแนะนำเสนอได้ ยินดีให้การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดสื่อแนะนำเสนอ รวมทั้ง ยินดีมีส่วนร่วมในการช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สื่อที่พัฒนาขึ้น และมีข้อเสนอแนะคือ ต้องการให้สื่อมีการนำเสนอในส่วนวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และ รูปแบบการนำเสนอสื่อในแบบมัลติมีเดียไม่ควรมีเนื้อหาการนำเสนอที่ยาวเกินไป แต่ควรมีเทคนิค การนำเสนอที่น่าสนใจ

2.2. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อแนะนำเสนอประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ ในสถานที่แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการนำเสนอดังนี้คือ

1. ต้องการให้นำเสนอในสื่อรูปแบบเว็บไซต์เพื่อการเข้าถึงศึกษาข้อมูลได้จากทุกที่ทุกเวลา และทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว
2. ต้องการให้เว็บไซต์มีเทคนิคการนำเสนอในแบบ ภาพเคลื่อนไหวให้เห็นบรรยากาศ โดยรอบอย่างเสมือนจริง
3. ต้องการให้นำเสนอถึงจุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ว่ามีความโดดเด่นในเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งจะถือเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปได้
4. ต้องการให้นำเสนอถึงความน่าสนใจของชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ว่ามีจุดเด่นในพื้นที่เรื่องอะไรบ้าง เพื่อจะจูงใจนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปได้
5. ต้องการให้นำเสนอถึงเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นในเขตพื้นที่จังหวัด ติดกันว่าสามารถเดินทางไปเที่ยวที่ไหนต่อได้อีกบ้าง ในระยะทางกี่กิโลเมตร
6. ต้องการให้นำเสนอถึงกิจกรรมที่สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งจัดในรอบระยะเวลา 1 ปี ว่า มีการจัดกิจกรรมอะไรเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวบ้าง เพื่อจะได้ทราบตารางระยะเวลาล่วงหน้า และจะได้เดินทางมาท่องเที่ยวได้ตรงช่วงกิจกรรมที่สนใจ

2.3. สรุปเปรียบเทียบการใช้สื่อปัจจุบันกับสื่อที่หน่วยงานทุกภาคเสนอไว้

จากการศึกษารูปแบบสื่อที่ใช้ในปัจจุบัน และสื่อที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีที่เกี่ยวข้อง พบว่า สื่อในปัจจุบันที่ใช้จะอยู่ในรูปแบบแผ่นพับ และจะเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยว และวางเผยแพร่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เท่านั้น สำหรับในส่วนสื่อประเภทวีดิทัศน์ จะเผยแพร่เป็นการภายในให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากความต้องการของภาคีที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ ที่ต้องการใช้สื่อนำเสนอและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบเว็บไซต์ ในลักษณะงานมัลติมีเดีย เพื่อที่จะสามารถเผยแพร่เรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวที่อาจจะยังไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ตำนาน กิจกรรม สภาพบรรยากาศความสวยงามโดยรอบ การเดินทาง เส้นทางเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่น แนวทางปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว อัตราค่าใช้บริการในส่วนที่พัก บุคลากรที่ดูแลสถานที่ รวมถึงวิธีการติดต่อเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม ของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความต้องการของภาคีที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นความสำคัญของสื่อในรูปแบบ เว็บไซต์ที่สามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง ที่อาจจะสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวได้เห็นภาพในเบื้องต้นและสนใจอยากเดินทางมาท่องเที่ยวในอนาคตนั่นเอง

2.4 สรุปความต้องการสื่อนำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี

จากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีในรูปแบบกลุ่มย่อย และจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

1. ต้องการให้มีการจัดทำสื่อนำเสนอฯ ในรูปแบบเว็บไซต์
2. ต้องการให้เทคนิคในการนำเสนอ เป็นรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว) รวมด้วย
3. ต้องการให้นำเสนอในเรื่อง ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก ของสถานที่ท่องเที่ยว
4. ต้องการให้นำเสนอความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว
5. ต้องการให้แสดงภาพบรรยากาศความสวยงาม ความน่าสนใจโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว

6. ต้องการให้นำเสนอวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว

7. ต้องการให้นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว และการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในพื้นที่ใกล้เคียง

8. ต้องการให้นำเสนอกิจกรรมที่สถานที่ท่องเที่ยวได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

9. ต้องการให้นำเสนอในส่วนวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามสืบต่อไป

9. ต้องการให้นำเสนอข้อมูลบุคลากรผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน

10. ต้องการให้นำเสนอวิธีการติดต่อเพื่อข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้โดยสะดวก

11. ต้องการให้นำเสนอรูปแบบวิธีการพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยว

12. ต้องการให้นำเสนอร้านอาหารในเขตพื้นที่ในรูปแบบร้านอาหารท้องถิ่นที่น่าสนใจ

โดยที่บทบาทการมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

1. ภาคีทุกแห่งยินดีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

2. ภาคีทุกแห่งยินดีร่วมคัดกรอง กลั่นกรองข้อมูล ในการพัฒนาสื่อนำเสนอ

3. ภาคีทุกแห่งยินดีให้กล่าวถึงหน่วยงานผ่านสื่อนำเสนอได้

4. ภาคีทุกแห่งยินดีให้การสนับสนุนเครื่องมือในการพัฒนาสื่อนำเสนอ (ถ้ามี)

5. ภาคีทุกแห่งยินดีมีส่วนร่วมในการช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สื่อนำเสนอที่

พัฒนาขึ้น

บทที่ 5 บทสรุป

การศึกษางานวิจัยการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี สามารถนำเสนอประเด็นสำคัญ ได้ในส่วนสรุป และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัยการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์คือ 1.ศึกษาข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี 2.ศึกษาความต้องการ รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว และ 3. ดำเนินการสร้างสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว โดยขอบเขตของการวิจัย ในส่วนประชากรที่ศึกษา คือภาคีการท่องเที่ยวทั้งในส่วน ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในกลุ่ม แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท โดยผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าจะได้ทราบความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมจากภาคีทางการท่องเที่ยวถึงสื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี และจะส่งผลถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับต่อประชาชนทั่วไป / นักท่องเที่ยว ในการได้รับความรู้ และสนใจสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น ซึ่งได้มีแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ นำสื่อนำเสนอที่พัฒนาขึ้นไปมอบให้แก่ภาคีทางการท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แก่บุคคลภายนอกได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวอันทรงคุณค่าแก่การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เพิ่มขึ้น และส่งผลให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวจริงมากยิ่งขึ้นในอนาคต และจากการศึกษาในส่วนงานวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ มีส่วนช่วยการศึกษาวิจัยในหลากหลายเรื่อง คือ ทำให้ได้รู้ถึงเทคนิคกระบวนการ หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการออกแบบสื่อนำเสนอที่เหมาะสมองค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม และได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้ทราบถึงเทคนิคการออกแบบงานเว็บไซต์ ที่มีความหลากหลาย การมีจุดเด่นที่แตกต่างกันในแต่ละชิ้นงาน โดยโครงการวิจัยนี้ ได้ใช้วิธีการวิจัยแบบ มีส่วนร่วม(Participatory Action Research) จากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละเขตพื้นที่แหล่ง

ท่องเที่ยว และการสำรวจเอกสาร เพื่อทราบถึงข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว การประชุมรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อทราบความคิดเห็นความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การศึกษาและพัฒนาในการสร้างสื่อเพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดประชากรตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ แบบเฉพาะเจาะจง คือ ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐ และ หน่วยงานภาคเอกชนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้เครื่องมือวิจัยโดยการสัมภาษณ์ชุมชนในเขตแหล่งท่องเที่ยวและ สำรวจเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว การสอบถามความคิดเห็นจากการประชุมรวมกลุ่ม ในกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยว การทดลองและพัฒนาสื่อนำเสนอที่สอดคล้องต่อความต้องการในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี จากภาคีทางการท่องเที่ยว และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิค (Triangulation Method) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis)

จากผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่เหมาะสมต่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อนำเสนอ คือ มรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพราะถือว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง นอกจากนี้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังเป็นสถานที่มีสภาพแวดล้อมสวยงาม ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ควรค่าแก่การ ส่งเสริมและรักษาให้คงอยู่ต่อไปอย่างยิ่ง และภาคีทางการท่องเที่ยวต่างก็มีความสนใจและความต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่งในรูปแบบเว็บไซต์ ในลักษณะงานมัลติมีเดีย โดยให้มี ข้อความ การแสดงภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ในแบบวีดิทัศน์ และเสียงเพลงประกอบให้เนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติสถานที่ท่องเที่ยว มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทาง วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อน ร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่ง ทางคณะวิจัย ก็ได้มีการจัดทำ สื่อนำเสนอ ในรูปแบบเว็บไซต์ ที่มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลง และสีสันทนเว็บไซต์ที่สวยงาม และมีการนำเสนอเนื้อหา รายละเอียดที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว ซึ่งสื่อ

นำเสนอฯ ที่ได้จัดทำขึ้นนั้น ได้มีขั้นตอนในการตรวจสอบความถูกต้องถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ นำเสนอ และตรวจสอบความสอดคล้องต่อความต้องการของภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยการนำเสนอที่ จัดทำขึ้นในเบื้องต้น ไปให้ภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้ตรวจสอบอีกครั้ง และนักวิจัยได้นำข้อเสนอแนะกลับมา แก้ไขปรับปรุงพัฒนาสื่อนำเสนอฯ จนกระทั่งได้สื่อนำเสนอที่เสร็จสมบูรณ์ และได้นำเสนอเสนอฯ ที่พัฒนาขึ้นทำการเผยแพร่ ผ่านทางเว็บไซต์ภาคีที่เกี่ยวข้อง และนำไปมอบให้ภาคีทางการ ท่องเที่ยวได้นำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัด อุตรดิตถ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญต่อ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในหลากหลายรูปแบบมากขึ้น เพื่อให้การ ประชาสัมพันธ์สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม
2. หน่วยงานภาคเอกชนในกลุ่มบริษัททัวร์ และบริษัทผลิตสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นควร ให้การสนับสนุน ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวอื่นในเขต จังหวัดอุตรดิตถ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นและจูงใจนักท่องเที่ยวอีกช่องทางหนึ่ง
3. ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญ ในเชิงการ อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพราะนั่นคือการส่งเสริมคุณค่าให้กับแหล่ง ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมใน รูปแบบต่าง ๆ เช่นการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบโทรทัศน์ภายในรถโดยสารประจำทาง สายยาว ระหว่างจังหวัด
2. ควรมีการศึกษาถึงเทคนิคการพัฒนาสื่อนำเสนอ ที่สามารถสร้างความน่าสนใจ ในแบบสามารถโต้ตอบกับนักท่องเที่ยวได้ในแบบOnline ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างความ สะดวกในการบริการข้อมูลในอีกรูปแบบหนึ่ง
3. ควรมีศึกษาพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ใน ครอบคลุมทุกแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์

4. ควรมีศึกษาพัฒนาสื่อนำเสนอข้อแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบแผ่น VCD ที่สามารถเปิดชมได้ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ระบบอินเทอร์เน็ตเข้าไปไม่ถึง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท. 2542.
- กรมศิลปากร. โบราณวัตถุพระพุทธรูปบ้านบัวบาน อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี. หน้า 15. 2541.
- กรมศิลปากร. ศิลปะถ้ำกลุ่มบ้านฝ้อ. 2532.
- กรมศิลปากร. แหล่งโบราณคดีประเทศไทย เล่ม 3. 2532.
- ก่องแก้ว วีระประจักษ์. "สมมติฐานร่องรอยอารยธรรมบนเทือกภูพระบาท". อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท. กรมศิลปากร. 2535.
- ข้อมูลจังหวัดอุดรธานี, 2552.
<http://www.uptech.ac.th/udonthani/>. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2552.
- ดร.ทัศนีย์ อธิธิชัย. "การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน". กรุงเทพธุรกิจ 2547.
<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2004q1/article2004march27p1.htm>
 สืบค้นเมื่อ 1 มี.ค. 2552.
- เดิม วิภาคย์พจนกิจ. ประวัติศาสตร์อีสาน. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2524.
- ธันวา ใจเที่ยง. นิเวศขานาลุ่มแม่น้ำโขง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2550.
- พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9. หน้า 331. กรุงเทพฯ: บริษัทไทยการพิมพ์, 2549.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเชียง สำนักศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), 2553.
- เมธา วิจักขณะ. "รอยอดีตบนภูพระบาท". อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท กรมศิลปากร, 2535.
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. ภูผาคักดีสิทธิ์และอรัญวาสีสองฝั่งโขง(ไทย-ลาว). นิตยสารสารคดี ฉบับที่ 292. มิถุนายน 2550.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. ภูพานมหานาสิ. ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 30 ฉบับที่ 5 มีนาคม 2552.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. แอ่งอารยธรรมอีสาน. ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ. 2546.
- ศูนย์โบราณคดีและวิจัยศิลป (สปปา) และคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. แผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท. หน้า 15. 2548.

- สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. “มรดกโลกบ้านเชียง”. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2550.
- สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. มรดกโลกบ้านเชียง. หน้า 25-27. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2550.
- สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. มรดกโลกบ้านเชียง. หน้า 106-110. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2550.
- สื่อนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี, 2552.
<http://www.holidaythai.com>, สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2552.
- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง 76 จังหวัด, 2552.
<http://travel.sanook.com>, สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2552.
- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว จาก ททท สำนักงานอุดรธานี, 2552.
<http://www.tat.or.th>, สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2552.
- สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี, 2552.
<http://www.udonthani.com>, สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2552.
- สุวรรณชัย ฤทธิรักษ์. แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวไทย. ม.ป.ท. : หน้า60. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ไทย, 2546.
- สุวิทย์ ธีรศาสตร์. ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย .2543.
- เสรี วงษ์ไพจิตร. “โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย” บทคัดย่อ. 2547.
- หลักการของ PRA, 2552.
[http://dpc1.ddc.moph.go.th/aids/PRA/manual PAR%2021-23%20MAR%2007.pdf](http://dpc1.ddc.moph.go.th/aids/PRA/manual_PAR%2021-23%20MAR%2007.pdf), สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2552.
- หลักการสร้างสื่อนำเสนอที่ดี, 2552.
http://supanida-opal.blogspot.com/2008/06/blog-post_672.html, สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2552.
- หัตยา สิริพัฒนากุล. ความคับหน้าในการดำเนินการนำเสนอแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของประเทศจุลสารอิโคโมสไทย. เมษายน-กรกฎาคม, 2552.
- แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี, 2552.
www.udonthani.com, สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2552.

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “ประเทศไทย 2505” , อนุสาร อ.ส.ท. 2 , 2550.

_____ . “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย
2504,” อนุสาร อ.ส.ท. 2 , 2550.

องค์ประกอบของเทคโนโลยีสื่อประสม, 2552.

<http://61.19.202.164/resource/courseware/multimediatechnology/k01-03.html>,

สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2552.

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. รายงานการสำรวจแหล่งโบราณคดี”รอยพระพุทธรูปทาบภูผาแดง” บ้านนาอ่างตำบล
จำปาโมง อำเภอบ้านฝ้าย จังหวัดอุดรธานี.เอกสารทางวิชาการ ลำดับที่ 4/2539 สำนัก
โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 7 ขอนแก่น. กรมศิลปากร.พ.ศ.2539.

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ. ม.ป.ท. การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 24 . พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิมพ์เจริญ, 2540.

World Tourism Organization. n.d. Tourism 2020 Vision. East Asia Pacific. : 2007, p. 67.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. บทความการวิจัย

การสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
ในเขตจังหวัดอุดรธานี

The Participatory Development of the Heritage Tourism - route Media Within Udonthani

นางสาวรารพร กรีเทพ

Ms. WARAPORN KREETHEP

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udonthani Ratchabaht University

บทคัดย่อ

การวิจัยศึกษาการสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ศึกษาความต้องการรูปแบบการนำเสนอข้อมูล และพัฒนาสร้างสื่อในการนำเสนอข้อมูล ที่สอดคล้องต่อความต้องการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสำรวจเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การพิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูลโดยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Method) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis) ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการประชาสัมพันธ์คือมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ภาควิชาการท่องเที่ยวต้องการสื่อนำเสนอ ในรูปแบบเว็บไซต์ เป็นแบบมัลติมีเดียที่ประกอบด้วย เนื้อหา ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบ โดยให้นำเสนอในเรื่อง ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก บรรยายภาคสถานที่ วิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว การเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ข้อมูลบุคลากรผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว รูปแบบวิธีการพักผ่อน ร้านอาหารในเขตพื้นที่ และการติดต่อเพื่อข้อมูลเพิ่มเติม

คำหลัก : สื่อนำเสนอ, แบบมีส่วนร่วม, เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์, ภาควิชาการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The purpose of the study was to provide the tourism heritage-route in Udonthani. The objectives were to investigate the pattern of route, to examine the community requirements in terms of tourism content, media types and presentation forms. This qualitative research involved the participatory action research. It collected the data through personal interview, documentary, observation. This data were analyzed by triangulation method such as content analysis.

The research results were as the followings. The tourism heritage-route just to present is Ban Chiang a World Heritage and Phu Pra Bat Historical Part. Website and multimedia were most favored by participants. Additionally, the tourism contents included attraction-route background, the

components of world heritage, attraction location, transportation, favored – behavior tourists, annual festival, accommodation, restaurant., and attraction information.

Keywords: Media, Participatory, Heritage-route, Tourism participant.

คำนำ

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคม และการท่องเที่ยวทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะภาพของการเป็นดินแดนแห่งวัดป่า ประตู่สู่ประเทศลาว ดินแดนอินโดจีน และยังเป็นดินแดนที่มีอารยธรรมเก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีทัศนกรรมผ้าซิดที่มีชื่อเสียงอีกด้วย จังหวัดอุดรธานีมีเนื้อที่ประมาณ 11,730 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอหนองวัวซอ อำเภอหนองหาน อำเภอบ้านผือ อำเภอบ้านดุง อำเภอกุมภวาปี อำเภอโนนสะอาด อำเภอเพ็ญ อำเภอโนนสัง อำเภอรัตนวาปี อำเภอศรีธาตุ อำเภอวังสามหมอ อำเภอทุ่งฝน อำเภอสร้างคอม อำเภอไชยวาน อำเภอหนองแสง อำเภอนายาง อำเภอพิบูลย์รักษ์ กิ่งอำเภอกู่แก้ว และกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม ซึ่งจังหวัด มีแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของภูมิภาคีสภาพภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายอีกด้วยจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีพบว่า บริเวณพื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน เคยเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ 5,000-7,000 ปี จากหลักฐานการค้นพบที่บ้านเชียงอำเภอหนองหาน และภาพเขียนสีบนผนังถ้ำที่อำเภอบ้านผือ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีจนเป็นที่ยอมรับนับถือในวงการศึกษาประวัติศาสตร์ และโบราณคดีระหว่างประเทศว่าชุมชนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัดอุดรธานี มีอารยธรรมความเจริญในระดับสูง และอาจถ่ายทอดความเจริญนี้ไปสู่ประเทศจีนก็อาจเป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่บ้านเชียงนั้นสันนิษฐานว่าอาจเป็นเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่เก่าที่สุดของโลก หลังจากยุคความเจริญที่บ้านเชียงแล้ว พื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานี ก็ยังคงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สืบต่อมาอีกจนกระทั่งสมัยประวัติศาสตร์ของประเทศไทย นับตั้งแต่สมัยทวารวดี (พ.ศ. 1200-1600) สมัยลพบุรี (พ.ศ. 1200-1800 และสมัยสุโขทัย(พ.ศ. 1800 - 2000) จังหวัดอุดรธานีมีอาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดหนองคาย ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และกาฬสินธุ์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสกลนคร ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเลย และหนองบัวลำภู แหล่งท่องเที่ยว ในเขตจังหวัดอุดรธานีมีสถานที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์หลากหลายแห่งเช่นอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3,430 ไร่ ในเขตบ้านดิว ตำบลเมืองพาน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยะทางประมาณ 67 กิโลเมตร ปรากฏเป็นหลักฐานเกี่ยวกับชีวิตผู้คนในอดีตที่น่าสนใจหลายแห่ง อาทิ พระพุทธบาทบัวบก ตั้งอยู่บริเวณทางแยกซ้ายมือก่อนถึงที่ทำการอุทยานฯสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2463-2477 พระพุทธบาทหลังเต่า ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระพุทธบาทบัวบก มีลักษณะเป็นรอยพระบาทสลักลึกลงไปในพื้นหิน ลึกประมาณ 25 เซนติเมตร ใจกลางพระบาทสลักเป็นรูปดอกบัว กลีบแหลมมนูนขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด พระพุทธบาทบัวบาน ตั้งอยู่บนเนินเขาในเขตตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านผือ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองอันเก่าแก่และมีการขุดค้นพบใบเสมาที่ทำด้วยหินเป็นจำนวนมากใบเสมาเหล่านี้สลักเป็นรูปบุคคล ศิลปะทวารวดี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้าน

เชียง ตั้งอยู่ที่บ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง เป็นแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ **คำชะโนด** ตั้งอยู่ที่ตำบลวังทอง เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงให้ความเคารพนับถือ ได้มีผู้กล่าวว่า สถานที่แห่งนี้เป็นปากเมืองบาดาลที่มีตำนานเกี่ยวกับพระยานาคตามความเชื่อของชาวอีสาน และชาวลาวบริเวณนี้ **พระธาตุคอนแก้ว** หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า พระมหาธาตุเจดีย์ ตั้งอยู่ที่บ้านคอนแก้ว ประดิษฐานอยู่กลางวัดมหาธาตุเจดีย์ ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีประมาณ 50 กิโลเมตร เป็นต้น ที่มาแหล่งข้อมูลมาจาก<http://www.uptech.ac.th/udonthani/>

จากข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานีดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่อดีตกาลสู่ปัจจุบันและควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ เพื่อจะได้เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าศึกษาเที่ยวชม แต่ข้อมูลดังกล่าวในปัจจุบันได้นำเสนอเป็นเพียงข้อความ บทความทางสื่อหนังสือ เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลเบื้องต้นพร้อมภาพนิ่งประกอบทางระบบอินเตอร์เน็ตในพื้นที่ เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการของทางจังหวัดเท่านั้น ซึ่งอาจไม่สร้างแรงจูงใจในการเข้าเที่ยวชมเท่าที่ควร ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการศึกษาสร้างสื่อที่สามารถนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี โดยเริ่มนำร่องใน 2 พื้นที่ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์คือ แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ก่อนในเบื้องต้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ความสำคัญ ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่สืบไป และหากได้นำสื่อนำเสนอเผยแพร่แก่สาธารณะ ก็จะเป็นสื่อที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดอุดรธานีได้อีกทางหนึ่ง และสื่อนำเสนอที่ทางคณะผู้วิจัยมีความสนใจการศึกษาและพัฒนาขึ้นมา นี้จะเป็นสื่อนำเสนอที่เกิดขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบสื่อนำเสนอที่ต้องการ จากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้ได้สื่อนำเสนอเหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง และหากสื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีได้สร้างเสร็จสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางคณะผู้วิจัยจะมอบสื่อนำเสนอแก่หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) จากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการสำรวจเอกสาร เพื่อทราบถึงข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว การประชุมรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อทราบความคิดเห็นความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และใช้วิธีการศึกษาและพัฒนาในการสร้างสื่อเพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐ และ หน่วยงานภาคเอกชนภาคเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงได้แก่ ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแหล่ง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงาน รวมจำนวน 5 กลุ่ม หน่วยงานประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องของแต่ละกลุ่มหน่วยงาน คือกลุ่มหน่วยงานผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มหน่วยงานเทศบาล/อำเภอในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (จังหวัดอุดรธานี) และหน่วยงานภาคเอกชนในกลุ่มบริษัททัวร์นำเที่ยว และบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้คือการพิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเหลี่ยม (Triangulation Method) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเก็บข้อมูล สามารถตอบผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ 1. ศึกษาข้อมูล และ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี จากผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่เหมาะสมต่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ คือ มรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพราะถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง นอกจากนี้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังเป็นสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อม สวยงาม ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ควรค่าแก่การ ส่งเสริมและรักษาให้คงอยู่ต่อไปอย่างยิ่ง 2. ศึกษาความต้องการ รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว จากผลการศึกษาพบว่า ความต้องการสื่อออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี จากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีในแบบกลุ่มย่อย และจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสื่อออนไลน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

- ต้องการให้มีการจัดทำสื่อออนไลน์ในรูปแบบเว็บไซต์
- ต้องการให้เทคนิคในการนำเสนอ เป็นรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่ง

ท่องเที่ยว) ร่วมด้วย

- ต้องการให้นำเสนอในเรื่อง ความสำคัญ มูลค่าต่อการได้รับมรดกโลก ของสถานที่ท่องเที่ยว
- ต้องการให้นำเสนอความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของสถานที่ท่องเที่ยว
- ต้องการให้แสดงภาพบรรยากาศความสวยงาม ความน่าสนใจโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว
- ต้องการให้นำเสนอวิธีการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว
- ต้องการให้นำเสนอข้อมูลการเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว และการเดินทางไปยังสถานที่

ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในพื้นที่ใกล้เคียง

- ต้องการให้นำเสนอกิจกรรมที่สถานที่ท่องเที่ยวได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี
- ต้องการให้นำเสนอในส่วนวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามสืบต่อไป

- ต้องการให้นำเสนอข้อมูลบุคลากรผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน
- ต้องการให้นำเสนอวิธีการติดต่อเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้โดยสะดวก
- ต้องการให้นำเสนอรูปแบบวิธีการพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยว
- ต้องการให้นำเสนอร้านอาหารในเขตพื้นที่ในรูปแบบร้านอาหารท้องถิ่นที่น่าสนใจ

โดยที่บทบาทการมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

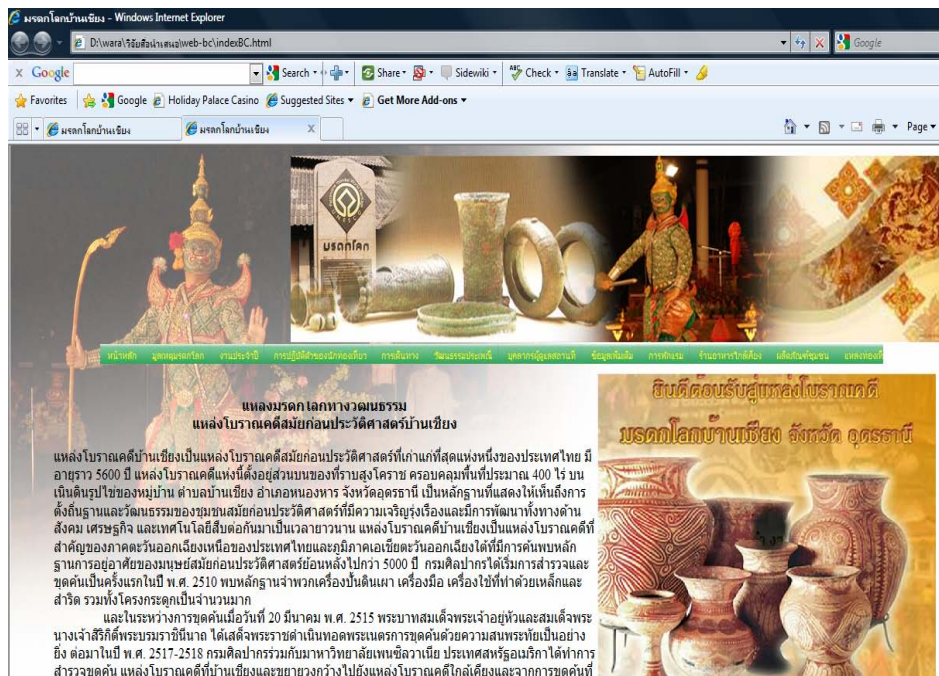
- ภาคีทุกแห่งยินดีให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย
- ภาคีทุกแห่งยินดีร่วมคัดกรอง กลั่นกรองข้อมูล ในการพัฒนาสื่อนำเสนอ
- ภาคีทุกแห่งยินดีให้คำชี้แจงถึงหน่วยงานผ่านสื่อนำเสนอได้
- ภาคีทุกแห่งยินดีให้การสนับสนุนเครื่องมือในการพัฒนาสื่อนำเสนอ (ถ้ามี)
- ภาคีทุกแห่งยินดีมีส่วนร่วมในการช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สื่อเสนอที่พัฒนาขึ้น

3. ศึกษาและพัฒนาสร้างสื่อนำเสนอในการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่พัฒนาขึ้น เป็นสื่อนำเสนอในรูปแบบเว็บไซต์ โดยได้มีการเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในแหล่งพื้นมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทในเนื้อหาดังต่อไปนี้

จากการศึกษาและพัฒนาสื่อนำเสนอ ฯ ในส่วนมรดกโลกบ้านเชียง ได้จัด นำเสนอข้อมูลทางสื่อนำเสนอฯ ดังต่อไปนี้

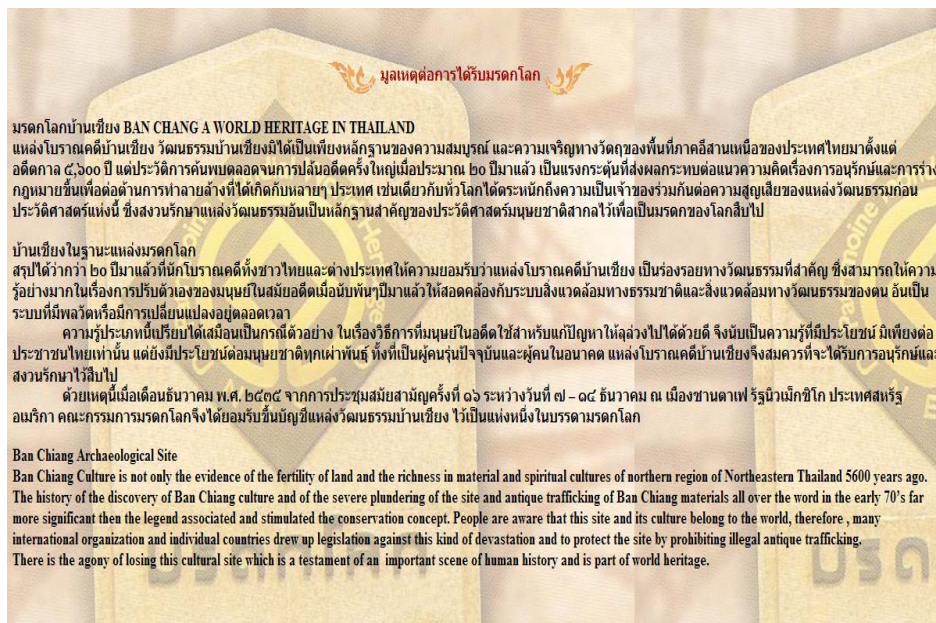
- ประวัติมรดกโลกบ้านเชียง
- มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก
- กิจกรรมงานประจำปี
- การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว
- การเดินทาง
- วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
- บุคลากรผู้ดูแลสถานที่
- การพักผ่อน
- ร้านอาหารในท้องถิ่น
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง
- การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม

สำหรับการพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บไซต์ ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียง สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 หน้าแรกเว็บไซต์การนำเสนอข้อมูลมรดกโลกบ้านเชียง

จากภาพเป็นการนำเสนอข้อมูล ภาพนิ่ง ในส่วนภาพการแสดงถึงความเป็นมรดกโลกบ้านเชียง ภาพเคลื่อนไหว ในส่วนเนื้อหาประวัติมรดกโลกบ้านเชียง และการนำเสนอในแต่มีดีมีเดีย ในส่วนการนำเสนอภาพประกอบ ที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลกบ้านเชียง และเมนูเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อนำเสนอเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มรดกโลกบ้านเชียงประกอบด้วยเมนูหน้าหลัก มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทาง วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อน ร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม มรดกโลกบ้านเชียง

ภาพที่ 2 เว็บไซต์นำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ได้รับมรดกโลก

จากการศึกษาและพัฒนาสื่อนำเสนอ ฯ ในส่วนอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ได้จัดนำเสนอข้อมูลทางสื่อนำเสนอฯ ดังต่อไปนี้

- ประวัติมรดกโลกบ้านเชียง
- มูลเหตุต่อการเสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลก
- บรรยากาศโดยรอบ
- สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง
- ตำนาน อุษา-บารส
- กิจกรรมงานประจำปี
- ประเพณีท้องถิ่น
- การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว
- การพักผ่อน
- ร้านอาหารในท้องถิ่น
- แผนที่/เส้นทาง/การเดินทาง
- บุคลากรผู้ดูแลสถานที่
- การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม
- ความคืบหน้าต่อการได้เสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลก
- เอกสารอ้างอิง

สำหรับการพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บไซต์ ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 เว็บไซต์แสดงหน้าแรกของการนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

จากภาพ ได้เสนอ ในรูปแบบการนำภาพ หลากหลายภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท มานำเสนอรวมกัน พร้อมกับการนำคำขวัญของท้องถิ่นอำเภอบ้านผือมานำเสนอร่วมด้วย ดังนี้ “พระมหาธาตุเจดีย์ ประเพณีงานกฐิน สวนดินพระเถระ ไหว้พระวัดหลวงพ่อนาค หลายหลากสวนหิน ถิ่นอารยธรรมไทยพวน”

ภาพที่ 4 เว็บไซต์แสดงหน้าเมนูต่างๆในการนำเสนอ

ที่มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลง และสีสันทบนเว็บไซต์ที่สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการทำงานในรูปแบบเทคโนโลยีสื่อประสม ที่การทำงาน มุ่งเน้นให้เนื้อหาสาระได้แสดงผล ออกแสดงด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีองค์ประกอบเพื่อช่วยในการนำเสนอแบบสื่อประสม เพื่อให้สิ่งที่แสดงผลนั้นน่าดู และสามารถสื่อความเข้าใจต่างๆ ได้ง่าย จากการใช้ ข้อความ (Text) ภาพ (Graphics) เสียง (Sound) และวีดิทัศน์ (Video) และสอดคล้องกับสื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udon-city.com> ที่การใช้ภาพประกอบ และสีสันทบนเว็บไซต์ ที่สดใสสวยงาม เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อการสร้างความน่าสนใจ ความประทับใจสำหรับผู้เข้าชม แต่มีความแตกต่างกับ สื่อนำเสนอแนะนำข้อมูลจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udonmap.com> ที่จัดวางเนื้อหาเมนูในลักษณะตาราง โดยใช้สีสันทบนเว็บไซต์ที่เรียบเป็นโทนสีเดียวทั้งหน้าเว็บไซต์ และไม่มีภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวของสถานที่ท่องเที่ยวประกอบการนำเสนอบนหน้าเว็บ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการในรูปแบบของหน้าเว็บไซต์ แต่ละแห่งนั้น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดทำสื่อนำเสนอที่มีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน สำหรับส่วนเนื้อหาที่พัฒนาขึ้นในสื่อนำเสนอฯ ได้นำเสนอเนื้อหารายละเอียดข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และได้นำเสนอรายละเอียดเนื้อหา ในเรื่องประวัติสถานที่ท่องเที่ยว มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อนร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจาก สื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udon-city.com> ที่มีการนำเสนอ หัวข้อเนื้อหาการนำเสนอในเรื่องที่กิน ที่พัก ที่เที่ยว กระดานบอร์ดสำหรับการติดต่อ ดิชม โดยรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยว จะนำเสนอถึงข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยวว่าตั้งอยู่ที่ใด เดินทางอย่างไร และประวัติความเป็นมาของสถานที่โดยย่อ แล้วปิดท้ายเนื้อหาด้วย เบอร์โทรสำหรับสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าทางสื่อนำเสนอฯ มีความต้องการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ไม่มุ่งเน้นสถานที่ท่องเที่ยวใดเป็นพิเศษ จึงไม่ได้มีการลงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวมากนัก และสื่อนำเสนอฯ ที่พัฒนาขึ้นยังมีความแตกต่างจาก สื่อนำเสนอแนะนำข้อมูลจังหวัดอุดรธานี จากเว็บไซต์ <http://www.udonmap.com> ที่ได้นำเสนอข่าวสารทั่วไปในจังหวัดอุดรธานี รายการกินที่ไหนในอุดร รายการช้อปปิ้ง รายการที่พัก และรายการท่องเที่ยวและการเดินทาง โดยให้นักท่องเที่ยวที่เข้าชมเป็นผู้แนะนำข้อมูลเนื้อหา ประสบการณ์การเดินทางเองทางพื้นที่ ที่ทางเว็บไซต์ได้จัดเตรียม

ไว้ ซึ่งทางเว็บไซต์ไม่ได้จัดเตรียมเนื้อหาสถานที่ท่องเที่ยวใดไว้ให้ ซึ่งนั่นอาจเป็นเพราะว่า ทางผู้จัดทำสื่อแนะนำเสนอฯ นั้นมีความต้องการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่ออาจเป็นแรงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอื่น ๆ มีความสนใจในการไปท่องเที่ยวบ้างเช่นกัน อย่างไรก็ตามการ จัดทำสื่อแนะนำเสนอของแต่ละสถานที่ ต่างก็มีความมุ่งเน้นในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธาณีนั่นเอง ดังนั้นเพื่อเป็นการกระตุ้น และสร้าง ความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดอุดรธานี ทั้งในส่วนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นเพิ่มขึ้น เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ ฉะนั้น ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะชุมชนควรมีความตระหนักในความรัก หวาน แห่น และอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้อยู่คู่ท้องถิ่นอย่างทรงคุณค่า และนำออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่นด้านงบประมาณ สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุป จากผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่เหมาะสมต่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อแนะนำเสนอ คือ มรดกโลกบ้านเชียง และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพราะถือว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง นอกจากนี้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังเป็นสถานที่มีสภาพแวดล้อม สวยงาม ชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ควรค่าแก่การ ส่งเสริมและรักษาให้คงอยู่ต่อไปอย่างยิ่ง และภาคีทางการท่องเที่ยวต่างก็มีความสนใจและความต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่ง ในรูปแบบเว็บไซต์ ในลักษณะงานมัลติมีเดีย โดยให้มี ข้อความ การแสดงภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ในแบบวีดิทัศน์ และเสียงเพลงประกอบให้เนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติสถานที่ท่องเที่ยว มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก กิจกรรมงานประจำปี การปฏิบัติของนักท่องเที่ยว การเดินทาง วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บุคลากรผู้ดูแลสถานที่ การพักผ่อน ร้านอาหารในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง การติดต่อเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่ง ทางคณะวิจัย ก็ได้มีการจัดทำ สื่อแนะนำเสนอฯ ในรูปแบบเว็บไซต์ ที่มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลง และสีสันทบนเว็บไซต์ที่สวยงาม และมีการนำเสนอเนื้อหา รายละเอียดที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว ซึ่งสื่อแนะนำเสนอที่ได้จัดทำขึ้นนั้น เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้ว จะมีการเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ภาคีที่เกี่ยวข้อง และนำไปมอบให้ภาคีทางการท่องเที่ยวได้นำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานีให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ จากการทําวิจัยในครั้งนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การประชาสัมพันธ์สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม

2. หน่วยงานภาคเอกชนในกลุ่มบริษัททัวร์ และบริษัทผลิตสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นควรให้การสนับสนุน ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวอื่นในเขตจังหวัดอุดรธานีอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นและจูงใจนักท่องเที่ยวอีกช่องทางหนึ่ง

3. ชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญตระหนักความสำคัญ ในเชิงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพราะนั่นคือการส่งเสริมคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบโทรทัศน์ภายในรถโดยสารประจำทาง สายยาวระหว่างจังหวัด

2. ควรมีการศึกษาถึงเทคนิคการนำเสนอสื่อออนไลน์ที่สามารถสร้างความน่าสนใจในรูปแบบสามารถโต้ตอบกับนักท่องเที่ยวได้ในแบบOnline ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างความสะดวกในการบริการข้อมูลในอีกรูปแบบหนึ่ง

3. ควรมีศึกษาพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในครอบคลุมทุกแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอุดรธานี

4. ควรมีศึกษาพัฒนาสื่อนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบแผ่น VCD ที่สามารถเปิดชมได้ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ระบบอินเทอร์เน็ตเข้าไปไม่ถึง

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านทั่วประเทศ รายจังหวัด รายอำเภอและรายตำบล ณ เดือนธันวาคม 2551.

กรมศิลปากร. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท. 2542.

กรมศิลปากร. โบราณวัตถุพระพุทธรูปบาทบัวบาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. หน้า 15. 2541.

กรมศิลปากร. ศิลปะถ้ำกลุ่มบ้านผือ. 2532.

กรมศิลปากร. แหล่งโบราณคดีประเทศไทย เล่ม 3. 2532.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. "สมมติฐานร่องรอยอารยธรรมบนเทือกภูพระบาท". อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท. กรมศิลปากร. 2535.

ข้อมูลจังหวัดอุดรธานี ม.ค. 2552.

www.uptech.ac.th/udonthani/, สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2552

เต็ม วิชาคหกรรมศึกษา. ประวัติศาสตร์อีสาน.มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

2524.

ธัญญา ใจเที่ยง. นิเวศชาวนาลุ่มแม่น้ำโขง.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.2550.

เมธา วิจักขณะ. "รอยอดีตบนภูพระบาท". อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทไ กรมศิลปากร, 2535.

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. ภูผาศักดิ์สิทธิ์และอรัญวาสีสองฝั่งโขง(ไทย-ลาว).นิตยสารสารคดี ฉบับที่ 292

มิถุนายน.2550

ศรีศักร วัลลิโภดม. ภูพานมหานาสิ. ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 30 ฉบับที่ 5 มีนาคม 2552.

ศรีศักร วัลลิโภดม. แอ่งอารยธรรมอีสาน. ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ.2546.

ศูนย์โบราณคดีและวิจัยศิลป (สปปา) และคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. แผนแม่บท

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท. หน้า 15. 2548.

สุวิทย์ ธีรศาสตร์. ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย .2543.

แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ม.ค. 2552.

www.udonthani.com, 25 มกราคม 2552

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. รายงานการสำรวจแหล่งโบราณคดี"รอยพระพุทธรูปภูผาแดง" บ้านนาอ่า

ตำบลจำปาโมง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี.เอกสารทางวิชาการ ลำดับที่

4/2539 สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 7 ขอนแก่น. กรมศิลปากร.พ.ศ.

2539.

ภาคผนวก ข. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

1. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
2. การประชาสัมพันธ์ผลงานกับภาคีกลุ่มหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
3. การประชาสัมพันธ์ผลงานกับภาคีกลุ่มหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ค. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่
ดำเนินการมาและผลที่ได้ที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์การวิจัย	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการมา	ผลที่ได้รับ
<p>1. ศึกษาข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p>	<p>1. นำแบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ชุมชน ผู้นำชุมชนในเขตแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์</p> <p>2. ทำการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์</p>	<p>1. นำแบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ชุมชน ผู้นำชุมชนในเขตแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์</p> <p>2. ทำการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์</p>	<p>1. ได้ทราบข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีกิจกรรมท้องถิ่น</p> <p>2. ได้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในส่วน มุลเหตุต่อการขึ้นทะเบียนมรดกโลก ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว กฎการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว</p>

วัตถุประสงค์การวิจัย	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการมา	ผลที่ได้รับ
<p>2. ศึกษาความต้องการ รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานีจากภาคีทางการท่องเที่ยว</p>	<p>1. นำแบบสอบถามความคิดเห็น สอบถามผู้เกี่ยวข้องในภาคีภาคีทางการท่องเที่ยว เกี่ยวกับความต้องการการรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p> <p>2. จัดประชุมระดมความคิดเห็น จากกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีในแบบกลุ่มย่อย เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p>	<p>1. นำแบบสอบถามความคิดเห็น สอบถามผู้เกี่ยวข้องในภาคีภาคีทางการท่องเที่ยว เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p> <p>2. สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากกลุ่มภาคีทางการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีในแบบกลุ่มย่อย เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p>	<p>1. ได้ทราบความคิดเห็น ความต้องการ ที่มีต่อรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี ในเบื้องต้น</p> <p>2. ได้ทราบข้อสรุปความคิดเห็น ความต้องการ ที่มีต่อรูปแบบ สื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p>

วัตถุประสงค์การวิจัย	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการมา	ผลที่ได้รับ
<p>3. สร้างสื่อ นำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว</p>	<p>1. ทำการศึกษาและสร้างสื่อ นำเสนอ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p> <p>2. ทำการเผยแพร่สื่อ นำเสนอที่ สร้างขึ้น มอบไปยังหน่วยงานภาคี ทางการท่องเที่ยว</p>	<p>1. ทำการศึกษาและสร้างสื่อ นำเสนอ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี</p> <p>2. นำสื่อ นำเสนอที่ สร้างขึ้น ไปมอบยัง หน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยว</p>	<p>1. ได้สื่อ นำเสนอข้อมูล และ เส้นทางท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่สอดคล้องต่อความต้องการของภาคีทางการท่องเที่ยว</p> <p>2. หน่วยงานภาคีทางการท่องเที่ยว ได้รับสื่อ นำเสนอ ข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี หน่วยงานละ 1 ชิ้น</p>

ภาคผนวก ง. ตัวอย่างแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม
บริบทข้อมูลทั่วไปของสถานที่ท่องเที่ยว

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อแนะนำแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี โดยข้อมูลจากตอบคำถามในครั้งนี้เป็นประโยชน์ในการสร้างสื่อแนะนำเสนอ เพื่อการประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย มิได้ประโยชน์ทางธุรกิจใด ๆ ทั้งสิ้น งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ทางคณะผู้วิจัย ต้องขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง สำหรับการให้ข้อมูลในครั้งนี้

---

1. สถานะผู้ให้ข้อมูล .....
2. ความเกี่ยวข้องของผู้ให้ข้อมูลกับสถานที่ท่องเที่ยว .....
3. ความมาเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว ในอดีต จนถึงปัจจุบัน จากการรับรู้ของท่าน .....
4. รูปแบบวิธีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว ของชุมชนในปัจจุบัน .....
5. ความเปลี่ยนแปลงของสถานที่ท่องเที่ยว จากอดีตมาถึงปัจจุบันจากการรับรู้ของท่าน .....
6. สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง กับแหล่งท่องเที่ยว.....
7. วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในเขตแหล่งท่องเที่ยว.....
8. สถานที่พักผ่อนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว.....
9. ร้านอาหารที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว.....
10. ความสนใจ ความคิดเห็นต่อรูปแบบวิธีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น .....

แบบสอบถาม
ความต้องการรูปแบบสื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัด
อุดรธานี

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อนำเสนอแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานี โดยข้อมูลจากตอบคำถามในครั้งนี้เป็นประโยชน์ในการสร้างสื่อนำเสนอ เพื่อการประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย มิได้ประโยชน์ทางธุรกิจใด ๆ ทั้งสิ้น งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ทางคณะผู้วิจัย ต้องขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง สำหรับการให้ข้อมูลในครั้งนี้

1. ชื่อหน่วยงาน / ผู้ให้ข้อมูล.....
2. รูปแบบสื่อนำเสนอข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในเขตจังหวัดอุดรธานีที่ท่านต้องการ
  1. สื่อนำเสนอรูปแบบ เว็บไซต์ (ภาพ ข้อมูล เสียง เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว)
  2. สื่อนำเสนอรูปแบบหนังสือ Pocketbook (ภาพ ข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว)
  3. สื่อนำเสนอรูปแบบVDO (การถ่ายทำVDO โดยไกด์นำเที่ยว (มีคคเทศน์น้อย) แนะนำสถานที่ ข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว)
  4. สื่อนำเสนอรูปแบบมัลติมีเดีย (ภาพ เสียง ตัวการ์ตูน เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว)
  5. สื่อนำเสนอรูปแบบอื่น ๆ โปรดระ

ะ.....

.....

.....
3. ข้อมูลใดบ้างที่ท่านต้องการในนำเสนอภายใต้รูปแบบสื่อนำเสนอที่ท่านเลือกในข้อ 1. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  1. ความสำคัญ มูลเหตุต่อการได้รับมรดกโลก
  2. เรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา

3. บรรยากาศ โดยรอบสถานที่
4. การปฏิบัติตัว ต่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้
5. การเดินทาง
6. กิจกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ภายในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้
7. บุคลากรดูแล ในปัจจุบัน
8. .....
9. .....
10. .....
11. .....
12. .....

4. ลักษณะของรูปแบบสี้นำเสนอ ที่สอดคล้องต่อความต้องการของท่านคือแบบใด

.....
 .....

ภาคผนวก จ. รูปภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

การประชุมกลุ่มหารือรูปแบบเพื่อนำเสนอจากภาคีที่เกี่ยวข้อง

ภาพเข้าสัมภาษณ์บริษัทท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

ภาพเข้าสัมภาษณ์บริษัทท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

ภาพการประชุมกลุ่มระดมความคิด ถึงสื่อนำเสนอ ที่ต้องการ

ภาพการประชุมกลุ่มหรือรูปแบบสื่อนำเสนอ

ภาพการเข้าสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ภาคการเข้าสัมภาษณ์ และหารือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ภาพการประชุมกลุ่มหารือ ระดมความคิดจากชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

เข้าสัมภาษณ์หน่วยงานผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว

ร้านจำหน่ายของที่ระลึกในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียง

เข้าสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

เข้าสัมภาษณ์นางเจ้าอาวาส วัดในเขตพื้นที่การท่องเที่ยว

ภาคผนวก จ. ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ นางสาววราพร กรีเทพ

Ms.WARAPORN KREETHEP

เพศ หญิง เกิดวันที่ 31 ตุลาคม 2518

ตำแหน่งปัจจุบัน ประธานสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่ 64 ถ.ทหาร ต.หมาก
แข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 042-341-616 โทรสาร (042) 340710

E-mail : koon-ooh@hotmail.com

ที่อยู่ (ที่บ้าน) 131/1 ซ.ทองคำอุทิศ ถ.ทหาร ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี

โทรศัพท์มือถือ 088-3126740 , 081-7082052

เงินเดือนปัจจุบัน 18,360 บาท

ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท สาขาการจัดการทั่วไป MBA มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ(คอมพิวเตอร์ธุรกิจ)มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์วารสารระดับชาติและนานาชาติ

1. วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกรณีศึกษาอุทยาน
ประวัติศาสตร์ภูพระบาท,2550

แหล่งทุน : จากความร่วมมือระหว่าง (สกว.) กับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

สถานะ: หัวหน้าโครงการวิจัย

การเผยแพร่ :

1. นำเสนอผลงานวิจัยที่ การจัดงานผลงานวิจัย สกว. ณ สยามพารากอน กทม, 2551.
2. นำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ จัดโดย วช. ณ เซ็นทรัลเวิร์ลด์ กทม , 2551
3. นำเสนอผลงานวิจัยงานประชุมเศรษฐกิจอีสาน ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.

ข. งานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. การศึกษาความต้องการและสร้างความร่วมมือในการจัดทำระบบ Web Base ข้อมูลสถานการณ์สุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมิติต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดอุดรธานี,2551
แหล่งทุน : พ.ศ. 2551 จากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา
สถานะ: หัวหน้าโครงการวิจัย
2. วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท,2550
แหล่งทุน : จากความร่วมมือระหว่าง (สกว.) กับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
สถานะ: หัวหน้าโครงการวิจัย
3. การสร้าง Web-Based Instruction ในรายวิชา ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น,2551
แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
สถานะ: หัวหน้าโครงการวิจัย
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายขีดเพื่อการส่งออก กรณีศึกษา หมู่บ้านศรีชมชื่น อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี,2550
แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
สถานะ: ผู้ร่วมวิจัย
5. การพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคคลในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน, 2548
แหล่งทุน : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
สถานะ: ผู้ร่วมวิจัย
6. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกระติบข้าวด้วยค้ำ ต่ำบล ทวายทอง อ. ศรีบุญเรือง จ. หนองบัวลำภู , 2547
แหล่งทุน : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
สถานะ: ผู้ร่วมวิจัย

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1. งานประจำ

อาจารย์ผู้สอน ตำแหน่งประธานสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

คณะผู้ร่วมวิจัย

1. นางสาวปิยะนุช จันทร์กุล (Peeyanut Janekoon)

สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่ 64 ถ.ทหาร
ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 087-4312307

E-mail – address koon-ooh@hotmail.com

การศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

2. นายวรสิทธิ์พร เพชรราชา (Vrasitiporn Petracha)

สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่ 64 ถ.ทหาร
ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 084-9346041

E-mail – address koon-ooh@hotmail.com

การศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

3. นางสาวนิติยา กะกุลพิมพ์ (Nitiya Kakoopim)

สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่ 64 ถ.ทหาร
ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 088-3126740

E-mail – address koon-ooh@hotmail.com

การศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

4. นางสาวทิพวรรณ กิติราช (Tipawan Kitirat)

สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่ 64 ถ.ทหาร
ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 0883126740

E-mail – address koon-ooh@hotmail.com

การศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

5. นางสาวสุดารัตน์ นิลภูมิ (Sudarat Ninlapoom)

สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่ 64 ถ.ทหาร
ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 085-0003576

E-mail – address koon-oo@hotmai.com

การศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจคณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
